

תבנית אהלות

על
מס' אהלות

אשר חנן ה' אותי

משה אליעזר פאוען

תשס"ג לונדון יצ"ו

הוצאת

תשס"ו © 2006

משה אליעזר פאזען E. POSEN
23 S. KILDA'S ROAD
LONDON N 16 5BS,
ENGLAND
TEL. 44 (0)20-8800 7744

אפרים רוטשילד
רחוב אור החיים 15
קרית ספר
טל: 08-9740452

ישראל מאיר פוזן
רחוב אברהם בן דוד 25
בני ברק
טל: 03-5743877

POSEN יצחק
27 DR. FRANK ROAD
SPRING VALLEY N.Y. 10977,
U.S.A.
Tel (917) 4407 007

שלמה פוזן
רחוב הרב רוזובסקי 5
בני ברק
טל: 03-5793583

נפתלי שמואל ליברמן
אלקנה 17
ירושלים
טל: 02-5388296

יעקב פאזען
2 Ashgrove Terrace
Gateshead NE8 1RL
Tel: (0191) 4786246

ניתן להשיג כפי הכתובת הנ"ל

קטעים של רשימי שצולמו מהש"ס "טל-מן"
צולמו ברשותם

PRINTED IN ERETZ YISROEL

RABBI Z. FELDMAN

Rav - Rosh Yeshiva
Kehillas Torah Etz Chaim
Lordship Road, N.16

30 ST. KILDA'S ROAD,
LONDON - N.16

זאב הלוי פלדמן

רב וראש הישיבה
דק"ק תורה עץ חיים
לאנדאן יצ"ו

Tel: 081-800 3210

בס"ד י"ב טבת תש"ס

מע"כ ידידי היקר והנכבד הרבני התורני המו"מ בתו"ש וכו'.
מוה"ר משה אליעזר פאזען שיחי' לאווי"ט מיקירי ונכבדי קהלתנו יצ"ו אשר כבר
אתמחי גברא ואתמחי קמיעא בספרו החשוב תבנית כלים אשר זכה להיות
נפוץ באהלי תורה בקצוות תבל, ורבים אשר למדו ולומדים מסכת כלים
מכירים לו תודה וברכה כי פתח להם פתח גדול ונכבד להבין תבנית כלים
המופיעים במשנה, ועתה הניף ידו שנית ואחרי עמל רב של כארבע עשרה שנה
אתא ותלמודו בידו ציורים וביאורים למסכת אהלות, וכמעשהו בראשונה כן
בשנית, כל ציור ותבנית הוא פרי עמל ויגיעה במשנה ובפירוש רבותנו
הראשונים והאחרונים ז"ל, ובטוחני כי ספרו זה יהי' לתועלת רבה ועצומה
להוגי ועוסקי מסכתא זו, אשר היא מן הקשות שבסדר טהרות, ולומדי תורה
די בכל אתר ואתר יכירו תודה וברכה להמחבר שליט"א, ומצטרף אני לרבנן
ותלמידיהון בברכה נאמנה שיזכהו ה' הטוב לסיים מסכתא זו בקרוב, וכשם
שזכה לסיים מסכתא זו כן יזכה ללמוד ולסיים עוד מסכתות כאוות נפשו
היקרה, בבריות גופא ונהורא מעליא, יפוצו מעינותיו חוצה ורבים ישוטטו
ויוסיפו דעת, זה סדר טהרות, עד ביאגוי"צ בב"א.

הכו"ח לכבוד המחבר שליט"א

הל"ה א' כסלו ה'תשס"א
זאב הלוי פלדמן

ההסכמות לפי סדר קבלתו

ב"ה ה'תשס"ח

ב"ה ה' שבט תש"ס לפ"ק

ראיתי הקונטרס הראשון תבנית אהלות על מס' אהלות עד פרק ח' מכ' ידידי הרבני המופלג בתורה ויראת שמים הר' משה אליעזר פוזנר שליט"א מלונדון הבירה, וידידי הנ"ל הצליח בס"ד ע"י רוב עמל ויגיעה לבאר המשניות בציורים וביאורים על פי פירושי רבותינו הראשונים וגם האחרונים באר היטב. וכבר אתמחי גברא ואיתמחי קמיעא בספרו תבנית כלים על מס' כלים שנתקבל בבי מדרשא לשבח ולתהלה ורבים משתמשים בספרו להקל עליהם הבנת הענינים בלימוד מס' כלים. וכמעשהו על מס' כלים כן זכה לבאר המשניות הקשות של מס' אהלות והולך וממשיך בעבודתו לבאר גם יתר הפרקים של מס' זו. והנני לברכו ולאחל לו ס"ד מרובה שיזכה להמשיך בעבודתו בקודש מתוך בריאות הגוף ומנוחת הנפש שיפוצו מעיינותיו חוצה כי טובות הנה.

הכותב וחותם לכ' המחבר ולכ' העמלים בתורה

הב"ה מנחם פ"ל האג"ר יצחק יצחק גליצ'ר

ה"ק בצלאל ראקאו

הק' בצלאל ראקאו

התורה והברכה

לבני היקר הרב ר' ישראל מאיר שליט"א, מרביץ תורה בעיר בני ברק ת"ו, אשר שנים רבות יגע ועמל להעמיד דברים על בורים ואמיתותם, בתבנית אהלות. על כן יבורך משמיא שיוכה לישב על התורה ועל העבודה רבות בשנים כשאיפת נפשו המהורה

מה אישיב לה' כל תגמולותי עלי על כל הטוב שחמלני, ושהחייני וקימני והגיעני לראות את פרי עמלי, על מסכת אהלות חלק ראשון, יוצא לאור עולם, ובהודאה על העבר ותפלה לעתיד אבקש ואחלה פני יוצרי וקוני, עד הנה עזרונו רחמך ולא עזבונו חסדך ואל תמשנו ה"א לנצח, שאוכל לישב ולהנות בתוה"ק לאורך ימים ושנים בכריות גופא, ונהורא מעליא, והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותך ויחד לבבנו לאהבה וליראה שמך.

★ ★ ★

הנה בעמדנו בפתח הספר אבא בקצרה על סדר העבודה:

מיותר לציין שאין לסמוך על הציורים בשום הכרעה בין בהלכה בין בפשט, כי על אף שהציורים נעשו בעמל רב, אין כונתי בהם שאין אפשרות לצייר אחרת להכנת המשנה, ומטרת הציורים היא רק להקל על הלימוד בעיון ובהכנת דיקדוקי ופרטי המשנה ומפרשיה, וכמו כן כשירצה לחזור על המשנה יקלו עליו הציורים לזכור הנלמד וכמו שאמרו ז"ל אינו דומה ראייה לשמיעה.

ובהוראות חז"ל לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה, השתדלנו רק לצייר את ההכרח ואף שיש לפעמים כמה שיטות וחילוקי דיעות ביניהם והיה מקום לפרט יותר. עם כל זה נשמח לקבל הערות והארות אשר נוכל להוסיף בעוה"ש"ת במהדורות הבאות.

וכן השתדלנו להעתיק את ההכרח בלבד מלשונות מפרשי המשנה, כי אין ספר זה תחליף ללימוד המשנה עם מפרשיה, אלא רק, כאמור, לעזר וסיוע ללמוד, ואשר הרוצה להבין לאישורו כונת רבותינו ז"ל יקל לו ע"י הציורים בעוה"ש"ת.

חזאת למודעי כי בעבודת הקדש הזו [מס' כלים ומס' אהלות] הקפדנו מאד מבלי להשתמש בספרים חיצוניים ולא בכלים מכלים שונים [קומפיוטר וכו'] שנוצרו לאחרונה, ולא עם מעשי ידיה של אומנות למיניהן, אלא כל הציורים נעשו בעבודת יד בדרך ישראל סבא המסורה לנו, וע"י סיוע של לומדי תורה יראי ה' — ת"ח מובהקים.

★ ★ ★

והנני בזה בתודה לכל אשר עזרו לי בעבודה זו, ובראש וראשונה האבך היקר אב בחכמה ורך בשנים, הרב הגאון רבי אהרן נחום לוי שליט"א מחשובי רבני כולל "בית התלמוד" בנייטסהעד, אשר בצוותא ליבנו ביחד במשך שנים רבות כמעט כל נקודה, ובזכות ידיעותיו הרחבות בסדר מהירות והכנות הישרה הגיענו עד הלום, זכרו ה' לישב באהלה של תורה לאוי"ש ויפצו מעינותיו חוצה.

יעמוד על הברכה אחי הרב הגאון ר' מאיר שליט"א מח"ס קונטרס הנשף ואור מאיר על זמני היום, ועל טור יו"ד הל' מקואות, אשר מפורסם בעולם כולו כמקום עולה של טהרה בהקמת וביסוס מקואות טהרה בכל תפוצות תבל, שתרם מזמנו היקר לברר עמי כמה וכמה סוגיות עמוקות באהלות, יאריך ה' ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים להגדיל תורה ולהאדירה כחפצו הטוב.

וכן הנני בתודה לבניי היקרים, הרב יעקב גבריאל שליט"א מגייטסהעד והרב טוביה שליט"א מניוירוק אשר עמדו לימיני במשך השנים לעזר בבירור וליבון ענינים רבים, ובפרט לבני הרב ישראל מאיר שליט"א, מבניברק אשר לולי עזרתו לי לא הגיעני עד הלום, יברכם ה' בכל משאלות לבכם עם מנב"ת שתחי' לטובה ולברכה.

ובטרם צאתי מן השער עלי להכיר טובתו של ידידי הנאמן הרבני המו"מ ר' מרדכי אברהם משה דיגור שליט"א, כי זה שנים רבות שעמלנו בצוותא במסכת אהלות וחזרנו עליה כמה פעמים ובס"ד זכינו להעלות הרכה הערות ובירורים אשר ודאי הוסיפו חלקם בליבון הענינים זכרו ה' לבראות ואריכות ימים ושנים ושישלים ה' שברו המלאה, אמן.

ובעת נעילת שער הנני ברגשי תודה והוקרה לזוגתי היקרה מנב"ת מרת מרים רות שתחי' בת מו"ח מחסידי רבני אשכנז הרב מוה"ר חיים הכהן קאהן זצ"ל אשר כל השנים הסירה מעלי עול הבית בכדי שאוכל להנות בתוה"ק ולברר וללבן עניני המסכתא, שלי ושלכם משלה הוא, יתן לה השי"ת כח ובריאות לאויש"ט, לראות רוב עונג ונחת מכל יו"ח היקרים שיחיו.

ואפרוש כפי אל ה', אנא ה' כשם שעזרתני לגמור ולסיים חלק הראשון כן עזרני נא לסיים חלק השני בקרוב, ושיהיה שמעתתין מיבדרן בבי מדרשא, לתועלת לומדי התורה, ושנוכה אני וצאצאינו וצאצאי צאצאינו להיות לומדי תורתך לשמה, עד ביאנו"צ בב"א.

עש"ק פ' זאת התורה וכו' כל הבא אל האהל
וכל אשר באהל וכו' (לבני חז"ל) תשנ"ט לפ"ק

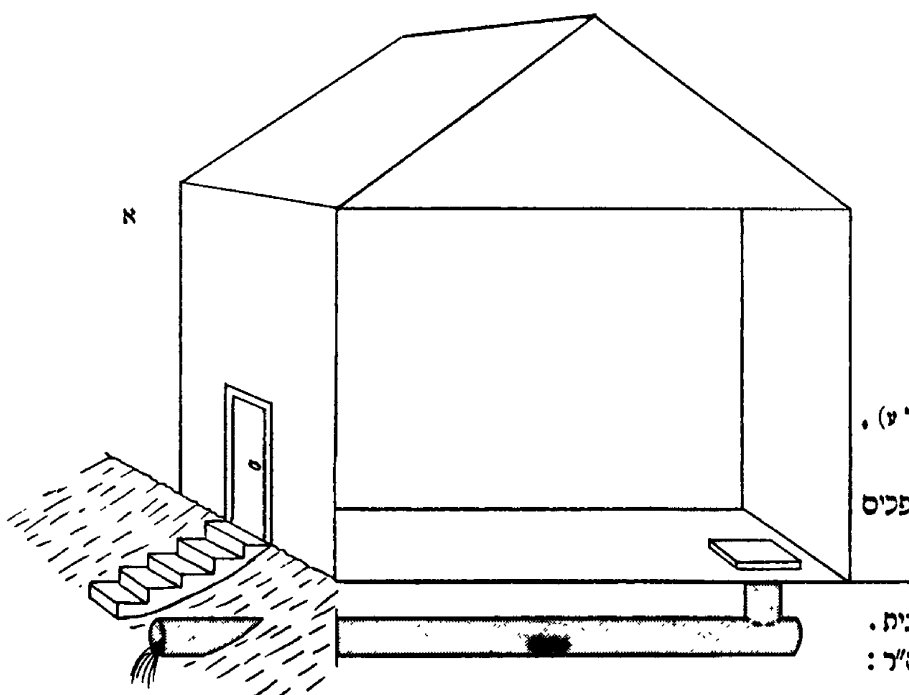
משה אליעזר פאזען
בן לאא"מ הח"ר יוסף יצחק ז"ל מפפד"ד
לונדון יצ"ו

תבנית אהלות

פרק ג

משנה ז

ז טפח על טפח על רום טפח
מרובע^(א). מביא את הטומאה^(ב). וחוצץ בפני
הטומאה^(ג).

ביצוד^(ד) ביב^(ה) שהוא קמור
תחת הבית^(ו) יש בו פותח טפח^(ז) ויש
ביציאתו^(ח) פותח טפח.

טומאה בתוכו^(ט) הבית טהור^(י).

אוצר החכמה

חפירה בקרקע ומקורה והיט קמור ושם יורדים שופכים
שביב ומשם יולאים לרשות הרבים : (רע"ז)

(חפ"י טח) רעננע שברלפת הבית.
לשפך לחוכה שופכין כדי שילאו לחוץ דרך פיה שברה"ר :

(חפ"י ע) דלף שיש להביב ג"כ פתח להבית . אפ"ה כיון דפתח
זה מכוסה . אין טומאה מתפשטת דרך שם מהביב להבית ואמרינן דרך
טומאה ללאח ואין דרכה להכנס מהביב להבית :

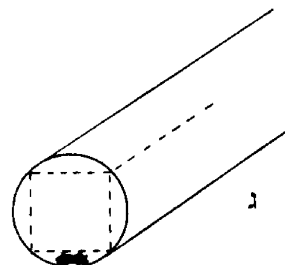
הבית ספור . והיט דקתי חוץ נפץ הטומאה :
(הר"ש)

ב

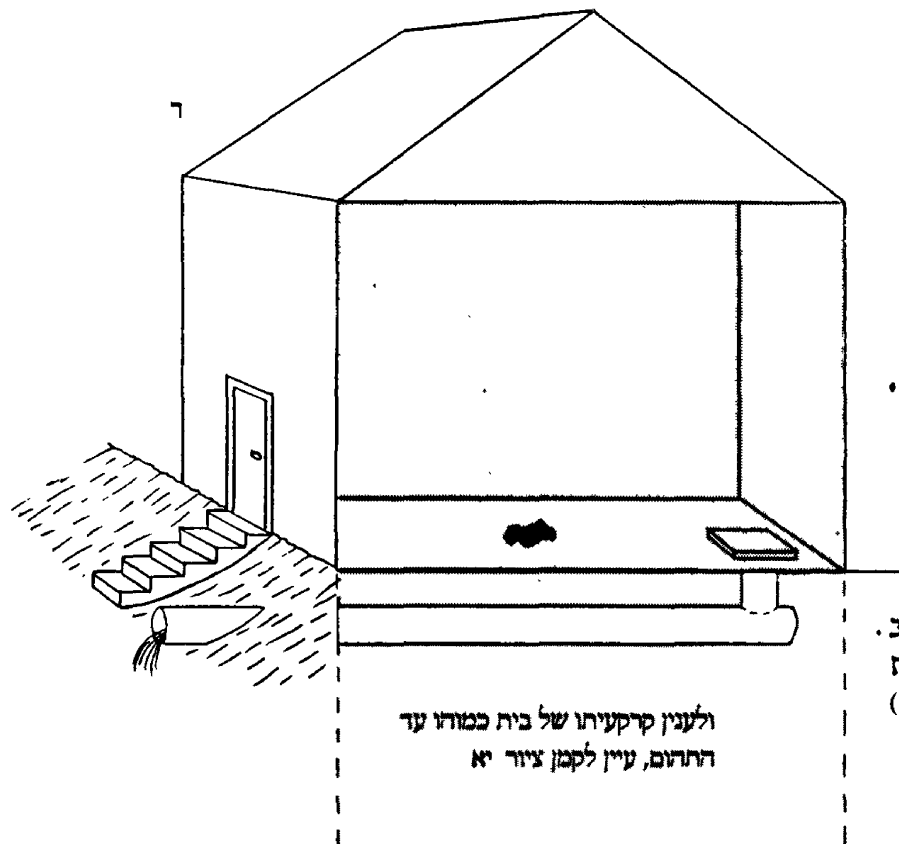
(רע"ז) דהיינו טפח על טפח ברום טפח בביב עלמו :

וביב עגול צריך להיות בתוכו שיעור של טפח על טפח מרובע, (וכמו שפי' הרא"ש לקמן פי"א מ"ו
ד"ה אם יש בו בצוארו)

ואהל שיש בו טפח על טפח על רום טפח היינו מלבד הטומאה (הראב"ד פי"ב מהלכ'
טומ"מ ה"א, ועי"ש בכסף משנה שכן הוא דעת הרמב"ם, [אבל עי' בחידושי הר"ה הלוי
שמחלק בזה. והנה כנראה מרש"י סוכה דף י. ד"ה טפח על טפח, יכולים לדייק שהוא
חולק על שיטת הראב"ד, ע"ש ודו"ק])

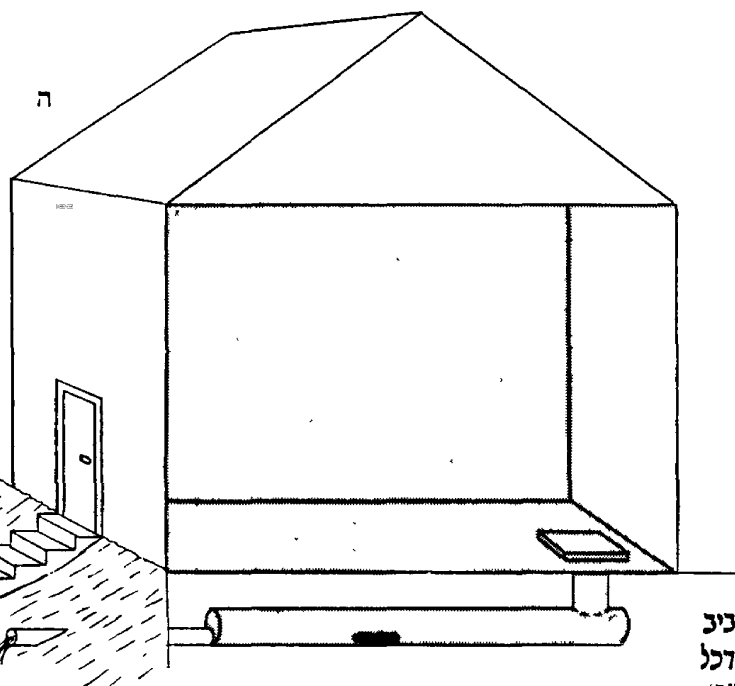
אהלות כל המטמאין פרק ג

טומאה בבית מה שבתוכו מהור .

[דאין] דרך טומאה להכניסה דרך פתח הכיב .
 שדרך הטומאה להוציאה דרך פתח הבית
 ולא להכניסה לכיב : (רע"ב)

ולענין קרקעיתו של בית כמזהו עד
 התחום, עיין לקמן ציור יא

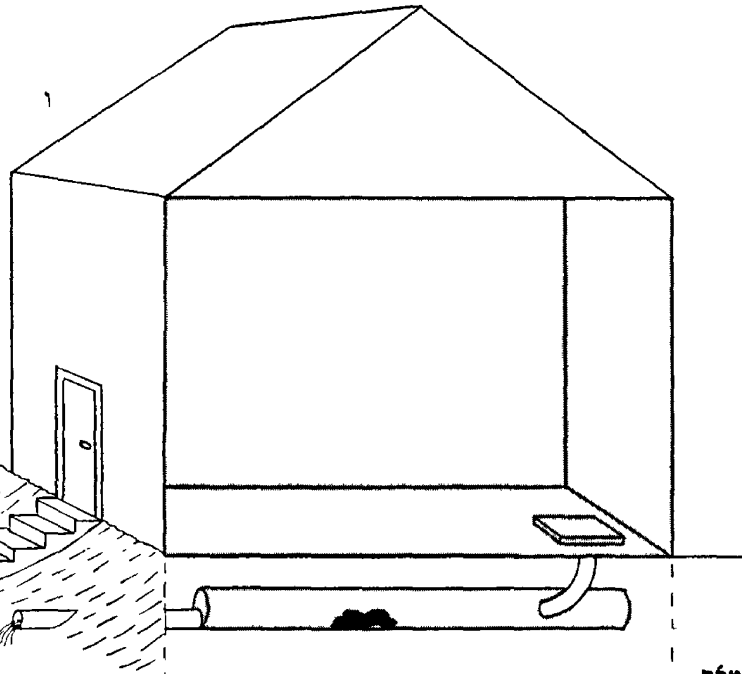

לפי הרע"ב
 ולפי הרמב"ם [בפי' המשניות
 וכן מוכח מדבריו בפ"כ מהלב' טומ"מ ה"ז]

יש בו פותח טפח ואין ביציאתו
 פותח טפח הטומאה בתוכו הבית טמא ע"כ.

דטומאה עולה מן הכיב
 לבית כיון שאין לה דרך ללאת דרך פתח הכיב הוצא לרה"ר דכל
 פתוח מטפח אין הטומאה יוצאה : (רע"ב)

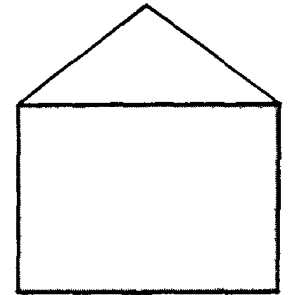
אהלות כל המטמאין פרק ג

לפי הר"ש והרא"ש
ובמה מפרשי המשנה

ומה שכתבנו אצל ציור י' שייך גם
הכא [אבל לעיל בציור ה' לפי פי'
הרע"ב אין ספק שטהור כיון
שהטומאה שבביב אינה בוקעת
למעלה אלא הבית טמא משום דרך
טומאה לצאת].

(תפ"י עב) דכיון שיש בהמקום של הטומאה
אור טע"ט ממעל להטומאה. ואין להרווח פתח טע"ט לרה"ר אף שהפתח
שלהבית ג"כ אין לו טע"ט. עכ"פ כיון דמקום הטומאה טע"ט. והוא
סגור מכל צד. הו"ל כקבר סתום שמטמא מדאורייתא דאם הקבר באויר
מטמא למעלה עד הרקיע. ולמטה עד התהום כל שנגד הקבר. וגם
בגדיו מהפשטת הטומאה בכל ד' אמות שסביב להקבר לכל צד [מש"י י"ז
ד"צ א'] ואם יש אהל ממעל להקבר. כי הכא שהבית מאהיל על חלול הביב. מהפשטת הטומאה בכל הבית. ונטמא כל אשר בו (יג):

ופשוט שהקרקע שהוא נגד הביב
למעלה ולמטה ודאי טמא, ולחיפך
בציור ד' הביב תוצץ ותחת הביב
טהור.

* פתיחתו לבית אין בו פותח טפה, כן משמע מהר"ש והרא"ש שכתבו דטומאה בוקעת
ועולה כיון דאין פתח לטומאה לצאת הו"ל כקבר סתום, שמטמא מדאורייתא, והתפ"י נקט
שיטה זו לפירושו וכן משמע מלשון הריטב"א הובא בציור ה', אבל שיטת הרע"ב יש פותח
טפה בפתיחתו להבית, ציור ה', והבית טמא רק משום דרך טומאה לצאת שהיא מדרבנן
(עי' לקמן פ"ד מ"א בההנהגה על ההערה לציור כד) וכן משמע מדרב"ה הרע"ב לקמן פ' כוורת
מ"ט ד"ה טומאה בתוכה, (ע"ש בהערה לציור מט שם).

שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס. לפי הר"ש והרא"ש (ציור ו) הלשון תמוה כי כאן הוה מדין
תורה דהטומאה בוקעת ועולה כמו בכל קבר סתום, ולשון של דרך הטומאה לצאת מיירי בדרך כלל מדין דרבנן של טומאה היוצאת
מן אהל המת ולחוצץ דרך אהל אחר והמהרש"א הקשה בזה וז"ל:

מן לקמן

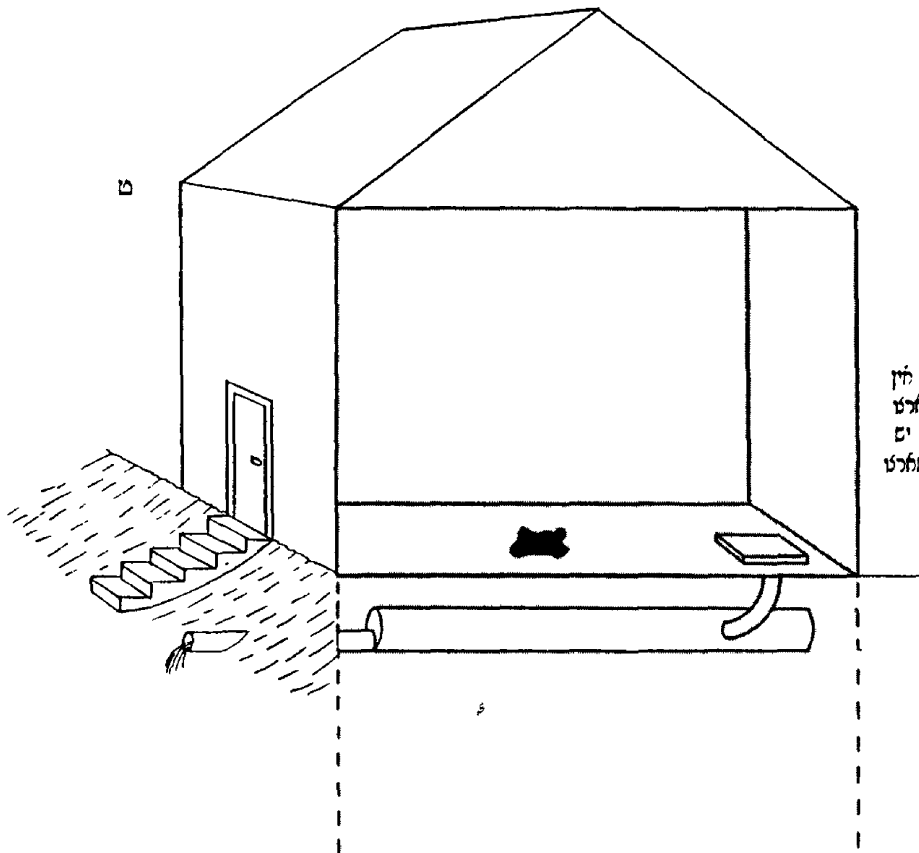
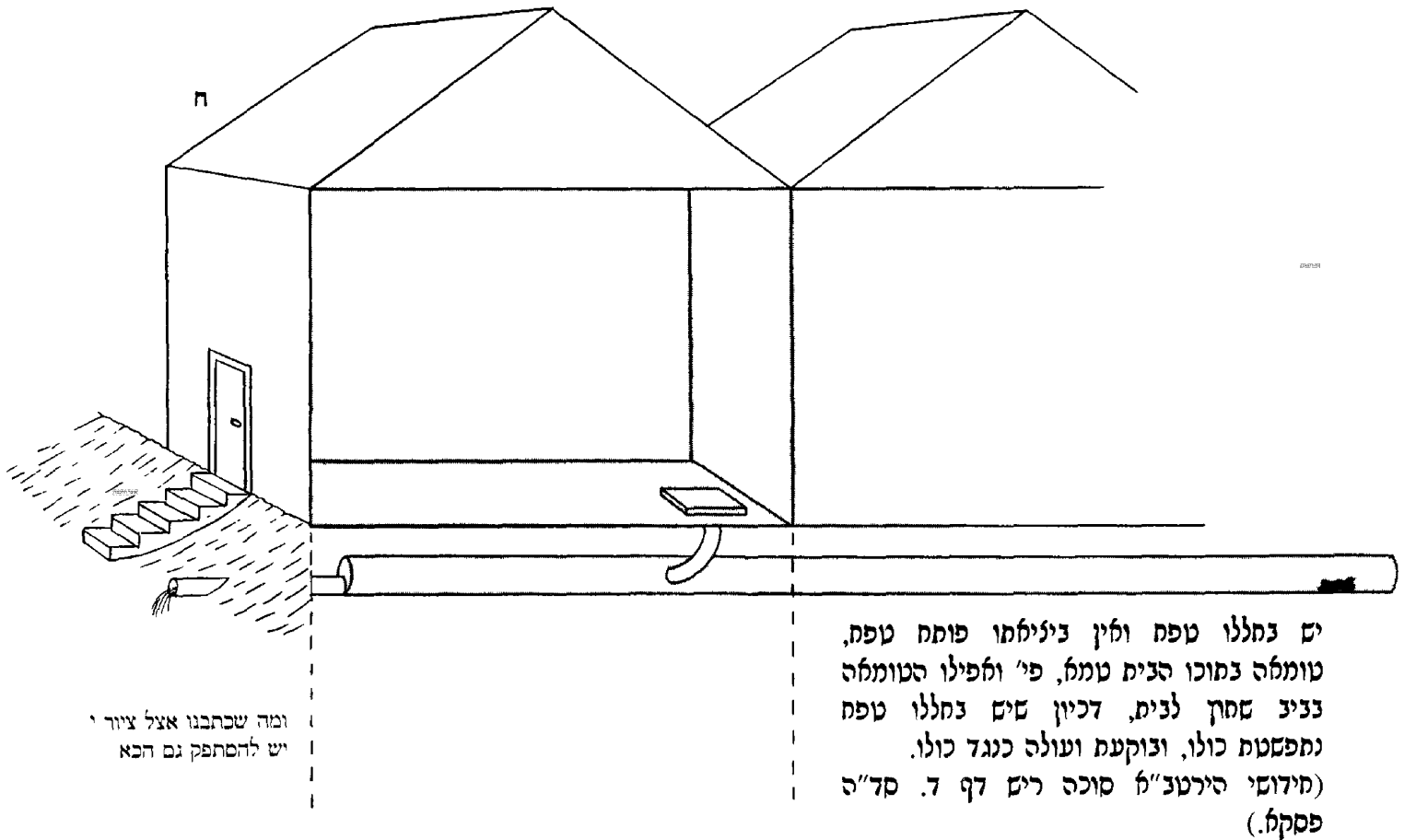
מהרש"א ב"ב דף ק': (בסוף דבריו על התוס' ד"ה רומן)

[ל"ל טעמא שדרך טומאה לצאת ת"ל שזקעת ועולה כמו
שכתבו לקמן בההיא דשירת המגדל וי"ל דודאי כוונת טומאה שביב אף אם אין ביטולתה
טפה אין דרך הטומאה לצאת דרך הבית רק שיוצאת עס השופכים לרה"ה ואין הבית טמא
אלא משום דטומאה בוקעת ועולה כפי' הר"ש שם ולא קאמר התם לפי שדרך טומאה
לצאת כו' אלא לתת טעם אסיפא דמילתא טומאה בבית מה שכתבו עתה לפי שדרך
טומאה לצאת כו' אבל בההיא דשירת המגדל ודאי דליכא לטמא משום שדרך טומאה לצאת
כו' והכי אמר בהדיא בפרק העור והאונט דארישא דמילתא נמי קאי לטמא הבית משום
שדרך טומאה לצאת כו']

פ"י תיבת המגדל

פ"י תיבת המגדל

משנה

טומאה בבית מה שבתוכו מהור ע"ג

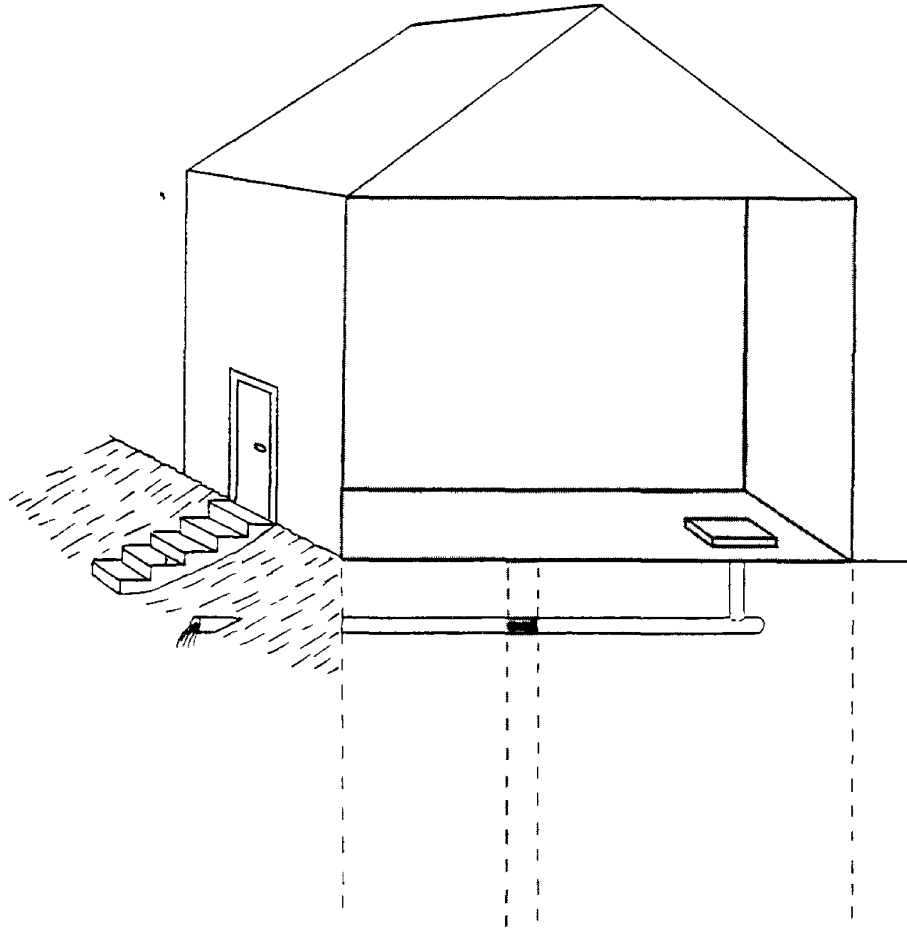
פירוש הרא"ש

מה שכתוב ספור . דמיון נפשי המומאס כיוון שיש בו רוחב ספח חיון
המומאס בוקצט וועלט (הערט דעק נאמן ס' קיז בית שחנז מארט
טומאס נחנז כלים שגבית סמאס דבית כלים שגנחז אס י'ש
נמקומן נחנז על ספח על רוס ספח ספורים ואס לאו סמאס שאלט
ש' בית שחנז עד הכחוס :

והוא הדין לפי פ"ה הרע"ב שיש בפתיחתו
להבית פותח טפח

(תפ"י עג) דאע"ג דכל אהל שטומאמה מונחת בתוכה הו"ל כמליא טומאה [בשאר ס"א מ"ג] וכל הטמון בהקרקע נגד כל האהל עד ההיום טמא [בפס"ז מ"ה] זה באין במקום שהטהרה מונח שם הו"ל הקרקע חלול טע"ט. אבל במונחת הטהרה בחלול שיש בו טע"ט שהוא תחת קרקע האהל. או אף שאין להחלול הוא פתח כלל. אפ"ה אין הטומאה בוקעת לחוץ החלול ורק בקבר סתום שיש אהל תחתיו או ממעל לו בא הטומאה לחוץ האהל [ועי' בקריית ארבע סי' ג' אות ב] :

אהלות כל המטמאין פרק ג

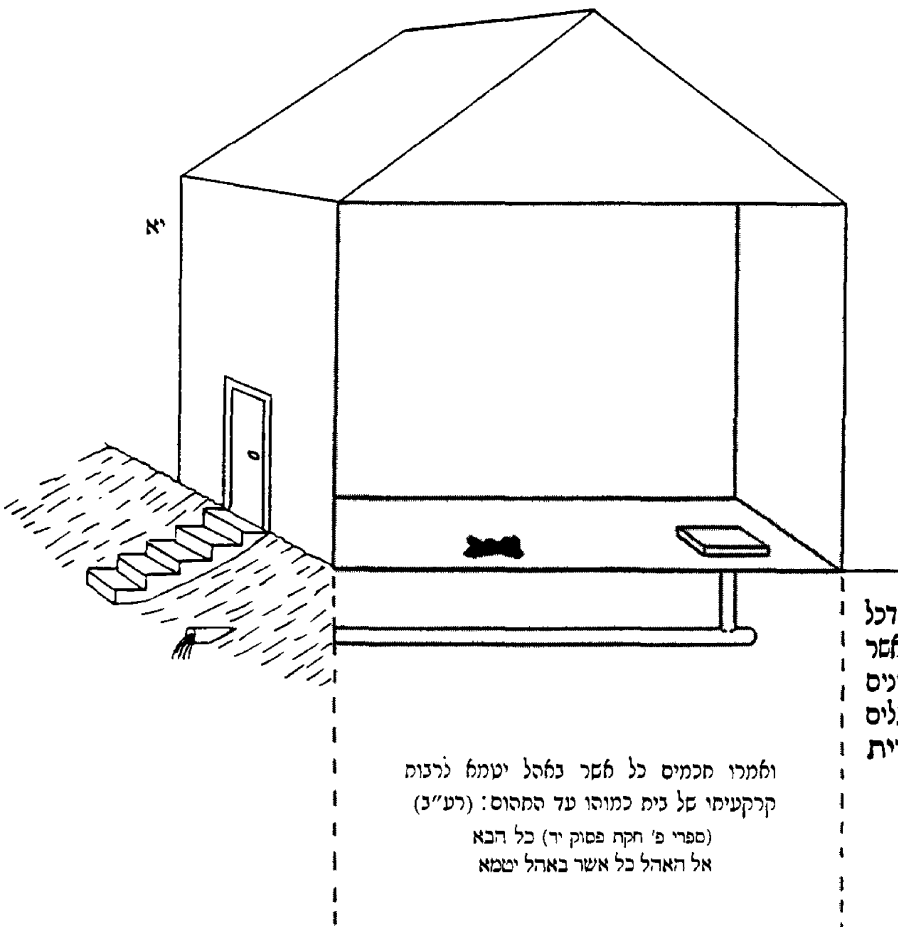

אין בו פותח טפח (יד)
שומאה בתוכו . הבית טמא (ש) .

(חפ"י עו) מדה"ל טומאה רטלה .
ובוקעת ועולה להבית ומהפסגת שם הטומאה בכל הבית (יד):

טומאה רטלה, מל' ויחרולו הבנים בקרבה
(פרשם מולדות, פסוק ד) ומרג' "ודסקין"
(הר"ש בפ"ד מ"א)

מסופק לנו אם אמרין קרקעיתו של בית כמוהו עד התהום
רק אם הטומאה עצמו מונחת בבית, אבל אם הבית טמא
מחמת טומאה הבוקעת לתוכה ממקום אחר כמו כציור י' או
לא נטמא קרקעיתו, או האם דינם שוים. ומדברי התפא"י
משמע שאינם שוים ולכאור' כן משמע מלשון המשנה, ואין
מקומו להאריך כאן אלא בפמ"ז מ"ה, ואז לעיין שם במפרשי
המשנה ובבועז אות ו'.

שומאה בבית . מה שבתוכו טמא* (עו).

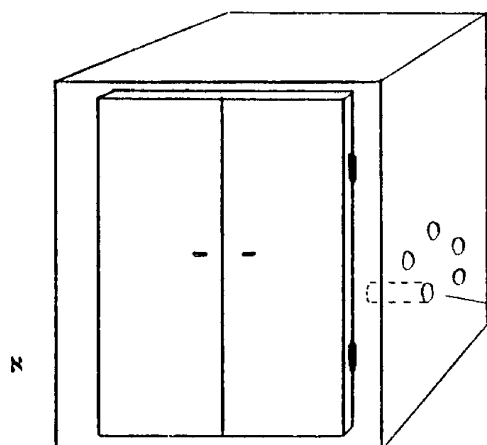
(חפ"י עו) דכל
בית שטומאה בזהו כל קרקעיתו עד התהום טמא . מדכתיב כל אשר
באהל יטמא לרבות קרקעיתו [לנקמן פס"ז מ"ד] ולהכי כל הבליט הטמונים
בקרקעיתו כמונחים בבית דמי . ולא כמונחים חוץ למ"ס . אלא כמונחים
סביב בטיט שאיט חוץ [ודוקא כשיש אהל ע"ג הטומאה ועי' לקמן בקרית
ארבע כלל א]:

ואמרו חכמים כל אשר באהל יטמא לרבות
קרקעיתו של בית כמוהו עד התהום: (רע"ב)
(ספרי פ' חקת פסוק יד) כל הבא
אל האהל כל אשר באהל יטמא

פרק ד

משנה א

מגדל א' שהוא עומד באויר ב'.

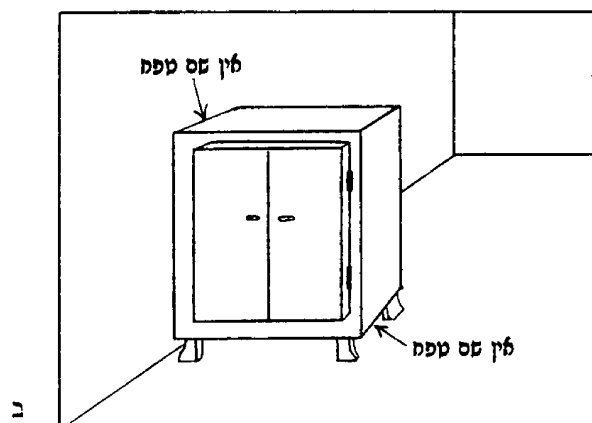

מגדל עץ שיש לו דפנות.
והדפנות עלמון יש חלל בעבין כגון חורין המפולשין
פתוחים לפנים ולחוץ. אלא שאין בהן פתח טפח
(רע"ז)

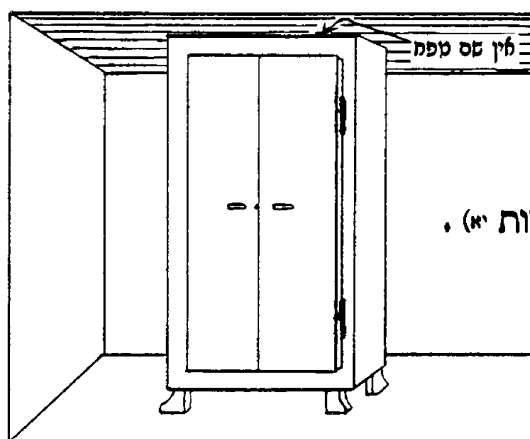
היה עומד בתוך הבית. . . .
כלים שבינו לבין הארץ. שבינו לבין הכותל.

בינו לבין הכותל. . . . טומאה שם הבית טמא

העיר לי ת"ח א' שאין זה משום סוף טומאה לצאת, אדרבא טומאה
רצוצה היא כמו טומאה תחת רגלו, בתוספתא פ"ה (ע' לקמן ציור
ה') וא"כ הבית טהור, ואם גג המגדל אינו מגיע עד תוך טפח
מתקרת הבית או הבית טמא כמו כל טומאה רצוצה שבוקעת לתוך
הבית ומתפשטת ותקרת הבית מביא את הטומאה לכל הבית, ומ"מ
אין זה מטעם סוף טומאה לצאת.

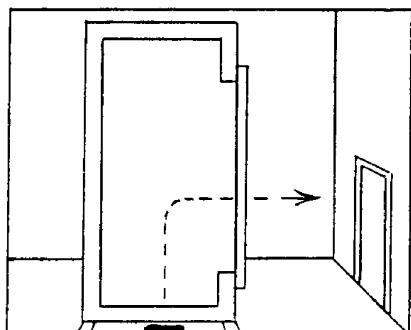
ב

ג

שבינו לבין הקורות א'.

טומאה שם ט' הבית טמא ט':

ד

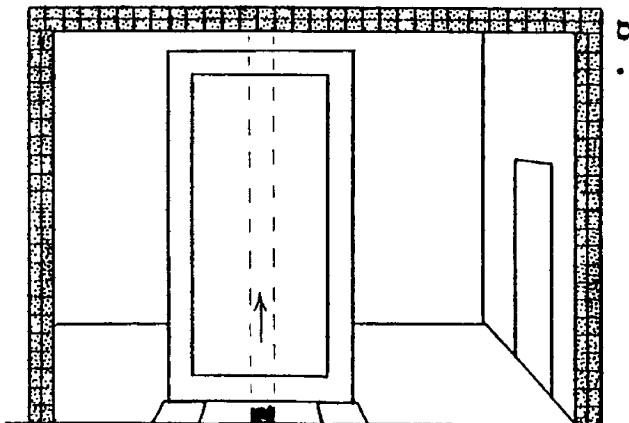
הר"ש: ואפילו בינו לבין הארץ בינו לבין הקורות, משום דבוקעת ועולה
או יורדת נכנסת לחלל המגדל ויוצאה דרך פתח לבית.
[דלא כפירוש הגר"א בסמוך]

אהלות מגדל פרק ד

היות שדברי שהגר"א ז"ל כאן באלהו רבא, יש יסודות החשובים לכל המסכתא לכן הארכנו לפרשו עם ציורים, ובעזרשי"ת זה ודאי יהיה לתועלת הלומדים לברר ולזכור יפה את דבריו, ואע"פ שבמשך לימוד המסכתא יראה הלומד בפירוש הראשונים שיטות שונות, הארכנו כעת על שיטת האליהו רבא כיון שיכולים לישב כמה סוגיות לפי פירוש. ועכ"פ חשוב לדעת, כהקדמה לפרק כוורת, שדין המגדל אינו דומה לדין בית, ואעפ"כ לא הוי דינו כדין כלי טהור שאין מקבל טומאה, וכמבואר לקמן.

אלהו רבא

פ"ד א טומאה ט
הבית טמא .

ואע"ג דליכא פ"ט

ולא
אמרינן טומאה רצוצה היא
ונקטת ועולה בוקעת ויורדת
ולא לטמא הבית .

ולא אמרינן טומאה רצוצה היא,
פ"ט אם היה רצוצה לא היה
מטמא את הבית, אבל את זה לא
אמרינן.

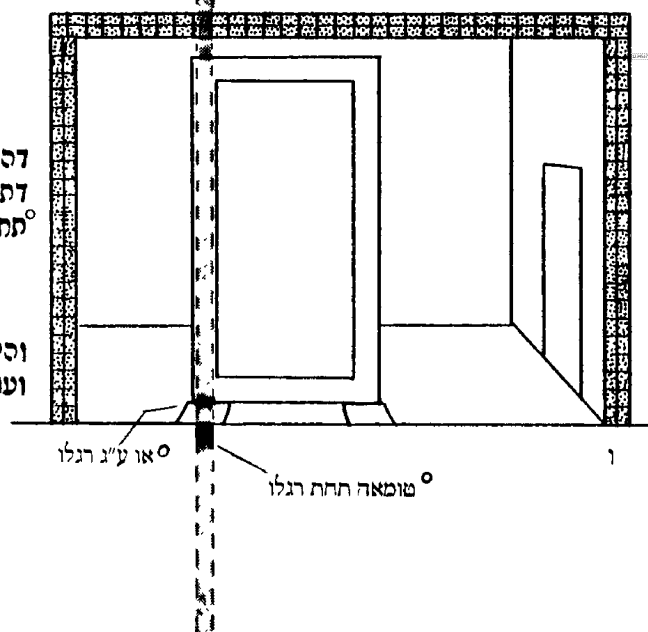
מידי
דכזה אטומאה תחת רגלו
דחניא בחוספתא פ"ה טומאה
תחת רגלו

תחת רגלו, פ"י תחת רגלו של המגדל (מצפה שמואל)

או ע"ג רגלו
והיא רוצצת טומאה בוקעת
ועולה בוקעת ויורדת

או ע"ג רגלו, פ"י בין הרגל לדף של שולי המגדל

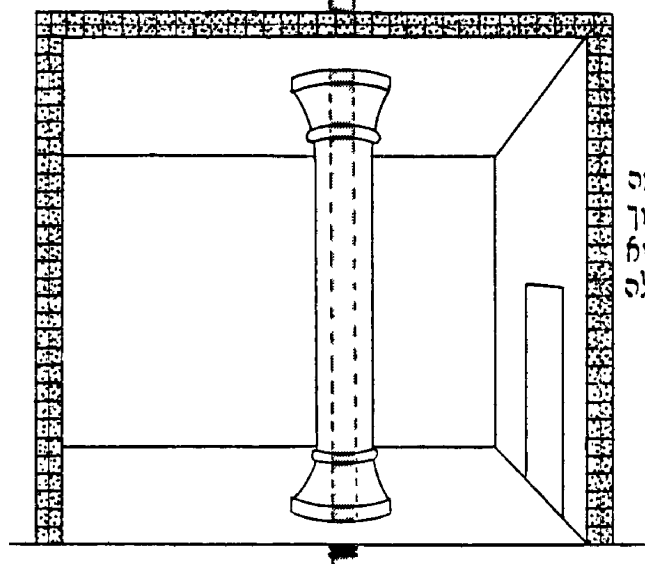
פ"י הבית והמגדל טהורים

או ע"ג רגלו

טומאה תחת רגלו

למה
הוא דומה לעמוד שנתון
הבית וטומאה תחתיו והיא
רוצצת טומאה בוקעת ועולה
כו' .

אהלות מגדל פרק ד

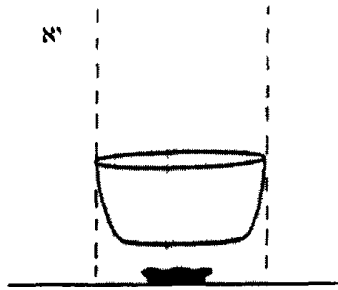
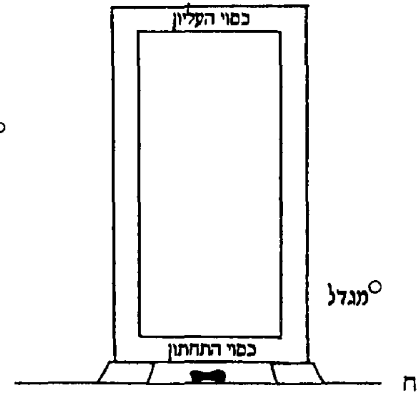
משנה א

אליהו רבא

משום דכל טומאה
שתחת הכלי לכלי שני כיסויין
וכסוי העליון גבוה טפח
מהטומאה לא אמרינן ביה
דין בוקעת.

פ' ולא אמרינן ביה טומאה בוקעת לתוכה

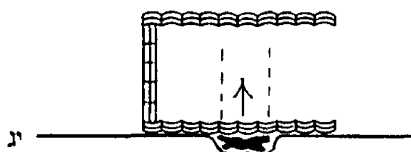
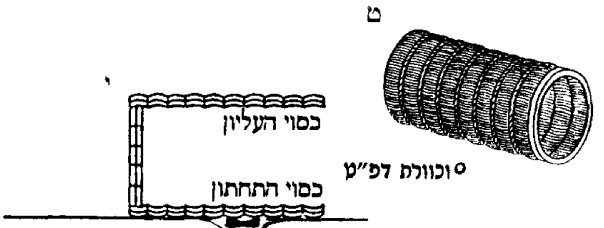
בין שהוא כלי
שיש לו דין אהל לחצוץ מפני
הטומאה כי האלמגדל כגון
שמחזיק מ' סאה בלח

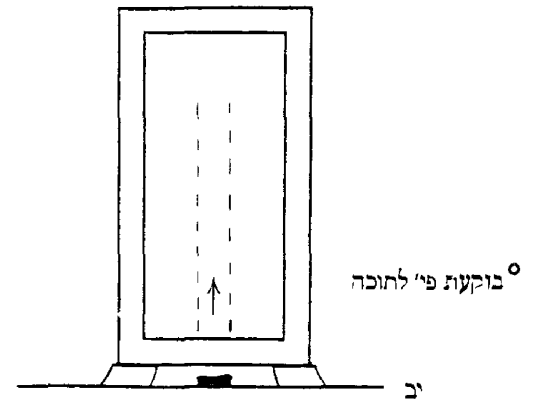
לממא ולא למחר, פי' וכלים נעשין אהלים לרביא את
הטומאה אבל לא לחצוץ בפני הטומאה (ל' א"ר ריש פ"ו)

שאינו הוצץ וכמאן דליתיה דמי דאין עשוי אהל למחר (רע"ב
שם)

בין
שהוא כלי שאין לו דין אהל
לחצוץ בפני הטומאה אלא
דוא עשמו כלי טהור מלקבל
טומאה כי הא דכלי גללים
דפ"ו וכוורת דפ"ט שנעשין
אהלים לטמא ולא לטהר
להבאת הטומאה נעשין
אהלים ולא לחצוץ כדהנן
דפ"ו.

בכולן אם יש להן
שני כיסויין וכסוי העליון
גבוה טפח מהטומאה אין
אומרים בו דין בוקעת.
*

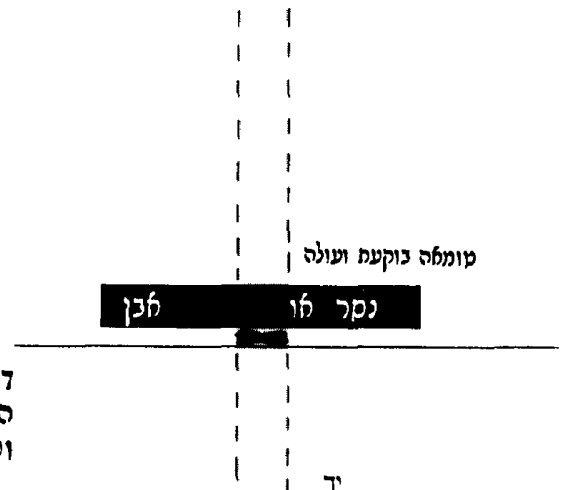

* והיינו דוקא כלי שהשולים שלו נחשב חלק של הכלי ולכן
יש שם שני כיסויים, אבל בבתי כיסוי התחתון לא נחשב
כיסוי כיון שזה קרקע עולם ולכן אמרינן בוקעת
לתוכה, כמו שמצינו בביב קמור, ועי' מש"כ בסוף דברי
הא' רבא לקמן.

ולא מצדדין, פי' דמשש טפח על טפח ברום טפח תחתיו
והטומאה מתפשטת לצדדין, בכה"ג לא אמרינן טומאה בוקעת.

דכל בוקעת לא אמרינן אלא
היכא דבוקעת כנגד הטומאה
ועולה ולא מצדדין

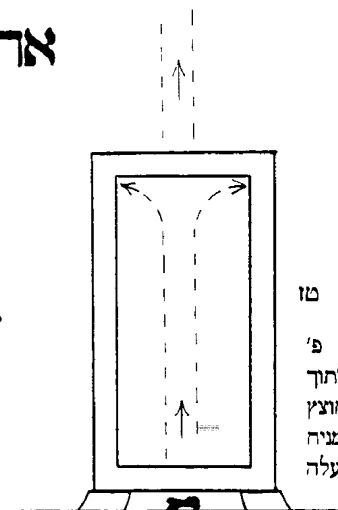

אהלות מגרל פרק ד

אליהו רבא

°בכלי שנעשה אהל למהר, פ' כגון מגרל שמחזיק מ' סאה, [שהוא לא כל ולא בית, דהיינו שאין לו דין כלי וחוצין, וגם לא דין בית ולא יבקע טומאה לתוכה].

והכא
אם °צכלי שנעשה אהל לטהר
אינה בוקעת למעלה ממנה
°ולתוכה מביאה אכילה

טז

°ולתוכה מביאה אכילה, פ'
אם הטומאה הי' בוקע לתוך
המגרל הי' כיסוי העליון חוצין
בפני הטומאה ולא הי' מניח
להטומאה להיות בוקע למעלה
הימנה.

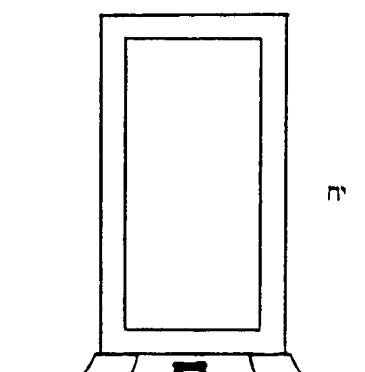
°דכי בקעה לתוכה, פ' דאילו דתה הטומאה בקעה מתחתיו לתוכה

משום
°דכי בקעה לתוכה הרי כיכוי
העליון הגבוה טפח נעשה
אהל ומביא את הטומאה לכל
הוכה וחוצין על שלמעלה
ממנו ולא בקעה חו לעל גבו
של כלי ונפיק מדין בוקעת
°לדין אהל לחצוץ דלא נבקע
לע"ג ולהביא לכל חוכו

°לדין אהל, פ' הי' נפיק מדין "טומאה
רצוצה" שבוקעת ועולה רק כנגד
הטומאה, ונכנס לדין "אהל"
שרטומאה מתפשטת בתוכו ואינה
בוקעת לע"ג, וא"כ לא הי' מתקיים בו
כל הכללים של בוקעת ועולה, רק
חלקים, וזה לא אמרינן הלכך.....

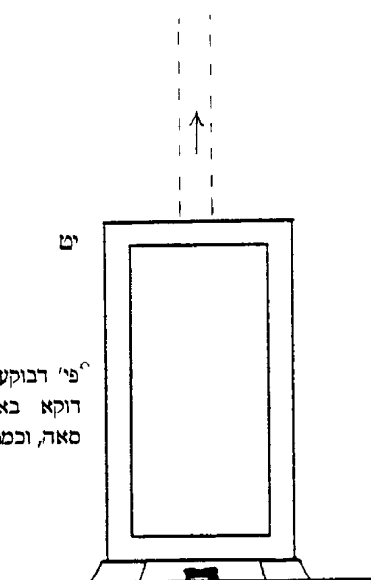
°הלכך לא אמרינן ביה כלל
בוקעת אפילו לתוכו כציור יח

יח

כי היכי דלא בקעה לע"ג.

°פי' דבוקעת מתחתיה לע"ג הוא
דוקא באינה מחוקת ארבעים
סאה, וכמבואר בהמשך.

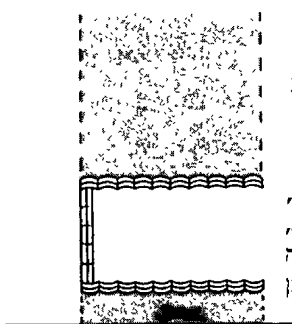

יט

ואם °צכלי
טהור שנעשה אהל לטהר
°ולא לטהר

°בכלי טהור שנעשה אהל למטא,
פ' כלי שאינו מקב"ט כגון כוורת,
שנעשה אהל להביא את הטומאה
לכל תחתיה אם היא גבוה מן
הארץ טפח.

°ולא למהר, פ' דאינו נחשב אהל
לחוצן בפני הטומאה (פ"ו מ"א)

כ

ועל גבו כנגד
הזית טמא משום דאיט חוצין
וכמאן דליתיה דמי וטמא
כנגד הטומאה עד לרקיע.
לא אמרינן בוקעת דליטמי
חוכה °אלא חוכה טהור

°אלא חוכה טהור, פ' חוכה כמאן דלית
דמי, וכל כלי שאינו מקב"ט ארנפשיה
מציל וחיצא אטומאה לא חייץ (א"ר ריש
פ' כוורת)

כא

אהלות מגדל פרק ד

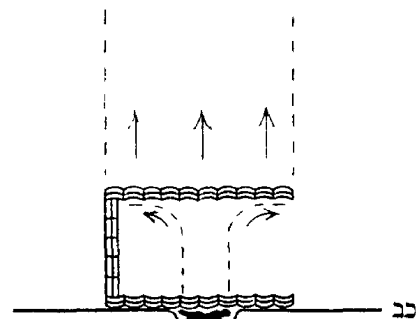
אליהו רבא

° ר"ל דאם דיינו אומרים שהטומאה בקעה לתוכה

משום ° דכי בקעה לתוכה

הרי כסוי

העליון הגבוה טפח מכיו
את הטומאה ° לכל חוכו
דלטמא נעשה אהל ולחצון
אינו נעשה אהל וטמא כל
שע"ג ° ונפיק נמי מדין בוקעת
לטמא מתורת אהל

° פי', לא לכד כנגד הטומאה אלא כנגד כל גג הכוורת

° ונפיק נמי מדין בוקעת לטמא מתורת אהל, פי' דהתה נפיק
מדין "טומאה רצוצה" שבוקעת ועולה רק כנגד הטומאה
ודתה נכנסת לדין "אהל" שהטומאה מתפשטת בכולו

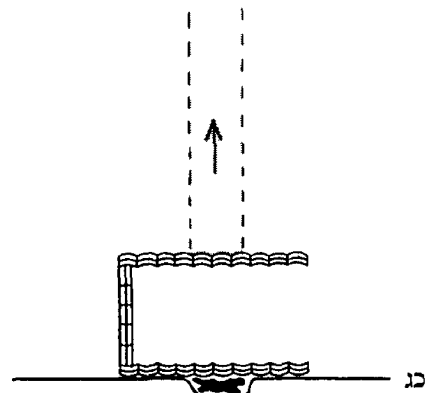
כל חוכו

° כל ע"ג אפילו שלא כנגד
הזית

° וכל ע"ג אפילו שלא כנגד הזית, פי' כל ע"ג דה' טמא,
מפני שנחמלאה כל הכלי עם הטומאה, וכלים לא חוצצין
(ריש פ"ו) ולכן כל כנגד הכלי מע"ג טמא.

הלכך לא אמרי' ביה

כלל בוקעת ° וחוכה טהור
וע"ג כנגד הטומאה טמא
משום דלא חייץ וכמאן
דליתיה דמי כדאמרי' גבי
כוורת רפ"ט.

° ותוכה מהור וע"ג כנגד הטומאה טמא, ר"ל שאינו טמא
רק ע"ג כנגד הטומאה, וזה דאי טמא, משום דכלים לא
חוצצין בפני הטומאה [לקמן פ"ו מ"א], ותוכו כמאן דליתיה
דמי, ולכן נשאר הדין של בוקעת ועולה כנגד הטומאה רק
לע"ג.

והכא במגדל

נמי לא אמרינן בוקעת לא
למעלה מהמגדל

° ולא לתוך המגדל

אלא הבית עמא מפני שסוף
הטומאה לנאת :

מתוך דבריו של הגר"א נתבאר לנו למה (לעיל פ"ג מ"ז) לגבי כיב קמור תחת הבית, באין בו פותח טפח, ואין ביציאתו פותח
טפח, טומאה בתוכו הבית טמא משום טומאה רצוצה, משא"כ הכא במגדל "בטומאה שם", פי' מתחת המגדל, המגדל טהור,
ולא אמרינן דבוקעת לתוכו כמו מן הביב לתוך הבית, אע"פ ששניהם טומאה רצוצה, והיינו כמו שנתבאר מתוך דברי רבינו,
משום דהמגדל אין עליו לגמרי לא תורת בית ולא תורת כלי, לא תורת בית, דבבית בטומאה רצוצה תחתיו, לעולם בוקעת
לתוכו ומתפשטת בכולו, ולא תורת כלי, דכלים לעולם לא חוצצין בפני הטומאה רק תוכן נצלים בצמיד פחיל או בכלי טהור
שיש לו שני כיסויין שדומה לצמיד פחיל כמו שביאר הגר"א ז"ל, ולכן לא אמרינן שבוקעת לתוכו. "והבית טמא", דהכא, אינו
מתורת טומאה רצוצה, שהיא מדאורייתא, אלא מחמת סוף טומאה לצאת, והיינו רק טומאה דרבנן *, ודלא כהרמב"ם והר"ש
כל אחר כפי שיטתו ופירושו, ועי' תו"ט ד"ה טומאה שם, ותוספות רעק"א, ודו"ק.

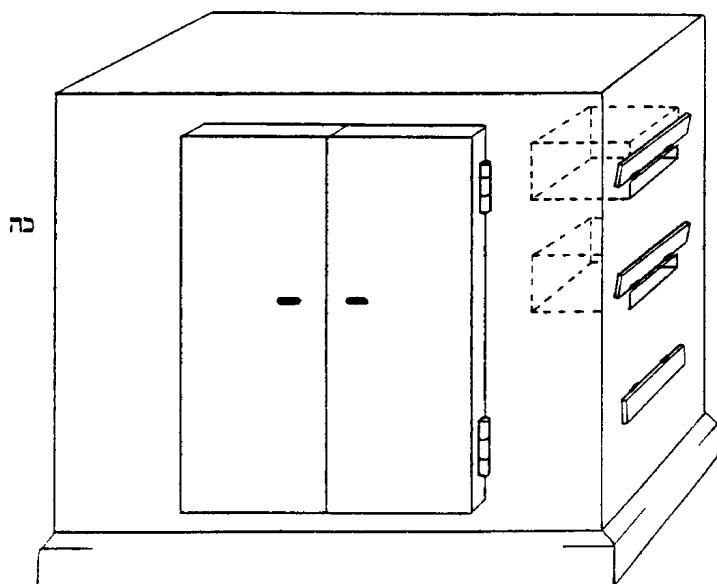
* רש"י חולין דף קכה: סד"ה טומאה בתוכה הבית טמא, ודרע"ב פ"ג ריש מ"ו וכן הר"ש שם וכן
הרע"ב לקמן פ"ו ריש מ"ג ועי' בשאר מפרשי המשנה שסוברים דכן, וכן רש"י ביצה דף י. ד"ה
כולם טמאים. אולם רש"י שם דף לח. ד"ה בדאורייתא, כתב ודרך יציאתה הלכה למשה
מסיני, [וכמש"כ גם ההגהות מהר"ב רנשבורג] ועיין בתו"ט לקמן פ"ו מ"ג ד"ה ובית הלל.

אהלות מגדל פרק ד

משנה ב

ב תיבת המגדל יי

רגילים לעשות *תיבות קטנות בתוך מגדל של עץ כדי להניע בהם כלים ואוכלין ומשקים: (רע"ג)

יש בה פותח טפח יי

(רע"ג) שיש בחללה פותח טפח דלא הויה טומאה טמונה:

מש"כ הרע"ב 'טומאה טמונה' כונתו לטומאה רצוצה, וכ"ה לשון רש"י חולין דף קכה: ד"ה שיש בה, וז"ל, שיש בה פותח טפח דלא הויה טומאה טמונה, ומשמע הטומאה טמונה וטומאה רצוצה חדרא הם, אלא שלשון טמונה קאי במקום הטומאה ולשון רצוצה קאי אפעולת הטומאה.

ואין ביציאתה פותח טפח יי.

(רע"ג) בחור פתחה אין בו טפח:

(תפ"י ב) אפי' פתח התיבה סגור לגמרי הבית טמא.

שדרך הטומאה לצאת ואין דרכה להבנס. ר' יוסי מטמא כג.

מוס' צנח צמח דף ק: סד"ה ורומן

והשתא קשה ל"ל טעמא שדרך טומאה לצאת תיפוק ליה דבוקעת ועולה כיון דאין ביציאתה פותח טפח ורבי יוסי גמי אמאי פליג התם ומסרר לפי שיכול להוציא חלאין חלאין פי' כחלי זית שאין מטמא בזהל או מפני שיכול לשרפה במקומה וכן קתני סיפא העמידה על פתחו פתח לחור טומאה בחוכה הבית טהור ואמאי והא טומאה בוקעת ועולה וי"ל דבכלים אין דין קבר להיות בוקע ועולה דאין מבטלו:

כוונת תוס' "דתיפוק ליה" דבוקעת ועולה" היא ודאי מדין קבר סתום ולא משום טומאה רצוצה [קבר סתום כשמו כן הוא, היינו כל אהל שיש טומאה בתוכו ואין לו פתח ליציאת הטומאה נקרא קבר סתום ודינו "שטמא כל סביביו כמגע", ובוקעת למעלה עד לרקיע", והוא שיש בתוכו חלל טפח על טפח כרום טפח, ופתחו מזה הויה טומאה רצוצה שבוקעת ועולה רק כנגד הטומאה] ולפי"ז מובן קושית התוס' מתיבת המגדל שיש בחללה פותח טפח ולא הויה טומאה טמונה [פי' רצוצה, רע"ב].

ותוס' הוסיף להקשות אמאי פליג ר' יוסי את"ק כמגעם שיכול להוציא וטומאה רצוצה אבל לא בקבר סתום דילפינן ליה מקרא, ואמאי מטמא ר' יוסי [ועי' שו"ת ח"ס יו"ד סי' ש"מ ס"ק ב' ד"ה ונהג].

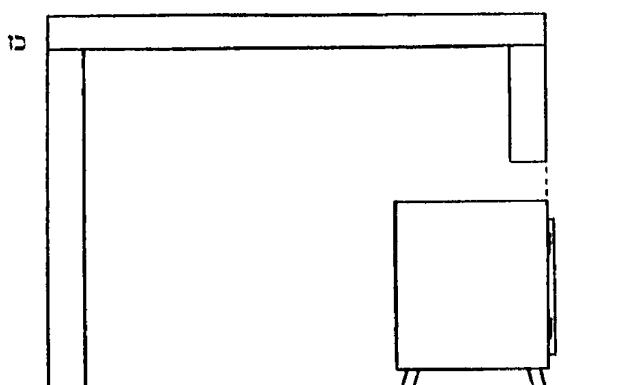
והתוס' תירץ "דבכלים אין דין קבר להיות בוקע ועולה דאין מבטלו" פי' דבכלים אין דין קבר דאין אדם מבטל כלי ביתו להיות קבר למתו, וכמו שכתב החזו"א [סי' ה' ס"ק ב'] כלי מונח בביתו עומד ליגמל משם, וכיון דבכלים אין דין קבר מביאין דין קבר סתום ליטמא כל סביביו.

ומה שמסיים התוס' "להיות בוקע ועולה" הפי' דאין הטומאה בוקעת ועולה משום קבר סתום, וכיון דג"כ אינה בוקעת ועולה משום טומאה רצוצה מפני שתיבת המגדל פותח טפח, נמצא הבית טמא לפי ה"ק רק משום סוף טומאה לצאת.

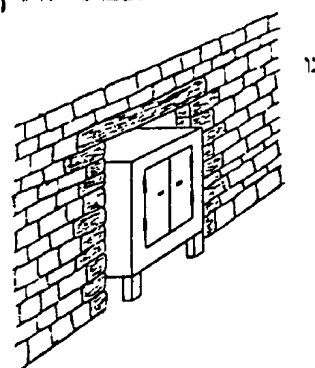
ואע"פ שבכלי העומד בבית וטומאה בתוכו, הבית טמא משום שכלים אינם חוצצים הכא שאני, דתיבת המגדל הויה חלק מן המגדל וכיון שהמגדל מחזיק מ' טאה ואינו מקב"ט ולכן חוצץ בפני הטומאה שבתוכו, הוא הדין תיבת המגדל חוצצת דררי נחשבת כמגדל עצמו, וכמו מוכני [לקמן פ"ג, ובכלים פ"ח ס"ב].

משנה ג

ג היה עומד בתוך הפתח כג ונפתח לדחין כד.

(תפ"י בד) ג"ל דמלת נפתח לא דוקא. אלא אפי' הוא נעול.

היה המגדל עומד כולו בתוך הבית אלא שפתח התיבה לחוץ: (רע"ג)

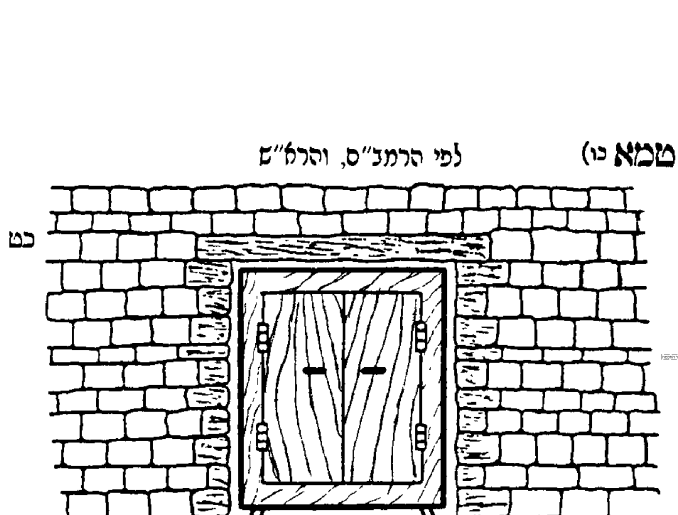
פ"ח במגדל. וסיים בתיבה. ולא ידעתי למה. וכו' (תו"ט)

אהלות מגדל פרק ד

טומאה בבית מה שבתוכו

חוספות יום טוב

טומאה בבית מה שבתוכו טמא . והר"ב העתיק טהור . וכ"כ הר"ש דבמשנה דוקנית גרסין טהור .
וכן בחוספתא וכן עיקר ע"כ . וכה"ג במשנה י פ"ט פירשו ג"כ הר"ב והר"ש דגרסין טהור אבל הרמב"ם שם מפרש טמא .

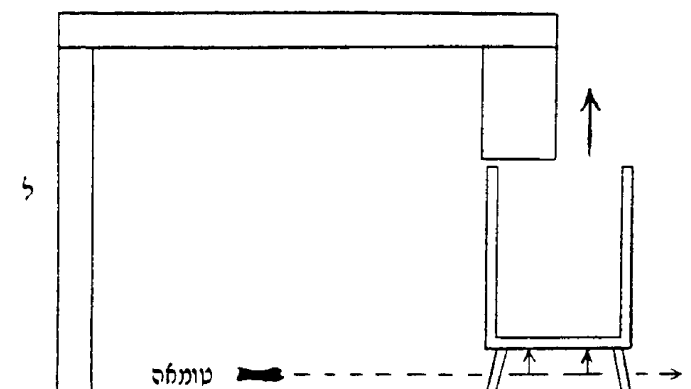
ופי' הכ"מ
דמייני שהמגדל נומלא כל הפתח ואין
פותח טפח מכל לך למעלה ולמטה ומן
הלדדין .

שאין דרך טומאה ליכנס שם : (רע"ב)

וכן לקמן פ"מ מ"י ציורים נב, ג.

אליהו רבא ג טומאה בבית מה שבתוכו . גרסין : ז"ל מה שבתוכו טמא, גרסין: (וכן מצאנו בדפוס ווילנא שם חקע"ת) וכן לקמן פ"ט מ"י זא"ר כמוז הכי.

פי' מהר"ם מוצא בחו"ט
(ד"ה טומאה בבית)

... ומהר"ם כתב ליישב גירסת הספר דגרס

טמא בין הכא בין בכוורת . דמייני שיש פותח טפח מחמת המגדל לארץ או כוורת ולארץ . ובפתחן למעלה בין במגדל בין בכוורת .
וכיון שהטומאה נכנסת תחת המגדל ודרך הטומאה ללאת דרך שם וקי"ל דאדם וכלים נעשין אהלים לטמא ולא לטהר לקמן רפ"ו . והרי
בוקעת למעלה מן המגדל והכוורת וכך בוקעת לתוכן . (מיו"ט)

*א"ה: ע"י לקמן פ' כוורת ציור עד ומה שביארנו שם.

אהלות מגדל פרק ד

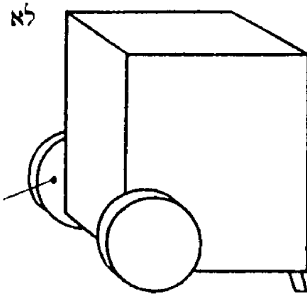
היתה מוכני שלו כח) משוכה לאחוריו .

(רע"ב) מוכני . גלגל העשוי למגדל להוליכו ממקום למקום : משוכה לאחוריו . מרוחקת מאחורי המגדל ללד הבית

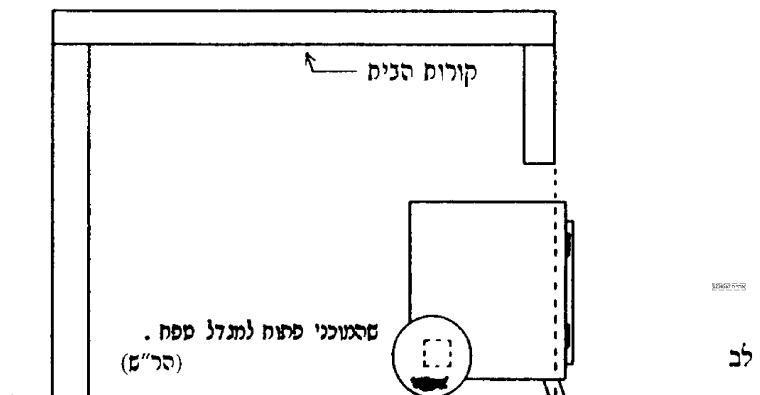
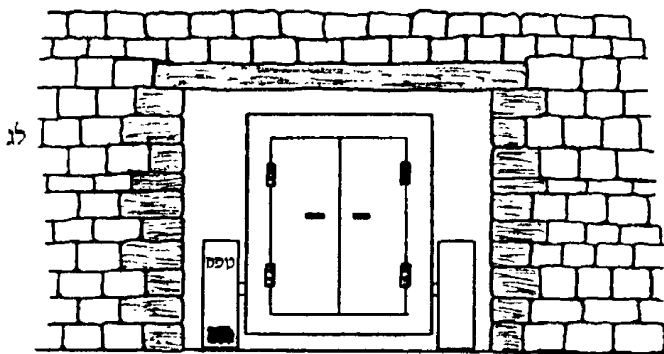
שלוש אצבעות כח) .

(תפ"י כח) הא דנקב ג' אצבעות . ר"ע משום דכסה"ג אין המוכני פתוח פתח שהוא רוחב ד' אצבעות . דאם היה כן היתה המומאה שבתוך המוכני מתפשטת דרך הפתח הפתוח גם להבית .

פירוש הרא"ש
מוכני. הוא כמין אופן והסיצה
נישאת עליה כדפרישית ב"ח דכלים
גבי מוכני השידה והיא חלולה
מבפנים משוכה לאחורי המגדל שלש
אצבעות:

. . . . שהמגדל עומד על הפתח והמוכני משוכה מאחוריו ללד הבית
בפנים וטומאה שם ברוך המוכני
כנגד קורות הבית. אע"פ שהבית
מאחיל עליו. הבית טהור. דנחשב
מוכני כמגדל . (רע"ב)

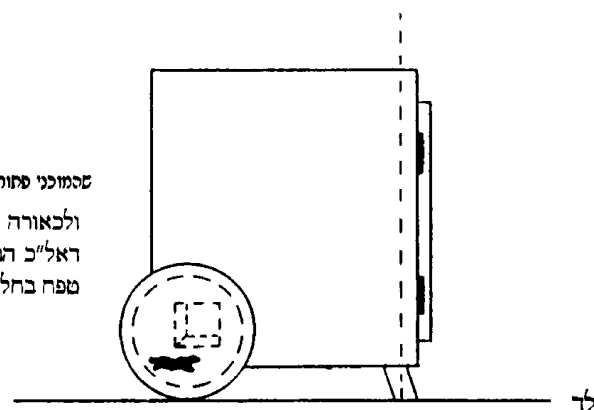

ברא בזמן שיש שם פותח טפח לב) .

שהמוכני פתוח למגדל טפח אי נמי שיש פותח טפח בחלל המוכני שלא תהא הטומאה רצפה . (פ' הרא"ש)
ולכאורה צ"ל דצריכין תרומיהו דהיינו שהמוכני פתוח למגדל טפח
דאל"כ הבית טמא משום סוף טומאה לצאת וגם צריך שיש פותח
טפח בחלל המוכני שלא תהא טומאה רצפה דבוקעת ועולה.

תוספות חדשים

[בר"כ ד"ח] בזמן שיש בו'
דחלל המוכני בו' . א"צ
שהמוכני פתוח למגדל פותח
טפח (הר"ש והרא"ש) :

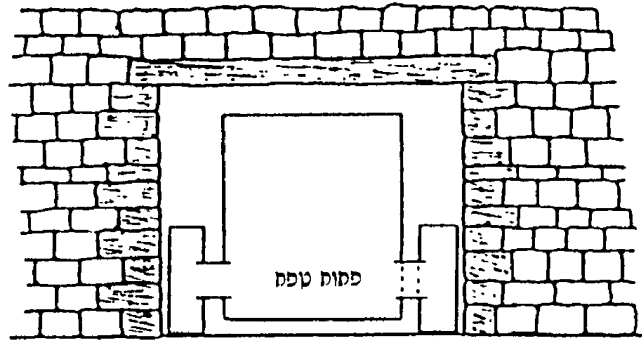
(רע"ב)
דחלל המוכני שהטומאה בו פותח טפח
שלא תהא טומאה רצפה דבוקעת
ועולה :

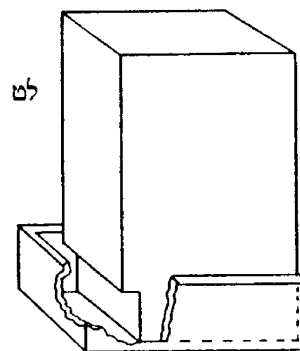
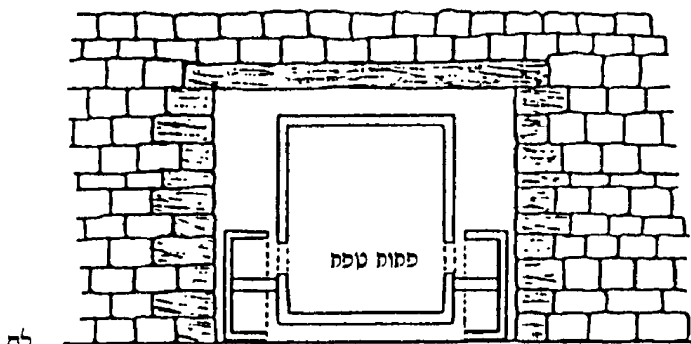
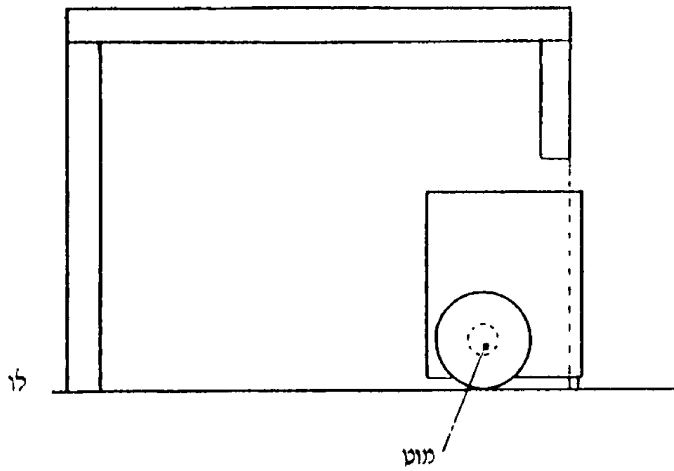
אהלות מגדל פרק ד

חזון איש סימן ח ס"ק א
המוכני היא צפנים בבית וג' אלצעות היינו הכיוון בין המגדל
למוכני, . . .

שם שיש בו פ"ט שהמוכני פתוחה למגדל טפח, ז"ע איך יחכן
שחזה פתוחה למגדל והלא היא מופלגת ג"א מן המגדל,
וי"ל שהמוט שהמוכני קבוע עליו חלול וחללו טפח והוא פתוח
למגדל ולמוכני,

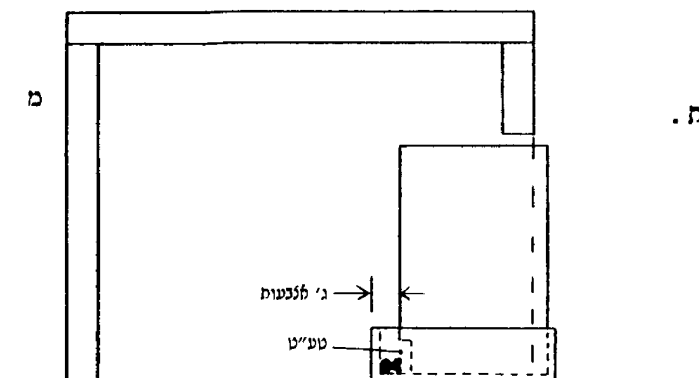
א"כ י"ל שפתוח מן כלד נגד המגדל פ"ט,
והמגדל נמי פתוח נגד פתח המוכני ומכניסים מן המגדל למוכני
דרך אלה הפתחים,

לפי התפארת ישראל ע"פ פי' ר"ת (תוס' שבת דף מד: ד"ה ואין מצלת).
ועיין חבנית כלים פרק יח מ"ב ציור ג, יב, יג, ומש"כ שם.

(תפ"י ב"ח) מוכני הוא לשון הכיור וכו' אונטער זאטן
בל"א. והייט שהמגדל יושב תוך דפנות הגמוכות שינסם להמוכני סביב
ומיירי הכא שהמגדל עומד וממלא כל חלול הפתח כצרישא:

וציירנו שיטת התפ"י בציורים לט, ט, לקיים
מה שכתוב (באות לב) "שיש במקום חלול
הטומאה שבמוכני רוח טע"ט", (ובאות כט)
"שחלול המוכני משוך מאחורי המגדל
במרחק גא"צ לצד פנימי של הבית" (ובאות
ל) "שהטומאה גלויה נגד קורות הבית"
(ובאות לא) שמבואר שמקום הפתוח
שבמוכני אינו טע"ט.

(תפ"י . . . לא) אפ"ה לא תתפשט הטומאה משם לשאר רוח הבית.

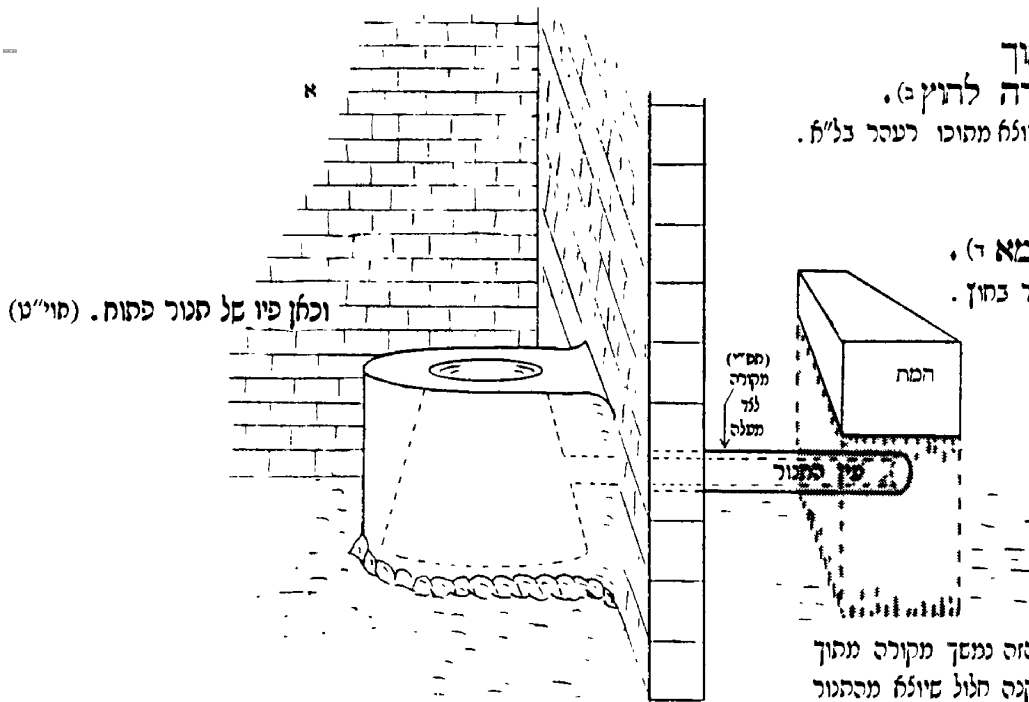
ואין להקשות, שהרי הטומאה רואה תקרת הבית ולמה
לא בוקעת ועולה עד התקרה ומתפשטת משם לשאר
רוחות הבית וכו' בארובה שאין בה פ"ט וטומאה כנגד
הארובה [פ"י מ"ה], זה אינו, כיון שהתפ"י נקט שם כפי
שיטת המהר"ם שחולק שם על הרא"ש ע"ש ציור י,
ולכן הוא הדין הכא:

(תפ"י סוף אות לא) . . . אבל הכא לפי מעמדו השתא א"א להוציא הטומאה מהמוכני רק
דרך המגדל. . . .

פרק ה

משנה א

כאלי "דפנות אהל"ס"
הבאנו בסוף הפרק.

וכאן פיו של תנור פתוח. (ח"ט)

תנור (א) שהוא עומד בתוך הבית. ועינו קמורה לחיץ (ב).
(חפ"י ב) עין התנור הוא לואר התנור שהעין יולא מתוכו רעהר בל"א.

והאהילו עליו קוברי המת (ג).
בית שמאי אומרים הכל טמא (ד).
(חפ"י ד) דגזרו בתנור עומד בפנים אטו עומד בחוץ.

(ח"ט) וכתב הר"ש דבשאלין בעין פתח טפח איירי.
[ועיין במלאכת שלמה]

(חפ"י ב) וקמורה ר"ל שהרעהר הזה נמשך מקורה מתוך התנור ומתאריך לחוץ כעין קנה חלול שיולא מהתנור

ומתאריך בתחילי הבית. ה"ל כמתאריך בדפנות אהל"ס. ודעי כהלל.
(חפ"י, סוף אוח ג)

חזון איש סימן ט"ז ס"ק ה'

ה) והגר"א ז"ל פי' דמתא' ביש בעין פ"ט ונתן נסר עליה,
והשאל דהתנור הוא עם דפנות אהל"ס, מופיל הנסר לסמוס וא"ל ל"פ, וסלכך מן הדין התנור והבית טהור, אלא שב"ש גזרו אטו תנור בלא דפנות אהל"ס שיאמרו שמופיל סתימת נסר, וכ"ש גזרו גם בבית כיון שנתמא התנור, וכ"כ טהרו הבית, ור"ס לא גזר כלל.

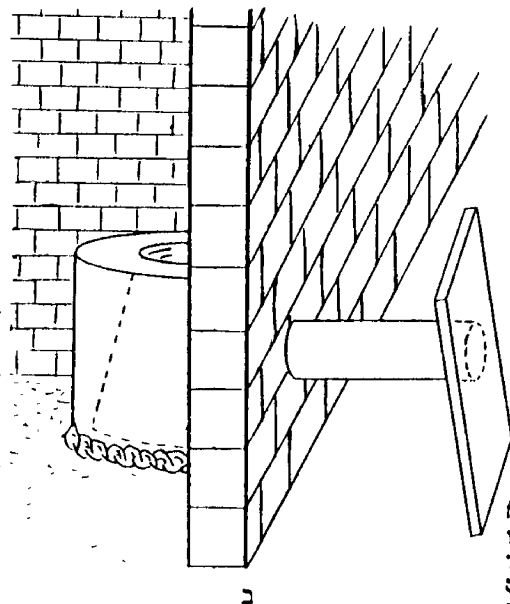
משמע שאם לא היה פ"ט אפילו בלי נסר התנור והעין טהורים, וניצולין ומצילין אם דפנות אהל"ס ואין מקום לגזירה.

וצריך להבין למה באמת לא פ' הגר"א דמיר באין בעין פ"ט, שכמו שגזרו בנסר, בפ"ט פנים אטו חוץ, כמ"כ יש לגזור כשאין פ"ט, פנים אטו חוץ, דאז לא היו צריכין לכיסור נסר שהרי אין בו פ"ט, דהא לא נזכר כיסור נסר במתניתין רק בתוספתא. וכשהתנור עומד בחצר והאהיל קוברי המת על פתח העין שאין בו פ"ט נטמא התנור דצריכין צמיד פתיל, משא"כ כשהתנור בפנים דניצול בדפנות אהל"ס ואין הטומאה נכנסת כשאין שם פ"ט. ולפ"ז היה מקום גם לגזור פנים אטו חוץ (כמו שכתב התפ"י סוף אות ג).

ולכאז"ל, שררי דר"ש כל"ס פ"ח מ"ז כתב דאין טומאה הנמצאת בעין נכנסת לתוך התנור כיון דלית ביה פ"ט, אלא שררי"ש עצמו פירש הכא בדלית ביה פ"ט ואפ"ה נכנסת הטומאה לעין בתנור העומד בחצר דמבר שהעין והתנור נחשבים ככל אחד וכשהאיל על העין היו כאילו האהיל על התנור ג"כ ואם התנור בחוץ בלי דפנות אהל"ס יהיה טמא, וכאן שפיר גזרו פנים אטו חוץ. וצריך לחלק במש"כ חו"א אהל"ס סט"ז אות ה' דבבית מן המת בעין התנור אין העין כאהל המת ומן השפה הפנימית ולחוץ טהור כשאין בעין טע"ט ברום טפח אבל הכא חלק מן התנור היה תוך אהל המת שררי העין תחת קוברי המת ושפיר צריך צמיד פתיל או דפנות אהל"ס

אבל נראה דהגר"א לא הסכים לזה, ולדידי' העין כלי בפני עצמו הוא, ולפיכך תנא מן השפה הפנימית ולחוץ לעולם טהור, ואין טומאה הנכנסת לעין שאין בה פ"ט נכנסת ממנה לתנור, אפילו כשהתנור עומד באויר, ולפ"ז נקט דמירי בפותח טפח ומכוסה בנסר.

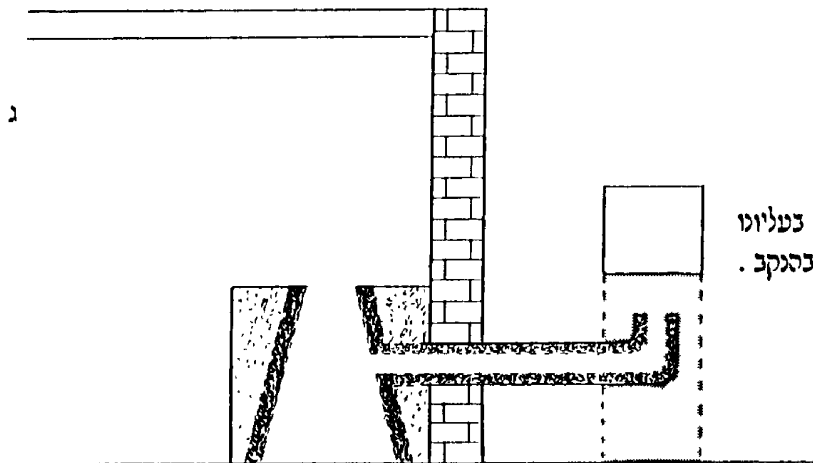
לפי האליהו רבא

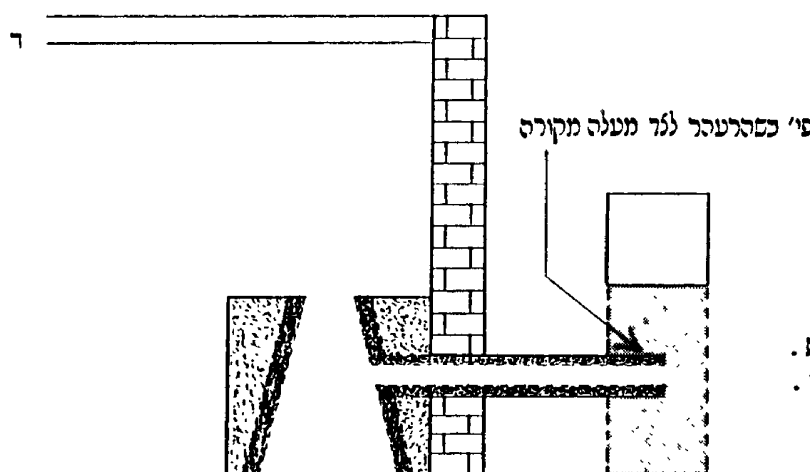
אליהו רבא

פ"ה א תנור שהוא עומד כו' ועינו קמורה לחוץ. ש"ע התנור מכוסה בנסר ואילו לא הייתה מכוסה הייתה הטומאה נכנסת דרך העין טכשו שמכוסה העין התנור והעין ניצולין ומצילין עם דפנות אהל"ס שעומד בתוך הבית.

אהלות תנור פרק ה

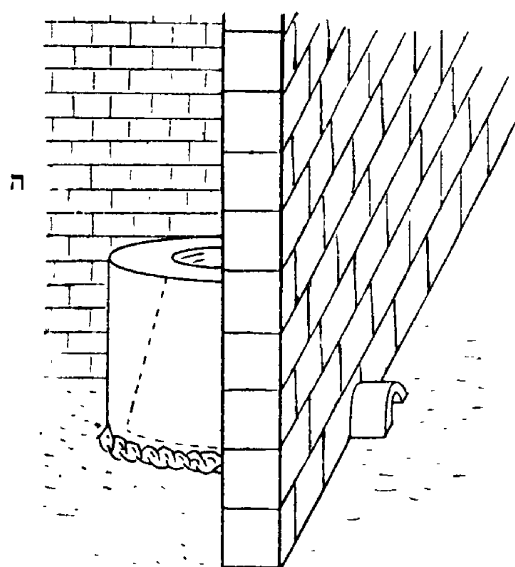
(תפ"י ג) לרבוהא נקט הכי דקמ"ל דאט"צ שאין נקב הרעהר בעליונו
דאז הרי האהיל המת על הנקב להדיא . ונמסרת שפיר העומאה בהנקב .

אלא אפי' כשהרעהר לנר מעלה מקורה

והנקב שלו מן הנר אפ"ה כשהאהיל עליו המת .
כל האהל כמליא טומאה דמי .

ומיירי נמי שעין התנור היה פתוח רק פחות מטפח לחץ . (תפ"י)

פ' הרמב"ם

א כבר ביארנו שעין התנור הוא הנקב אשר בשפלות
מהארץ אשר יליוכו ממנו האש ומוציאין ממנו
האפר: וקמורה מקיבצת והוא שיהי' התנור כלו חוץ לבית
והנקב הקטור בולט חוץ לבית

פירוש הרא"ש

כיוון דבר שיש בדופן התנור שבו יוצא העשן ומכניסים בו האש ומזלימים האפר והוא עגול:

(רמב"ם פ"ח מהל' טומ"מ ה"ד) התנור טמא והבית טהור .

שהרי * אין התנור נבזה מעל הארץ כדי שיביא טומאה לבית .

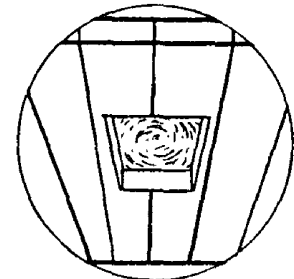
משמע שהרמב"ם למד במשנה שאין בעין התנור פותח טפח ,
ובמש"כ הר"ש, אבל הרא"ש כתב שמיירי שיש פותח טפח
בעין, וכן כתב הראב"ד שם בהשגות בשם התוספתא, וכן
בתיו"ט בשם המהר"ם, ע"ש.

אהלות תנור פרק ה

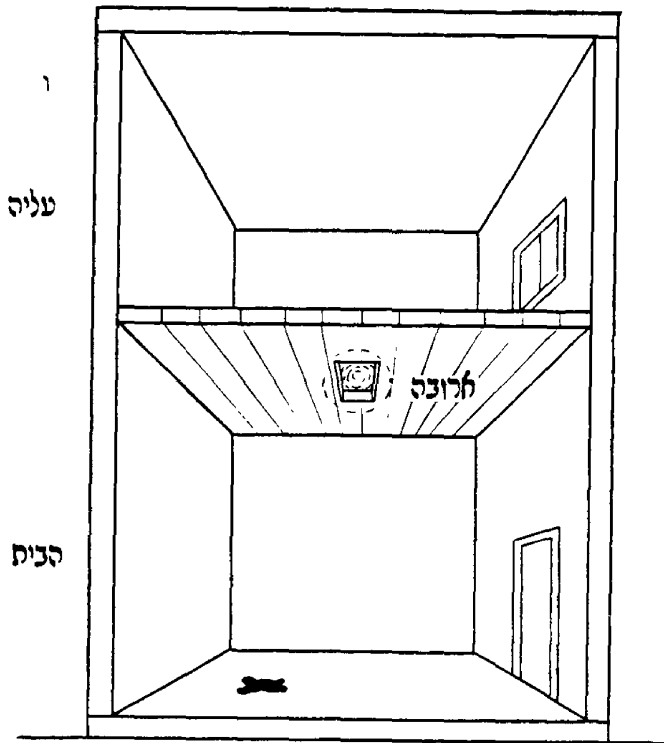
משנה ב

ב ארובה (י) שבין הבית לעליה (ה).

אליהו רבא

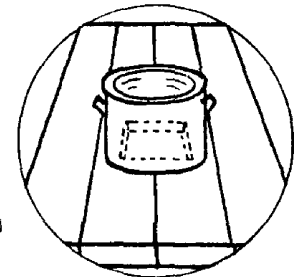
ב ארובה שנין הבית
לעליה וקדרה נחונה עליה
כו' הכא נמי בגזירה קמיסלני

ז (רע"ז) ארובה שיש לה פותח טפח :

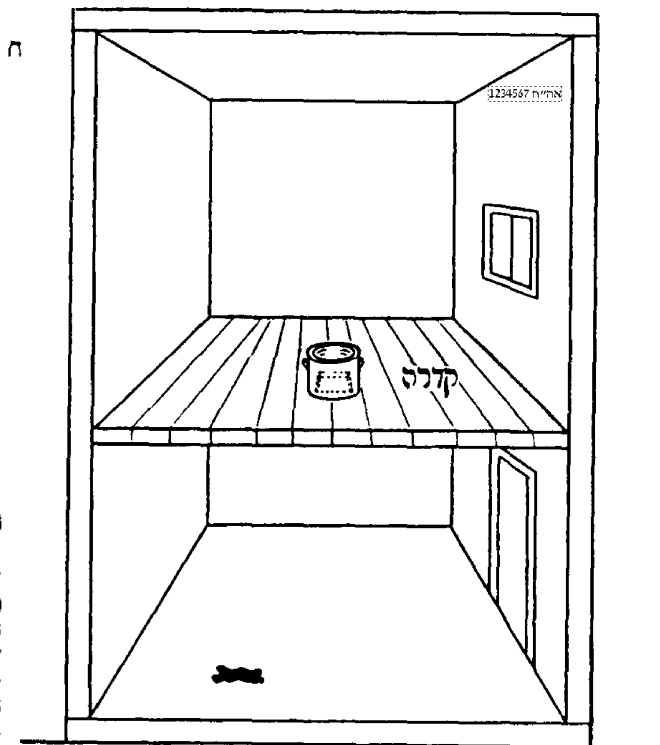
טומאה בבית

וקדרה נתונה עליה (ט).

ב"ש אומרים הכל טמא (א)

אליהו רבא

דכ"ש גזור קדרה דארובה
אע"ז קדרה דלמדי פתיל
העומד בתוך אהל תחת
ומחזקת למיד פתיל דההם
כי יוקב בטונם משקה ודאי
לא מליץ ב"ש וה"ל גזרי'
דלא להליץ ועמא נמי כל
העליה . וצ"ל סבדי קדרה
דנמדי פתיל טמא בארובה
נמי טמא משום גזירה .
עליה דליכא למיגזר ביה
טהור . ור"ש סבר הכל טהור
דלית ליה גזירה כלל . ובין
בהטור בין בארובה דכ"ש
מדאורייתא ניזיל עם דשטות
אהלים ובגזירה קמיסלני :

תוספות אנשי שם

.... ופוד ב"ל
דלפי מה שנאמר הרא"ש
וכמ"ס העור ב"ד ס"י שפ"א
בארובה שנין בית לעליה
דכ"ש טומאה מכוונת תחת
הנקב העליונה טמאה אע"פ
שנקב הארובה קטן ולא
נעו פ"ט כשהוא מכוון ע"ג
הטומאה ע"ש לפ"י ס"ז צ"ל
שאין הטומאה מכוונת תחת
נקב הקדרה דא"כ מודו ב"ה
דבעליה טמאה ועמ"ל פ"ח
מ"ד . (ט"ז) :

(מפ"י יא) ואף דהכא שדבוקה בדפנית אהלים . דהיינו תקרת הבית .

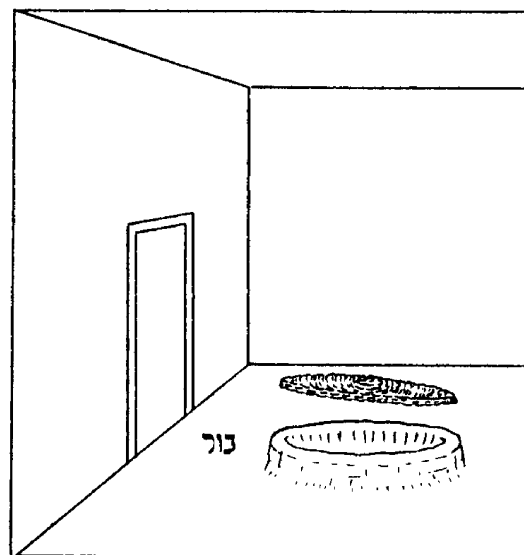
אהלות תנור פרק ה

משנה ו

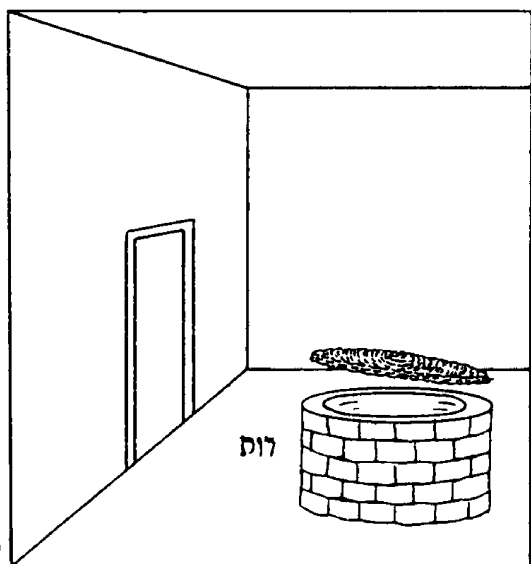
הבור (י) והרות (ה) שבבית (א).

ובפיישה (ט) . סל גדול שכובשים בו הזיתים לסומך
והוא מחזיק מ' סאה או יותר . (רע"ז)

.... נקט כפישה . מדרגילה שאין לה דפנות גבוהות טפח דאילו היה לה
דפנות גבוהות טפח . הרי כל כלי שאמק"ט שכפוי אפי' על ארץ חלקה
שבבית שאין כאן דפנות אהלים כלל . היתה מזלזל [כרמכ"ס מעו"מ סכ"א
ה"ג] . (תפ"י מ)

נתונה עליו (א) .
פי' הרמב"ם כפוייה עליה .
(תו"ט, ד"ה וכפישה)

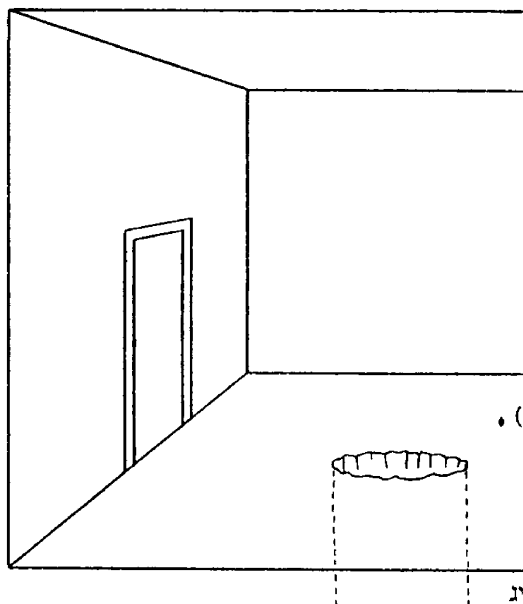
מדר"ם

טרוטנבורג

ו' ובפיישה נחונה
עליהם. כתנתי בפנים
שמחזקת מ' סאה
שאינה מקבלת סומא'
דנענין אחר לא היתה
חוללת בפני הסומא.
והקשיתי איך יתכן
שלא יבא בדופנה
אלא טפח. על כן נ"ל
דכפישה אינה מחזקת
מ' סאה ואפילו כדי
סכורה. שאינה עשויה
אלא לכפותה על
כגלים. וכפישה הוי
מלשון הכפישי בלשון
שכא לשון כפייה .
וסכורה כדמא
נתונה כהנים כל
משמש כפוי כגלים
סבור :

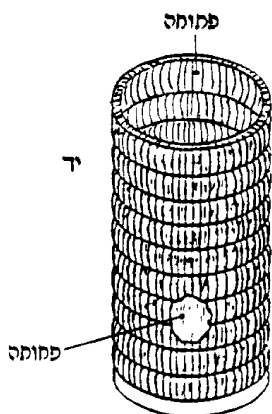

כפישה שמחזקת מ' סאה, כפי
החשבון, אם דפנותיה הם חצי טפח,
אז, יהי' לה רוחב של יותר
מארבעים טפחים, ולא יתכן שעל
גודל כזה מדברת המשנה, וכנראה
שזהו כוונת המדר"ם טרוטנבורג
בקשייתו.

אם היתה באר חלקה (ט) .

או כוורת פחותה (ט)
(* נד"ז פחותה וכן בכל המשנה)

כגון כוורת גדולה שמחזקת מ' סאה . שאינה מקבלת
סומא . (רע"ז)

(תפ"י מד) וה"ה בהיתה שלימה . אם כפישה נחונה עליה אינה מזלזלת על מה שבתוכה
רק במחזקתין שיהיו יחד בלמ"פ אע"ג שכל א' מחזיק מ"ס [וכמש"ל בנוס'
רש"י גסס ה"ט] רק נקט הבא פחותה לרבותא דסיפא דאע"ג שפחותה
אפי"ה כשמיסה בנסר חלק מזלזל על מה שבתוכה . מיהו כל כלי שמחזיק מ"ס וכפוי פיה על הארץ מזלזלת אשתחתיה [כגלים רפ"י] :

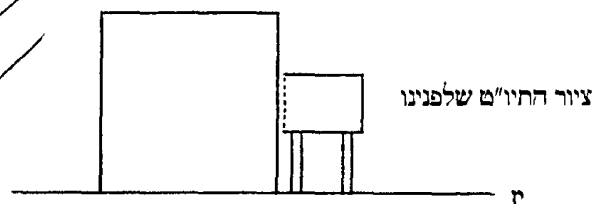
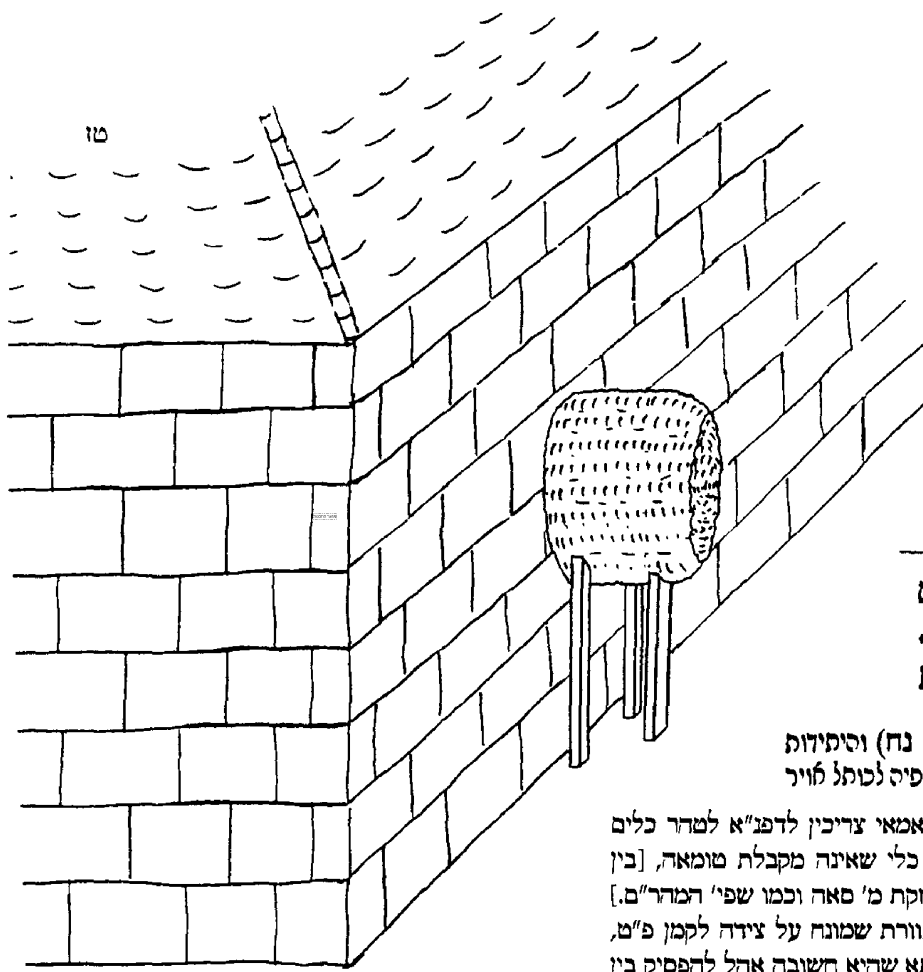

סרידה שאין לה גפיים (טו) .

כמין עריבה קטנה ואין לה בית קבול . (רע"ב כלים פ"ח מ"ג)
ועי' תבנית כלים שם ציורים יא, יב, יג, יד,
פירושא לפי שאר מפרשי המשנה

אהלות תנור פרקה

משנה ז

ציור התנור"ט שלפנינו

ז כישם
שמצילין (נ) מבפנים (נ), כך מצילין מבחוץ (ט).
כי צד כפישה (ט) שהיא נתונה על היתדות
מבחוץ (נ).

(תפ"י נח) והיתדות

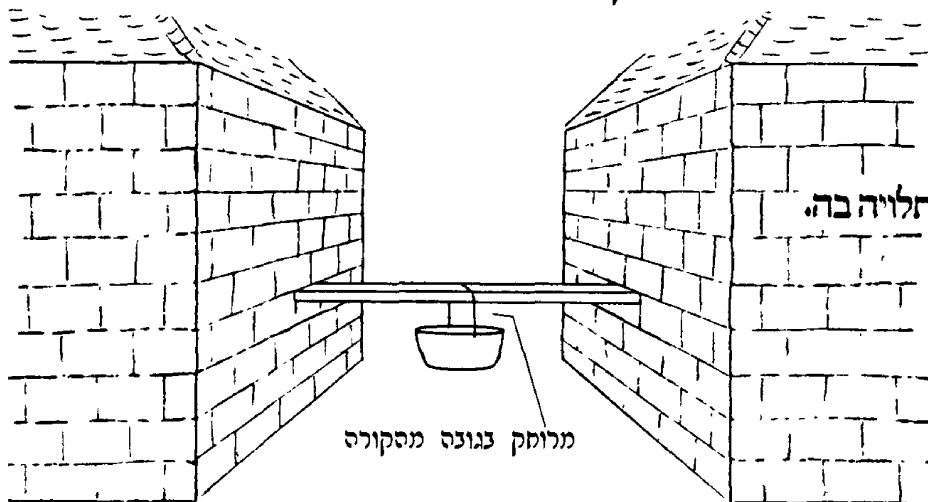
נצות טפח ופה הכפישה פונה לכותל הבית. ולין זין פיה לכותל לויר טפח.

צ"ע, דכיון דפי' על פני הבית אמאי צריכין לדפנ"א למחר כלים
שבתוכה, כיון שהכפישה היא כלי שאינה מקבלת טומאה, [בין
שמחזקת מ' סאה, בין שלא מחזקת מ' סאה וכמו שפי' המהר"ם].
הרי ממנ"פ תוכה טהור, כמו כוורת שמנוח על צידה לקמן פ"ט,
אך לפי גירסת הר"ש מהתוספתא שהיא חשובה אהל להפסיק בין
טומאה שתחת' לכלים שעל גבה ניהא דצריכין לדפנ"א.

חזון איש סימן א ס"ק ב) נראה דבין פיה
מלמעלה ובין פיה טוחה על פני הכותל.....
אין צריך טפח בדפנות אלא בשולים, ובפיה
על פני הכותל צריך דפנות טפח וכו'. ועיין
בבועז דף קע"ב ע"ב (מדפי המשניות) בסוף
העמוד ד"ה וכו"כ, שהאריך בזה.

אהלות תנור פרקה

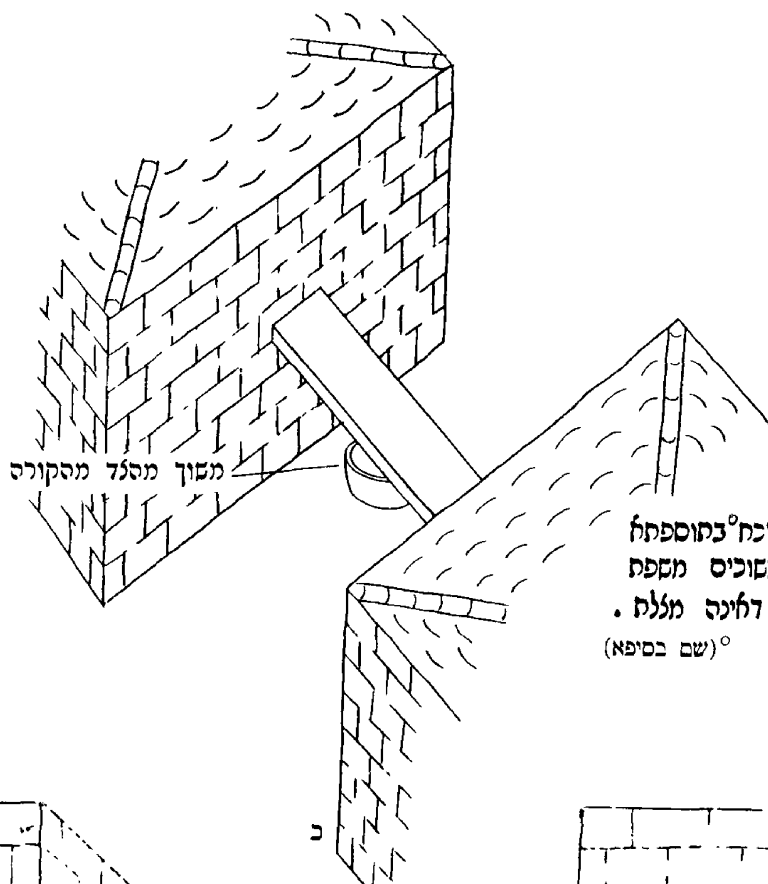

קדרה (א) שהיתה נחונה מכותל לכותל (ב). וקדרה תלויה בה.

אם יש בין פיה לקורה פותח טפח ד"ה אינה מצלת
(תוספתא פ"ו ה"ד ולפי הגהות דהג"א)
והד"ה 1234567

מזח בגובה מהקורה

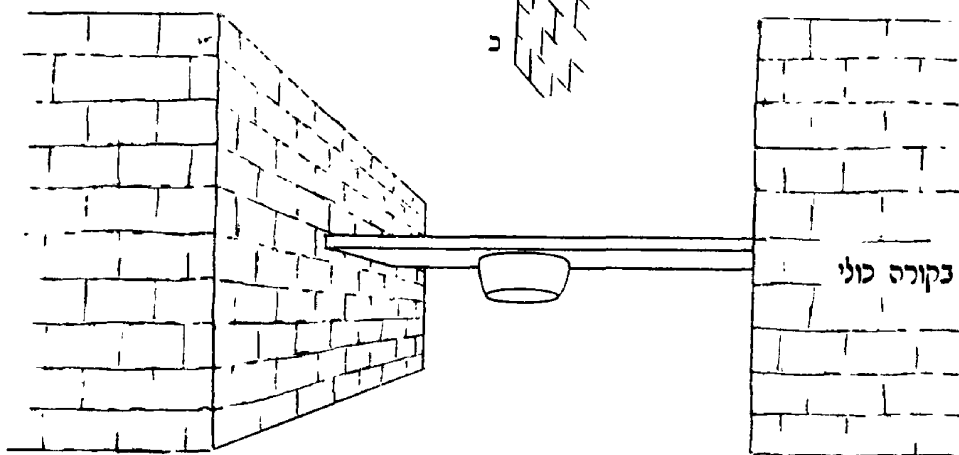
יט

(רע"ז) מוכח בחוספחא
שאם שפתי הקדרה משוכים משפח
הקורה ולחץ בפוחט טפח כולי עלמא לא פליגי דאינה מצלת.
° (שם בסיפא)

מזח מהלך מהקורה

כ

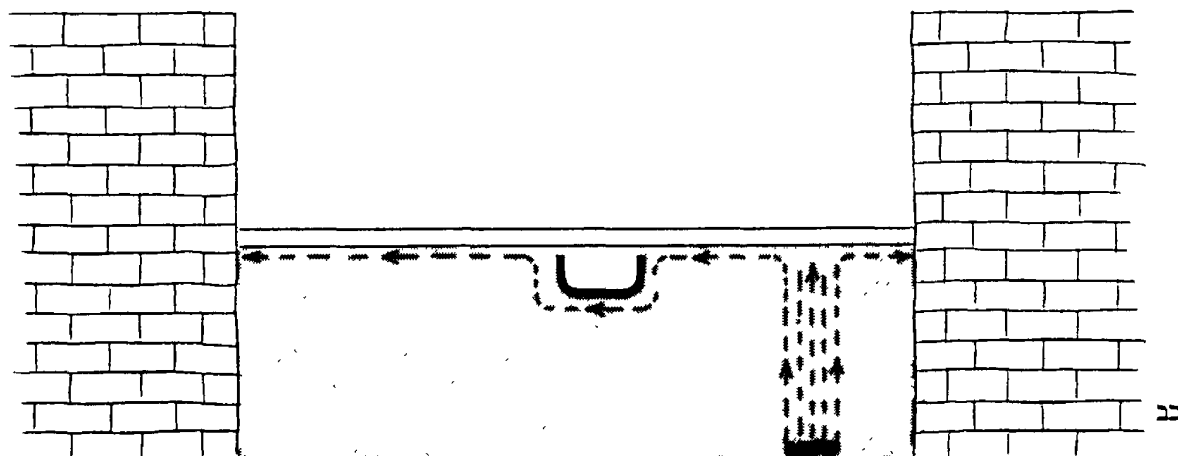
(רע"ז) ואי פי הקדרה מודבק בקורה כולי
עלמא לא פליגי דמצלת

כא

בועז (ט)

אמנם יש לפינו נוסחאות שונות בחוספחא זו. דבהגירסא שהביא הר"ש אף שהובאה משושבת. אפ"ה נראה שכך כוונתו. דכ"ש
אור פחות מטפח בין פה הקדירה לקורה. לכ"ע מצלת. כי פליגי במשוך פיה למהלך מהקורה. וכך הוא באמת הגירסא בחוספחא שלפנינו. ובהתוספתא
עם הזר זהב. הוא פי' הנאון רב"א זוק"ל. יש פלוגמא בתרומיהו. במרוחק בגובה מהקורה. ובמשוך מהלך מהקורה. וזה וזה בפחות מ"מ' ספחים.
° נראה שז"ל מטפח

אהלות תנור פרק ה

טומאה תחתיה כג). (מפ"י סג) תחת הקורה רבי עקיבא מטהר .

ורבמים מטמאין סד):

[כל הפרק הזה דיבר על דיני "דפנות אהלים" וכדי להקל על הלומד אספנו כאן יחד, בס"ד, רשימה קצרה של הדינים עם ביאור בלשון קל וקצר].

דפנות אהלים

תנינן בריש פ"ו, דכל הכלים אינם חוצצין בפני הטומאה, ופי' הרע"ב דאין נחשבים אהל לחוץ בפני הטומאה. ועוד תנינן כל הכלים אם קבעם במחובר לקרקע או בכותלי הבית וכדומה, הרי הן כקרקע ממש, * וחוצצים בפני הטומאה. ואם לא קבעו הכלי בסיד או דבק, רק שמונח לפי שעה בנקב שבכותל או על גבי ארובה שבין בית לעליה, אע"פ שאינם כקרקע ממש ליטוהר מטומאתן אפ"ה הרי הן חוצצין בפני הטומאה, לפי שעה, כל זמן שמונחים שם, וזה נקרא "דפנות אהלים", והוא הללמ"מ שהכלי מצטרף עם דפנות הבית, להיות כמותו, ויצא מתורת כלי לתורת בוני, כל זמן שמונח שם.

כללים בדיני דפנות אהלים:

- א. רק כלים שאינם מקבלים טומאה חוצצין בדפנות אהלים (כגון הני דלקמן).
- ב. צריך שיהיו דופן טפה להכלי, ...
- ג. או דופן טפה בכותלי הבית, דהיינו אם היה באמצע הבית, כותל או דופן בולט מן הקרקע טפה, כגון הדות, הרי כותלי הדות ביהוד עם הכלי שמכסה הדות מצילין לטהר כלים שבתוך הדות מדין דפנות אהלים, [וכמבאר במשנה ו' כיצד הכור והדות שבבית וכו'].

* כקרקע ממש, דהרי הוא מתבטל מתורת כלי במחשבה ובמעשה. ויש הרבה חילוקים בדיון זה, לענין שנוי מעשה ומחשבה, ראה כלים פכ"ח מ"ב ג' ד' ה', ופ"כ שם מ"ו. ולענין שאובים במקוה, מקואות פ"ד מ"ה.

אהלות תנור פרק ה

- ד. צריך שתהא הדופן הנ"ל דוקא טפח שלם לאפוקי צירוף של חצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן, כגון חצי טפח בכלי וחצי טפח בכותל הבנין אינו נחשב דופן.
- ה. אבל כלי המונח על הארובה בתקרת הבית או בחלון שהיא בתוך כותל הבית, או כותלי הבית הם דפנותיו, ולא צריך שיהיה עוד טפח, לדופני הכלי.
- ו. ודיוקא כלי הסמוך לכותל הבית ולא לכותל חצר או גינה.
- ז. וכל זה, "היינו בלא מירוח מיט דליכא צמיד פתיל, דע"י צמיד פתיל מצילין בכל ענין". [לי הר"ש סוף משנה ה'].¹
- ח. כדי שיציל הכלי, שסמוך לכותל או לארובה, בדפנות אהלים צריך שלא יהא משוך מן הכותל או מן הארובה טפח או יותר, וכמ"כ הכלי שמוטה על צידו ופיו כנגד הכותל צריך שיהא סמוך תוך טפח לכותל, כדי להציל עם דפנות אהלים על כלים שבתוכו או על גבו [ורע"ב מ"ז ד"ה על יתדות וצירים טז, יז, ופ"ט מ"ט צירים מח, מט, נ].
- ט. אע"פ שאין הכלי מציל אם משוך מן הבית טפח, מצאנו דקדרה אפילו משוכה יותר מטפח מצלת עם דפנות אהלים בגוד אחית כשהיא נתונה תחת נקב שבארובה [לקמן פ"י מ"ז צירים טז, מז, ולפי האליהו רבא שם צירים יז, יח].
- י. אם הטומאה מונחת תחת הכלי צריך שיהיה טפח גבוה מן הארץ כדי שלא תהא טומאה רצוצה שבוקעת מעל הכלי עד הרקיע, [מ"ז, כפישה שהיא נתונה על היתדות].
- יא. אין "דפנות אהלים" מכלים לכלים, כגון כוורת מונחת על הארץ וכפישה נתונה על פיה, שניהם יחד אינן מצילין רק בצמיד פתיל, ואפילו אם הכוורת מחזקת מ' סאה, ולכפישה יש דופן טפח.
- יב. אבל נסר וסרידה כדומה, דלאו כלים הם, מצילים בלא דפנות אהלים, וחוצצין בפני הטומאה בכל אופן (חוץ מטומאה רצוצה), כגון נתונים ע"פ כוורת, שמחזקת מ' סאה, וסרידה ע"פ תנור חדש [כלים פ"י מ"ז] וכן ע"פ באר חלקה שפיה שוה לקרקע הבית ואין לה על גבי הקרקע מחיצה סביב גבוה טפח רק בתוך הקרקע [מ"ז].
- יג. אע"פ שכלי חרס מצילים עם דפנות אהלים, גזרו חכמים שאינם מצילים אלא על אוכלין ומשקין וכלי חרס, הואיל ואין להם טהרה במקוה, והגזירה הוא מחמת טומאת עמי הארץ [מ"ג].

ואלו הן כלים הטהורים [המוכרים במשנה] שמצילין בדפנות אהלים:

- יד. כלי אבן, כלי אדמה וכלי גללים וכו' [כלים פ"י מ"א].
- טו. כלי חרס בזמן שהוא טהור וגבו נגד הטומאה, מפני שאינו מקבל טומאה מגבו, והרי הוא מבחוץ, ככלי שאמק"ט, וכש"כ כלי חרס המוקף צמיד פתיל.
- טז. כלי עץ שמחזיק מ' סאה. [לפי פ"י המהר"ם בתיו"ט פ"ח מ"א ד"ה והן, אבל לפי הגר"א כלי עץ שמחזיק מ' סאה נקרא אהל, ואפילו הכי נראה שאין למגדל דין כותל הבית להציל עם כלים טהורים בדפנות אהלים, מפני שאין המגדל קבועה בקרקע עולם, וע"י לעיל אות יא].
- יז. כפישה שאינה מחזקת מ' סאה רק דעיקר תשמישה כפוי, שאין בית קיבול שלה נעשה לקבלה, טהורה שאמרו רז"ל כל המשמש כפוי בכלים טהור [מהר"ם מרומנבג פ"ה סוף מ"ז בשם התורת כהנים, וכוונתו לפ' שמיני סוף פסוק עו בת"כ פרק ח' אות ז' וכמבואר מן הר"ש כלים פ"ב מ"ה] ולפי"ז הוא הדין נמי בכלי חרס שמשמש כפוי [ר"ש שם, בשם התוספתא] ואפילו אם תוכו נגד הטומאה, וכן נמי הדין עם כל הכלים שתשמישם כפויים, חוץ מכלי מתכת, שהרי גם פשוטיוהן מקבלין טומאה (והא דכיוסו מתכת כפי"ד דכלים סוף מ"ג טהורים היינו מפני שאין להם שם בפני עצמם).
- יח. כוורת — סתם כוורת, כמבואר בפרק כוורת מ"א [צירים א, ב] אבל כוורת פחותה ואפילו פקוקה בקש [שם מ"ג צירים כא, כב] אין לה דין כלי, כיון שנפחתה ונשברה קצת מכותליה, והטהרה לא באה מתורת דפנות אהלים.

פרק ו

משנה א

**אדם וכלים נעשין אהליו
לטמא (א) אבל לא למדב.**

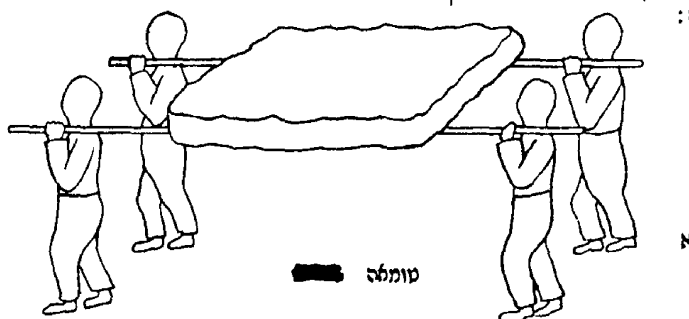
ע"ן לעיל פרק ד' נ"ז י"א

**משנה אחרונה
פרק ו א** אדם וכלים
נעשין
אהלים לטמא. פתח
באהלים ומפרש עמודי

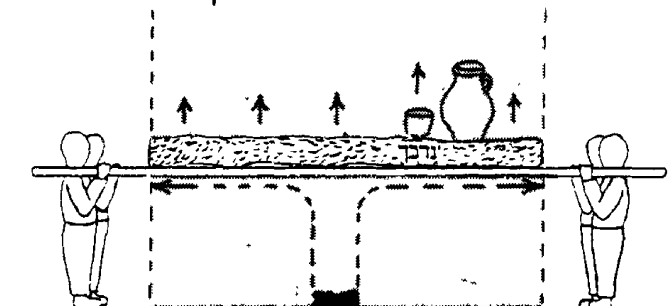
אהלים. כלומר פתח התנא עם דיני אהלים
ומפרש ואזיל דין עמודי אהלים:
"דיני אהלים" דהבא, היינו שאדם וכלים
הם מהדברים שאינם חוצצים בפני הטומאה אבל
מביאין את הטומאה לצדדין ומטמאין כל שתחתיהן
[והתנא האריך לפרט דינים אלו לקמן פרק ח'] ו"דין
עמודי אהלים", היינו דיני אהל שנשמד ע"י דבר
אחר, ובא לאשמעינן שבדברים החוצצים בפני
הטומאה כגון גרדך ונסר וכד', כשנשמד ע"י אדם
וכלים וכל הדברים שאינם חוצצים, אז אינם נחשבים
לאהל לחוק.

ביצד ג) ארבעה נושאין את הנדבך ד).

(הר"ש) דכל אהל הנסמך ע"י אדם או ע"י כלים אינן נחשבים לטמא אהל
לחוק בפני הטומאה:

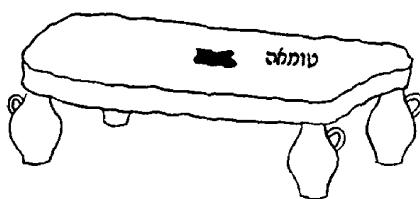

טומאה תחתיו. כלים שעל גביו מטמאין ה).

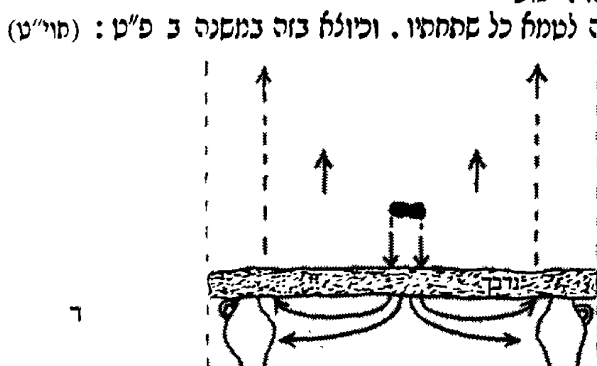
תוספות יום טוב

כלים שע"ג. ואפילו שלא כנגד הטומאה טמאים. הרמב"ם פי"ב
מהט"מ. וטעמא דכיון שנעשה אהליו
לטמא הוי כמאן דמלי טומאה. שהרי
מטמא לכל הכלים שתחתיו והרי כל
מה שעליו הוא כנגד הטומאה וכיון
שאינו חוצץ הרי כל שע"ג אפילו שלא
כנגד הטומאה טמא. וכיוצא בזה
במשנה ב פ"ט:

נתון על ארבעה כלים.

טומאה ע"ג כלים
שתחתיו טמאין. דכיון שאינו חוצץ
והטומאה יורדת ומשירדה כנגדה שוב
נעשה אהל על הטומאה שירדה לטמא כל שתחתיו. וכיוצא בזה במשנה ב פ"ט: (חיי"ט)

אפילו כשהטומאה למעלה מהנדבך. הרי בקע

לתחתיו וכדמסיק. וחוזר ובוקע משם גם למעלה ולמטה. שיהיה גם שם כל כנגד הנדבך טמא [כפ"ט סוף מ"ג].

(חפ"י ה)

אהלות אדם וכלים פרק ו

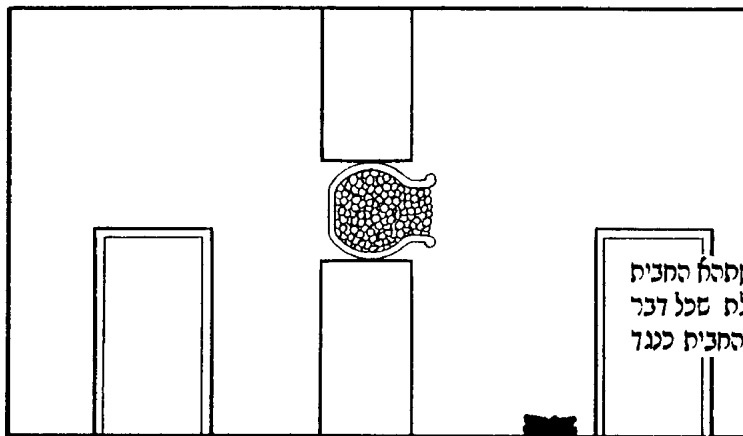
משנה ב

ב קוברי
המת שהיו עוברים באכסדרה י. והגוף
אחד מהן את הדלת י.

וסמכו במפתח י.
ואם לאו טמא. דכל דבר הנסמך
בכלים. אינו חוץ בפני הטומאה
כדאמין דאין אדם וכלים נעשים אהלים
לטהר. (רע"ז)

דיברו חכמים בהוה ולא דוקא מפתח אלא ה"ה
כל בלי שסומך בו את הדלת, ואפילו נסמכת הדלת
על מפתח שאינו מקבל טומאה וכמו שמשמע מתוך

התוספתא פ"ז סוף ה"ב [וע"ע בנקודות הכסף ש"ע י"ד ס"י ש"ע"א שהאריך על הט"ז ס"ק ג'] אבל יש להקשות אמאי לא חוצצת הדלת משום דפנות אהלים, שהרי כל הכלים
הטהורים חוצצים בדפנ"א וכ"ש הדלת שהרי טהורה היא ונעשה להשתמש בקרקע (כלים פ"א מ"ב), ועי' בחזו"א (ס"ג ס"ק י"ג) שביאר הענין דהא דכלים מצילין עם
דפנות אהלים, היינו טעמא דמלתא משום דהכי דהכלי הוא עם דפנות אהלים נפקא מכלי למחשב אהל אבל בסומכת הדלת על כלי לא נפקא לתורת אהל, ע"ש.

חבית של גרוגרות.
.... שהן נתונות בחלון י.

(רע"ז)
ואם לאו טמאין. ובלבד שיהא החבית
אם היא של חרס. פיה כנגד הטומאה ולפיכך אינה מללל שכל דבר
המקבל טומאה אינו חוץ בפני הטומאה. אבל אם גב החבית כנגד
הטומאה חוללת בפני הטומאה. שאין
כלי חרס מקבל טומאה מגבו:

בבא בתרא דף כ.

מוס' ד"ה
בחבית של
מתכת. הקשה ר"ת לחבית גופה
חבית טומאה לבית אחר דע"י אהל
נעשית המהכת כחלל להיות אבי אבות
הטומאה כדמוכח במסכת אהלות
והוי כחלל נמי לטמא אחרים באהל
דטוליה קרא דוכל אשר יגע על פני
השדה כחלל מרב וגו' דריש לה בנזיר
פרק כ"ג (דף נ"ד וס') לענין אהל
ונראה לרבינו חס דהכא מייירי כגון
שהגרוגרות בולטות חוץ לפי חבית
כל סביבותיו ומככות אותו לגמרי
שאין נראה כלל ודייק ר"ת מדנקם
גרוגרות ולא נקם פירות לפי שהם
מדובקות יחד אע"פ שיוצאות חוץ

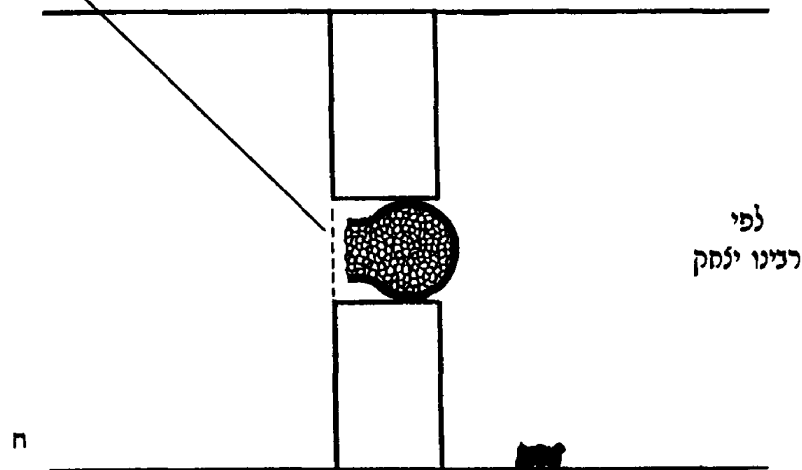
ר"ת כשיטתו דחרב כחלל מטמא באהל,
ועי' חידושי הרמב"ן שם ב"ב דף כ' ד"ה
ואיבעית אימא.

לא זכינו להבין דברי המהרש"א ז"ל
ולירד לסוף דעתו כמה שכתב דהוא
רחוק מן השכל שיהיו הגרוגרות בולטות

לחבית אין טפלות וכי הא' גוונא דייק בפרק חבית (שנת דף קמז.)
למעלה ומתעקמות למטה נגד דופן החבית, ע"ל. ואמאי לא, הא דייק ר"ת בגרוגרות מודבקות יחד, ומה שכתב המהרש"א ז"ל
ועוד קשה וכו' אי אפשר שלא יפלו הפירות ממנו קצת, גם זה קשה דמהאי טעמא אמר ר"ת דמודבקות הם, והרי הביא ראוי לפירוש
מפרק החבית. ועוד קשה מה שכתב שדרך החביות שלהן ה' פתוח מלמעלה קצת ולא כולו רק מצד אחד וכו' ואין החבית מונח על
צידו, היאך מצינו חביות כזה, והעולה על כולם יש להקשות מה הרויח רבינו המהרש"א בפירושו, דהא לדיואי אין צד החבית של
מתכת שכלפי הבית מכוסה בגרוגרות ועדיין מביא את הטומאה לבית הטהור, ואם באמת כל הדופן שהיא נגד הבית הטהור מכוסה
היא בגרוגרות אז יהי' קשה לדיואי מכל שכן, וא"כ שפיר טפי לפרש כמו שכתבו התוספות כצויר? . שוב מצאנו בספר פני שלמה
(מאת ר' שלמה גאנצפריד ז"ל, בעהמ"ח קיצור שולחן ערוך) שכבר הרגיש בזה כעין זה והניח בצי"ע. ברוך שכווננו בדעת גדולים.

אהלות אדם וכלים פרק ו

המשך המוס' ב"ב שם ועוד לומר ר' יצחק דהבא מירי בשאין חצית יולאה חוץ לכותל דהשתא דרך החלון לא יבא סומאה לבית דסומאה רגזה טוקעת ועולה ולינה מחפשת ללדדין שהרי אין זו פתח טפח:

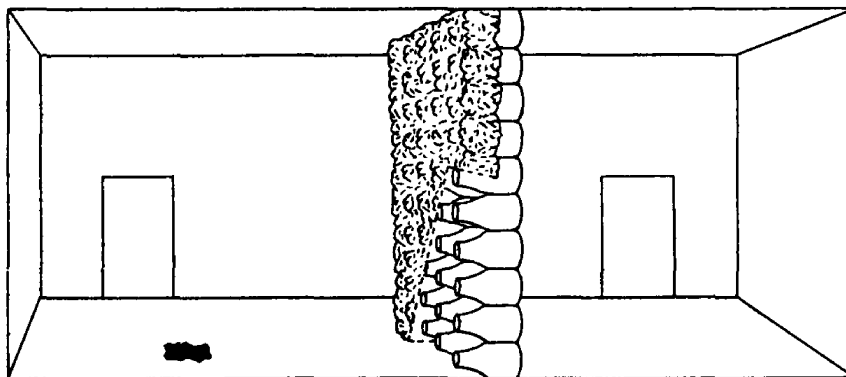

רש"ש פ"ג סוף מ"ו . אבל ק"ל על פי' ה"י מ"ג ומ"ד דלקמן פ"ו דסומאה רגזה בכותל מניאה את הסומאה לבית אם היטה מונחת בחציו דכלפי חצית פ"ט . והבא כחב ה"י בשאין חצית יולאה חוץ לכותל משמע דעכ"פ ממלאת עובי כל הכותל . ופל פיר"מ ק"ל מדה דק"ל דאין צמיד פתיל לסומאה פי' כלים פ"ח מ"ו . שנים דאפי' בטהרה כה"ג אינו מניל דהא כחולין עגבן בטיט פ"ט רפ"ט :

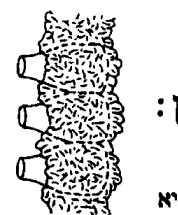
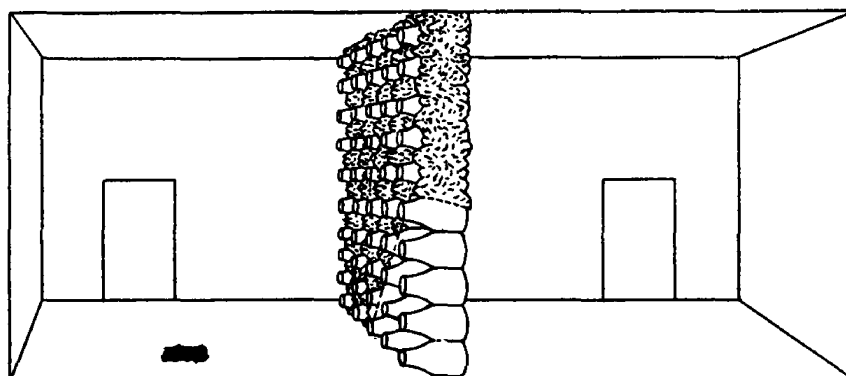
אובלין שגיבולן בטיט והבנים לאויר התנור (זכחים דף ג:)

(רע"ז) . ופיהן כלפי הסומאה דעכשיו אין מיללים :

בית שחצצו בקנקים (א) .
ומח במיח (ב) .

(רע"ז) בין מצמנים

(רע"ז) בין מצחוץ :

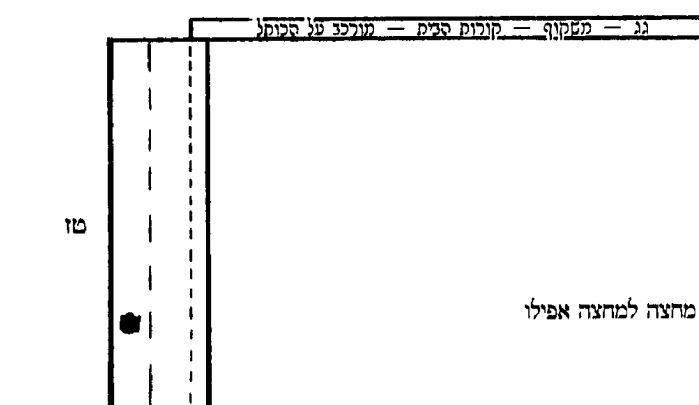
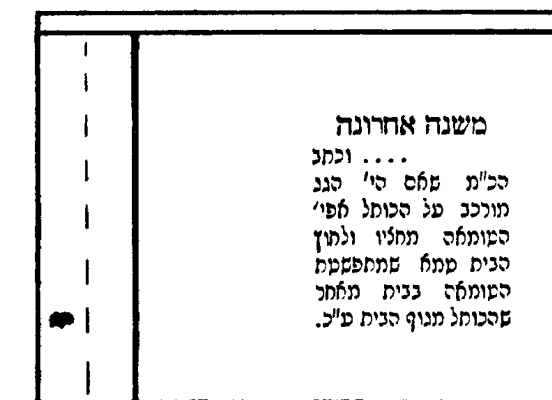
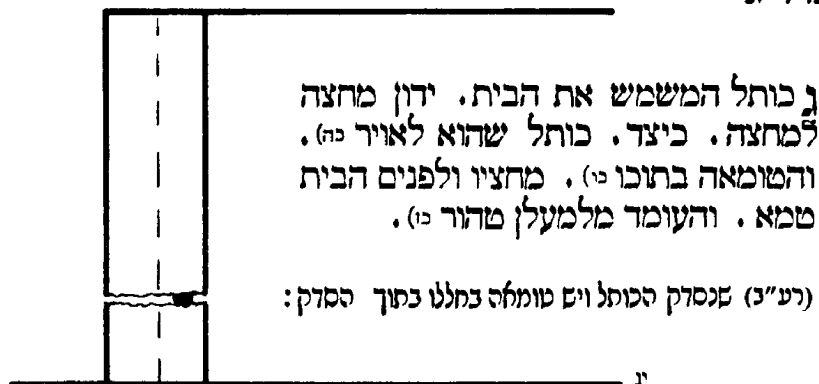
צ"ע דהרי כשמה מבפנים כשפיהן כלפי הסומאה, הרי הקנקים מוקפים צמיד פתיל, וא"כ אפי' אם הניח לא יכול לעמוד בפני עצמו מזה, שהרי הקנקים מצד עצמם יכולים להציל, עם דפנות אהלים, כיון שיש להם דין צמיד פתיל הרי הם מזהרים, וכמו שמשמע מדרע"ב שאם פיהם כלפי המורה הקנקים חתוצים כיון שכל חרם לא מטמאים מבבן, וכמו שכתב האלהו רבא במפורש בשם התוספתא, וא"כ ה"ה בצמיד פתיל יכולים הקנקים לחצוץ, ואמאי בשאין הציט יכול לעמוד בפני עצמו טמא.

ודוחק לאוק משנתנו בקנקים טמאים דא"כ אמאי הקפיד הרע"ב דוקא על פיהם כלפי הסומאה, דהרי אפי' אם פיהם כלפי המורה, אם הקנקים טמאים הם דאי לא מצילים, ועוד הרי בתוספתא כתוב מפורש בית שחצצו בקנקים מזהרים, וצ"ע.

אהלות אדם וכלים פרק ו

משנה ג

ענין הסדק הכא וגם ברע"ב ריש פ"ו [וכן לקמן בצירור לה] לא נתבאר לנו במפרשי המשנה מה פירושו ומה טעמו, וכן מה שהר"ש והרא"ש הביאו ענין הסדק בשם התוספתא, צריכין להבין היאך הסדק שדי חצי הכותל לבית והאך יבא הטומאה לבית, שהרי אין להסדק פותח טפח, [וכמש"כ הר"ש דמלא אגרוף המזכיר בתוספתא קאי רק על חלק הרחב של הסדק ולא אמקום הצר שמחצי הכותל ולחוץ לצד האויר כשהסדק עשוי כמין משפך, ע"ש, ולקמן צירור מו] ואם היה פותח טפח, פשיטא שהבית טמא ואפילו אם הטומאה מחצי ולחוץ יבא הסדק, את הטומאה, לבית ומה בא לאשמעינן. ואולי יכולין לדמות דין הסדק לדין חורי המערה וסדקי המערה (מקואות ריש פ"ו) דאע"ג שאינם מעורבין ונקובין למקוה כשפופרת הגור רק ברוחב שער, אפ"ה כיון שהן תוך חלל גומת המקוה נתבטלו אצל המקוה, וכמ"כ חורי רה"ר וחורי רה"י נתבטלו אצלם, ה"נ כיון שהכותל משמש את הבית שדינן חצי הכותל לבית לטמא הבית בסדק קמן אפילו ברוחב שער, ונתבטל אצל אהל הבית.

סדק
יש לציין המחלוקת הרע"ב והר"ש והרמב"ם, שלפי הרע"ב והר"ש לא נאמר הדין מחצה למחצה רק אם הטומאה מונחת בתוך חללו של סדק. או חשבינן לה, להטומאה, כמנוחת בתוך הבית, ושדינן חצי הכותל לבית כצירור יג, וכמבואר ג"כ לקמן ריש פרק ז', משא"כ לפי הרמב"ם אפילו אין כאן סדק, מחציו ולפנים הבית טמא, [ועי' חזו"א סי' ר' ס"ק י"ד ד"ה ומפי' הר"ם והגר"א].

לדברי הכסף משנה פסק הרמב"ם כת"ק דר' יוסי בתוספתא פ"ו מ"ה, וכשנג הבית סמוך לבית ואינו מורכב על הכותל [צירור יד וכמו שכתב הרמב"ם] כ"ע מודה דדינן מחצה למחצה, כי פליגי ר' יוסי ות"ק כשהגג מורכב רק על חלק קמן של הכותל וטומאה מחצי הכותל ולחוץ, דר' יוסי אומר...

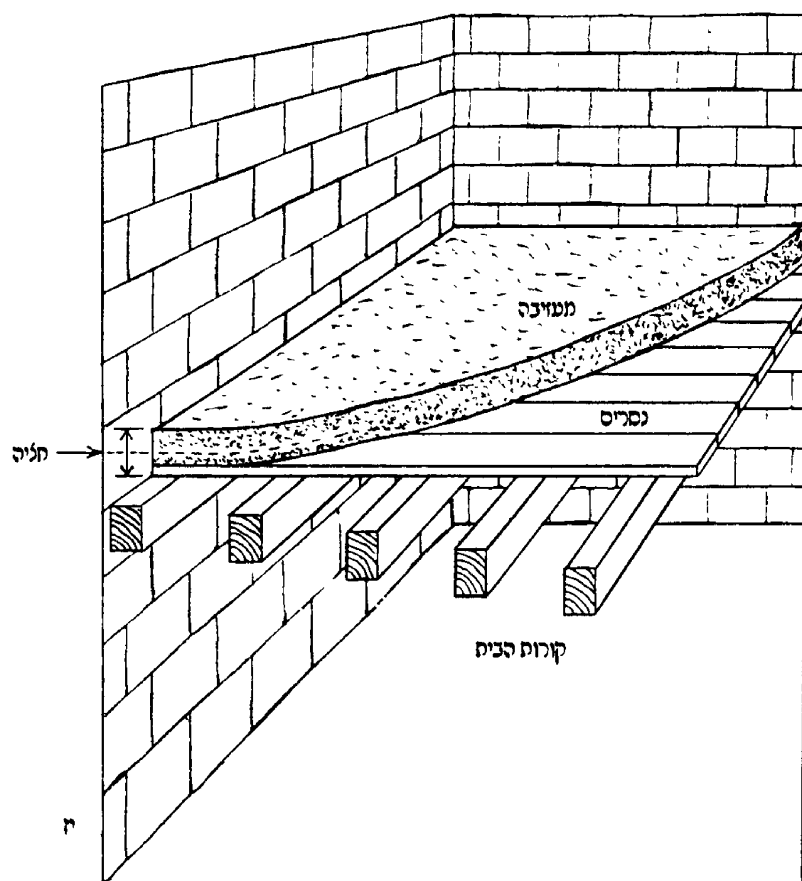
תוספתא פ"ו מ"ה
מחצי הכותל ולחוץ
כנגד הטומאה מהור שאין הטומאה מעברת את הקורות ואע"פ שאין הקורות לאותה הרוח.

וד זהב וסנדל בבורים
ר' יוסי אומר סי'
ואם שאלו הקורות לאויר חוץ. שאלו הקורות נגישות לגד חוץ נמקם שהטומאה מחצי חוץ לא הקורות כאלו שוכות על כל שני הסדק ולחוץ על הקורות שהטומאה מחצי חוץ והן כקורות מנוחה לא הקורות כלן כעומד מלמעלה מהור. ופליגי אמתיהן דת"ק (פ"ג ג') מחצי חוץ וקורות סבים פסוק והעומד מלמעלה טמא ומהניסין ר' מאיר ור"ם כ"ה דלמדי נוקטת וטוב סי' :

ות"ק סבר העומד למעלה כנגד הטומאה טמא עד שקורות מכסין כל עובי הכותל, ואז הכותל לבית.

והחזו"א (סימן ר' ס"ק ד') מדייק מזה דרך החלק שאינו מכוסה דינן מחצה למחצה אפילו אם מקצת הכותל מכוסה בקורות, ע"ש.

אהלות אדם וכלים פרקו

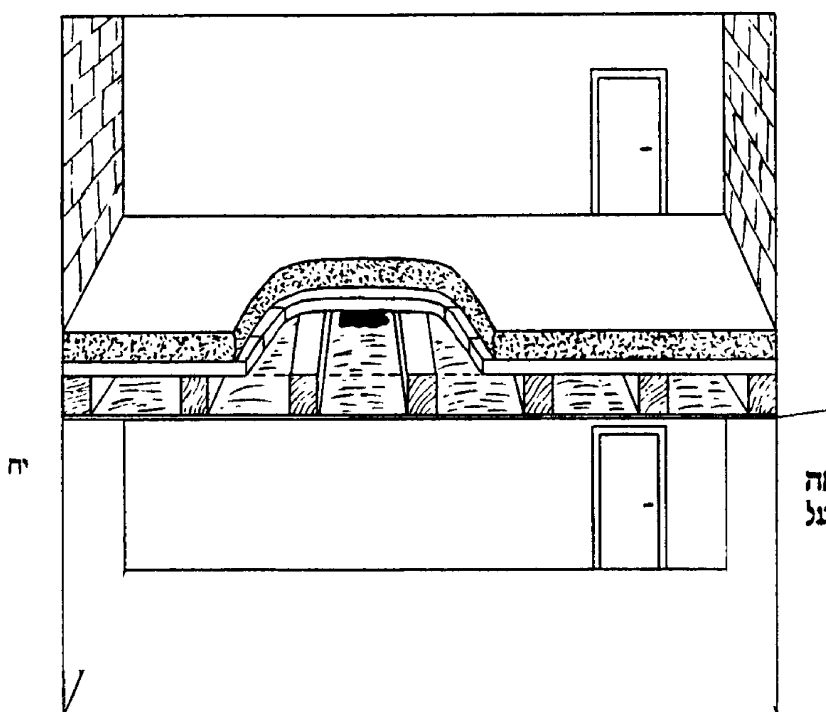
משנה ד

מעזיבה יו שבין הבית לעליה

(תפ"י לו) שטחין אותה ממעל להתקרה
[ב"מ פ"י מ"ב וכלים פ"ב מ"ה]:

משמע מדברי הר"ש לקמן ריש פ"ו
[וגם לקמן פ"ב מ"ד בפירושו על התוספתא]
דבמעזיבה לא צריכין סדק לדון מחצה
למחצה כמו שצריכין בכותל שהטומאה
באה מן הצד, דהיכא דטומאה באה
מתחתיו בוקעת טפי.

המשנה

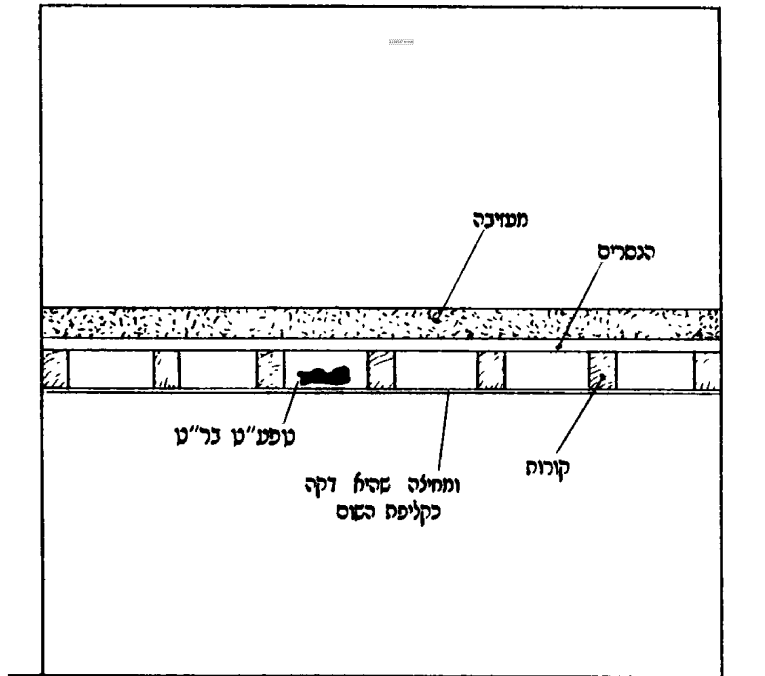
משנה ה

ה טומאה בין הקורות (ט)

ותחתיה בקליפת השום (ט) •

ה טומאה

בין הקורות. בין קורות התקרה שהגשרים עליהן והמעזיבה על
גבן. ומחניחין כר"י דאמר כל מעזיבה לעלייה.

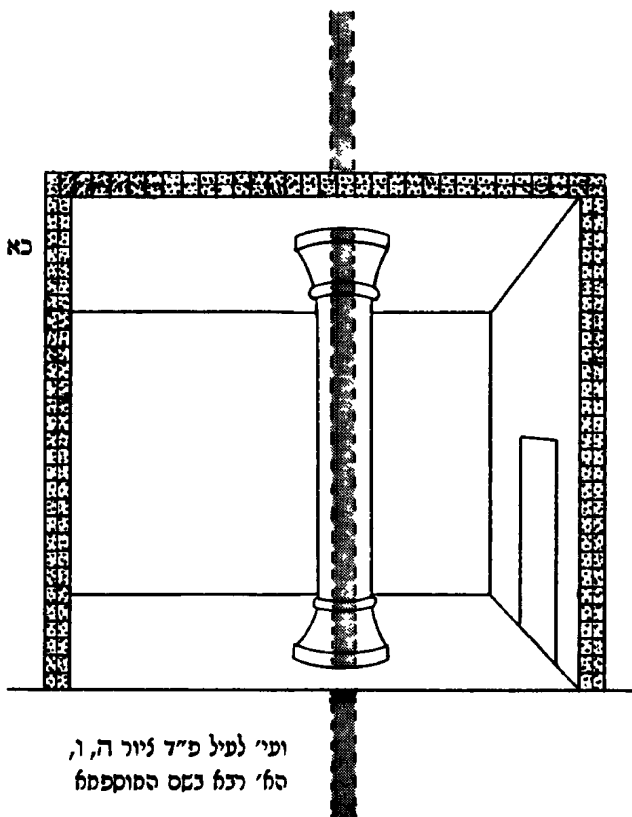
יג

אם יש שם פורת מפת (יד).

והשחף קלמר שחם
היתה קומאה בקירות שחתם המעובה. ומחילה שהיא דקה
כקליפת השום חוללת בין הקומאה
לבית שאין הקומאה נראית בבית :
(רע"ב)

כ

משנה ו'

שומאה תחת העמוד (נ)

שומאה בוקעת ועולה. בוקעת ויורדת (י) : והוא הדין לעמוד שבבית :
(רע"ב צ' סוף המשנה)

כתב הרע"ב [לעיל במשנה ג' לבני כותל המשמש את הבית] שיטת הר"ש ושאר הראשונים, וז"ל "שנסדק הכותל ויש שומאה בחללו בתוך הסדק", והשומאה שבתוך הכותל "לאו כשומאה רצוצה חשיבה, ואינה בוקעת ועולה דהא חשבינן לה כמונחת באהל" [עכ"ל], כיון שדנין את הכותל במחצה למחצה, ומחציו ולפנים הבית שומא, [וע"י לעיל ריש ס"ג שביארנו ענין הסדק ומה שיבנו לכאן, ע"ש]. ולכן הכא בשומאה תחת העמוד שבתוך הבית פי' הרע"ב דהוה שומאה רצוצה והבית טהור, ומסתבר לומר כן דהרי שומאה שתחת העמוד ודאי אין לה סדק ממקום השומאה עד הבית, ולכן אין השומאה נחשבת כמונחת באהל, וכן מבואר בדברי הרע"ב לקמן בריש פרק ז' [סד"ה שטאות, וע"ש צידים א, ב, ומש"כ שם]. ואין הכותל נדון מחצה על מחצה, כיון דאפילו סדק ליכא לצד העליות, עכ"ל.

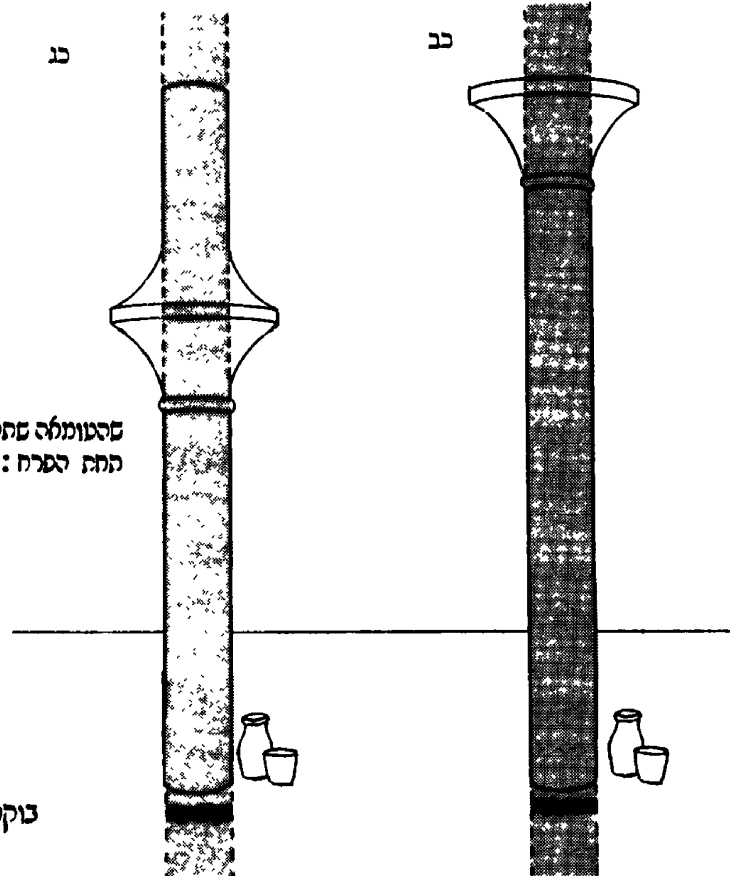
וע"י לקמן ציור סא ומש"כ שם [וכן נמי ע"ש מש"כ בציור ד].

אהלות אדם וכלים פרקו

משנה ז

ז בלים שתחת הפרח (ה).

ז פרח . דבר בולט ורחב שיוכל כראש העמוד . או באמצעו* : (* בד"ץ נ"י . (רע"ב)

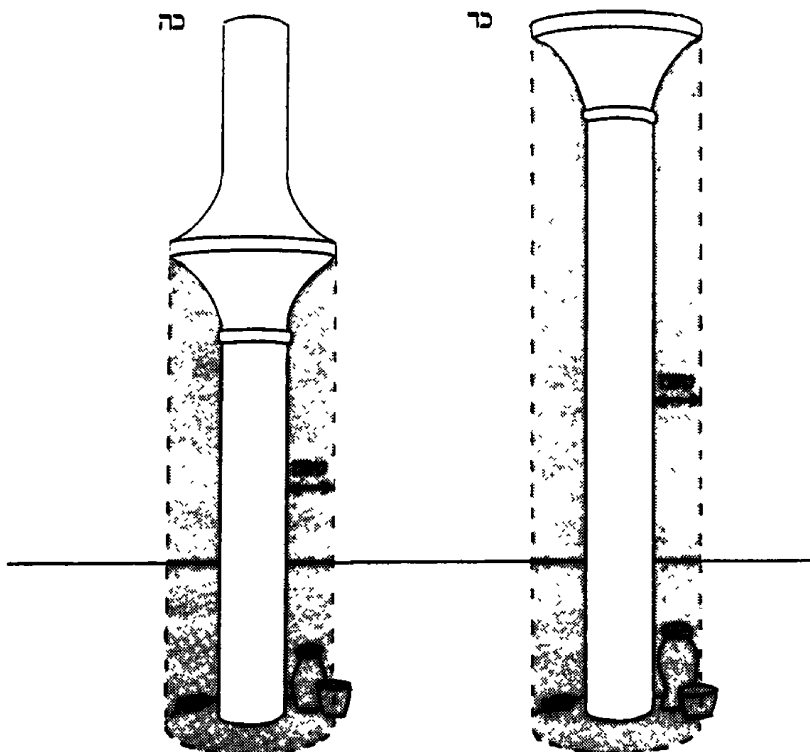
(חפ"י נ"י) דמסוס
שהעומאה שתחת העמוד בקצהה רק למעל' ולמטה לא התפשטה כלל לצדין
תחת הפרח :

תוספות יום טוב

לעיל מ"ו ד"ה ["מזומאה
בוקעת ועולה כו']. כתב מהר"ם מדפליג ריב"ן

.... כ"ל

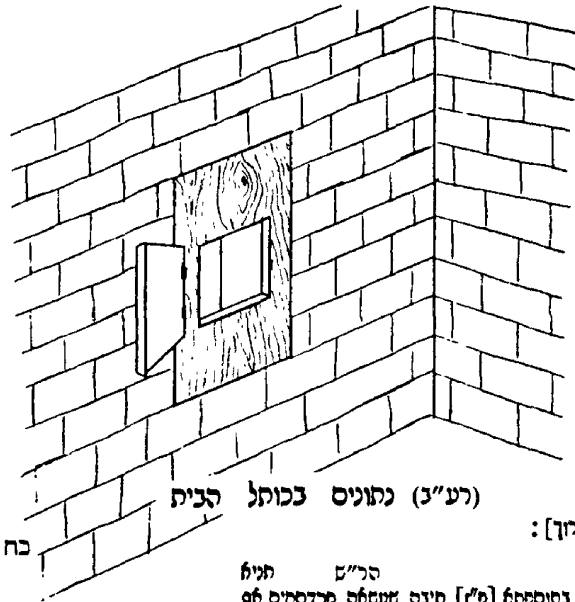
דהבא מיירי שהעומאה ממלא כל תחת העמוד וכאן דבוקעת כל כנגד עובי העמוד קסבר ריב"ן דהפרח בטל לגבי העמוד וכלים
שתחתיו עומאים וס"ל דהלכתא גמירא לה או מדרבנן גזר אבל אם
אין העומאה מליאה תחת העמוד אפילו כנגד העמוד כולו אינה
בוקעת אלא כנגד העומאה וזו לא [כמו לעיל בנייר בא] וכ"ש תחת הפרח דלא עכ"ל :

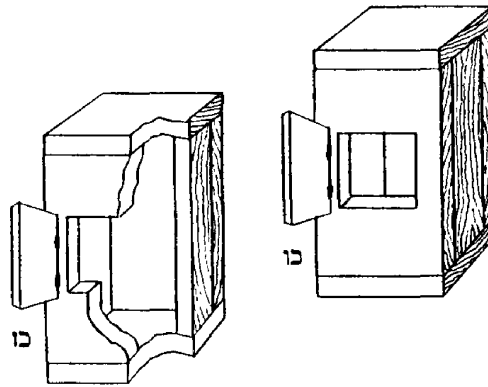
העומאה

והכלים שתחת הפרח . אם יש שם פותח
מפתח (ה) . ממאין (ה) . ואם לאו . מהורין (ו) .

אהלות אדם וכלים פרקו

נחונים בכותל הבית

פרדסקים

(רע"ז) עמודים חלולים
ויש להן דלתות.

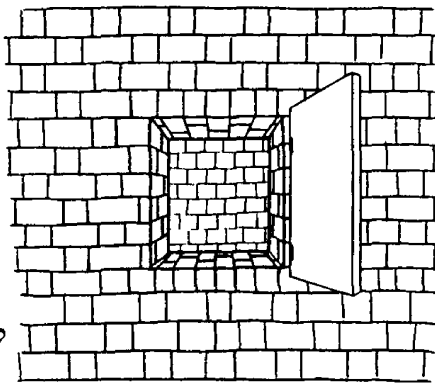
אליהו רבא

ז' שני פרדסקין זה נזד
ז' כו'. פרדסקין כן חנינה
הנחוטת נכותל כדחניא
נחוטתא חנינה ששאלה
פרדסקין :

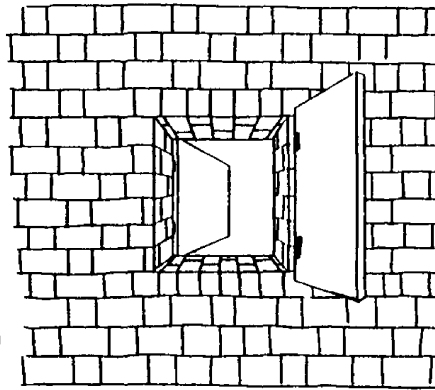
(תס"א) פרדסק הוא כמין ארגז שראקבל"א שאם תוך עובי הכותל [פחך] :

הר"ש
נחוטתא [פ"ח] חנינה ששאלה פרדסקים אף
על פי שמשחמש בה פאורה היתה שאלה ושאלה
פרדסקין שאלה עד שיקבענה במסמר . פי' פאורה חנינה דכלי עץ העשוי
לנחח הוא ולא מקבל שאלה כדלמדין ברש
פרק בחרא דמנילה (דף כה).

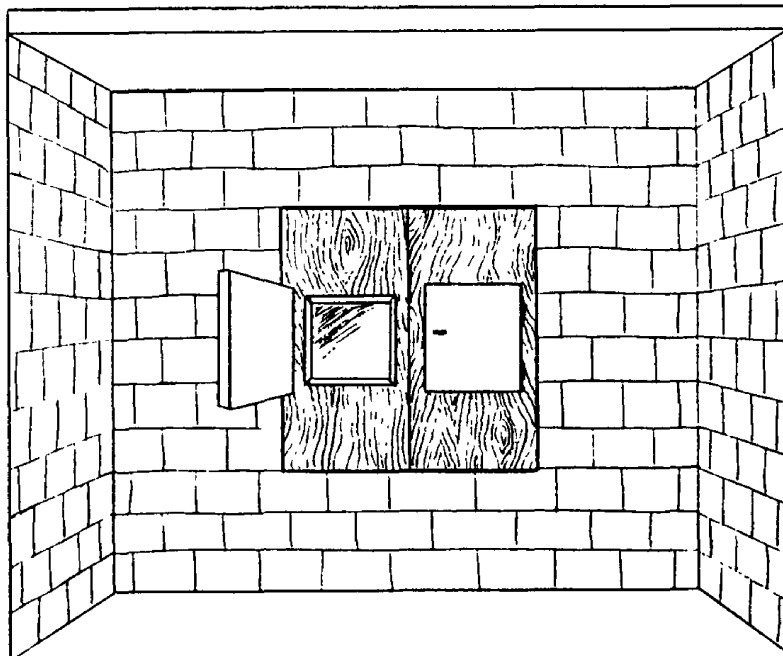
פי' הרע"ב, עמודים חלולים, הוא פירוש של הר"ש,
ומתוך דמיון דבריו של הר"ש (בפירושו על
התוספתא) מבואר שהפרדסקים עשויים מעץ, ויש
להבין למה הר"ש שינה בלשונו ממש"ב בתוספתא
שהפרדסק היה תיבה.

ולפי הראב"ד
שם

לפי הרמב"ם
(פכ"ה מהל' טומ"מ ה"ד)
ולפי מש"כ בספר
מרכה"ם (ח"ג) על זה

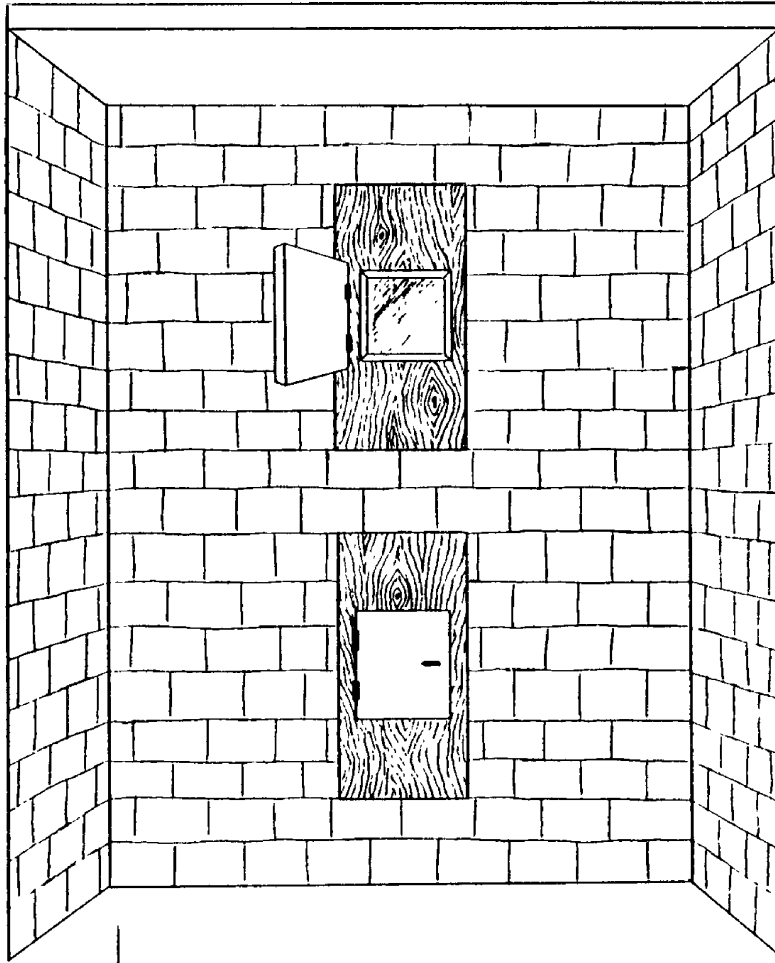

שני פרדסקים זה בצד זה.

פרדסקים . עמודים חלולים נחונים בכותל הבית ובהן
חלונות חלונות ויש להן דלתות. וסומאה תחת אוחן עמודים : (רע"ז)

אהלות אדם וכלים פרקו

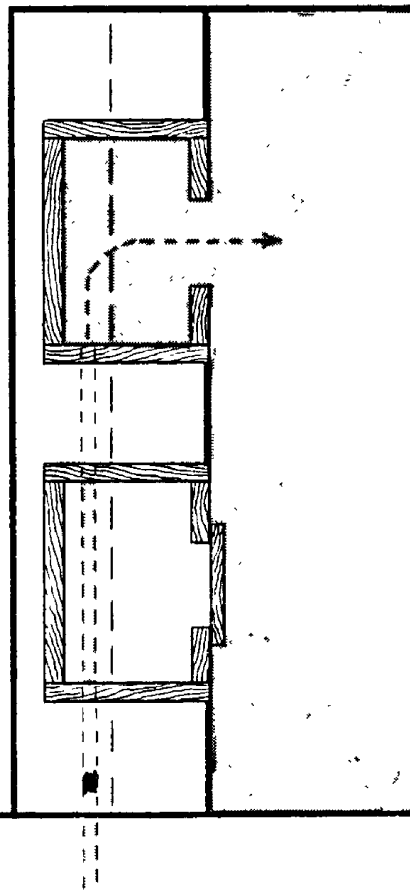
לב

או זה על גב זה סב.

(רע"ב) ועומאה תחת אופן עמודים :

מלי הסמל

נפתח אחד מהן. הוא והבית טמא סב.

ח"ג . הוא והבית נזיל הבית ונ"ל סב .

(רע"ב) ואפילו העומאה

מחליו של סתל ולחון דאיט גדון

כבית . אפילו הכי הבית טמא :

וחברו טהור סד . ורואין את הפרדסקין

כאילו הוא אוטם סה .

(תפ"י סה) ר"ל הא דאמרינן וחברו טהור דמשמע דגם אפילו כשהתחתון נעול והעליון נפתח נמי דינא הכי . אבל בכה"ג אין הטובה שהעול טהור לגמרי . אלא דטהור רק מהתפשטות העומאה מהבית לתוך טלו . אבל עכ"פ רואין הפרדסק הגעול כאילו הוא אטום . כלומר כחומה עבה . והעומאה שלמטה ממנה בוקעת לתוכה . לטמא שם כל מה שכנגד העומאה שהתחתיה . ומשם בוקעת לפרדסק העליון הפתוח :

פירוש הרא"ש

אלא
בעומאה תחתיו איירי
ומחלי סתל ולחון
ואף על פי שהעומאה
בוקעת לתוכו אינה
יוצאת לבית כל זמן
שהוא חסוק אלא
בוקעת ועולה ומכניח
שם גביו קמא :

לב

אהלות אדם וכלים פרק ו

בתחילה היה בדעתו לפרש בדברי הרע"ב שפירש לעיל במשנה ג' ע"פ דרך הר"ש, וה"נ הבא, דמיירי שנמדק הכותל וטומאה בחללו בתוך הסדק, ולכן אם מחציו ולפנים הבית טמא "ככל הגי דתנן לעיל (משנה ג') מחציו ולפנים הבית טמא מחציו ולחוץ הבית טהור" (ל' הרע"ב וכצ"ל ג' לעיל), והפירוש מהור"ר כצ"ל זה: [ציור לד'].

והיחידוש של המשנה לפ"ז הוא שאם הטומאה מחציו ולחוץ, אע"פ שהטומאה בוקעת לתוך הפרדס, אינה מתפשטת בכלול ומשם להבית, כמו ברישא כשהפרדס פתוח אלא רואין אותו כאילו אוטם והטומאה בוקעת ועולה עד לדקיע והבית טהור. אך לפ"ז עדיין אינו מיושב לשון המשנה "להביא את הטומאה לבית" שמשמע שע"י שהפרדס אוטם יביא דרכו הטומאה לבית ולא כמו שפירשנו שזה סיבת מהרתו של הבית.

ואלא נראה לפרש

כמו שפי' הר"ש על התוספתא, וכאן מיירי שהטומאה מנתת בכותל, לא בתוך חללו של סדק, והיו טומאה רצוצה ובוקעת ועולה לתוך הפרדס שלמעלה הימנה "ומשם יצאה לבית אע"פ שהפרדס מתג" (הר"ש סוף פ"ז על התוספתא), וכצ"ל לד'.

וביאר הענין שבא לאשמעין שלא נאמר שלפרדס יש חלל מפע"ט והטומאה בוקעת לתוכו ומתפשטת בכלול והבית נשאר בטהרתו אלא רואין את הפרדס כאילו הוא אוטם ואם הטומאה מחציו ולפנים בוקעת הטומאה לתוך הפרדס ומשם לבית וכדין מחצה למחצה, ואע"פ שרואין את הפרדס כאוטם אין רואין אותו כאילו אין שם חלל כלל לענין זה אלא הטומאה בוקעת לתוכו ומשם יצאה לבית (מתוך דבריו של הר"ש שם). ואע"פ שבבואר בהרע"ב והר"ש [לעיל משנה ג' וע"ש מש"כ, ולקמן ריש פ"ז וע"ש] שאם אין הטומאה מנתת בתוך חללו של סדק אין דינן דין מחצה למחצה והבית טהור, ואפילו אם הטומאה מנתת בכותל מתחת הסדק, (וכדמוכח מתוך דבריו של הרע"ב ריש פ"ז) צריכין לומר שהמשנה מחדשת כאן שדין פרדס שאני, ואפילו אם הטומאה מנתת מתחתיו ולא בתוכו ובוקעת ועולה לתוכו, מני לדין מחצה למחצה להביא את הטומאה לבית, ובמבואר בהר"ש שם. [וקצת מסתבר לחלק הכי היות שבמציאות, להפרדס יש חלל מפע"ט ולהסדק אין, וק"ל], ועי' לקמי' מה שכתבנו לפי התפ"י שלמד בענין זה לשיטתו.

אך לפ"ז קשה, דהרי כשהטומאה בתוך הפרדס קל טפי מוטמאה שמתחת תחת הפרדס, דכשהטומאה בתוכו הבית טמא משום דרך טומאה לצאת והוא מדרבנן, וכשמתחת בקרקע או בכותל שלמטה הימנו ובוקעת ועולה לתוך הפרדס גידון מחצ"ט שהוא מדראורייתא, תצ"ע.

והנה החזו"א (ס"ו ו' ס"ק י"ח ד"ה שם בר"ש) למד בר"ש הא שהטומאה יצאת דרך הפרדס לבית הוא משום סוף טומאה לצאת והקשה עליו דלא אמרנן סוף טומאה לצאת בטומאה הבוקעת ממומאה רצוצה, ולכן כתב החזו"א דאפשר שיש כאן ט"ס בדברי הר"ש, וע"ש בדבריו.

והתפ"י פירש המשנה כשהטומאה מנתת תחת הכותל [ל' התפ"י], פי', וטומאה רצוצה היא, דאילו היה בתוך עובי הכותל בחצי הכותל ולפנים היה הבית טמא אפילו בלי סדק ובלי פרדס משום דין מחצה למחצה [שהתפ"י מפרש לעיל במשנה ג' דאין צריכין סדק בתוך הכותל לדין מחצה למחצה והלך בזה כפי דעת הרמב"ם שם]. ויחידוש המשנה לדבריו, דעכשיו דהטומאה מנתת תחת הכותל, אם לא היה שם פרדס לא היה הבית טמא, והטומאה היתה בוקעת עד הרקיע, אבל עכשיו הפרדס שווה לטומאה כאילו היא מנתת בתוך הכותל, אך עי' עוד, בענין טומאה רצוצה תחת הכותל לצד פנים, האם דינן מחצה למחצה לקמן ציור מס ע"פ החזו"א ומש"כ לשיטת הר"ש והרע"ב.

* ולענין תוך הפרדס גופה,

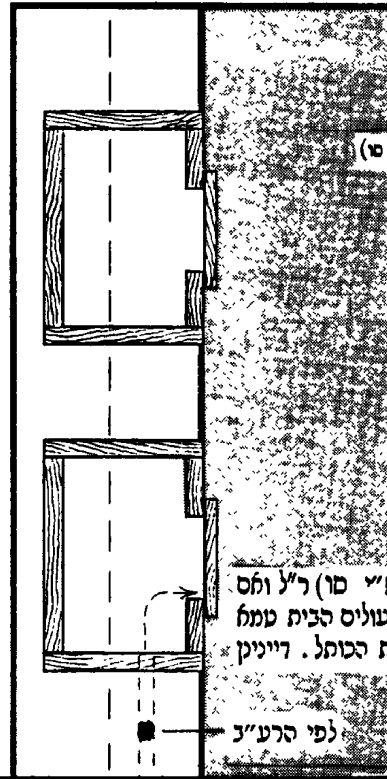
ראה לקמן בדברי החזו"א ומש"כ שם בציור מח ציור גה.

(תפ"י המשך סו) ואם מונחת הטומאה תחת

הכותל עד חצי הכותל שלחוץ. הבית טהור כשהפרדס קיין נעולים. ואין לומר כה"ג דרך טומאה ללכת משם דרך הבית. אפי' היתה בלאת טומאה ממש מונחת שם. מדאין מקום הטומאה שייך כלל להבית [וכלילי מ"ג] וכ"ש הכא שאין כאן רק התפשטות הטומאה שתחת הכותל בזה"ל שייך לחוץ. מיהו בכה"ג שהטומאה תחת חצי הכותל החיצון וב' הפרדס קיין נעולים כיון שרואין התחתון הגעול כאילו הוא אטום. בוקע למעלה גם להפרדס העליון. כל שכתובו עד הטומאה שלמטה עמא. וגם העומד למעלה על ראש הכותל עד הטומאה עמא. ורק הבית נשאר בטהרתו [כלילי מ"ג]:

(תפ"י סד) כששיקין נעולים אז ודאי טומאה בוקעת אפי' לכהא אהל"ס שזה ע"צ זה. לטמא בכל א' מה שכנגד הטומאה שלמטה

לפי הרע"ב

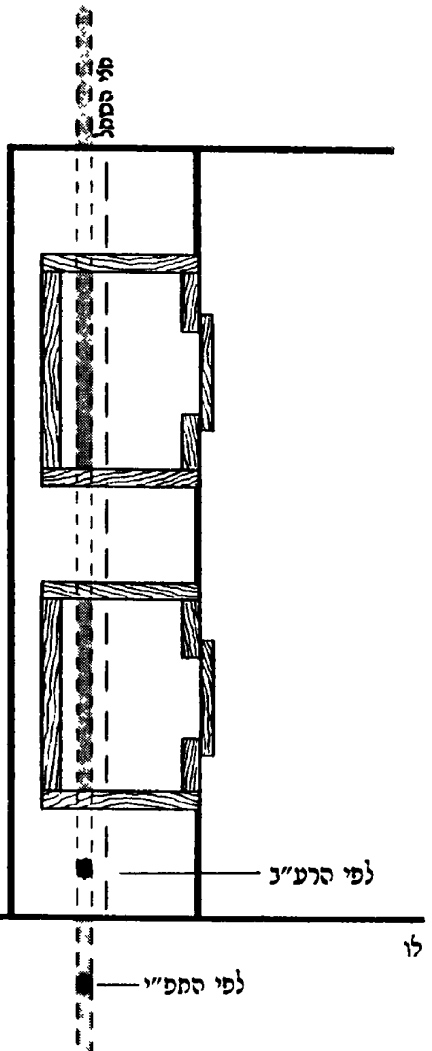
ידון מחצה למחצה (ט)
להביא את הטומאה לבית:

(רע"ב, ד"ה ורואין) ואם טומאה תחתיו נדון הכותל מחצה על מחצה. ככל הגי דתנן לעיל מחציו ולפנים הבית טמא. מחציו ולחוץ הבית טהור:

(תפ"י סו) ר"ל ואם

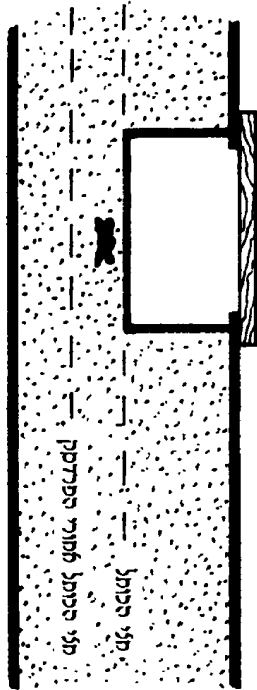
הבקיע הזה טוגש בחצי כותל שלפנים או אפי' שניה נעולים הבית טמא [וכלילי מ"ג]. ואע"פ דהכא עיקר הטומאה מונחת תחת הכותל. דייקן לה כאילו מונחת רגלה תוך עובי הכותל.

לפי התפ"י
ודלא כהרע"ב
והחזו"א

לו

אהלות אדם וכלים פרק ו

ולפי דעת הרמב"ם בפירושו למ"ג לעיל (ציור יד) וכאן בפירושו על המשנה "ורואין את הפרדסקין כאילו הוא אוטם ידון מחצה למחצה" וכי. אם היתה הטומאה בכותל אחורי הפרדסק כזה: אין אומרים פרדסק ממא בגלל שהטומאה בחלק הפנימי של כותל הפרדסק, אלא רואין את הפרדסק כאילו הוא אוטם והטומאה מונחת לפי"ז בחציו החיצונה של הכותל שנמדד ביחד עם הפרדסק, והבית טהור. אמנם גם לדידיה צריך ביאור לשון המשנה "להביא את הטומאה לבית" דמשמע ידון מחצה למחצה מחמת הפרדסק, והפרדסק גורם להביא את הטומאה לבית. וזה אינו כי לפירושו הפרדסק אינו סיבה להבאת הטומאה לבית.

הרמב"ם

אליהו רבא

נפתח א' מכן.
כגון שיש בלוחות התיבות
פ"ט בכל אחת וכי לא נפתח
והטומאה נלחמה מכן הו"ל
קקבר סתום וממלא כל
סביביו לחצרו ממי טמא.

והכא הואיל ונפתח לבית האחד שבו הטומאה
שבו הטומאה^ו להבית הוא
והבית טמא

וחננו טהור.
הואיל ויש בו פ"ט חלל
נפ"ט הוא ומליל ולא מיטמא^ו
נפ"ט הבית

כדין קמור דפ"ג
אם יש בו פ"ט טהור :

^ו ולא איתפרש בדברי רבינו למה פרדסק נעול הוה קבר סתום מה שאין בן בבית נעול, דאינו מטמא כל סביביו. (ועי' מ"ש"ב למטה).

^ו פ"י והכא הואיל ונפתח לבית האחד שבו הטומאה

^ו ולא מיטמא מפני הבית [מצאתי גירסא זו בדפוס ישן], לפי שאין דרכו לטומאה ליכנס

^ו פ"י ביש בו פותח טמא ואין ביציאתו פותח טמא וטומאה בבית מה שכתבו מהור

אליהו רבא

ורואין את הפרדסקין
כאילו היא אוטם. אם אין
בהתיבות פ"ט רואין אותן
ככותל כאילו אוטם ומחציו
ולפנים הבית טמא ומחציו
ולחוץ הבית טהור. תניא
נחוספתא תיבה שעשאה
פרדסקין אפ"ס שמשתמש
בה טהור היתה טמאה
ועשאה פרדסקין טמאה עד
שיקבענה נחוספתא פרדסקין
שהיא פתוחה לבית מוגף
וטומאה נחוספתא הבית טמא
עומאה נבית מה שנחוספתא
טהור שדרך הטומאה לנלח
ואין דרכה ליכנס :

^ו כדעתנו במשנה ג'

ואולי יש לפרש שהפרדסק שונה מכל שאר אהלים [בגן של בית ומגדל], כי דלת שלו מוגף תמיד כדי להמנין שם בכותל מטמניות של זהב וכסף וכד', ואין פותחין הפרדסק אלא לזמן רב, ולא היו ככל דלתות הבתים העשויים לפתוח ולסגור תמיד [שאין פתחים שלהן במלם עד שפרץ את פצמיון], והפרדסק כשהוא פותח טמא ודלת שלו נעולה אם הטומאה בכותל מתחתיו נחשב הפרדסק כאוטם והטומאה בוקעת דרכו ואינה מתפשטת, ואם הטומאה בתוכו ס"ל להג"א שהוא קבר סתום ומטמא כל סביביו, וזהו החדוש שהמשנה באה ללמדנו, שהפרדסק שונה בדינו משאר אהלים. ואע"פ שביארנו לעיל לגבי חיבת המגדל [לעיל פ"ד מ"ב ציור כה], ועי' מה שכתבנו שם] שכלי לא יכול להיות קבר סתום, הכא צ"ל כמו שהביא רבינו מרתוספתא שקבע הפרדסק בכותל עם מסמר ולכן במל מלחיות כלי וזהו דומה לקבעו ובנה עליו (כלים פ"ב מ"ה) ושפיר נעשה קבר סתום.

ועוד י"ל שהג"א ז"ל מחלק בין פרדסק שלא נפתח לעולם וטומאה בתוכו וכמו שכתב בתחילת דבריו, והוא קבר סתום ומטמא כל סביביו ובין פרדסק שנפתח ושוב מוגף כמו שכתב בסוף דבריו בשם התוספתא, שמטמא את הבית משום דרך הטומאה לצאת כמו בשאר אהלים, ולפי"ז מיושב דברי הג"א ז"ל.

ולפי הג"א באליהו רבא, אם הפרדסק מוגף ויש לו פ"ט וטומאה בתוכו הו"ל קבר סתום ומטמא כל סביביו, ואם אין בו פ"ט רואין אותו כאילו אוטם, ומחציו ולפנים הבית טמא ומחציו ולחוץ הבית טהור, ולא איתפרש בדברי רבינו למה בדלת נעולה הוה הפרדסק שונה משאר אהלים כי דנין אותו כקבר סתום מה שאין אנו אומרים בשאר אהלים כמו בבית נעול דאינו מטמא כל סביביו.

וגם לשאר מפרשי המשנה קשה למה הפרדסק שונה, כי רואין אותו כשהוא נעול כאילו הוא אוטם וכאילו אין שם חלל כלל וכשהטומאה רצוצה תחתיו בחצי הכותל ולחוץ אינה מתפשטת תוך כל הפרדסק אע"פ שהוא פ"ט, ומ"ש בין פרדסק מוגף וטומאה רצוצה תחתיו, לבית שיש תחתיו טומאה רצוצה כגון ב"ב קמור שאין בו פ"ט (פ"ג מ"ז ציור י) דטומאה בוקעת לתוך הבית ומתפשטת גם לצדדין בכל הבית ואפילו הדלת סגור, דלא חילקו שם בין פתח פתוח לפתח נעול [וכן לקמן פ"ז מ"ה ציור לו חצונו מארצו כאן בחצץ מפע"ט ב"מ דהיא טומאה רצוצה, ואין אנו אומרים שרק כנגד הטומאה הכלים מטמאים]. וכן קשה דבבית אומרים כי תקרת הבית חוצצת משא"כ הכא בתקרת הפרדסק, דבוקעת למעלה [ועי' ציורים לג, לו].

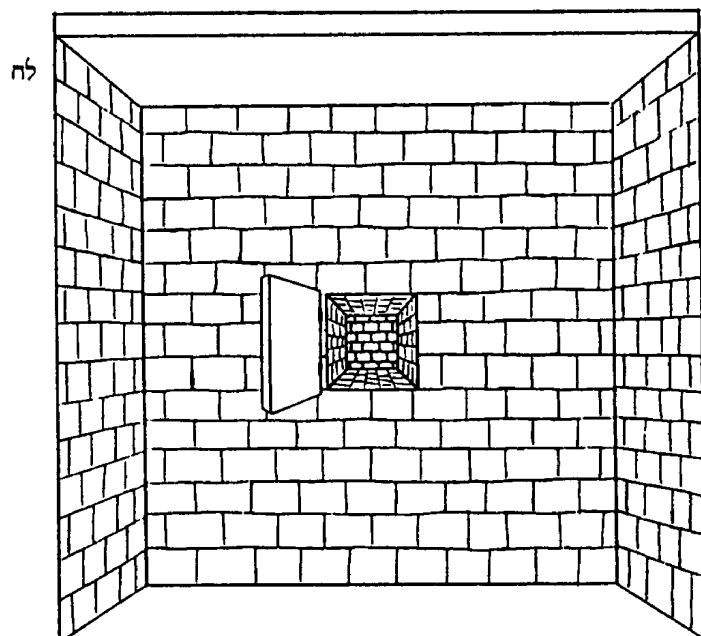
אהלות אדם וכלים פרקו

משנה ז

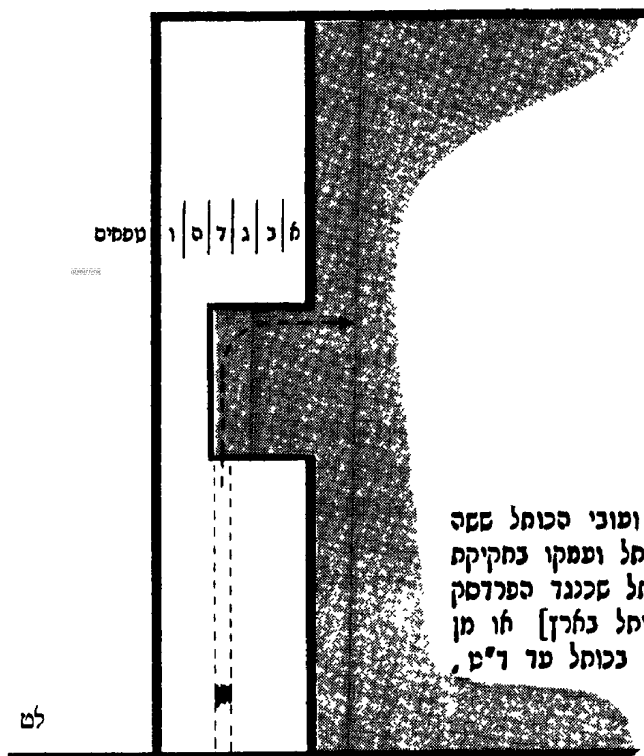
היות שדברי החזו"א [כאן בסי' ו' ס"ק יז'] יש כללים החשובים לכל המסכתא, הארכנו עם ציורים לבאר, ובעזרשי"ת זה ידי' לתועלת הלומד להבין ולזכור היטב כמה וכמה משניות בהמשך המסכתא.

חזון אהלות סימן ו' איש

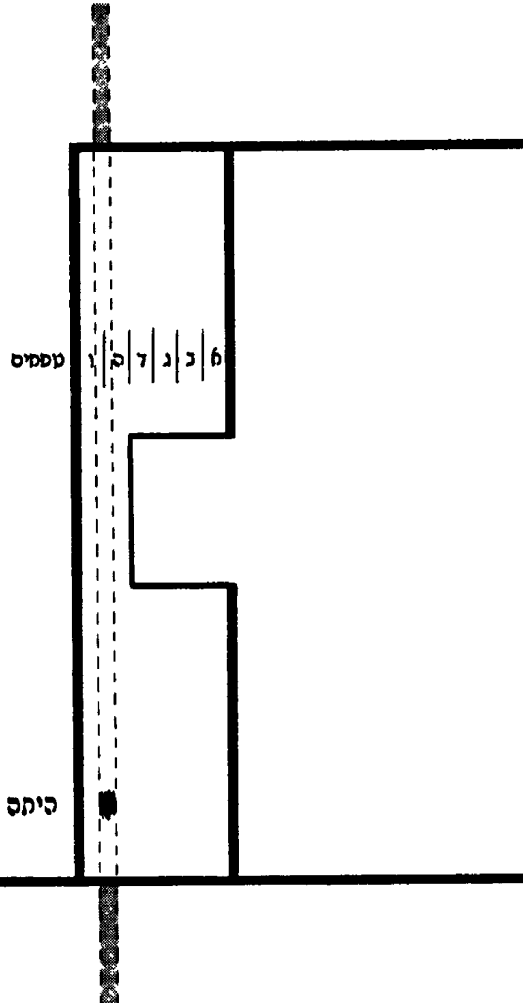
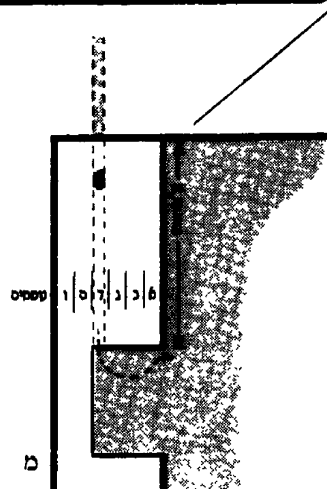
(יו) דינים העולים לפיו פרדסק שכותל דרומי ארכו של כותל חמש אמות וגבהו חמש אמות

לח

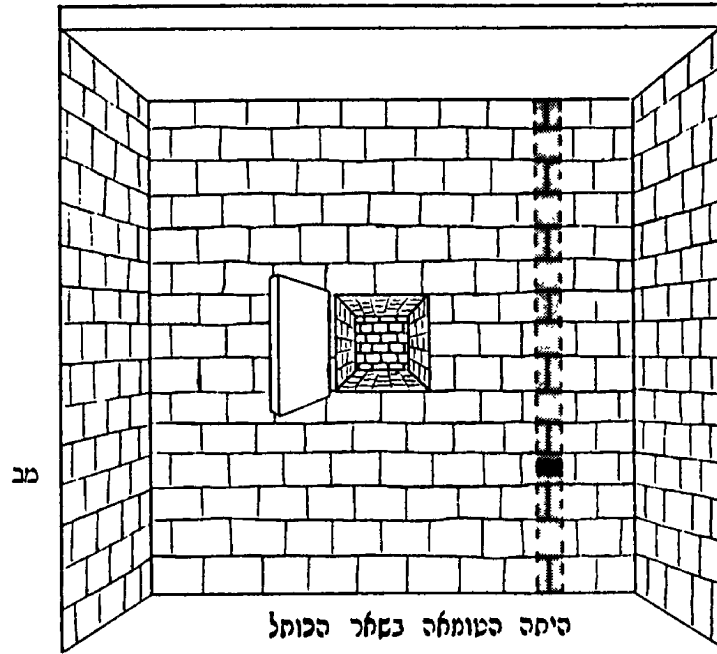
ועובי הכותל ששה טפחים, ופרדסק אמה על אמה באמצע כותל ועמקו בחקיקת הכותל ד"ט והוא פחות, כיחה המומאה ככותל שכנגד הפרדסק שמן הפרדסק ולמטה [ואפילו טמונה תחת ככותל בארץ] או מן הפרדי ולמטה אפי' בסוף ב' אמות, ועמק ככותל עד ד"ט, כוא והכית טמא.

כיחה כב' טפחים החילונים כוא והכית טפוח,

אהלות אדם וכלים פרקו

חזון איש

היתה הטומאה בשאר הכותל

עמוקה עד ג'ט הוא והבית עמא

טפחים א ב ג ד ה ו טפחים

מג' טפחים ולחזן הוא והבית טסור,

טפחים א ב ג ד ה ו טפחים

מג

רע"ב לעיל מ"ג

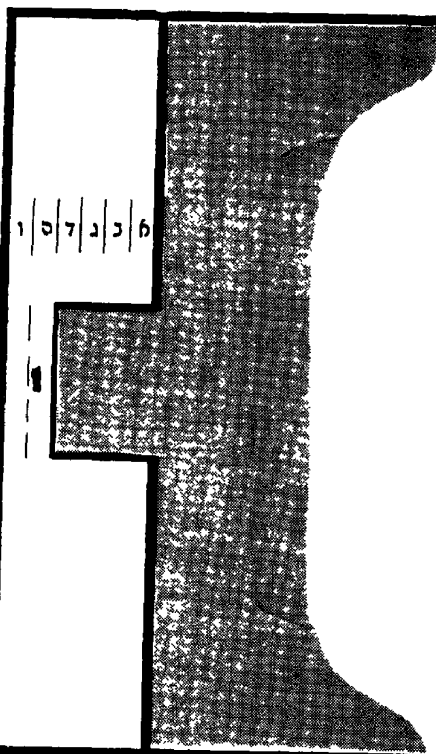
ד"ה הבית טמא. כאילו היתה בתוך [הבית]. דהוא פלגא בחדר בית שדין ליה והעמוד בכותל למעלה. אפילו עמוד כנגד הטומאה טהור. דלאו כטומאה רגוזה חשיבה. ואינה בוקעת ועולה דהא חשבינן לה כמונחת בזהל :

אהלות אדם וכלים פרקו

חזון איש

היתה הטומאה בכותל דרומי של הפרדסך שעביו כ"ט, נידון מט"מ ואם הטומאה בטפח הפנימי הוא והבית טמא ואין רואין אותו כאלו הוא אטם וכמו שפר"ט ברחב מבנים ולר מבחן.

טפחים

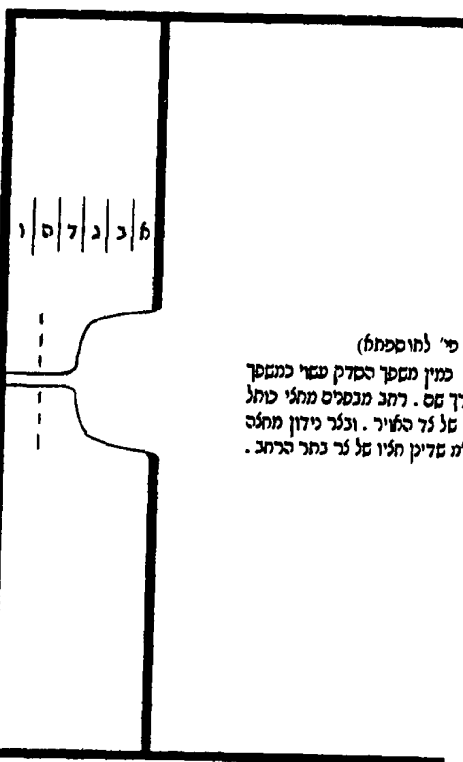

מה

(הר"ט פ"ו מ"ג, פ"י לחוספחא)

ממין משקף הסדק עשי כמשקף הזה שחבכו רחב ושיו ארוך מלדו שהמשקף יושאין דרך שם. רחב מבנים מחזי כותל ולפנים של דר הבית. ולר מבחן מחזי כותל ולחוץ של דר האויר. ובגר נידון מחלה על מחלה דאע"ט שהגר טול במחלה של דר האויר מ"מ שדין חזיו של דר נחר הרחב.

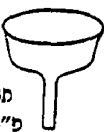
טפחים

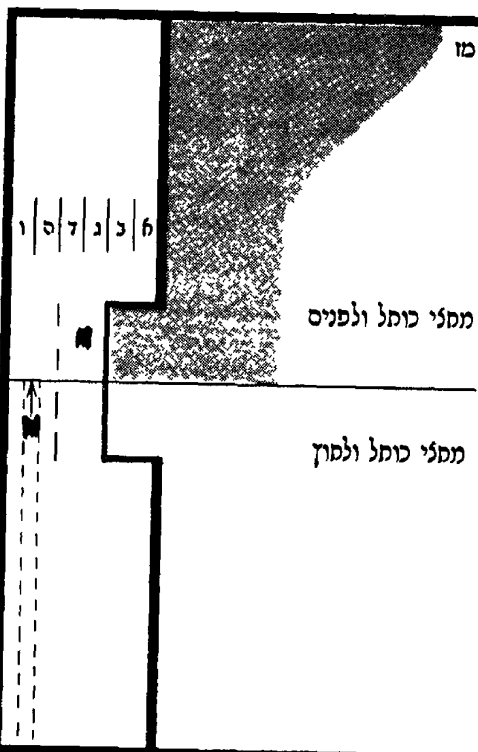
מו

משקף

מבנית כלים פ"צ צור ב"ג

טפחים

מז

מחזי כותל ולפנים

מחזי כותל ולחוץ

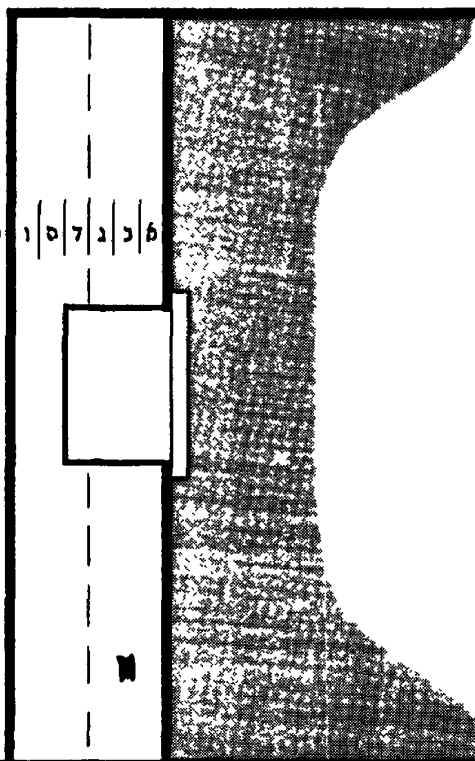
מז/ב

היתה עמק הפרדסך כ"ט, טומאה מחזי כותל ולפנים הוא והבית טמא מחזי כותל ולחוץ הוא והבית טהור, וכל הכוסל שעביו ו"ט מחלק לג"ט לכל דר וכותל שפכר' שעביו ד"ט מחלק לב"ט לכל דר, שאין רואין כאלו אטם,

אהלות אדם וכלים פרקו

חזון איש

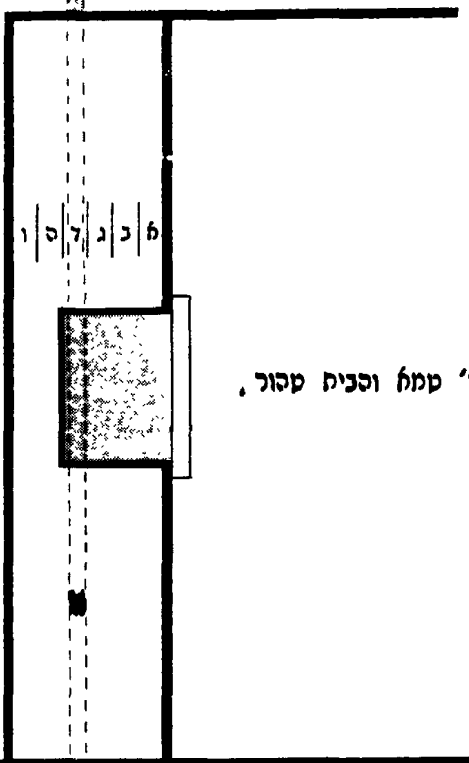
טפסים

היה מונף ועמקו ד"ט, עומאה נכחל שכנגד הפרד' שלמעלה ממנו ושלמטה ממנו, עד ג"ט הכית סמא, והפרדסק סכור כדון עומאה נכית [ולפ"כ כמש"כ ס"ק י"ח] מונף מלשון (יוסא דף יח.) הגפת דלתות (ד"ש ע"ד מ"א ד"ה בוקעת)

אבל בס"ק ט"ז לא כתב רבינו כן אלא שהפרדסק ממא (ע"ש שורה ט'). ולענין טומאת הפרדסק (וכו') ואולי מש"ה כתב כאן "הצ"ע"ב כמש"כ ס"ק י"ח" וז"ל שם לבסוף, "ואפשר דהאי ורואין כו' (משנתנו) דקתני, היינו שאם מביאין הטומאה לבית ניצלת מבקעה תצ"ע, עכ"ל. (וכן בצידים נב, נה)

טפסים

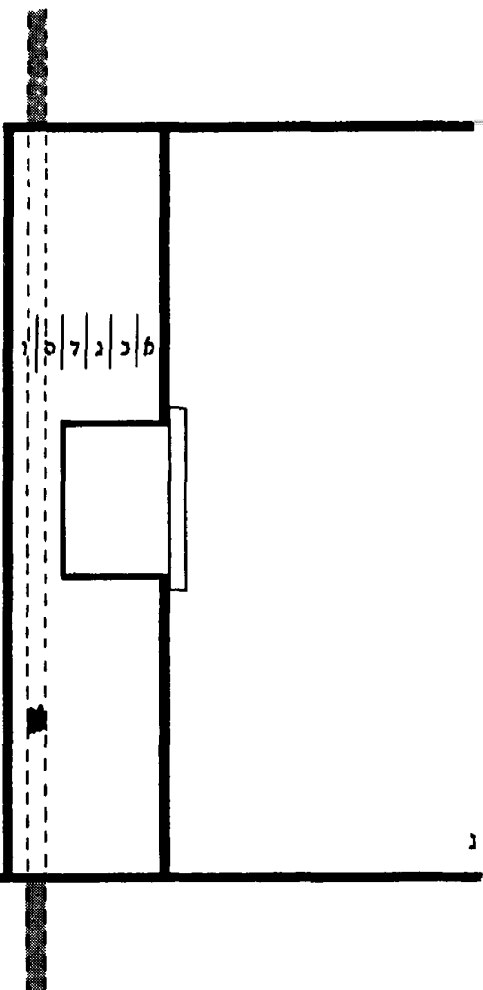

מג"ט עד ד"ט הפרד' סמא והכית סכור.

ואין ג"ט אם יש שם סדק או לא וכן הוא בכל האופנים שדומאה בחצי הבתול ולחזון

מט

טפסים

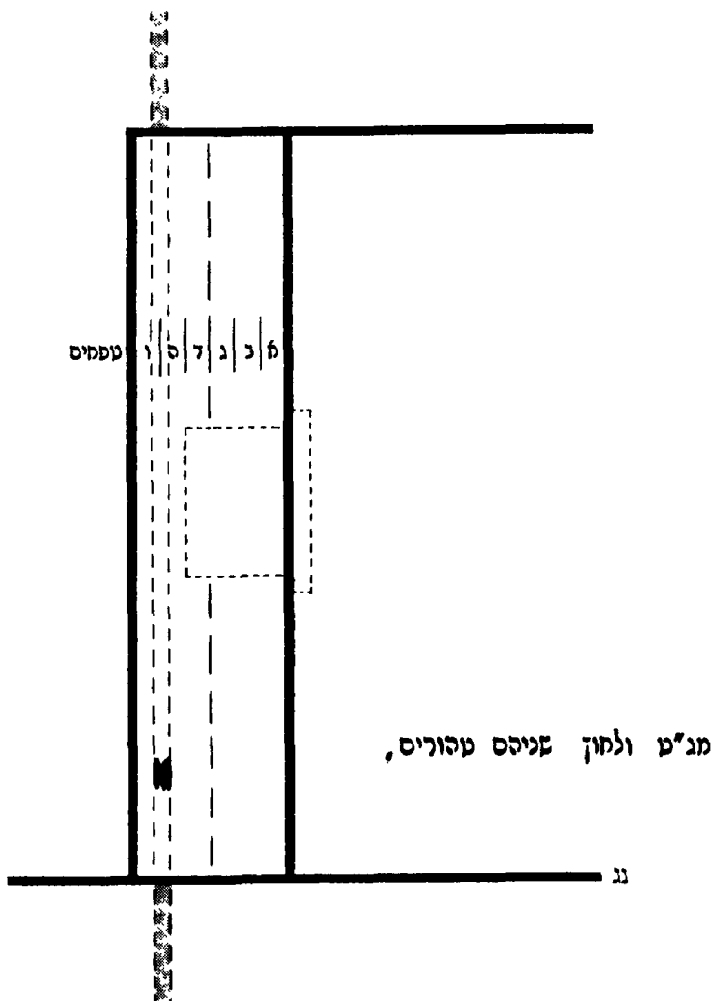
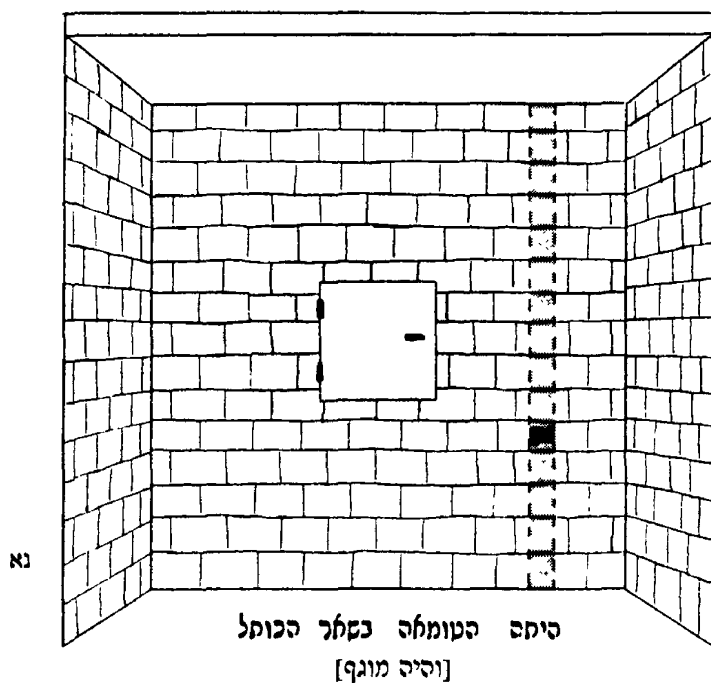
וצריך להבין אמאי הפרדסק ממא דהא במתניתין תנין שהפרדסק אופס, כלומר כחומה עבה וכגון (ציור לדו) שני פרדסקים שבכחל, זה למעלה מזה והעליון נפתח והטומאה תחתיהן הטומאה בוקעת לתוך התחתון ואינה מטמאה רק מה שכנגד הטומאה ומשם בוקעת לפרדסק העליון שפתוח לבית ומטמא את הפרדסק העליון כולו עם הבית, וא"כ הכא בציור מ"ט היתה הטומאה בוקעת ועולה עד לרקיע, וקשה אמאי כל הפרדסק מטמא.

ואולי כוונתו כמש"כ בס"ק ט"ז דכשהטומאה בקרקע הפרדסק דשרינן לה בתר הפרדסק והפרדסק ממא והבית פתוח, דלא אמרינן סוף טומאה לצאת, [וכמש"כ שם בסוף]. אך ע"י לקמן ציור נ"ד שרבינו נשאר בצ"ע בכה"ג, האם הבית פתוח.

מדיט ולחזון שניהם ספורים,

אהלות אדם וכלים פרק ו

חזון איש

אהלות אדם וכלים פרקו

חזון איש

טפחים

א ב ג ד ה ו

היטה העומאה

בכחל פדכק בטפח הפנימי נראה דפרדס' טמא וכנים טהור
ול"ע בזה,

טפחים

א ב ג ד ה ו

היה הפרדי עמוק ב"ט, העומאה בכחל פר ג"ט
הנים טמא וכפרד' טהור [לע"כ עי' ס"ק י"ח]

נה

טפחים

א ב ג ד ה ו

מג"ט ולחץ שניהם טהורים,

גו

אדלות אדם וכלים פרקו

חזון איש

טפסים
ו/ב/ד/ס/פ

הטומאה בכותל סד' בטמא הפנימי בנים טמא
ספסוק שלא נשרי הטומאה לבית
דרואין כאלו אדם ואין הסד' שפסוק
וסתמכר דגם הפרדס טמא

ואם הטומאה בטמא הפנימי הפרדס
טמא והבית קדוש ואפי"כ

טפסים
ו/ב/ד/ס/פ

הטומאה בטמא הפנימי קניהם פהורים

טפסים
ו/ב/ד/ס/פ

אהלות אדם וכלים פרק ו

חזון איש

טפסים 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

היחס שבמחלוקת בין חזון איש לבין חזון איש הוא כנגד חלל הפרדס' הוא פחל ודברים סבור, ואף אם הוא כנגד חלל כותל שלפנים,

ואין זה כמו לעיל ציור מח שמסיק שם רבינו בצ"ע אם הפרדס ממא כשהממאה תחתיו, דכיון שהממאה נגד חלל הבית ומשום מחצה למחצה הבית ממא, נידון כאילו הממאה בתוך הבית וי"ל שניצל הפרדס מממאה רצוצה, משא"כ הכא שהממאה רצוצה תחת הכותל, ואינו נגד חלל הבית ולכן לא נחשב כאילו היא בתוך הבית הוי דומה לציור ממ שהממאה מחצי הכותל ולחזק.

ועי' מש"כ לעיל פ"ו מ"ו אצל ציור כא

ואם אינו כנגד חללו שניסכ סכורים .
ראה לעיל ציור לו

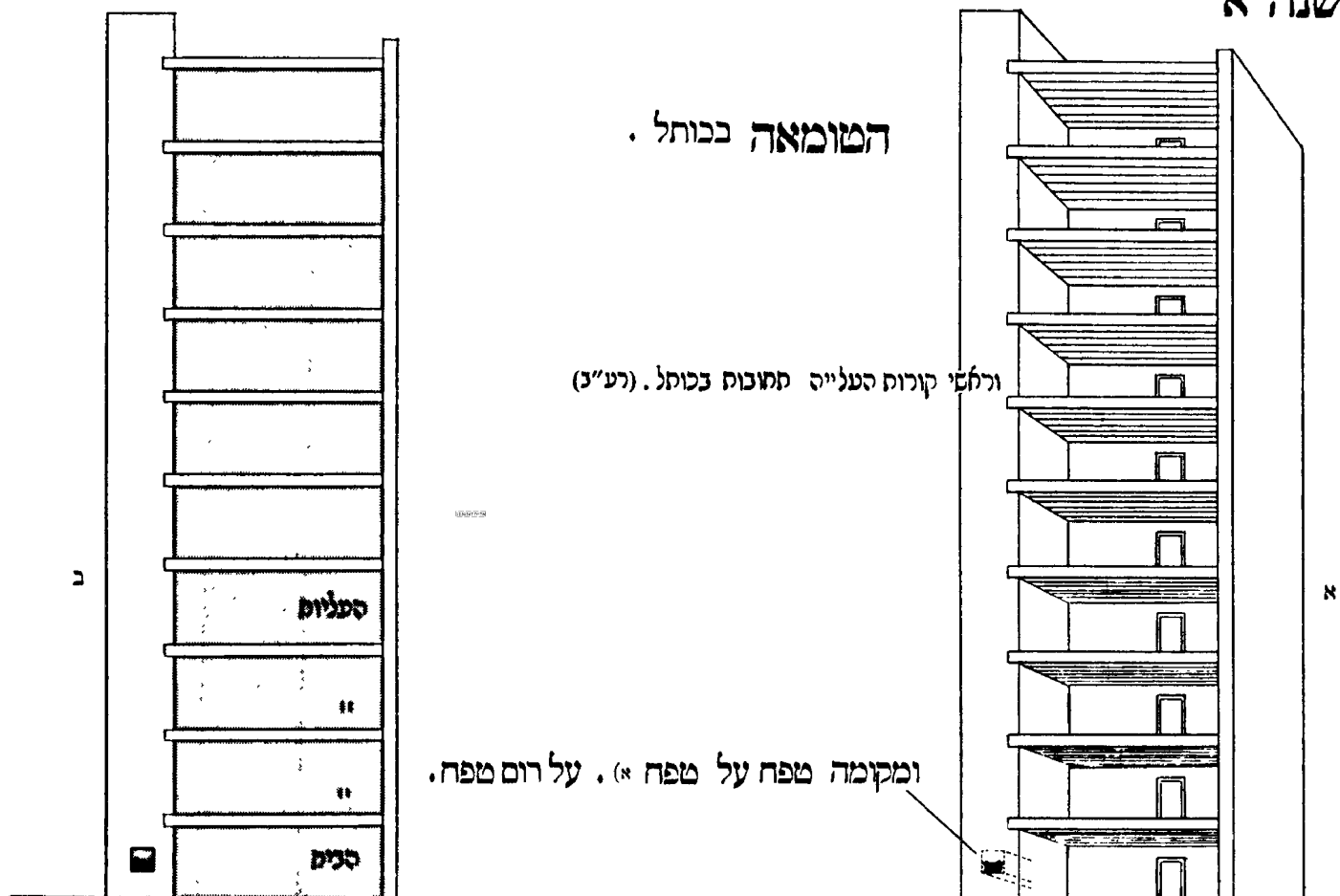
היוצא גם מדבריו הוא שהחזו"א ס"ל דממאה רצוצה מתחת הכותל שלא כנגד חלל הבית לא דנין אותה במחצה למחצה אלא בוקעת ועולה כמו כל מומאה רצוצה, ואפי' אם בוקעת מחציו ולפנים, הבית מהור, ורק כנגד הממאה ממא, וכ"כ גם למעלה בס"י ר' ס"כ ב', ע"ש.

ולפי שיטת הר"ש והרע"ב שכשהממאה בכותל מחציו ולפנים הבית ממא רק אם יש סדק ממקום הממאה להבית וכמש"כ הרע"ב [לעיל מ"ג ד"ה ומומאה בתוכו] "שנסדק הכותל ויש מומאה בחלל בתוך הסדק", א"כ בממאה מתחת הכותל וראי הבית מהור, בלי המעם של החזו"א שזה שלא כנגד חלל הבית, אלא משום שאין סדק וכמו בציור סא, והחזו"א לא האריך בענין הסדק, בדינים הללו.

אך עי' במשנה אחרונה לעיל משנה ג' ד"ה בתוכו, שכתב "וה"ה תחת הכותל נידון מחצה למחצה" ועי' מש"כ על זה לקמן פ"ב מ"ח.

פרק ז

משנה א

כל העליות שעל גבה: אפי' הן עשר ג' . טמאות ד' (רע"ז) ודוקא כשמקום הטומאה טפח על טפח . דנחשז כל הכותל כקבר סתום ומביא את הטומאה לכל העליות .

.... ואין הכותל

נכון מחלה על מחלה . כיון דאפילו סדק

ליכא ללד העליות : פי' דא"א שיהיה

סדק מחלל הטומאה לכל עלייה ועלייה ולכן

רק עם קבר סתום כל העליות טמאות .

והא דהקורות תחובות בכותל היינו, כדי לטמא

כל עלייה ועלייה צריך שהקבר סתום יהיה

לכל הפחות קצת בתוך כל אהל ואהל . ועיין

מש"כ לעיל פ"ו מ"ו אצל ציור בא .

היתה עלייה אחת

על גבי שני בתים ה' היא טמאה י' . וכל העליות שעל גבה . מהורות י' .

(תפ"ז ז) דהקרת עלייה

תחתונה חוללת שלא הבקע הטומאה ממנה ולמעלה :

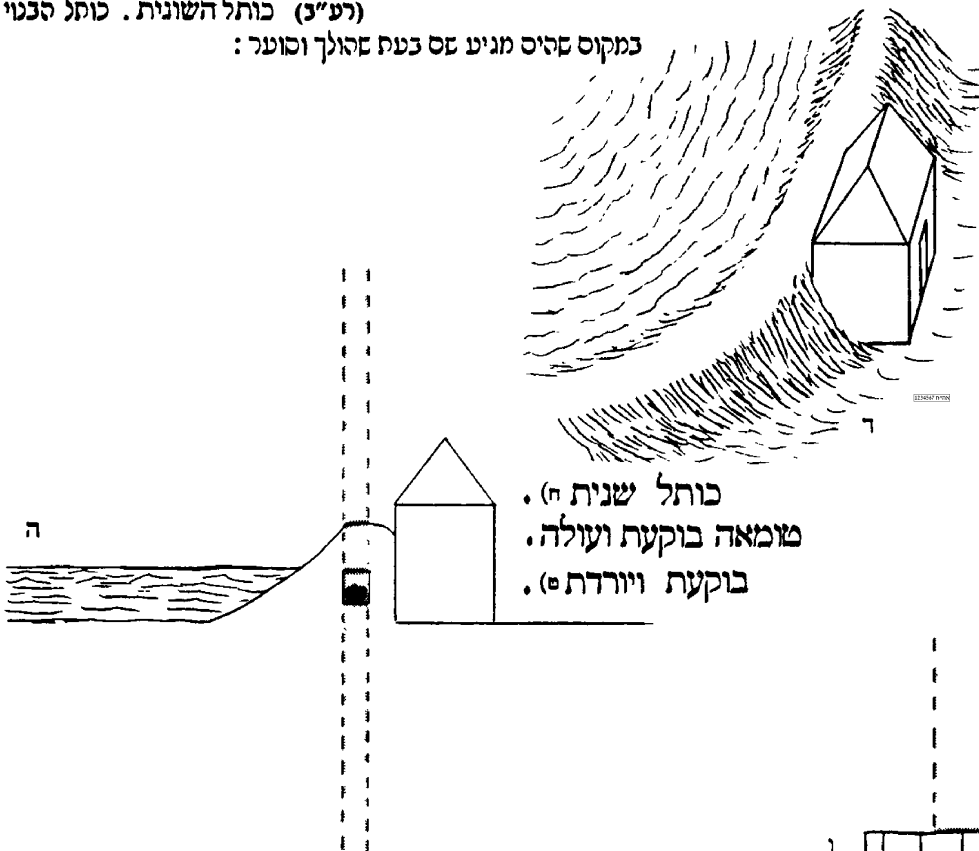
אהלות השומאה בכותל פרק ז

כותל שנית ה'.

חלופי גרסאות
א שנית ג' שנית וס"א
שנית.

(רע"ב) כותל השונית. כותל הכנוי

במקום שהים מגיע שם בעת שהולך וכוונת:

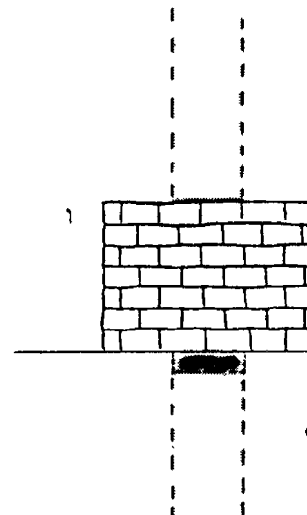
כותל שנית ה'.
שומאה בוקעת ועולה.
בוקעת ויורדת ט'.

אליהו רבא

פ"א א כותל שנית
שומאה בוקעת
כו'. נפרק בתרא דמכילתין
מן איזבו שונית מקום
שהים עולה בועטו. וכבא
ה"פ מקום שהים עולה בועטו
והע"י הים מעלין על שפתו
שירטון וחול הרבה עד
שהחול והשירטון גבוה ככותל
ועשהו להאי שירטון כותל
לכיתו והיינו כותל שונית ואם
שומאה שם בלוחו שירטון
אע"פ שיש במקום השומאה
טע"ט על רום טפח אינו
מטמא סביבו אלא בוקעת
ועולה. משום דקרקע עולם
הוא וכל קרקע עולם אינו
מטמא סביבו דאי לא הימא
הכי אין לך מקום טהרה
בשולש שהרי טהרה כל הארץ
מקבר אחר שבה מפני שהוא
קבר סדום ומטמא כל סביבו
שכל הארץ סביבו הוא ודופנו
הוא אלא קרקע עולם אינו
מטמא סביבו וה"ל הא
שירטון שעשהו כותל לכיתו
קרקע עולם הוא וה"ל ט"ט
דאיכא במקום השומאה
טע"ט בוקעת ועולה :

נפש אטומה י'. הנוגע בה
מן הצדדין. מהור י"א.

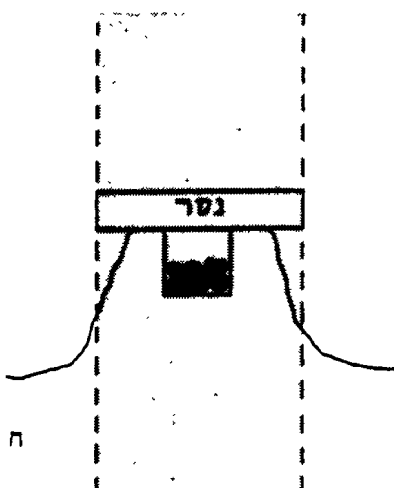
מפני ששומאה בוקעת
ועולה. בוקעת ויורדת י"ב.

אליהו רבא

נפש אטומה הנוגע בה
מן הצדדין מהור. ואע"פ
דאיכא בקבר החפור בקרקע
כחם טפחים אלא דהשומאה
בנכר ומהמח עד הנכר י"א
רום טפח הנוגע בקרקעו מן
הצדדין טהור דקרקע עולם
אינו מטמא מן הצדדין :

○ ל"ל דאטימיה (וכן מלאך בדפוס ויילגל שנת מקע"ח)
○ ליכא רום טפח; קשה, דהרי בין להרמב"ם ובין להראב"ד
(פ"ו ה"ד) אין ג"מ אם יש טפח ע"ג השומאה, דהיינו בין
המח להנכר, או לא, בשניהם מטמא כל סביבו מיון שיש
בקבר החפור בקרקע כמה טפחים, דהיינו שיש טפח ע"ג
במקום השומאה, וא"כ אמאי כתב רבינו "ומהמח עד הנכר"
ליכא רום טפח, דלימא כמאן.

אם היה מקום השומאה
טע"ט כו'. הנכר שמכסה
בו הקבר מיקרי נפש אטומה
ומיקרי מקום השומאה
וקאמר אם היה הנכר שמכסה
בו הקבר טע"ט על רום טפח
שגבוש הנכר מן המח טפח
הכי הנכר מטמא מכוס
קבר סחוס כל סביבו והנוגע
בה כנגד הנכר בכל שמטסה
בהנכר טמא דהנכר שנעשה
אהל סחוס מטמא כל סביבו
כל מה שחתכו וכדתנן
ס"ט בורח גבי ארון
כדנענא למימר לקמן :

אם היה מקום השומאה
טפח על טפח. על רום טפח.
הנוגע בה מכל מקום טמא.
מפני שהיא כקבר סחוס.

דרך אגב

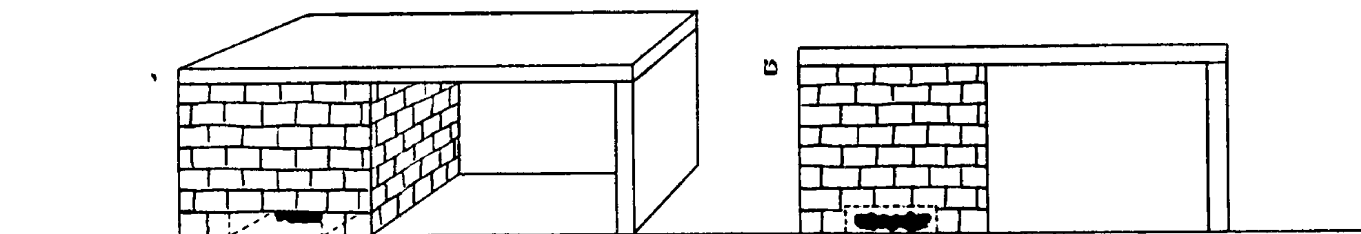
הגולל הוא הסחוס את פי הקבר, שררי המח מונח בקבר
ומניחין את הגולל על פתח הקבר מלמעלה לסחוס את
פיו, גל של צורות שעשאו גולל לקבר הנוגע בתוכו עד
ארבעה מהור דברי ר"י, וחכ"א אינו טמא אלא סדר
הפנימי צרכו של קבר (ר"ש פ"ב מ"ד בשם התוספתא).
וצריכין לעיין מה יד' הרין הכא בציון שבונים על הקבר
מבנין של אבנים, בין שהקבר מתחתיו (כמו בציון ו') ובין
שהקבר בתוכו (כציון ז'), ועי' במקומו שהארכונו בס"ד
בוה, לקמן פט"ו מ"ח, ע"ש.

אהלות השומאה בכותל פרק ז

התוספת

סמך לה סוכות י). אגפא חסומה דלעיל קאי.

דאמרינן הטוגע נה מן הדדים טהור (רע"ב וכשיטת הרמב"ם פ"ז מהל' טומ"מ ה"ז ע"ש)

ואם עשה לניין זה האגוס סוכות כעין משקוף. הסוכה הזו טמאה.

לפי שהיא דומה לאהל המת: (רע"ב) כאן פירש הרע"ב על פי דרך הרמב"ם (בפכ"ד מטומ"מ ה"ה וכסף משנה שם), וכתב "כעין משקוף" דהיינו שהגג מורכב על הכותל, ולכן כל הכותל לבית ואין דנין מחצה למחצה, וגם לא הזכיר הרע"ב ענין הסדק, שנסדק הכותל והשומאה מונחת בחללו, כמו שהזכיר ברישא דמתניתין וכמו שכתב לעיל בפ"ו מ"ג, (יש לעיין בזה).

והקשה מהר"ר

וואלקי וורמייז"א דמאי שנה מהא דתנן בס"פ דלעיל כלים שחחת הפרט טהורין. ול"ט.

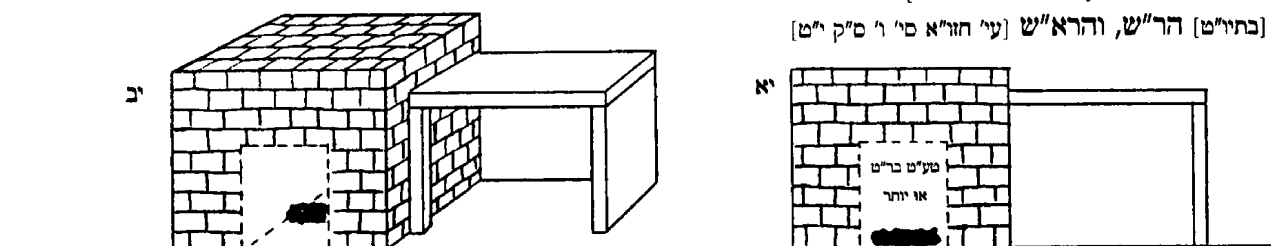
משנה אחרונה

סמך לס סוכות. פ"ה סוכות כעין משקוף. והרמב"ם מפרש כעין הקרה ומפרש לה דאגפא חסומה קאי וגנאה לפידוס דמשקוף ומקרה הם על גובה הגג נראה סגליו ולכן קרוין משקוף ומקרה וממילא הם כנגד השומאה שהם נטיין על הקנה וטוקע גם להם כנגד. והשתא אין מקום לקשים מו"ע דמ"ש הא מכלים שחחת הפרט דהתם הפרט מן פלד והכא המשקוף כנגד השומאה שנוקטו שם.

לפי

שיטת הראב"ד [פ"ז מהל' טומ"מ ה"ז]

והמהר"ם [בתוי"ט] הר"ש, והרא"ש [ע"י חזו"א סי' ר' ס"ק י"ט]

חידושי רבינו חיים הלוי [על הרמב"ם פ"ז הל"ז ע"ש]

והרמב"ם מפרש

דכא דסמך לה סוכות טמאות דתנן במחנה קאי על גג אגוסה, ומשום דכיון דסמך לה סוכות וגנאים אהל ממילא ספק מינה דין רלוטה, והשומאה מחפשת לכל האהל, וכדתנן בפ"ו דאהלות כותל שהוא לאויר והשומאה נטונו מחליו ולפנים הבית טמא וכו', הרי דשומאה נכנסה בכותל משוכה כמו בכותל האהל, וה"נ דשומאה נכנסה לסוכות דנעשה הנפש אחת מן הכלים המשמשים את הסוכה השומאה מחפשת בכותל הסוכה שהיא אהל שלה. ולא חלק הרמב"ם בין מחליו ולפנים למחליו ולחך, משום דנעשה הרמב"ם דווקא בסמך התקרה ללד הכותל אז הוא דנידון בדין מחליו ולפנים ומחליו לחך, משא"כ אם התקרה מונחת על הכותל אז כל הכותל שייך להאהל, וכמבואר בן בלשון הרמב"ם בפכ"ד משומאה חת שכתב שם ו"ל כותל שהוא לאויר וגם הבית סמוך לכותל ואינו מורכב על הכותל וכו' מחליו ולפנים הבית טמא וכו' עכ"ל, הרי מבואר להדיא דאם היה מורכב על הכותל אין בו דין מחליו ולפנים ומחליו ולחך, אלא דכל הכותל שייך להאהל, ומפרש הרמב"ם דסך דסמך לה סוכות איירי בשהתקרה מורכבת על הכותל, ולכן לא הזכיר החילוק דבין מחליו ולפנים למחליו ולחך. ודעת הראב"ד ז"ל, במש"כ דנפש חסומה שאין בה שום טמא כל הסוכה טהורה בין כמנענה בין באהל מחוכה, ומ"ש מטמא הממש את הבית ומחליו נטונו דבית טמא? וז"ל הראב"ד ס"ל דכך דסמך לה סוכות איירי באהל ערלי ואי באהל טמא דאז אין הנפש בטל לגבי האהל ואין בו דין טמאות כללים, וע"כ הסוכה טהורה.

רבי יהודה ממדר"ש: כיון שהיא מן

הדדים ואין הלכה כר' יהודה: (רע"ב)

(חזו"א שם) ור"י סבר כיון שהסוכה הוא בנין ערלי ולא נעשה הכותל לשמש הסוכה לא שדינן לה בתר סוכה.

גליונות חזון איש

פ"ז הל"ז, שומאה כו', דהך דסמך לה סוכות איירי במחל ערלי כו'. גם לדעת הרמ"ל ז"ל כן, דלגבי למחל פליגי ריי במחל הלא ריי אית לי גיב שדי, ואודננה ריי אית לי אפי' מחליו ולחך לבית. [א"ח, סי' חזו"א אהלות סי' ר' ס"ק י"ט].

סוכלעיל פ"ז מ"ג ציור יד
שם ציור מ"ו

פ"ה דה"ה הבא היה לו
לומר דע"כ יש דין מחצה
למחצה.

אהלות הטומאה בכותל פרק ז

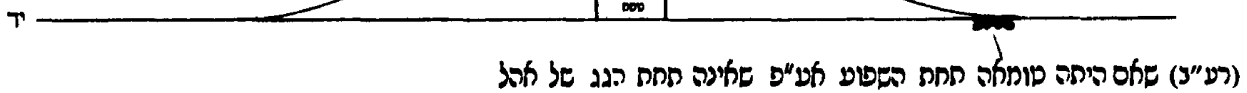
משנה ב

ב כל שיפועי אהליון . כאהליון (טו) .

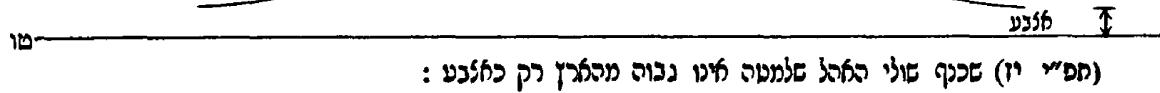
וכלה עד באצבע (י) .
מלמעלה ללד הגג דלא חיישינן בזהל של טומאה . אלא
שיהא בתוכו אויר כשיטור טפח על
טפח ברום טפח מרובע : (רע"ב)

ב כל שפועי אהלים כאהלים .

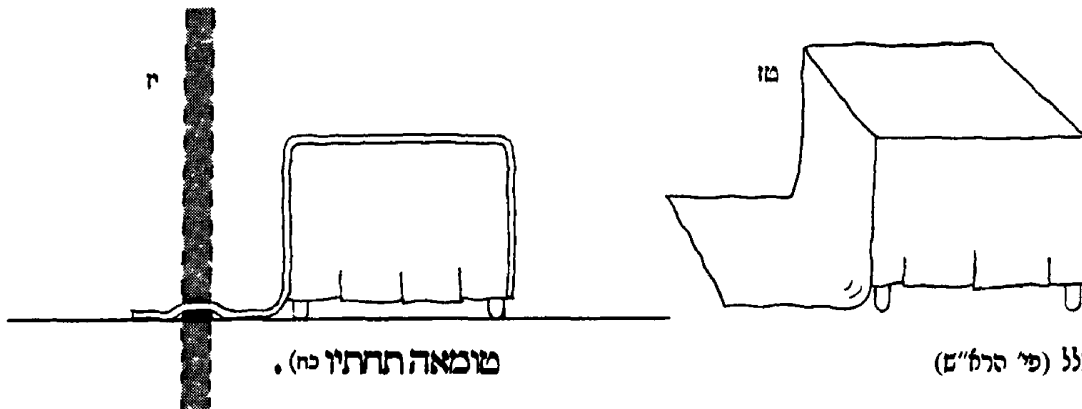
לפי הרמב"ם (פי"ח מהל' טומ"ם ה"ז)

. אכל הרמב"ם מפרש כמשמעה ששופע וכלה ללד מטה ששם אינו אלא
כאלכב : (חיו"ט קד"ה אהל)

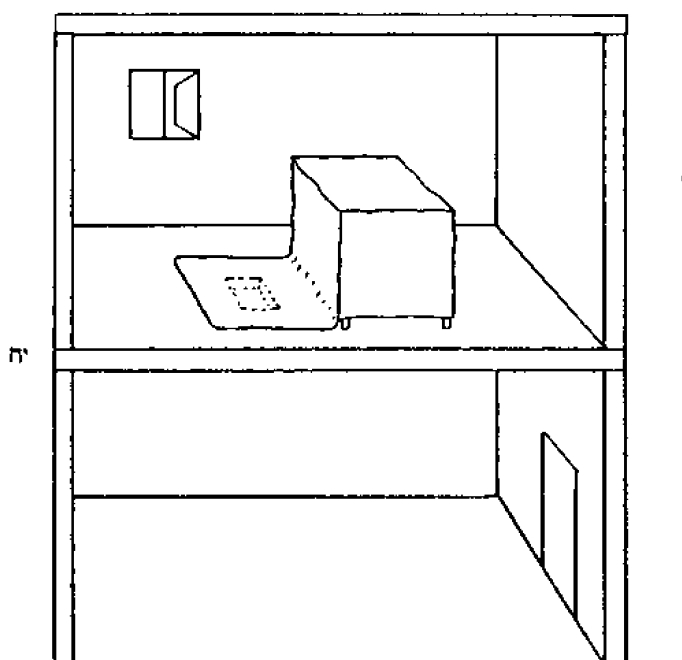

(חפ"י יז) שנקף שולי האהל שלמטה אינו גבוה מהארץ רק כאלכב :

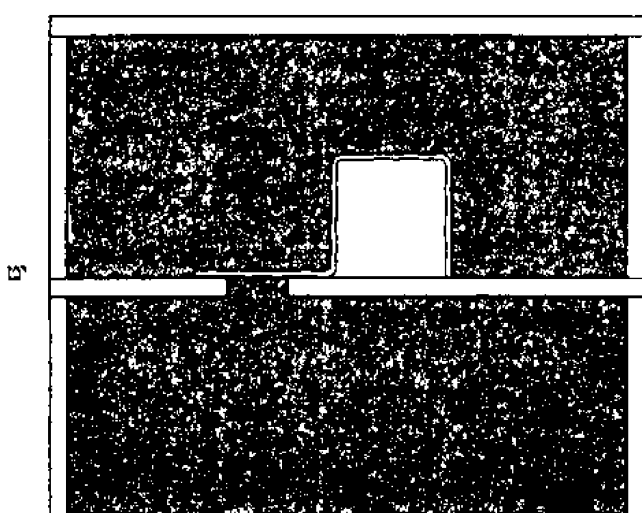
מקצתו (י) מרודד על הארץ (כ).

אהלות הטומאה בכותל פרקז

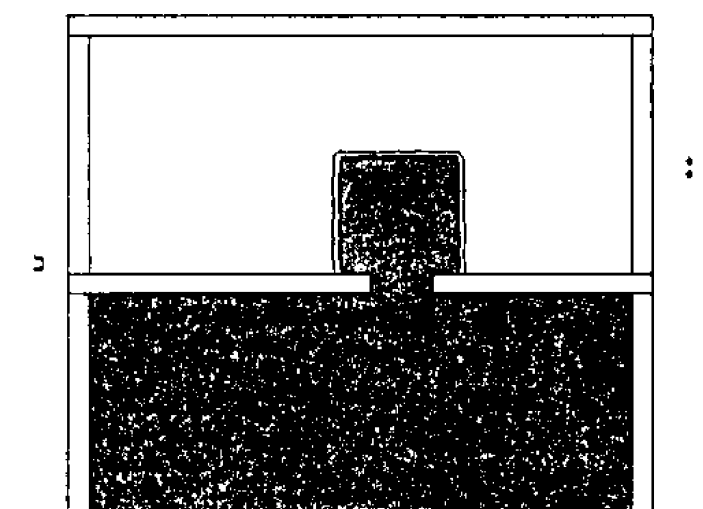

אהל שהוא נטוי בעליה . מקצתו מרודד
על הארובה שבין בית לעליה (א) .
רבי יוסי אומר

רבי שמעון אומר אינו מציל (ג) .

וקומאה בבית :
(דע"ב)

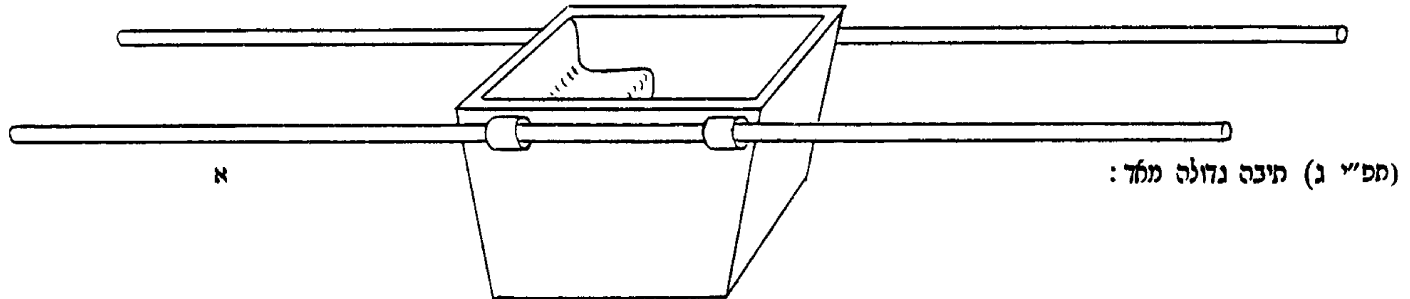
עד שיהא נטוי כנמית האהל :
(דע"ב) שהארובה באויר האהל .
אז מניל על כל העלייה שחץ לאהל :

פרק ח

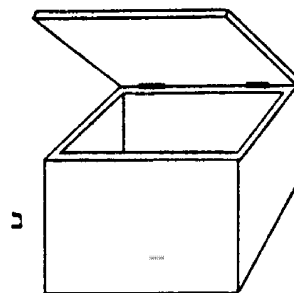
משנה א

השירה (ט). עיין תבנית כלים פמ"ז מ"א ציורים א, ב, ג, ד.

השירה: כמין ארון עשוי למרכב נשים (הרא"ש). והיא עגלה של עץ מוקפת מחילות למרכב אנשים ונשים (רש"י שם דף מד: ד"ה מוכמ)

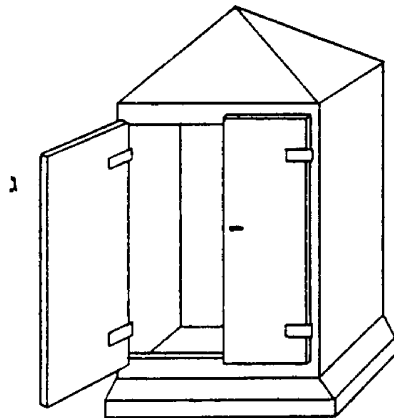
(תפ"י ג) תיבה גדולה מאד :

והתיבה-ה).

תיבה . קטנה כעין * שולחנים : (רע"ב)

(* כר"ז של שולחנים

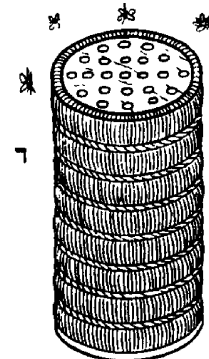
והמגדל (ה).

(רע"ב) של עץ עשוי לאזור :

(תפ"י ה) ארנו שראק בל"א . ומחודד למעלה כמגדל

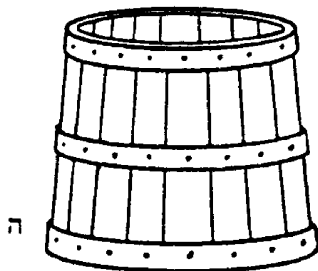
הטעם שנקרא מגדל כי כך היה צורתו וכן נמצא בדפוסים שלפינו בפ' המשניות להרמב"ם לעיל פ"ד, אבל כמובן שצורה זו אינו גונע להלכה כי כל הארונות שבאים במדה כיסוין העליון היו ישר, וכשיעין בפ' הרמב"ם שם נמצא בדפוס הגמרא עם גג משופע, והוא על משנה ב', ודבר ברור שרבינו לא עשה צורה זו, דא"כ למה לא מייתי לה על משנה א' שם, אלא שהוא עשה צורה לחיבת המגדל שאינו פותח טפת, והלשון מוכיח שקאי אחיבה כי מביא שם "זוה צורתה" ולא נקט "זוה צורתו".

כוורת הקשי . כוורת הקנים .

עיין לקמן פרק כוורת ציור א

ובור ספינה אלכסנדריה (ה).

הספינות הגדולות (רע"ב)
שמפליגים בהם בים הגדול עושין בתוכן
כלי גדול של עץ כמין בור שמימים
בו המים המתוקין הראויין לשתיה :

שיש להן שולים .

אהלות יש מביאין פרק ח

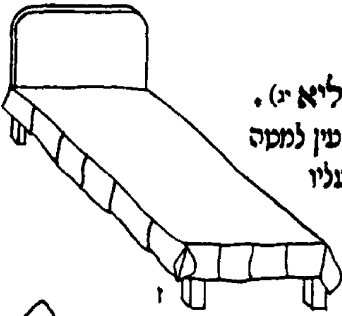
וסקורטיא י.

(רע"ב) עור
שלוששים העבדנים בשעת מלאכתן:
ועיין תבנית כלים פמ"ז מ"ד ציור כמ

וקמבליא י.
עור שמליעין למטה
ושוכבין עליו
(רע"ב)

ועיין תבנית כלים
שם ציור ל

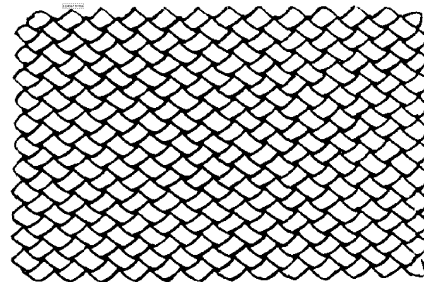
לפי פי' הרמב"ם "העור אשר יאכלו עליו" (פי' הרמב"ם
כאן, ובכלים פמ"ז מ"ד כתב שזהו
הפירוש "סקורטיא". ועי' מש"כ כאן
בתיו"ט ד"ה סקורטיא).

ועיין תבנית כלים שם ציור לא

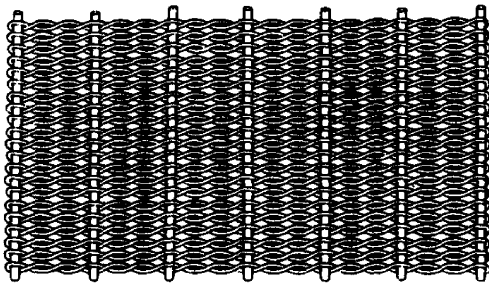

ומפין י.

(תפ"י עז) הוא מלע ארז מנמי
ועיין תבנית כלים פ"ב מ"ה ציור לג

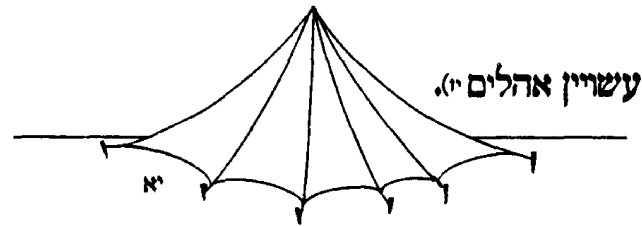

ומחצלת י.
(תפ"י עז) הוא מלע שנארג
מקנים

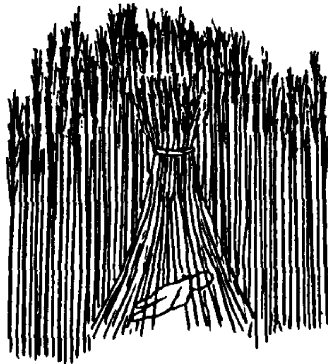

ועיין תבנית כלים פרק כ' מ"ז

שהן עשוין אהלים י.

והעושה מקום לבנה בשבלים כא). שמחפה לשבלים מקום דומה לבית:
(רע"ב)

שהן עשוין אהלים. נטוין
כעין אהל. ואע"ג דיריעה וסקורטיא וקטבליא וסדין ומפין ומחללת
כלים נינהו ומקבלי טומאה. מכל מקום
כשהן נטוין [כאהלים] חוללים בפני
טומאה. דאהל אע"ג דמקבל טומאה
חולץ בפני הטומאה: (רע"ב)

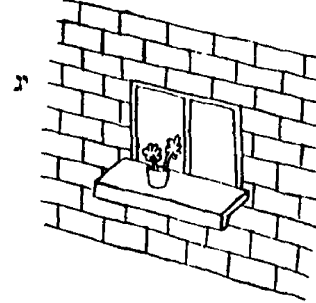
(תפ"י בא) י"ג לבה. ור"ל אשה שעשתה חמירה ומקום שכיבה לבנה הקטן להניחו
שם בשעה שקולרת. כדי להצילו מחמירות השמש. כדי שיניט עליו השבלים שמה ומה שכספין עליו.

אהלות יש מביאין פרקה

משנה ב

והגזירות (כו) .
(רע"ז) כמו גזזמראות בנין של
אבנים או של עגים הוצא מן הכותל :
ועליו עומדים בני עליה
(תפ"י עירובין פ"ח מ"ח אות מר)

ב הויזין ט).

טז או (רע"ז)

אבן יחדי הוצא מן הכותל קרוי יז :

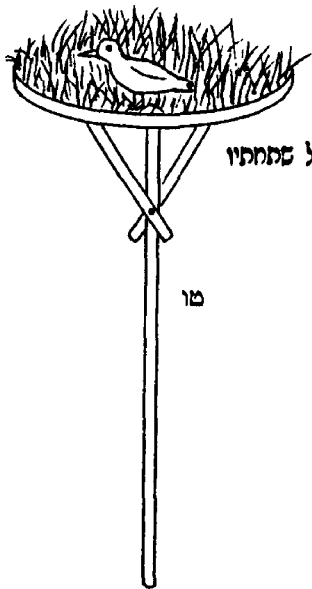
בני הבית שבו היו נוטלין ונותנין דרך
החלקן כלים על הדין.

(תפ"י עירובין פ"י מ"ד אות כח)

אליהו רבא

ב הויזין וסגוריות .
כמאמר ריש פ"ד מפרש
היזבו יז שסניו למטה גזרה
שסניה למעלה :
וע"י לקמן פ"ד ציורים א, ב

[ואע"פ שמצינו זמין וגזירות בריש פרק י"ד, שהם קטנים על גבי הפתח, הכא במתניתין
מירי בסתם זמין וגזירות כמו שציינו וכדומה, ולא בא התנא בפ"ד אלא להשמיע דינם
כשהן קטנים ובאחה אופן מצטרפין אהלים עם הפתח והאם מביאין את הטומאה אפילו בכל
שהוא כאילו יש להם פותח טפח.]

והשוכות (כח) .

(תפ"י כח) שרגילין להניח הסוכך על קורה הגעולה בצלץ. והסוכך בולט סביב ומאחיל על שחמיו

משנה ג

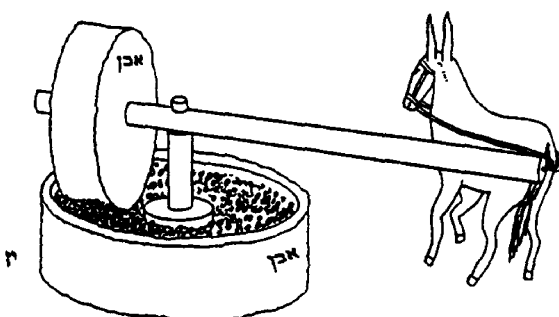
הרחים של אדם :

(תו"ט)

אם היה על ארובה שכן בית לעליה

(רע"ז) למשקני רחים של בהמה .
דלא נ(מסלעין ולא מקבלי טומאה :

אהלות יש מביאין פרקה

משנה ד

מסכת פרוסה טז.

חוט השני

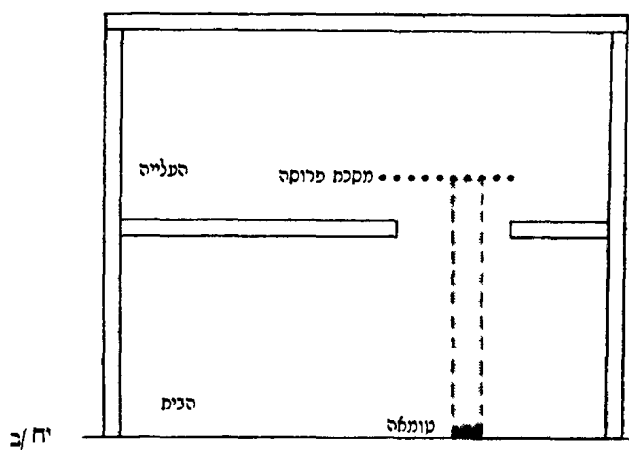
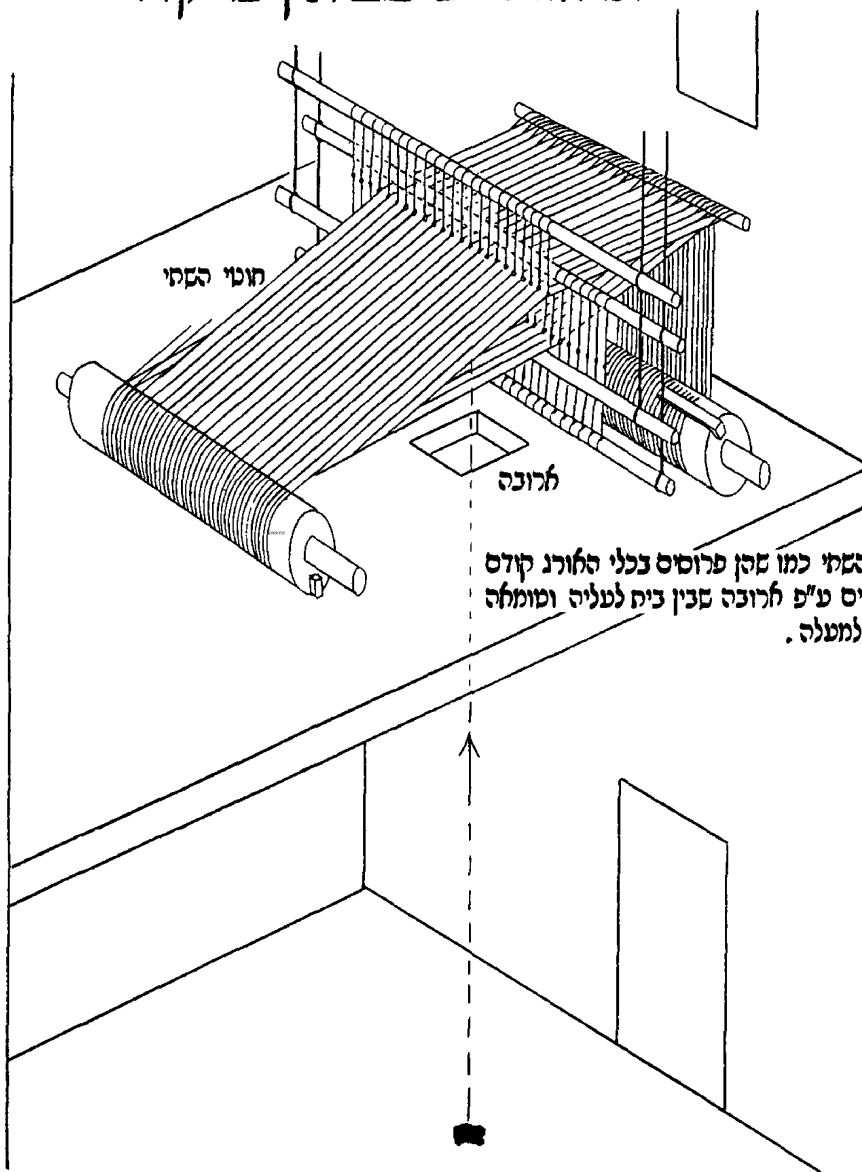
ארוכה

(רע"ז) חוט השני כמו שהן פרוסים בכלי האורג קודם שיארנ הבגד אם היו פרוסים ע"פ ארוכה שבין בית לעליה וטומאה תחתיה מלגלג על הכלים שלמעלה.

לפי הרע"ב

יח

[ועי' חבנית כלים חלק ג'
פכ"א ציורים א וב]

אולי מש"כ הרע"ב, אם היו פרוסים "ע"פ ארוכה" לאו כוונתו על שפת הארוכה ממש, אלא כמו שציירנו בציור יח, שהמסכת פרוסה, גבוהה מן הארוכה, ואפ"ה העליה טהורה, ואין הטומאה מתפשט לצדדים מתחת המסכת פרוסה, משום שהמסכת פרוסה וכו' הם מן החוצצים ואינם מביאים וכמבואר במתניתין, ולמשל, בארוכה גדולה הרבה טפחים ומסכת פרוסה, על גבה גבוהה מן הארוכה, ובתוך המסכת פרוסה נקב בגודל פותח טפה, וטומאה מתחת המסכת ושלא כנגד הנקב הגדול, אפ"ה העליה טהורה שהרי המסכת פרוסה איננה מביאה את הטומאה מצדדי הארוכה עד הנקב, כדתנן במתניתין "אין מביאין", אבל חוצצת בפני הטומאה.

[ואולי הטעם הוא משום שחוט השני, והחבל של חבילי המטה וכו' אין ברחבן רוחב טפה.] ודרך הנקבים, אין הטומאה עולה משום שהקורות יורדות וסותמות את הנקבים מטעם חבט רמי. [ודפנות אהלים לא שייך לכאן אפילו אם היה מונח ממש על שפת הארוכה, כיון שמסכת פרוסה וכו' אינו כלי בכלל, וגם אין זה מקומו במתניתין לדיני דפנות אהלים.]

והיינו טעמא שציירנו בציור יח את הטומאה מונחת מכוונת נגד הארוכה וכמו שמשמע בלשון הרע"ב "וטומאה תחת" מצלת על הכלים שלמעלה, שאע"פ שיש נקבים במסכת פרוסה והטומאה כנגדם, אפ"ה הכלים שלמעלה כנגד הטומאה טהורים מטעם חבט רמי, וכן הוא בלשון הר"ש.

זה לכאורה לפי שיטת המהר"ם לקמן פ"י מ"ה ציור י, שאם טומאה כנגד הארוכה בין בית לעליה ואין בארוכה פותח טפה שהבית טמא והעליה טהורה, מטעם חבט רמי, וכמבואר בחזו"א סי' ח' ס"ק א' ב' וג'.

התאחדות

וזוהי
 כח נכון שחזר
 על ארבע שנים
 לעולם ואין
 חתם ארבע אלה
 שני פסוקים
 כח חזר ב' שני
 וסודם השם
 סודם שני
 סודם שני

י"ב

(חפ"י ב) וכל הקד שזכרו במשנתנו. כלים מוקדוין הן. רק שאין בכל נקב ונקב טע"ט. דל"כ היאך קאמר התנא שחולין. הרי הטומאה מתפשטת דרך הקבצים שרובין טע"ט. וגם מיירי שהטומא' ממש אינה מונחת מסוין תחת או ממעל להקב. דל"כ אפי' אין בהקב טע"ט הרי הטומאה טרקה למעלה או למטה. דע"פ נדר הקב טמא [נאמן ס"י מ"ב].

(תפ"ט מד) סרוגי חבלים שתולין אותה בשולי המטה
וסרוגין מפסיק בין איור טמא לטהור. ומיירי שאין חוסי השתי מחומוין
בכסא הארינה. ולפיכך אמק"ט. דבמחוברין בכסא הארינה הרי מק"ט
[כרסא דגלים]. וב"ב סרוגי חבלים מיירי שאינן מחוברין במטה שאז
אף שדומין לאריג אפ"ה מדהמלא קבצים כרשא אמק"ט [כעדות ס"ג מ"ד
וערתוי"ט רכ"ז דגלים] אבל במחוברין במטה הרי מק"ט [כרס"ט דגלים] וכל
המק"ט אינו חולץ בפני הטומאה [וכל זה דלא כהר"ג והר"ב הכא וע"פ]:

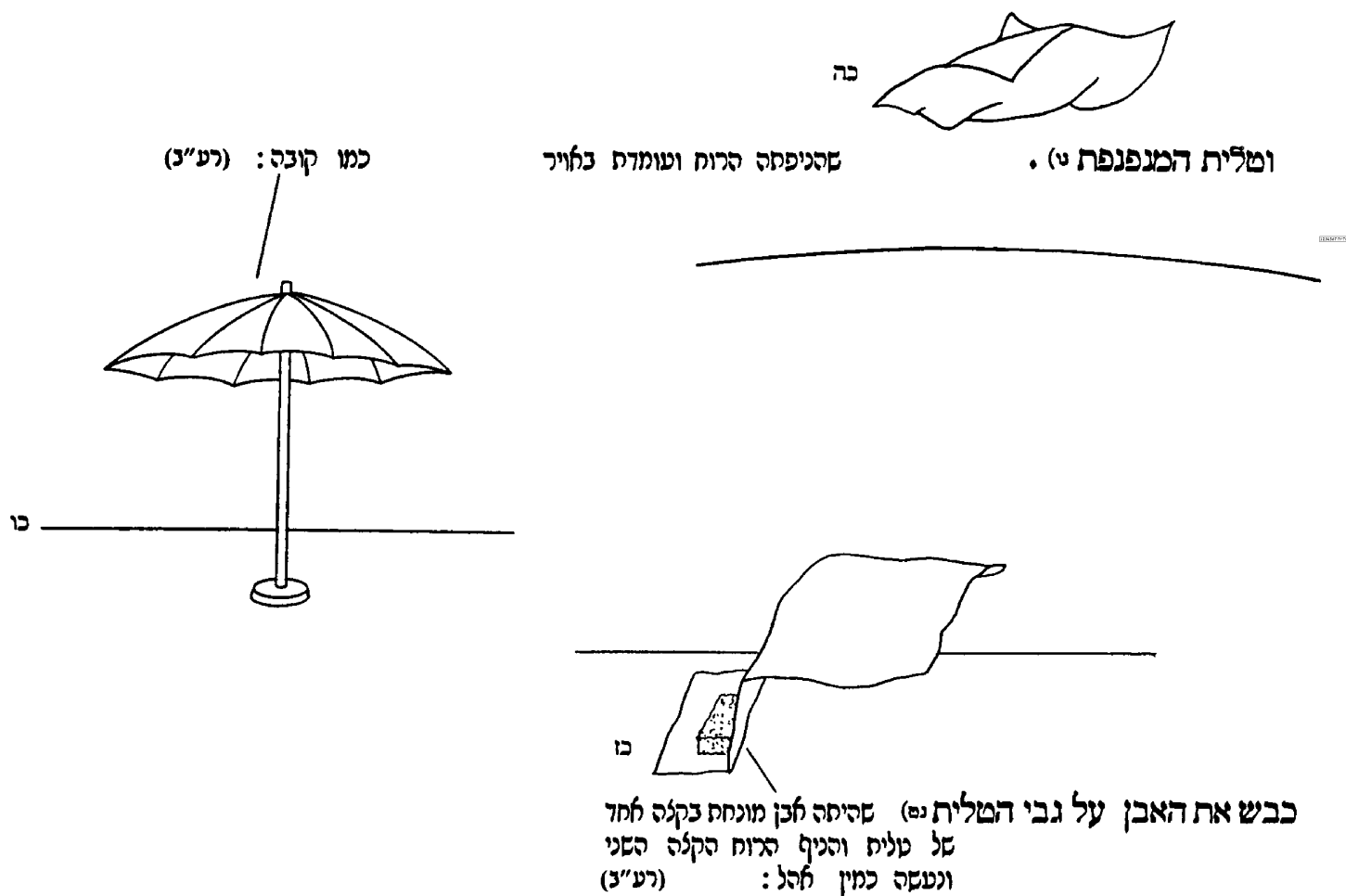
עשוי כעין מכבר מעשה
רשת והנקבים שלו רחבים יותר
ממשפלת של חבן ואינה ראויה לחילו
לקבל [חבן] שנקביה רחבים ביותר
וגם אינה ראויה לישיבה שחבלים שלה
קשים ואין רצון לישב עליהם הלכך
טהורה מכלום : (רע"ב כלים פר"ד מ"ט)

ועיין תבנית כלים פכ"ד מ"ט ציורים כט, ל

אהלות יש מביאין פרק ח

משנה ה

עיקרי הכללים דמסכת אהלות

רבים הם הכללים היוצאים מתוך דברי חז"ל ומפרשיהם במסכתא זו אשר חשובים מאד בהקדמה לפרק כוורת ולכן בעזרת החונן דעת השתדלנו לאסוף ביחד בלשון קל וקצר את ראשי הפרקים של הכללים העיקריים עם ביאור קצר לכל דין ודין. ואע"פ שעל כל יסוד מן היסודות כבר האריכו והעמיקו בה רבותינו ז"ל עם הרבה שיטות וחילוקי דיעות וכו' בונתינו כאן היא לא לעמוד על כל המקורות ומראה מקומות, עם עמקי סודותיה, או להוציא הלכה פסוקא, וכדומה, רק לשנן בקיצור את ראשי הפרקים למען ירוץ בו הקורא.

וליתר אריכות ובירור הענינים עי' בקרית ארבע [דף קס"ג ע"א מדפי המשניות], וקול מחצצים [דף קע"ג ע"ב], ופתח האהל [דף קפ"א ע"ב], לבעהמ"ח תפארת ישראל. ויה"ר שנוכח לחלקנו בתורתו ושיצא תועלת מפרי עמלנו, ושלא נכשל ח"ו בדבר הלכה, שלא נאמר על טהור טמא ועל טמא טהור וכו'.

א. **טומאה רצוצה:** טומאה מונחת במקום שאין בו טפח על טפח צרום טפח. וז"ל רש"י [מלין קנה:

ד"ה רצוצה], כל דבר שאין לו מקום ריוח קרוי רצוצה. ופחות מטפח לאו חלל הוא, ונקרא מה שצמחו רצוצה עכ"ל. טומאה רצוצה צוקעת ועולה עד לרקיע ויורדת עד התהום, וכל שצא כנגדה צאירה עד לרקיע טמא כאילו נגע צמת עזמו, וכל שמונה תחתיה אפילו מונח צמוך הקרקע, תחתיה עד התהום, טמא. ולהרמב"ם [פי"ז מה"י טומ"מ ה"ד] אפילו הטומאה מונחת על הקרקע, כל שהוא תחת שמי שמים הוא טומאה רצוצה וכנגדה למעלה ולמטה טמא, והרמב"ד [פס"ו ה"ה] חולק עליו, וס"ל שצכה"ג אינה צוקעת עד התהום. [עיין קרימ ארבע (א)].

ב. **טפח על טפח ברום טפח מביא את הטומאה:** כיצד, המהיל על הטומאה, צגופו או צכלים או צדצרים שאין להם דין כלי, או שאר דברים שהציון צפרק ח', אם יש צדצר המהיל טפח על טפח ויש גם גובה של טפח תחתיו, מביא את הטומאה תחת כולו, ואין נ"מ אם הדבר המהיל רחב מאוד או צר עד שיעור טפח על טפח, או אם הוא גבוה מאוד מן הארץ, או שאין תחתיו רק רום טפח. בכל האופנים האלו תבוא הטומאה תחת כולו. ולפעמים יש צמחלין ומפרשיה לשון "פותח טפח" ומשמעותו שיש צחללו טפח כפי צצירנו אך לפעמים המשמעות היא שהפתח שצמחצ שתי המקומות פתוח טפח על טפח, והנ"מ לענין עירוב אהלים להצאת טומאה, מצית לציט [תפ"י פ"ד אות יב], וכצואר לקמן צכללים אות יב, ואות לז].

ג. **טומאת אהל הוא בג' דרכים:** או שהוא [האדם] מהיל על הטומאה, או שהטומאה מאהלת עליו, או שאיזה דבר מהיל על שניהם על הטומאה ועל האדם [זי ערוך השולחן העמיד, סימן ג' אות צ'].

ד. **הבית:** כתיב [צפ' חקת פסוק י"ד] כל הצא אל האהל וכל אשר צאהל יטמא שצעת ימים, מכאן לומדים [ספרי שם] שדוקא מה שצמוך הבית טמא, אבל כנגד צדדיו של הבית צצמוך טהור, וה"ה מה שמעל הבית טהור, שתקרת הבית חוצצת, וכל זה דוקא צדין צית, היינו שיש לאהל פתח, או חלון שדרכו הטומאה יכול לצאת שם, ואפילו אם הפתח נעול, תקרת הבית וכותליו חוצצים, וכל מה שעל גציו, או צחוץ לו טהור, וכן כל מה שצצחים הסמוכים לו טהור, אך אם אין לאהל פתח [וכדומה] הרי הוא קצר סתום שצטמא כל סצציו ודינו צצואר לקמן אות ט. וכן צטומאה רצוצה תחת הבית, צוקעת רק לתוך הבית, ותקרת הבית חוצצת, וכל עליות שמעליו טהורין, וזה כמו שלמדנו [צפרה פ"ג מ"ג] "הר הבית והעזרות תחתיהם חלול מפני קצר תהום" דהיינו כיון שתחתיהם היה אהל החוצץ נשאר הר הבית והעזרות צטהרתם.

ה. מגדל: המוזכר בכל המסכתא הוא כמו ארון של עץ, וזא צמדה דהיינו שמחזיק מ' סאה, ומשום זה אינו מקבל טומאה, ולאו דוקא מגדל, אלא ה"ה לכל כלי עץ הבאים צמדה. (ואם המגדל היה פחות ממ' סאה היה כלי ומקב"ט). כל הכלים שהם מחוברים למגדל דינם כמגדל, דאינם מקבלים טומאה וחולנין בפני הטומאה, כגון מוכני, גלגל [פ"ד מ"ג, וכלים פ"ח מ"ב] וחיבת המגדל [לעיל פ"ד מ"ב].

במפרשי המשנה מצינו [מפשטות המשנה ומפרשיה בפרק כוורת מ"ב ועי' צאליהו רבא ריש פ"ד] דמגדל אין לו לגמרי דין בית ולא דין כלי שהרי יש לו דין בית לגבי טומאה שבתוכו שגגו חוץ אבל אין לו דין בית לגבי טומאה רלויה שבתוכו, שלגבי בית [ציארנו צאח הקודם] שאע"פ שתקרת הבית חוץ ואין הטומאה צוקעת מעל גביו, אבל היא צוקעת לתוכו משא"כ צמדה שאפילו לתוכו אינה צוקעת, ומאד שני אין לו דין כלי לגמרי שהרי כלי לעולם לא חוץ בפני הטומאה רק שמזיל על תוכו [אם יש שני יסודין ואין מק"ט], אבל על גביו טמא דאינו חוץ, משא"כ צמדה שגם על גבו טהור וכמובאר בדברי הגר"א [ריש פ"ד, ע"י לעיל עמודים 6-9], ויש עוד כמה חילוקים וכיבאר במשך המסכתא.

ו. מביאין וחוצצין: דבר שיש בו טפח על טפח וגובה מן הארץ טפח מביא את הטומאה, ואם הוא דבר שאינו מקבל טומאה ואינו כלי, בדרך כלל גם חוץ בפני הטומאה. ואם אינו גובה מן הארץ טפח הוי טומאה רלויה ואינו מביא ואינו חוץ.

ז. מביאין ואין חוצצין: היינו דומה למה שכתוב בראש ו' שמביא את הטומאה, אלא כשהוא דבר שמקבל טומאה אינו חוץ. וכן, כל הכלים אפילו אלו שאינם מקבלין טומאה, אינם חולנין.

ח. קבר בקרקע: קבר בתוך קרקע עולם מטמא למעלה עד הרקיע, ולמטה עד התהום אבל כל סביבו מן הצדדים טהורים, ויש לחלק בין היכי דאין שם חלל טפח על טפח, בתוך הקבר ע"ג המת, ובין היכי שיש חלל טפח, דהיינו היכי שאין חלל טפח, אין הטומאה צוקעת למעלה ולמטה רק כנגד המת ככל טומאה רלויה, אבל אם יש חלל טפח"ט תוך הקבר, בין המת להכיסוי שע"ג, טמא כל החלל, וצוקעת כנגדו, אפילו נגד הריקן שבקבר, למעלה עד הרקיע ולמטה עד התהום [חפ"י פ"ט מט"ו אות עג] וכן ע"י ריש פ"ו].

(ולדעת רש"י [צ"ב דף י"ב. ד"ה פרק אח פלימין] גזרו חז"ל ו"טימאו את סביבות הקבר ד' אמות כדי שלא יקרבו עושי טהרות [וכהנים] עד הקבר ויאהילו ולאו אדעתיהו" עכ"ל).

ט. קבר סתום: סתום — כשמו כן הוא, פי' כל אהל שע"ג הקרקע שנעשה צידי אדם, שיש טומאה בתוכו ואין לו פתח ליציאת הטומאה נקרא קבר סתום ודינו שצוקעת למעלה עד לרקיע ולמטה עד התהום כנגד כל הצנין וכותליו ומטמא כל סביבו במגע, דהיינו כל הנוגע בצנין של הקבר מבחוץ טמא, ואינו דומה לבית או אהל המת שטהורים צנגיעה מבחוץ [כמו שציארנו לעיל אות ד'], וכ"ז דוקא שיש בתוכו חלל טפח על טפח בר"ט, אבל בפחות מזה הוי טומאה רלויה [לעיל אות א']. אין הדין של קבר סתום שמטמא כל סביבו רק כשהקבר מעל גבי הקרקע ולא בתוך הקרקע כמו שכתב הגר"א [צאליהו רבא פ"ז מ"א, ד"ה כותל שונית], וז"ל "דאי לא תימא הכי אין לך מקום טהרה בעולם שהרי טמא כל הארץ מקבר אחד שבה, מפני שהוא קבר סתום ומטמא כל סביבו שכל הארץ סביבו הוא, ודופנו הוא, אלא קרקע עולם אינו מטמא סביבו", עכ"ל.

אין דין קבר סתום לכלים [מוס' צ"ב דף ק: סד"ה ורומן, ועי' מש"כ לעיל פ"ד מ"ב ציור בה, לגבי חיבת המגדל לצאר דברי הסוס' הנ"ל].

י. אטום: פי' סתום — חלל טפח"ט בר"ט שהוא סתום שאין לו שום פתח לחוצה לו. ואם הטומאה רלויה תחתיו אינו טמא אלא כל שכנגד הטומאה בלבד והשאר טהור.

ובין שהחלל הזה בתוך כותלי הבית או בתוך הקרקע או בתוך הרים וגבעות או אפילו בצנין לעצמו מעל גבי הקרקע, והוא אטום [סתום], בכל אופן הרי הוא כחומה עבה. [סוף פרק ו' וחפ"י שם, וקריא ארבע ב (א)]

יא. טומאה במונה: פעמים נקראת טומאה רלויה בשם טומאה טמונה, והיינו הך.

יב. סוף טומאה לצאת: שני צחים הסמוכים זה לזה ופתח או חלון פתוח ביניהם, טומאה באחד מהם, השני טמא טומאה דאורייתא מפני שהן כבית אחד ותקרה אחת, ואם הדלת שביניהם נעול אז הבית השני טהור, [רע"ב פ"ד מ"א]. אבל אם אין להבית שיש בו הטומאה, פתח

לבחון, אפילו אם הדלת שיש בין הבתים נעול, אפ"ה צית השני טמא, מפני שהוא הדרך שהטומאה סופו ללכת שם, ואע"פ שכעת עדיין אין הטומאה צבית השני אפ"ה טמא מיד, ע"ש סופו, שסוף הטומאה לעבור דרך הבית הזה.

ואפילו אם יש פתח לבחון, מהצית שיש בו הטומאה, אלא שחשש להוציא המת דוקא דרך הבית השני, אע"פ שהדלת שיש ציניהן נעול אפ"ה צית השני גם טמא, משום "סוף טומאה ללכת". וכמו"כ במגדל [או צמיצה] הצאה צמדה ועומד בתוך הבית [רש פ"ד], אפילו אם דלתות המגדל מוגפים ונעולים או שפתח המגדל פחות מפותח טפה, אפ"ה טומאה צמדה [בתוך המגדל] הבית טמא, משום שאין אדם קובע קבר למתו בתוך כלי צבית, ולכן סוף הטומאה ללכת והצית טמא. סוף טומאה ללכת הוא דין דרבנן וכמו שכתב הרע"ב [בכמה מקומות כגון פ"ג מ"ו] וז"ל "דגורו חכמים טומאה על המקום שהוא דרך יציאת טומאה שסופו של מת ללכת דרך שם", [וכן כתבו שאר ראשונים בכמה מקומות כש"ס אך ע"י צמח"ט פ"ו סוף מ"ג מ"ג מש"כ בענין זה].

יב. דרך הטומאה לצאת ואין דרכה להכנס: כגון מגדל העומד בתוך הבית, טומאה צבית, טהור המגדל, שדרך הטומאה ללכת ואין דרכה להכנס, וכן לגבי צב שיש בו פותח טפה שקמור תחת הבית אפילו אם אין יציאתו פותח טפה, טומאה צבית מה שצמחו טהור שדרך הטומאה ללכת ואין דרכה להכנס.

יג. דלת נעול או פתוח: צית שהוא אהל המת, בין שהדלת נעול בין שהדלת פתוח, כל הבית כמילא טומאה דמיא, מצפנים, ותקרת הבית וכותליו חוללין. ואין להצית דין קבר סתום לטמא כל מצביו רק אם אין לו פתח כלל [וע"י בעו"פ פ"ג אות (יב)].

יד. כלי חרס: פשוטיהן טהורין ומקבליהן טמאין, בזמן שיש להן תוך שנעשה לקבלה. כלי חרס אינו מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו. כלי חרס שלא נכרך בכבשן — וכן התנור קודם שהוסק — עדיין תורת כלי אדמה עליהם, שאין מקבלין טומאה כלל. לעולם אין כלי חרס נעשה יותר מראשון לטומאה ואפילו נטמא ממנו או מטומאת אהל המת, וכן הדין באוכלין ומשקין. זה הכלל, כל דבר שאין לו טהרה במקוה אין טומאתו יותר מראשון לטומאה, וכן אין להם טומאת מדרס, דהכי ילפינן מקרא [פ' מזרע] ואיש אשר יגע במשכבו, מקיש משכבו לו, מה הוא יש לו טהרה במקוה אף משכבו שיש לו טהרה במקוה, יצא כלי חרס שאין לו טהרה במקוה [שם דף פד]. לפיכך אין כלי חרס שנטמא מטמא כלים אחרים, שלא מצינו בתורה שני ושלישי בכלים, אבל מטמא אוכלין ומשקין מאוירו מצפנים, וצנגיעה אפילו מבחון. כלי חרס וכן תנור, שגדול מאוד יותר ממנו טמא עדיין מקבל טומאה, כי אין דינו ככלי עץ הואיל ולא הוקש לשק, וגם לא נעשה אהל לטהר, הואיל ואין לכלי חרס דין אהל להציל, ולא מציל על מה שצמחו רק צמיד פחיל. [רמב"ם פכ"א מהל' טומ"מ ה"ג וע"ש בהשגח הראב"ד].

טו. תנור: המוזכר בכל מקום הוא נעשה מחרס, ומקבל טומאה לאחר היסק הראשון או שנכרך בכבשן קודם שחיצו בקרקע. תנור ותצניחו, עיין "תצניח כלים" ריש פרק ה'. גזירת הכתוב היא שתנור וכיריים מקבלין טומאה אע"פ שאין להם צית קיצול, ואין להם שוליים, מפני שיש להן תוך, וגם טמאים אע"פ שהן מחוברים לקרקע.

טז. צמיד פחיל: לא רק כלי חרס מצליין צמיד פחיל, אלא אפילו כלי אבן וכלי אדמה וכד' שאינן מקבלין טומאה מצליין צמ"פ על מה שצמחו, [כלים פ"י מ"א]. כלי חרס המוקף צמיד פחיל גזרו חכמים שאינו מציל באהל המת אלא על אוכלין ומשקין, וכלי חרס שצמחו, דהיינו דברים שאין להם טהרה במקוה, אבל על כלי שטף שצמחו דהיינו כלי מתכת, כלי עץ כגדים וכדו', כל שיש להן טהרה במקוה אין ניצלין צמיד פחיל, והיא גזירה מדרבנן משום כלי עץ הארץ, [רע"ב, כלים פ"ט מ"ג, וכן ע"י כאן פ"ה מ"ג, ועוד]. כלי שהוא צמיד פחיל וטומאה צמחו, אינו מציל על הטהרות שצבית שאין צמיד פחיל לטומאה, [פ' הרמב"ם בשם המוספתא כלים פ"ח מ"ו]. כלי חרס שנטמא ואח"כ הקיפו צמיד פחיל אינו מציל כלל, לא באהל המת, ולא צדפנות אהלים, ולא על מה שצמחו מטומאת נגיעה מבחון. כלי שהוא צמיד פחיל שנתון על טומאת מת, האוכלין והמשקין שצמחו טהורים והכלים שעל גבו טמאים, [רמב"ם פ"ו מהל' טומ"מ ה"ו].

י. נסר: לא מקבל טומאה ואינו כלי, וחונך בפני הטומאה כשיש טפח"ט בר"ט תחתיו. פחות מטפח"ט בר"ט הרי היא טומאה רגילה וצוקעת עד לרקיע ויורדת עד החתום. וזמן שנשמך על ידי אדם או כלים אינו חונך. וזה כלל גדול שכל דבר שאינו מק"ט כגון נסר וקורה, או נדנך וכדו' [פ"ו צורים א"ד], שנשמך ע"י אדם או על כלים אינו חונך ואפילו אם הכלים שנשמך עליהם אינם מקב"ט כגון כלי אצנים כלי אדמה וכו'. וכן דלת שצין צית לצית ונשמך ע"י כלים אינו נעשה מחינה צין שני הצתים, [פ"ו ציור ה, וע"י מש"כ שם].

יח. דפנות אהלים: אע"פ שכל הכלים אינם חונכים בפני הטומאה, אם הכלי מן הכלים שאינם מקב"ט, וסותם נקב שבכותל, או מונח על גבי ארובה שנתקרת הצית שצין הצית והעלייה הרי הוא חונך כל זמן שמונח שם, ואף שלא קצעו הכלי צננין ורק מונח שם לפי שעה, הרי הוא מצטרף לדפנות הצית לחונך ונחשב כאילו הוא מחובר צננין וזה נקרא "דפנות אהלים". וכלי שמקבל טומאה צריכין לקבוע אותו צננין או בקרקע בקציעות המטהרת את הכלי ורק אז חונך בפני הטומאה.

אך בכלי חרס אע"פ שמקב"ט, אם עדיין טהור הוא, וגם שלו כלפי הטומאה, אין הטומאה נכנסת לתוך הכלי, ודינו כמו כלי שאינו מקבל טומאה, וצ"ה"ג מזיל עם דפנות אהלים, אבל אם תוך שלו כלפי הטומאה, אז נטמא הכלי ולא יזיל בפני הטומאה, כיון שכלים טמאים לא מזילים עם דפנות אהלים.

ועוד עיין מש"כ ביהר אריכות בסוף פרק ה' בדיני דפנות אהלים.

יט. כוורת: היא כלי טהור שאינה מקב"ט. ופליגי בה מפרשי המשנה יש אומרים שהיא כלי עץ והטורה שלה מפני שמחזקת מ' טאה, ויש אומרים מפני שאינה נעשה לקבלה, וגם יש עוד טעמים שונים כדאיתא בפרק כוורת, אך יש בזה הרבה שיטות וחילוקי דיעות במהלך פירושו של פרק כוורת, ואין כאן מקומו להאריך.

כוורת מוטה על גדה וטומאה נמונה תחתיה אין הטומאה צוקעת לתוכה, והרי היא דומה לכלי מוקף צמיד פתיל, לגבי זה שמלח על מה שבתוכה, ואפ"ה אינה חונכת בפני הטומאה, והטורות שעל גבה טמאין, [אך אין זה דעת הרמב"ם כמבואר לקמן בפרק כוורת].

כ. כל שיפועי אהלים באהלים: כיצד, אהל שהוא שופע ויורד וכלה עד כאצבע וטומאה באהל, כלים תחת השיפוע טמאים, אפילו במקום הנמוך מטפת, [פ"ו מ"ב ציור י"ד]. וכן אם הטומאה מונחת במקום הנמוך מטפת, מתפשטת משם לכל האהל. דין שיפוע אהלים הוא רק כשהגג בשטח אחד, ואין דבר מפסיק צין חלול האהל לחלול השיפוע, [בשם פ"ד אות (ב)].

כא. טומאה בחיבורין: הנוגע באדם או בכלים שמק"ט צעודם מחוברים למת הרי הוא כנוגע צמת עצמו ומיטמא טומאה חמורה, ולא דוקא שהן מחוברים צמת עצמו אלא גם בדבר שנחשב צמת, כגון אהל המת או חרצ כחלל. וכל זה רק אם נוגע צהם צשעת חיבורן צמת, אבל אם פירשו ואח"כ נגע צהם לא היה כנוגע צמת עצמו (תוך מהנוגע צחרצ כחלל, לקמן אות ב"ה), [פ"א מ"ב, פט"ו מ"י, רע"ב פ"א מ"א, חיו"ט פט"ו מ"א ד"ה על האדם].

גם בשאר הטומאות שצורה נאמר דין חיבורין, כל מקום שנאמר יכבס בגדיו ורחץ צמים וטמא עד הערב וכדו'. דכי היכי דאדם הנוגע באצ הטומאה [כגון צ או משכני וכו'] מטמא צגדים שעליו צשעת מגעו, כך הוא מטמא כל הכלים שנוגע צהן צשעת מגעו לטומאה, אבל אחרי שפירש אינו מטמא עוד, צגדים וכלים, [וצ"ס פ"ה מ"א].

כב. מחצה למחצה: כותל שצין שתי צמים וטומאה צתוך הכותל צית הקרוב לטומאה טמא, והקרוב לטהרה טהור, היתה מחצה למחצה שניהן טמאין, וכן מעוצה שצין הצית והעלייה והטומאה צתוך מעוצה, מחציו ולמטה הצית טמא, ועלייה טהורה מחציה ולמעלה העלייה טמאה והצית טהור, מחצה למחצה שניהן טמאין.

היתה טומאה צאחד מהן וכלים צתוך הכותל או המעוצה מחציה ולכלפי טומאה טמאין, מחציה וכלפי טהרה טהורין, מחצה למחצה הרי הן טמאין. היתה מעוצה לאויר, דהיינו שאין אהל למעלה, וטומאה צתוכה מחציה ולמטה הצית טמא והעומד מלמעלה אפילו כנגד הטומאה טהור שהרי פשטה הטומאה צכל הצית, היתה הטומאה מחציה ולמעלה

הצית טהור והעומד מלמעלה כנגד הטומאה טמא. מחנה למחנה הצית טמא והעומד מלמעלה כנגד הטומאה טמא שהרי אי אפשר לזמנם.

וכן כותל המשמש את הצית ידון מחנה למחנה, כיצד כותל הצית שזדו אחד אויר העולם וזדו האחר משמש את הצית וטומאה רצוזה בתוך הכותל, היתה מחציתו ולפנים הצית טמא והעומד מלמעלה על ראש הכותל טהור כעומד על גג הצית, היתה מחציתו ולחוץ הצית טהור והעומד למעלה כנגד הטומאה טמא, צמד"א כשהטומאה רצוזה בתוך הכותל, אבל אם הטומאה מונחת בתוך חלל טפע"ט צר"ט הוי כל הכותל קצר סחוס ומטמא כל הכותל וכל סביביו, וטמאים כל הבתים הסמוכין לכותל זה, או על גב כותל זה, ואין דנין לכותל מחנה למחנה, [פ"ו מ"ג ומ"ד, פ"ו מ"א, ורוב הטומא מ"ה הרמב"ם פכ"ד מהל' טומ"מ הל' ד' וה"י].

ב. קרקעיתו של בית במוהו: צית וטומאה בתוכו קרקעיתו טמא עד התהום, היינו כל הטמון בקרקע נגד כל האהל עד התהום טמא, וזהו מדאורייתא [ספרי פ' חקת פסוק יד, כל הבא אל האהל] אבל צמונחת הטהרה בחלול שיש בו טפע"ט צר"ט שהוא בתוך קרקע הצית, או אף שאין להחלול ההוא פתח כלל אפ"ה אין הטומאה צוקעת לחוץ החלול, [פ"ו מ"ה, ו"ה חפ"י פ"ג אות עג].

ב. בית הפרס: שדה שהיתה צה קצר ונחרש השדה וע"י החרישה חיישין שנשברו ונחפרפרו עלמות מהקצר, ונחגלגלו להלן מהקצר, ולהכי כל עפר השדה טמא צמגע וצמשא, אבל לא צאהל, וטומאת צית הפרס מדצרי סופרים הוא. ספק צית הפרס טהור. צית הפרס אינו מטמא צאהל מפני שאין צה עלמות מרוב המנין או מרוב הצנין מחמת החרישה, אבל שדה שאבד צה קצר שג"כ נקרא צית הפרס מטמא צאהל מפני שהוא ספיקא דאורייתא, הואיל ויש שם קצר שלם צודאי, [פ"ו מ"א, ומשנ"א שם, פ"ח מ"ג, טהרות פ"ד מ"ה חיו"ט ומשנ"א שם, מועד קטן דף ה.].

ב. חרב בחלל: חרב שנהרג בו אדם דינו כמת ענמו להיות אבי אבות הטומאה, והוא הדין כלי שנגע צמת או שהיה צאהל המת ונטמא, דאהל המת כמליא טומאה דמיא, ויש מחלוקת אם הדין חרב כחלל הוא רק צכלי מחכת או גם צשאר כלים, וכן אם החרב כחלל מטמא צאהל וצמשא או לא. חרב כחלל טהרתו צהזאת שלישי וצביעי, [פ"א מ"ב, רע"ב וחיו"ט שם].

ב. ארובה: פ"י פתח, כמו חלון פתוח צתקרת הצית — טומאה צצית כנגד הארובה, הצית טהור וכנגד הטומאה טמא, צין שהארובה פתוח טפח צין שארובה פתוח מטפח, דצטומאה אין אומרים לצוד לחומרא. טומאה צצית [שלא כנגד הארובה] הצית טמא וכנגד הארובה טהור. דין ארובה לאו דוקא צתקרת הצית, אלא ה"ה נקב קטן צכל דצר שמאהיל [וחוצץ] על הטומאה, וטומאה תחת הנקב הזה, טמא כל מה שהוא למעלה ממנו, נגד הנקב הזה [פ"ו].

ב. אהלים שנעשו מצמר, או פשתן, או עור, או שק, או אריג של שעירות בעל חי: כשהאהיל אחד מהן על המת נטמא טומאת צבעה אפילו צמחוצר לקרקע ואפילו לאחר שינא המת, וצריכין הזאה ג' ו' שנאמר [פ' חקת פסוק יח] וזהו על האהל, אבל שאר הכלים כשהן מחוצרים לקרקע אינם מקצלין טומאה וטהורים ואפילו הן של מחכת או של חרס שיש להן חוץ, ואפילו לא נקצעו עדיין לקרקע אפ"ה מדעשיין להשתמש צמחוצר לקרקע אמק"ט, חוץ מהתנור וצריים שהם מטמאין אפילו צמחוצר לקרקע, ע"פ גזירת הכתוב, [חפ"י צ"פח האהל", דף קפ"א: חדפי המשניות וצ"צקש דעת" אות ח' (הקדמתו לסדר טהרות) וצתפ"י כלים, פ"א אות יד].

ב. גולל ודופק: גולל, אצן גדולה ורחצה שסותמים צה פי הקצר מלמעלה. והדופק, שתי אצנים גדולות אחת מצד זה ואחת מצד זה שהגולל נשען עליהן, מטמאין צמגע וצאהל. ולפרש"י [חולין דף עב.] גולל הוא כיסוי הארון של מת, ודופק, הוא דף שנותנין צידו. ויש מחלוקת צמפרשים וצפוסקים אם עדיין טמא הוא אפילו אחר שפירש מן הקצר, ואע"פ שהוא מאצן שהוא מין טהור, או מפשוטי כלי עץ, אפ"ה ס"ל שטמא.

ב. צרידה: עיין "תצנית כלים" פ"ח מ"ג, [צוירס י"ח], והיא כיסוי לתנור וצצורתה פליגי שם המפרשים, וכו' להמו צפ"צ מ"צ].

ה. לבוד: בכל מקום שיעורו עד פחות מג' טפחים כמו בסוכה ובשאר מקומות, אבל לגבי דיני טומאה שיעורו עד פחות מטפה, וגם רק לקולא, אבל לחומרא לא אמרינן לצוד, בטומאה. [רע"ז פ"ד מ"א ד"ה טמאים, חפ"י שם אות יד) ופ"י מ"ב אות יא], ומשנ"א שם].

לא. כלי אבן כלי אדמה, כלי גללים, וכו': [רש"י דכלים] אע"פ שאינם מקבלין טומאה, לדין חציצה על גבי טומאת המת הרי הן ככל הכלים ואינם חוצצין, [וכמש"כ לעיל אות ז'].

לב. כלי מתכת: פשוטיהן מקבלין טומאה אפילו אין להן בית קיבול. ואין להם שיעור לא למטה ולא למעלה, בין שהוא קטן מאוד כמחט או גדול הרבה טמא, וכן אם מחזיק מ' סאה או יותר לא נעשה אהל כי אין דין אהל במתכת כל זמן שאינו מחובר לקרקע. אך כלי מתכת שנעשו להשתמש עם הקרקע אע"פ שעדיין לא חיברו אותם טהורים, וכמ"ש לעיל אות כז.

לג. עכו"ם מת: אינם מטמאין באהל, אבל מטמאין צמגע וצמשא [רש"י מטות פסוק לה, ד"ה מחטטאן], וקברי עכו"ם אין להם טומאה בכלל, [רמב"ם פ"ט מהל' טומ"מ הל"ד, ופ"א הי"ג].

לד. כל אבר של אדם: אשר פירש מן החי מטמא צמגע, צמשא ובאהל, והוא בזמן שיש עליו בשר כראוי, אבל אם אין עליהם בשר כראוי מטמאין צמגע וצמשא, ואין מטמאין באהל, [פ"א סוף מ"ח ופ"ב מ"ג].

לה. טומאת מגע, משא, ואהל [בטומאת המת]:

יש שמטמאין צמגע, צמשא ובאהל: פ"ב מ"א וב', וע"ש בחפ"י אות א).

יש שמטמאין צמגע וצמשא ולא באהל: פ"א סוף מ"ח, ופ"ב מ"ג.

יש שמטמאין צמגע ובאהל ולא צמשא: פ"ב מ"ד.

ויש שמטמאין צמשא ובאהל ולא צמגע: פ"ב מ"א בליהו רבא (ובחפ"י בהקדמתו לפרק ז').

וגולל ודופק שפירש מן הקבר,

לפי הגר"א אינו מטמא אלא צמגע בלבד: בליהו רבא פ"ב מ"ד, וע"י החו"א סי' ז' ס"ק ו'.

לו. מקצת מהטומאה בבית ומקצתה מבחוץ: ואפילו רק משהו ממנה צבית, הציט טמא, וצתנאי שיש לכל הטומאה, היינו החלק שבפנים עם החלק שבחוץ שיעור לטמא האהל. מקצת טהרה שצאה לאהל המת כולה טמאה, ואפילו לא הכניס אדם אלא ראש אצבעו לחוך הציט, או משהו מן הכלי, הרי הוא כאילו נגע בטומאה.

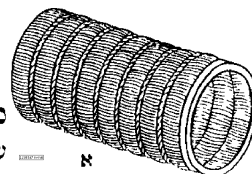
לז. שני בתיים: טומאה באחד מהם, וחור טפה על טפח בכותל שצנייהם, התקרה שמוזה ומוזה ותקרת החור שצצו הכותל, חשיב כולו חד תקרה ארוכה ורחבה, ואפילו אין עוצי הכותל טפה, ואפילו ציט אחד גבוה הרבה מצית השני, ואין שיעור לזה, [וכמבואר לעיל אות ב ואות יב].

ועם זה נמשך עכשיו בעזהש"ת לפרק כוורת...

תבנית אהלות

פרק ט

משנה א

כוורת א

כוורת היא קופה לדבורים לאסוף בה דבש [כ"ב דף

ע"ח: מנר כוורת מנר דבורים] והיא עשויה מקש או מקנים או מערבה או מכפות תמרים [לעיל פ"ח מ"א

וע"ש ברע"ב]. ועגולה היא [במש"כ רש"י שבת דף ח' ד"ה כוורת]. ואמאי נקטו חז"ל את הכוורת כאן בפירקין, משום דהיא דוגמא לכלי עין הטהורים, ואע"פ שהיא נחשבת כלי, אינה מקבלת טומאה וכמבואר במפרשי המשנה טעמים שונים לטהרתה, ולא דוקא כוורת, הוא הדין כל כלי עין הטהורים. [והא דנקט כוורת יותר מאחד משאר הכלים, כנראה משום דכוורת יש מהם שאינם מחוקת מ' סאה ויש שמחוקת, או יש, שלהם דין כלי או דין אהל, או שמקבלין טומאה, ויש שלא, וכיון ששכיח האופנים השונים אצל הכוורת נקט החנא של הפרק דוקא כוורת].

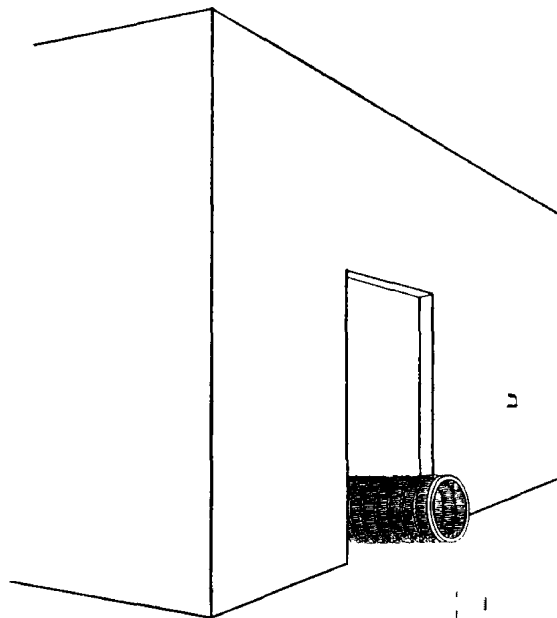
ואמרו חז"ל [ע"י אליהו רבא ריש פירקין] שכלי טהור "אדנפשיה מציל ותיצא אטומאה לא חייץ", פ"י מציל על מה שבתוכו, ואפ"ה אינו חוצץ בפני הטומאה ועל גבו ותחתיו כנגד הטומאה, טמא, כדתנן לעיל [פ"ו מ"א] אדם וכלים נעשין אהליו למא אבל לא לטהר, דהיינו דכיון שהכוורת הוה כלי, אינה נחשבת אהל לחוץ בין טומאה לטהרה.

פרק ט א כוורת. שיש לה שולים ומחוקת ארבעים סאה וזהו שיטת הרע"ב, הר"ש, המהר"ם

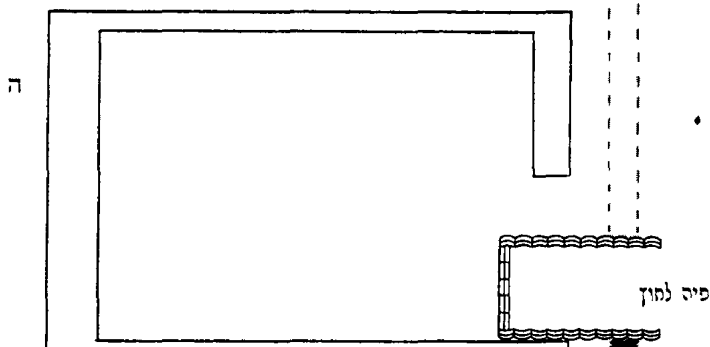
מרוטנבורג, הרא"ש והכסף משנה. וגם המשנה אחרונה והתפ"י ס"ל הכי, הגם אם מטעמים שונים.

אבל הגר"א ז"ל באלוהו רבא פירש בדרך אחרת. והג' רבינו חיים הלוי ז"ל מבריסק, בחידושו על

הרמב"ם האריך לבאר שזה בעצם דעת הרמב"ם בפ"ט, מהלכ' טומ"מ ה"א, וע"ש.

שהיא בתוך הפתח).
ופיה לחוץ).

כוית מן המת נתון תחתיה .

פיה לחוץ

משנה אחרונה

תחתיה וגבה עמא. הכא לא מני נוקעת ופולה נוקעת ויורדת כי אורחיה דמא ככל דוכמ' גבי לולא ומיהו כשהטומאה מחת' אין ה"ל נוקעת כד הפהוס :

תוכה טהור, דהרי כלים הטהורים שאינם מקבלים טומאה רפנותיהם מצילים על מה שבתוכם, ובמפרשי המשנה נמצאו כמה פירושים שונים לזה.

ודברי הרע"ב מבוארים לקמן במשנה י"ג, ובסוף הפרק, כ"ראשי פרקים לכמה שיטות של מפרשי המשנה דפרק כוורת"

מצאתי עצה טובה למו שמתחיל ללמוד פ' כוורת. לעיין באלוהו רבא, וללמוד עד משנה ט"ו בתחלה ע"פ המהלך של פירושו ז"ל, ורק כפי הצורך עם שאר המפרשים, שפירוש הגר"א יותר קל להבין משאר מפרשי המשנה, ולא מצינו דברים קשים בדבריו קדשו ז"ל. ואח"כ ילמוד כפי שאר המפרשים כל אחד כפי רצונו, ואפילו כפי דרך הרמב"ם לא תלמוד עד משנה ט"ו [אע"פ שציירנו גם לפי שיטת הרמב"ם, כמה משניות על מקומם].

ולמען ידוין בו הקורא רשמונו בס"ד בסוף הפרק בלשון קל וקצר את ראשי פרקים של רוב שיטות של מפרשי המשנה עם חילוקי דעותיהם, וקצת ממה שיש להעיד על דבריהם.

אלוהו רבא

פ"ט א כוורת שהיא

בתוך הפתח .

כוורת עשויה כמין חנית של

פך עגולה ויש לה שני שולים

על הא' עשויה לנעול ולפתוח

לדנות מחוכו הדגש וליטון

מוטות להדבורים ומאז שני

שולים סתומים ועשויים נקבים

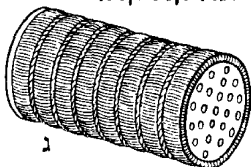
נקבים לטוף דבורים הדבורים

ולטוף מחוכו לחוץ וסייט

מחולחלת דתק כסיפא כד"ל

שהיא מחולחלת עשוי שולים

השנים נקבים נקבים

וכאיהם

מחוקת מ' סאה דכויא כלי

דלי מחוקת מ' סאה התנן

בפירקין דכויא אהל וחנץ

אלא כאיה מחוקת מ' סאה

ומ"מ כלי סהורה כלי ואיה

מקבלת טומאה משום

דמחולחלת נקבים הכנס

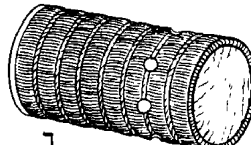
לקמן דף קצ"ג.

(מרפי המשניות)

באמצע דבריו

ואם הייתה מחולחלת

נדפסותיה למעלה או למטה

אע"ג דליכא נקבים ס"ט

כדי ללא עיילא טומאה

לחוכו . כלים דחוכה דכנגד

הנקב דכנגד הטומאה מיכא

מיטמי דכל כנגד הנקב לא

נעין ס"ט . ועיין לקמן

משנה י"ב צור צט' אלא הכא

נדפסות שלימות ומחולחלת

בשולים דמאזא דלפנים

לכית :

[שמעתי, שדרך בעלי אומות

לטות הכוורת מנפטים בשעור

של דבורים, נמצא שהכוורת

אע"פ שהיא נעשה מקש או

קנים נעשה הדפנות ע"י זה

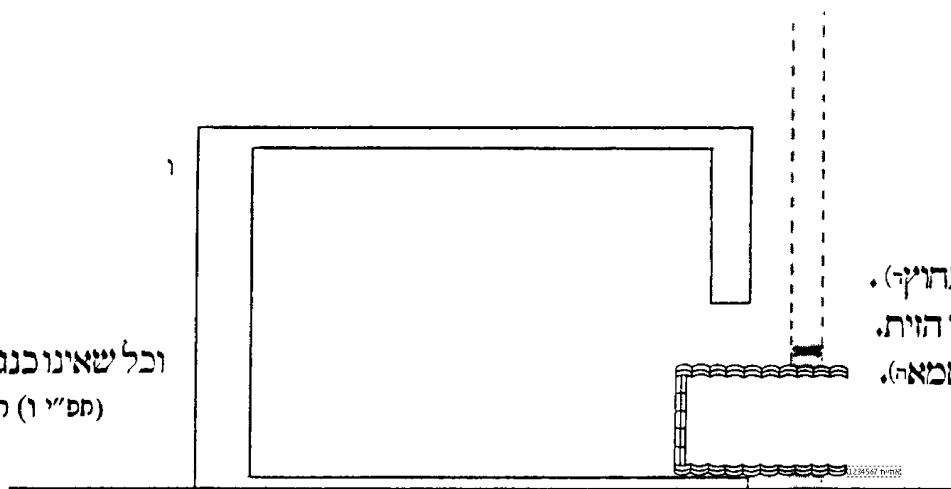
שלימות, ואפילו כנגד העומאה

אין מקום להטומאה לנסח

לחוכה דרך נקבים קטנים.]

אהלות כוורת פרק ט

וכל שאינו כנגד הזית. תוכה (והבית. מהור).
(מפ"י ו) ר"ל וכל שזמורה אפי' נגד הטומאה:

או על גבה מבחוקי.
כל שהוא כנגד הזית.
תחתיה וגבה. טמא.

בועז (ב)

.... והרי ככה"ל לא שייך לומר שטומאה ע"ז בוקעת

עד התהום. דבאמת אינה בוקעת רק עד הארץ. ללא גרע ע"ז מאילו באמת

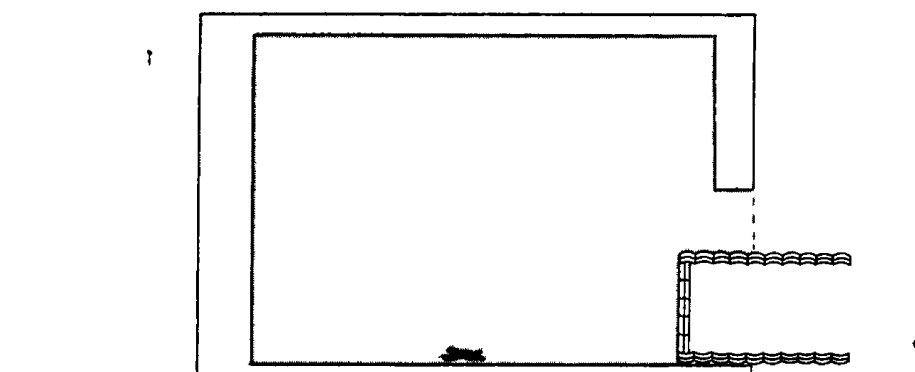
היתה מונחת הטומאה באויר על הארץ שאינה בוקעת עד התהום (וכמ"ס נס"ד בקריה ארבע סימן א):

ציירנו כך, *
ולא כמו שציירנו *
לעיל בציור ה
שהטומאה בוקעת
עד התהום, והטעם

הוא שביצור ה הטומאה נמצאת מתחת הכוורת והוא טומאה רצוצה ולכן בוקעת עד התהום, משא"כ כאן בציור ו כמו שמבואר
בבועז, הטומאה לא הוה טומאה רצוצה ולכן אינה בוקעת עד התהום רק עד הארץ, והוא שיטת הראב"ד בפמ"ז מהלכ' טומ"מ ה"ה,
שחולק על הרמב"ם שם"ל בזה שהטומאה בוקעת עד התהום.

וכמו כן מבואר לקמן בציורים לד, נו, עז, צא, צב, קלו, קמב, קמט, קנ, קסב, קסז.

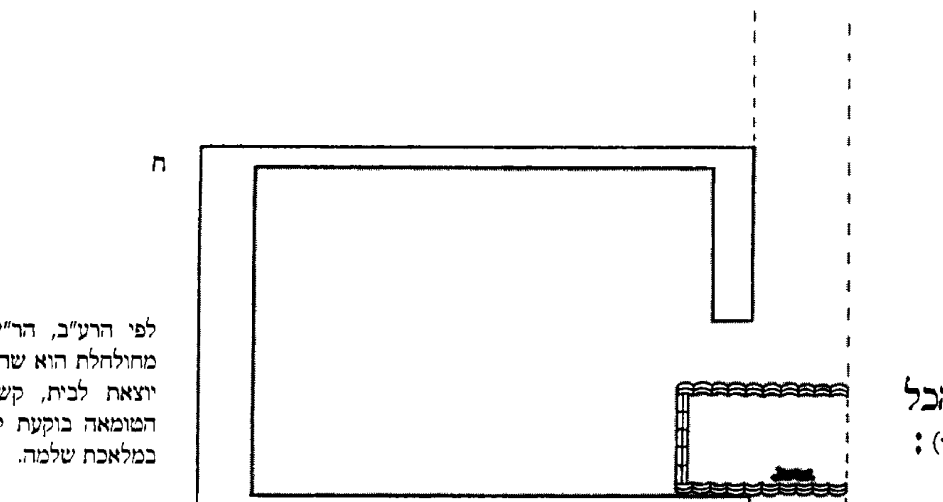
וכן בפרק י' ציורים ב, ד, יד, כב, וכן נמי בספ"ד ציורים כב, כג, [וע"ע מש"כ לקמן פ"י מ"ו לציורים יג, יד].

בבית. אין טמא אלא הבית.

"אין טמא אלא הבית", אין הכוונה לאפוקי קרקעיתו של בית שהרי אמרו
חז"ל "ארצו של בית כמוהו עד התהום" [פמ"ז מ"ה, וכן ברע"ב לעיל פ"ג מ"ז ר"ה אין
בו פותח טפח וכו']. וודאי תחת הבית טמא, אלא התנא לא איירי כאן בפירקין בדין
ארצו של בית כמוהו.

המורה נחלקות

בתוכה הכל
טמא :

לפי הרע"ב, הר"ש המהר"ם והרא"ש שפירושם : ל
מחלחלת הוא שהדפנות נקובות ודרך הנקבים הטומאה
יוצאת לבית, קשה אמאי צריכין לזה, דבלאו הכי
הטומאה בוקעת למעלה לתוך הבית והכל טמא, ועי'
במלאכת שלמה.

אהלות כוורת פרק ט

לפי הרמב"ם

כל שהוא כנגד הזית. תחתיה וגבה. טמא.

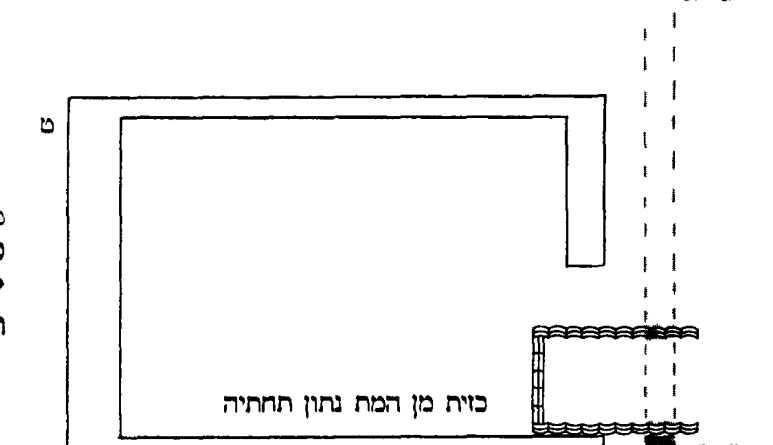
ח' - א. תחתיה וגבה נמשך תוכה וגבה. נמשכה שגמלא וזו גירסת ושיטת הרמב"ם

(ח' וכל שאינו) אבל הרמב"ם מפרש למתניתין כמשמעה שכל שאיט כנגד הזית בתוכה הוא וטהור. הא מה שכנגד הזית ואפי' בתוכה טמא שהטומאה בוקעת לכל שכנגד. וגירסת הספר דמשנה ה מוכיח כדבריו כמ"ס שם בס"ד [ד"ה תחתיה]

פי"ט מהל' טומאת מת ד"א

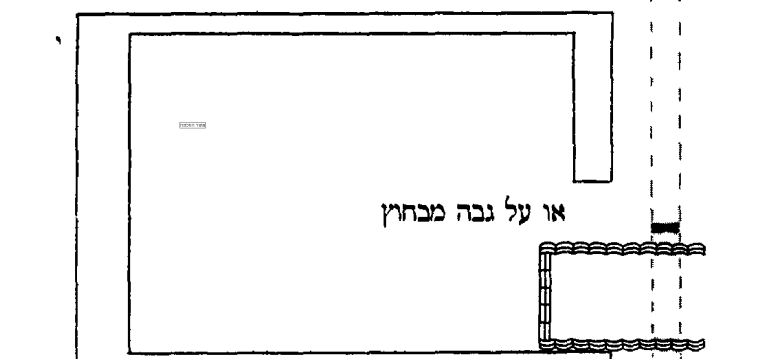
כל שהוא כנגד הזית בתחתיה או בגבה טמא וכל מה שבאוויר תוכה טהור חוץ מבלי שהוא כנגד הטומאה והבית טהור.

[לקמן בעמ' 70, אחר משנה ח', הבאנו את דברי רבינו חיים הלוי זצ"ל שהאריך לבאר שיטת הרמב"ם]

כסף משנה

ועל מ"ס רבינו וכל מה שחזיר תוכה טהור מן מכלי שהוא כנגד הטומאה וכנים טהור לישאל דמהניסין דייק דקחתי וכל שאיט כנגד הזית תוכה וכנים טהור דמשמע מינה דתוכה אינו טהור אלא מה שאיט כנגד הזית אבל קשה שמתאחר שהטומאה בקפה ויכנסה לכוורת לפמל מה שכנגד הזית למס לא תחשק הטומאה בכל הכוורת והל"ל בתוכה טמא וגבה טהור דכיון שנכנסה הטומאה לכוורת הוא אהל חוץ הכוורת בפריש שלא תבקע ותפלה וי"ל שמתאחר שעל הזית אינו בתוכה אינה מתפשטת ככל כוורת וכן אינה מעכבת עליו מלכקוט ולפלוס.

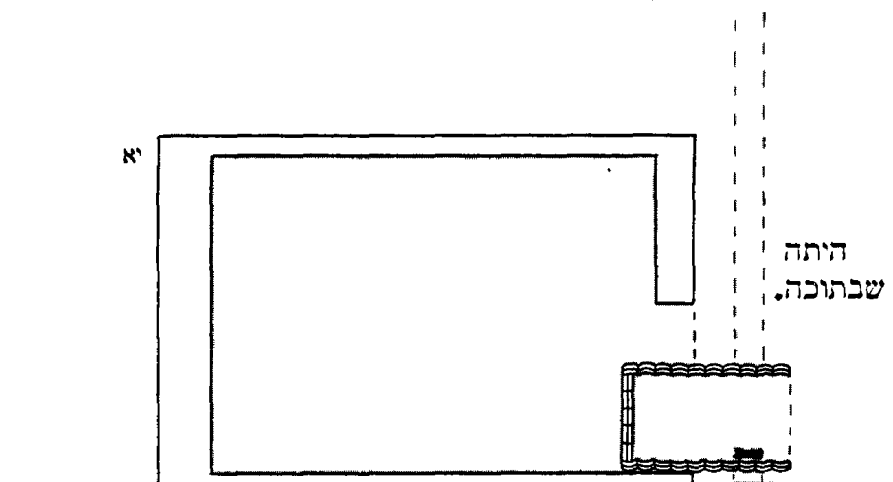

טומאה בוקעת עד התהום וכן לקמן ציורים לו. נמ, [ולשיטת הראב"ד ע"י לעיל ציור 1 ומש"כ שם].

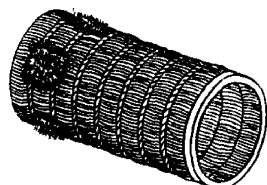
הרמב"ם שם
הטומאה בתוכה הכל טמא כל שבבית וכל שבתוכה. וכל שעל גבה *וכל שתחתיה כנגד הטומאה כמו שביארנו.

היתה

הרמב"ם שם
הטומאה בתוכה הכל טמא כל שבבית וכל שבתוכה. וכל שעל גבה *וכל שתחתיה כנגד הטומאה כמו שביארנו.

ואלא צ"ל שהרמב"ם למד כמו שכתב הכסף משנה בפ"ט מהלכ' טומ"מ אחרי הלכ' ה' בביאורו לפרק כוורת וז"ל [בהקדמתו, שורה ד' דפוס וורשא - ווילנא] "שרדך הכוורת שעושין לה נקבים בדפנותיה מקום יציאת וכניסת הדבורים ופעמים פוקקין אותן בקש ואותו הפקק אינו תקיע בחוץ אלא רפוי כזה וכיון שהוא רפוי חשיב כפתוח להוציא ממנה הטומאה אבל להכניס לה טומאה חשיב כסתום דככל דוכתא טומאה יוצא בקל יותר ממה שנכנסת" עכ"ל. וכן הכי נמי פירש הרע"ב לקמן במשנה ג', האופן של מחולחלת.

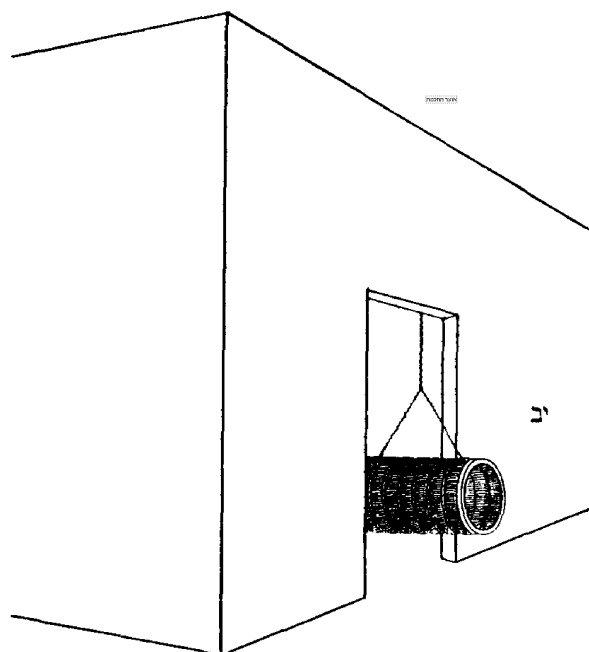
ר' חיים הלוי זצ"ל [בחדושי רבינו חיים הלוי על הרמב"ם פ"ט הל"א (ד"ה והנה בטומאה) מוכח עם ביאור לקמן עמ' 70] האיר לנו דעת הרמב"ם דאין לטומאה דין בקיעה רק נגד הטומאה עצמה, אבל נגד ההתפשטות הטומאה, דהיינו נגד כל הכוורת, איננו בוקעת לא למעלה ולא למטה, ורק נגד הטומאה עצמה בוקעת ויורדת למעלה ולמטה [למעלה בוקעת עד הרקיע ולמטה מסתמא יורדת עד התהום דאין כאן אהל החוצץ נגד הטומאה והנה כטומאה מונחת על הארץ לשיטת הרמב"ם, וטומאה המונחת על הארץ בוקעת עד התהום וכמו בציור י]. וא"כ כיון שאין הטומאה בוקעת נגד ההתפשטות יש להקשות, איך תבוא הטומאה לבית, ואמאי הבית טמא.

ואפשר גם יכול לתרץ ולומר כמו שכתב רבינו חיים הלוי ז"ל (בספרו דף ע"ח טור ג' ד"ה והנה) דהכוורת אהל עראי בתוך הבית ואמרינן בסוכה דף כא: דלא אתי אהל עראי ומכיל אהל קבע, ע"ש. וא"כ חלק של כוורת שהיא בתוך הבית אינה חוצץ.

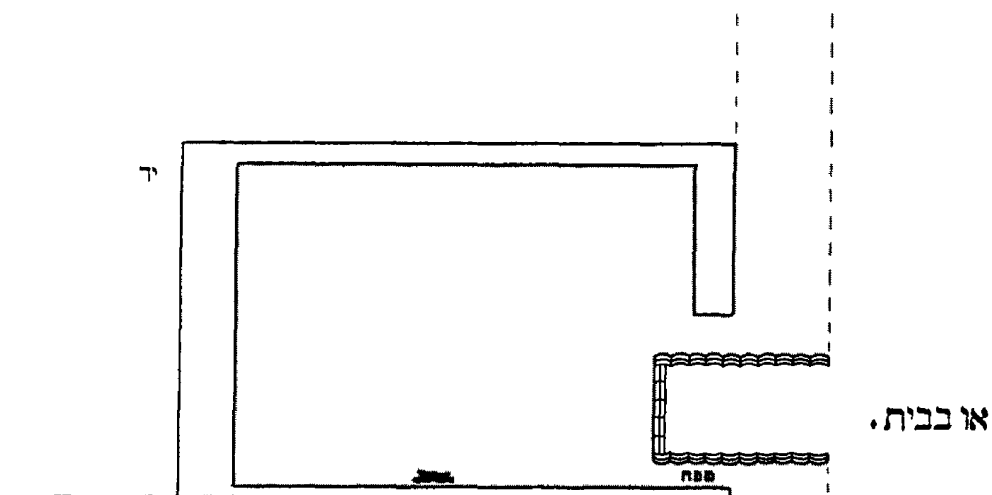
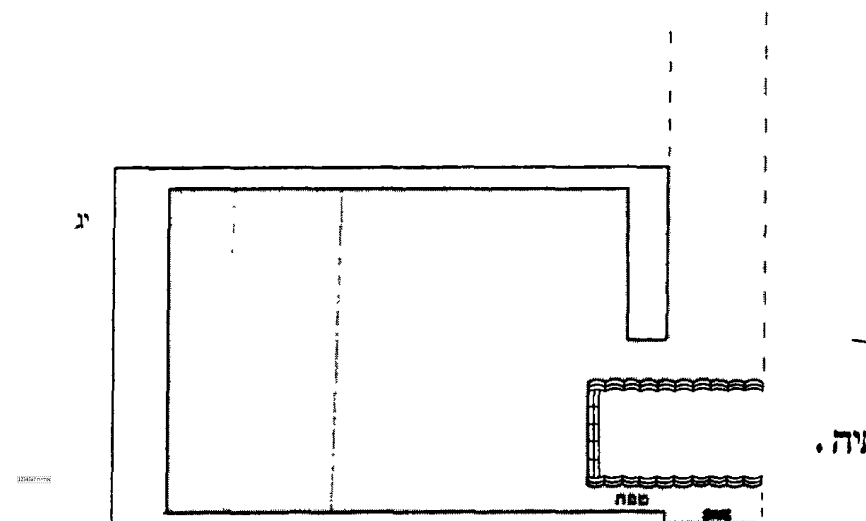
אהלות כוורת פרק ט

משנה ב

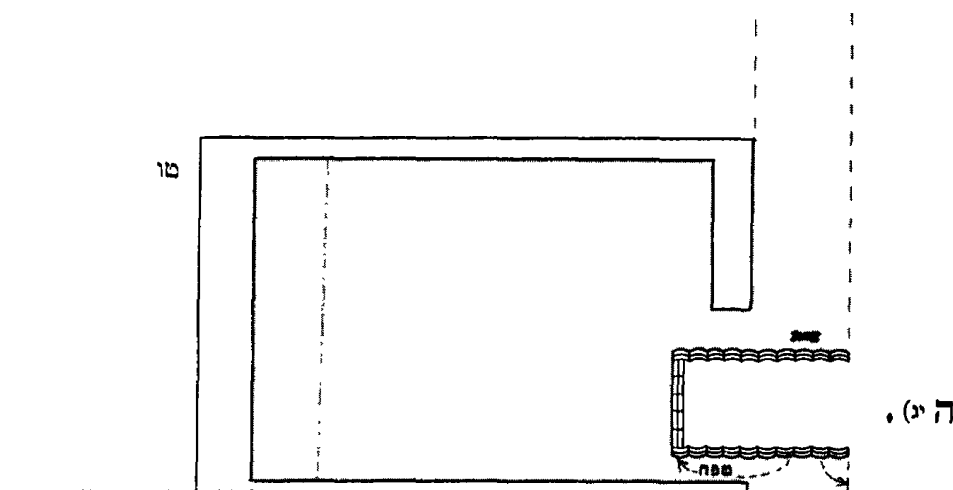
משנה ב

ב היתה גבוה מן הארץ טפה שומאה תחתיה.

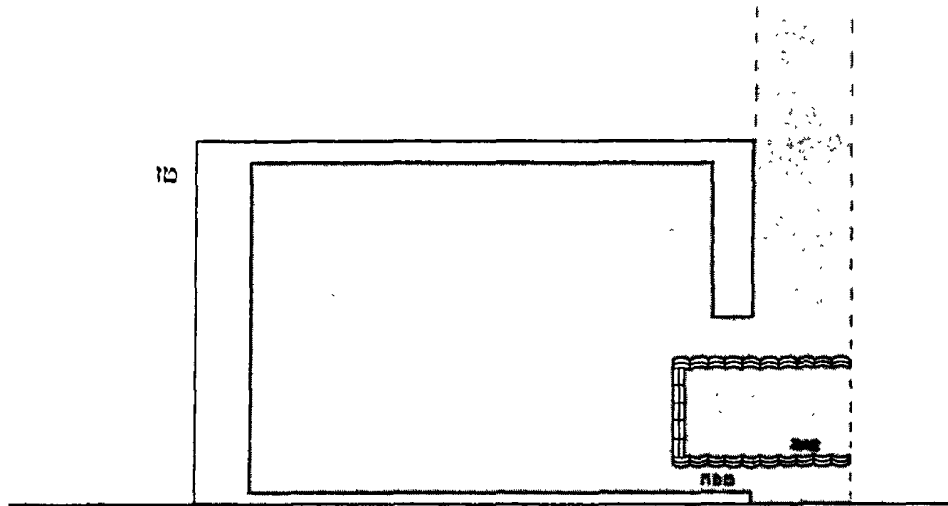

או כבית.

או על גבה יי). הכל טמא יב). אלא תוכה יג).

אהלות כוורת פרק ט

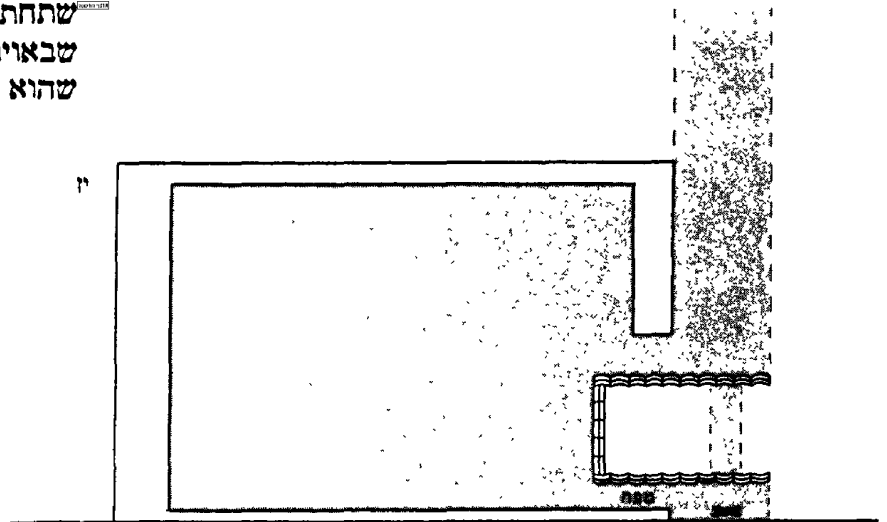
בתוכה . הכל טמא :

הציור הזה תלוי לפי כל אחד ואחד מן מפרשי המשנה לפי שיטתם ופירושם, ולקמן [בסוף הפרק] הביאנו בס"ד ראשי הפרקים של חילוקי הדיעות והשיטות של רוב מפרשי המשנה דפרק כוורת.

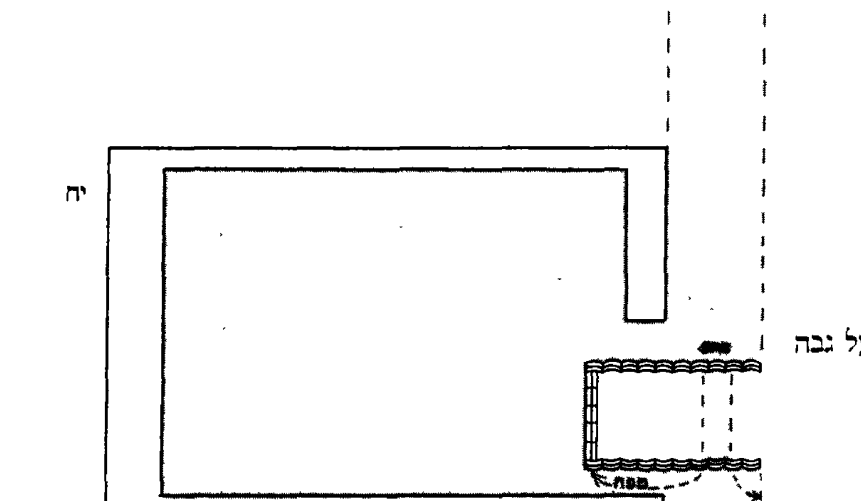
1234567 יח"ח

ולפי הרמב"ם [שם]

הכל טמא כל שבבית וכל שתחתיה וכל שעל גבה אבל כל שבאוויר תוכה טהור *חוץ מכלי שהוא כנגד הטומאה .

טומאה תחתיה

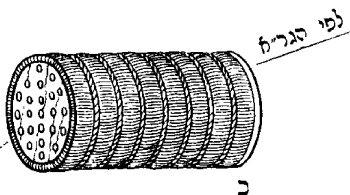
או על גבה

הכא בכל הציורים של משנה ב'. יג - יח, כל על גביו טמא, ולא רק כנגד הטומאה כמו בציורים ט', י', [וכמו דמקשינן לקמן אצל ציור לח], דהכא יש לנו טפח תחת הכוורת ועושה אהל המת תחת', והכוורת כיון דהיא כלי הוי מן המביאין ואין חוצצין, ותוך הכוורת הוי כמי שאינה, לפיכך כל שעל גב זה "האוהל המת" טמא. אבל בציור יא יש לנו רק כותל אחד מהכוורת, וזה לפי הרמב"ם חוצץ לטומאה המתפשטת בתוך כלים, דלפי הרמב"ם טומאה המתפשטת בתוך הכלי אינה בוקעת.

אבל אין זה דומה לציור לח לקמן, דשם היינו טעמא, דפיה לפנים הוי כאילו פיה וגג הבית אהל אחד (כ"מ שם) והכא לא אמרינן דופן התחתון וגג הבית אהל אחד ומשום זה כל גבה טמא, דהא ראינו שאף בלי בית כוורת מוטת על צידה באוויר, וגבה מן הארץ טפח, לקמן ציורים סד, סה, סו, ג"כ דינה הכי אע"פ שאין שם בית.

בזמן שהיא ^אכלי מחוללת (יד) .

(רע"ב) שהדפנות נקבות בפותח טפח שרגילים לעשות נקבים בדפנות הכוורת. כדי שיכנסו הדבורים וילאו. ופעמים שהנקבים פקוקים בקש. אלא להפסק לא מיהרה:

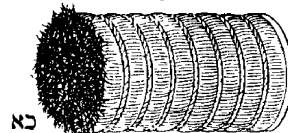

אליהו רבא מ"א

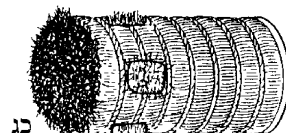
שולים סתומה ועשויה נקבים
נקבים לעוף בחוכה הדבורים
ולעוף מחוכה לחץ והיינו
מחולחלת דחק בסיפא בדר"א
שהיא מחולחלת שעשוי שולים
השניה נקבים נקבים.

היתה פחותה (טו). ופקוקה בקש (טז) .

במקום הפחיתה .

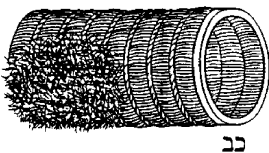
ודפנותיה שלימות שאינה מחולחלת:

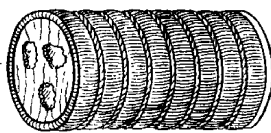
או אפועה (י).

או אפילו אין דפּעטיה
שלימות אלא שאפּוּה. כלומר סחומה
במקום שהיא מחולחלת. (רע"ז)

הכוורת במשנה זו אינו דומה לכוורת של משנה א' וב' אלא שכאן הוא באופן שנפחת ונשבר הכוורת קצת, ונחבטלה מתורת כלי (רע"ב) ולא היא חיו למושב הדבורים (תפי"א) אות ט"ז וכיון דלאו כלי הוא חשוב כאהל להציל תוכה ועל גבה (רע"ב), ולכן בטומאה על גבה אין הטומאה בוקעת לתוכה, ואם הטומאה בחוה"ל כל הדפנות מצילין על כל שחוצה לה.

כב

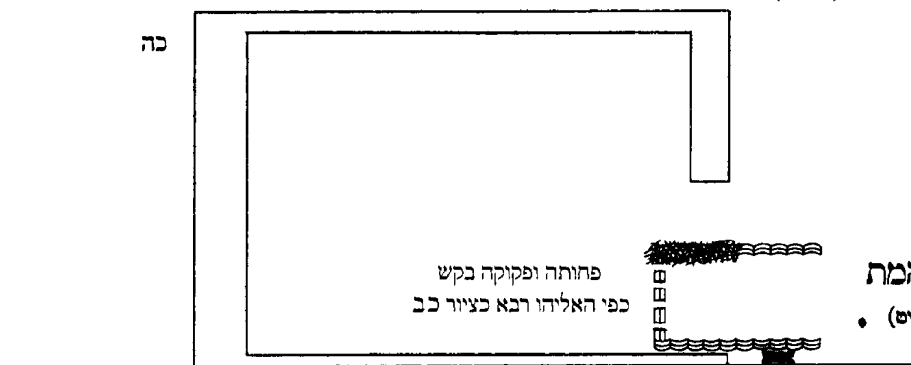

כך

אליהו רבא מ"ג

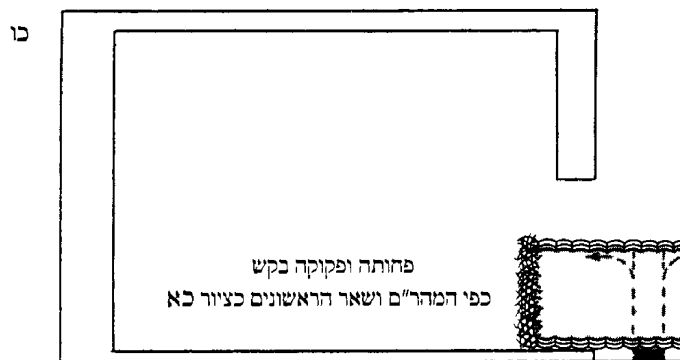
היתה פתוחה . שנפתח
מדופנה ואפילו פקוקה
בקס פקוקה לא משוי
לה בלי

או אפוא שגדלה
 בשוליים נקבים גדולים יותר
 ממנה שדרך לעשות בה
 נקביות ומהלך ומהלך אצל
 מתורת כלי ועשה אצל
 לקחם ונסה. ואולי וקמחם
 אפוא כל שאין להם
 עשה ממקום אחד אצל
 נקביות גדולים אין אצל
 נקבים ממקום אחד .
 דליו טעם נקבים ממקום
 אחד שומאם בנכוח טמא
 נקביות ומהלך בנכוח טמא
 נכוח דא אצל פתח
 עשה נכוח כפי אצל
 דסיפא אצל השח אצל
 נכוח נכוח אצל מנח :

בזית מן המת
נתון תחתיה (ט).

בנגדו עד התהום . | | | | | טמא () .

משנה אחרונה

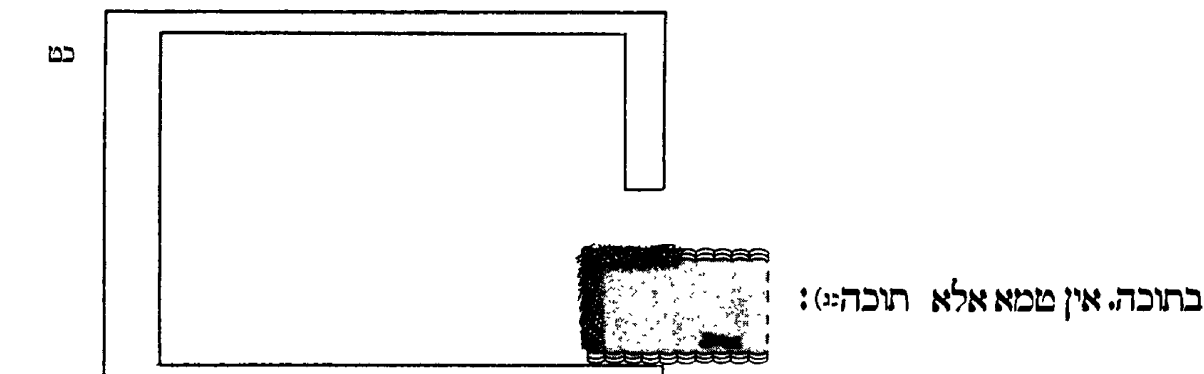
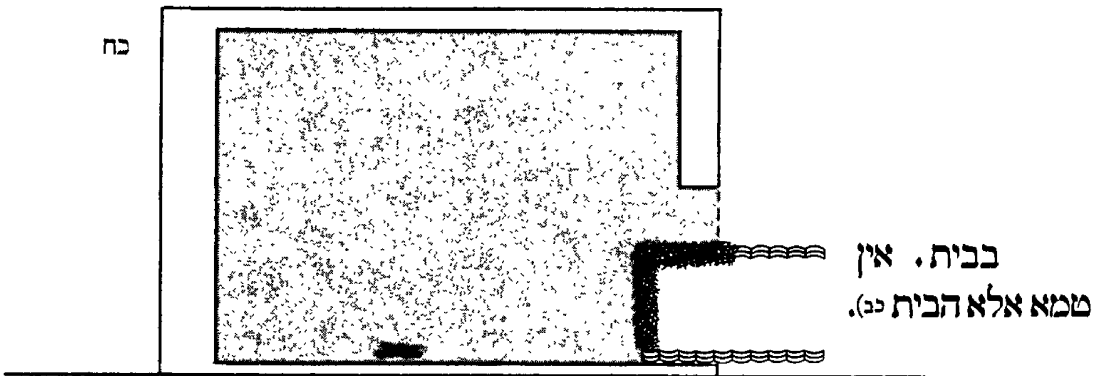
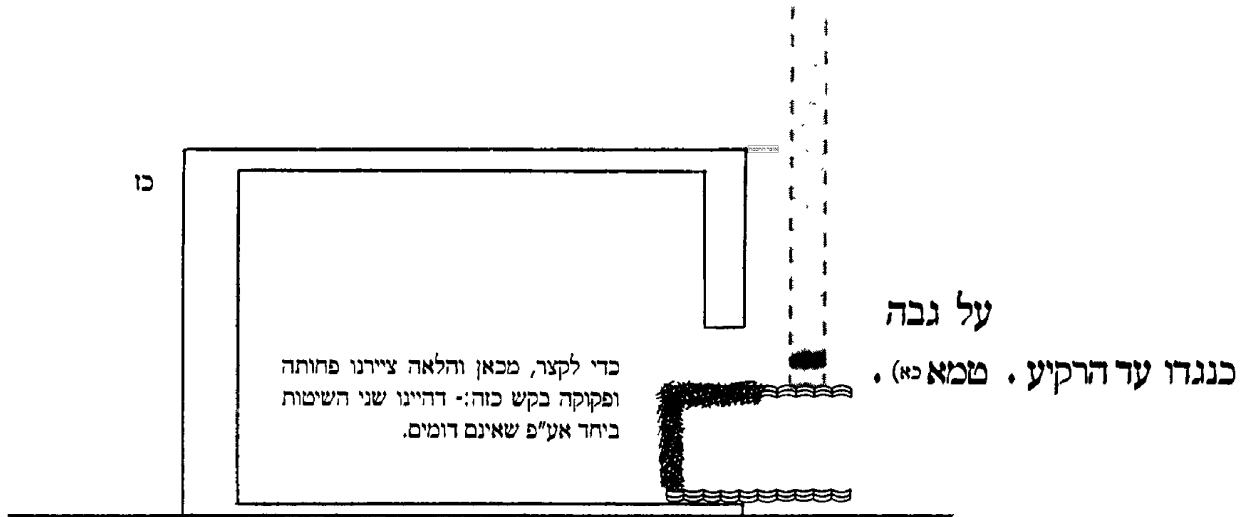
כנגדה עד המהם
עמא . פי' הר"ב שמלות
תוכה וע"כ וכל"ה ר"ל .
ולא ידעתי עפ"ס לזה
למה מלל מל מל
כנגד ומתאם ביון שאין
עפ"ס בין החתומן לארץ
אין כאן אהל ומשום ז"פ
נמי לא מלל לללו כלי
היא . וגרסין דברי מהר"ם
דחובה נמי עמא עד
דיון ענין :

ובבאמת זו קושיית הראב"ד על הרמב"ם בפ"ט מהל' טומאת מת ה"א השנה ו', ועי' בתו"ט, והאר"ך בזה ר' חיים הלוי וי"ל בחידושו (בפ"ט מטומ"ט הל"א (ברפי הספר דף ע"ו): ר"ה והנה תנן בפ' כיוור]. והגר"א דאמר כאן דאינה בוקעת לתוכה כנגד הזית משום שיש לה שתי דפנות וכו') אול לשיתמו דפחותה ופקוקה בקש הוה כמו מגדל [אלויה רבא לעיל פ"ד סוף מ"א ציורים עד כד] דאין הטומאה בוקעת לתוכה, ע"ש.

והיה"ט (ד"ה כנדרן) פירש שבכוונת פחותה דהבא אית לה תרתי, דהואיל ופחותה נעשית אהל אף לטהר, ומ"מ לא נשפא מידי מה שהיתה כשהיא כלי שהיתה מצלת על מה שבתוכה, ע"כ.

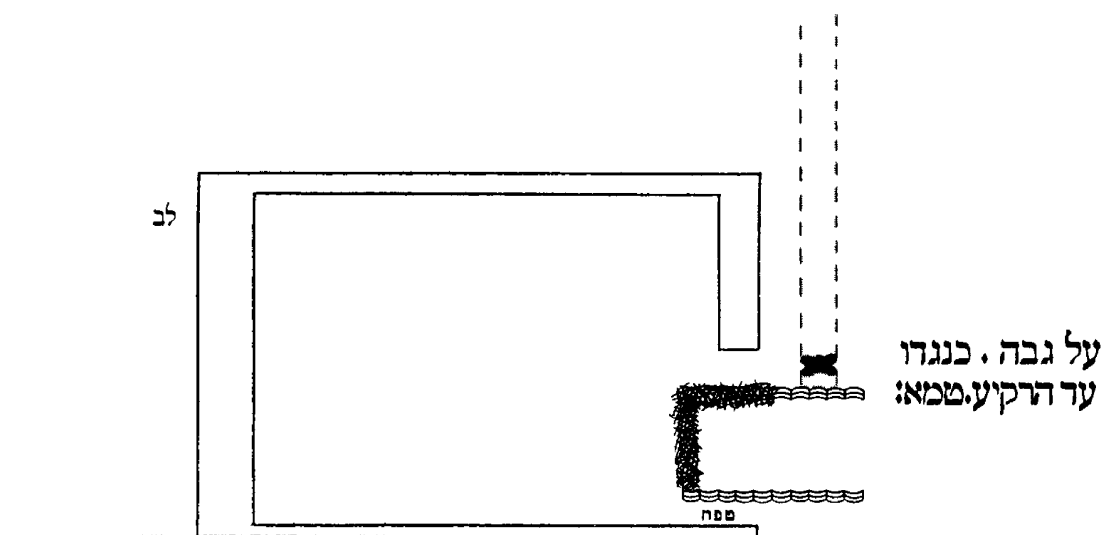
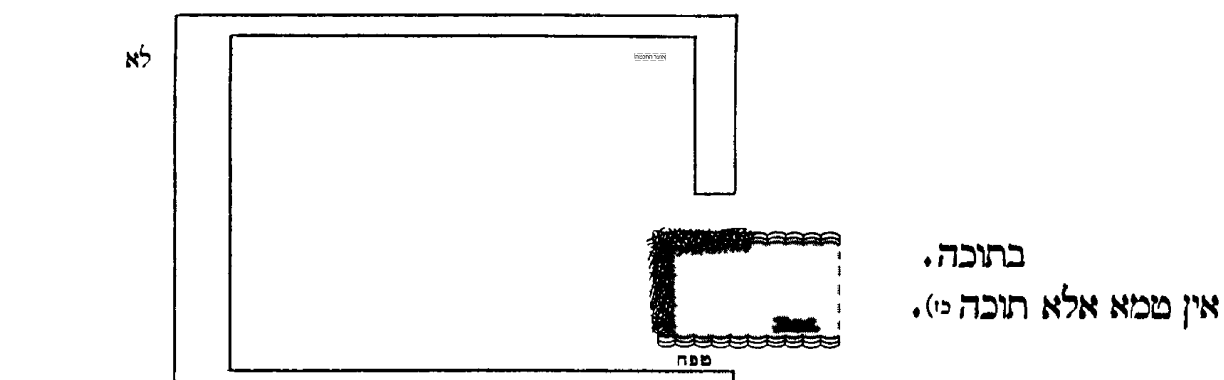
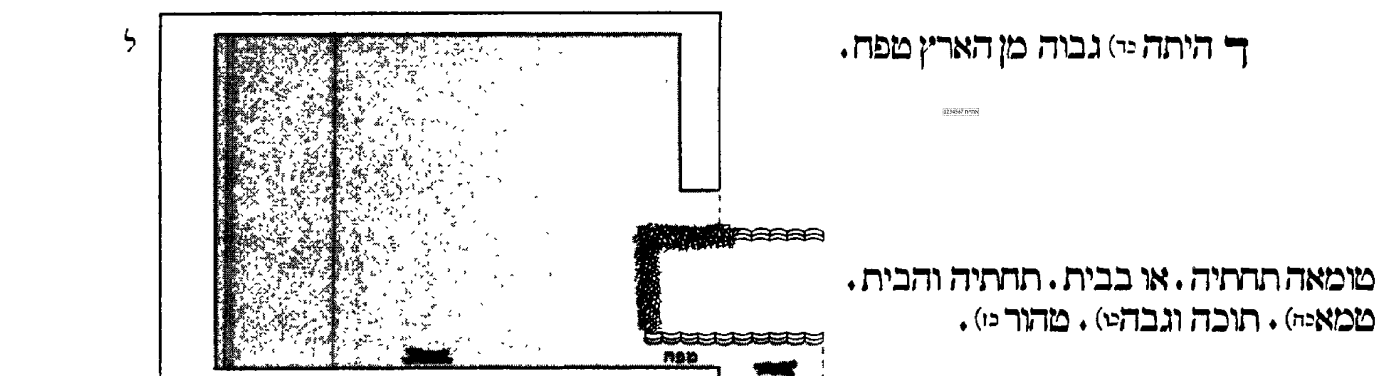
ועי' עוד לקמן ציור מכ ומש"כ החו"א שם על זה הענין.

אהלות כוורת פרק ט

אהלות כוורת פרק ט

משנה ד

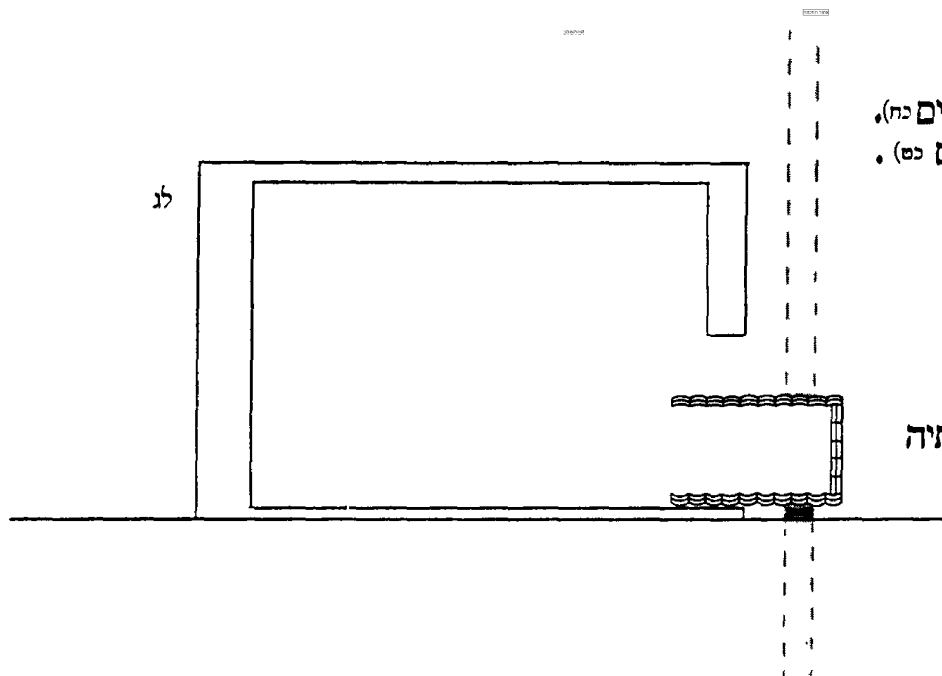

אהלות כוורת פרק ט

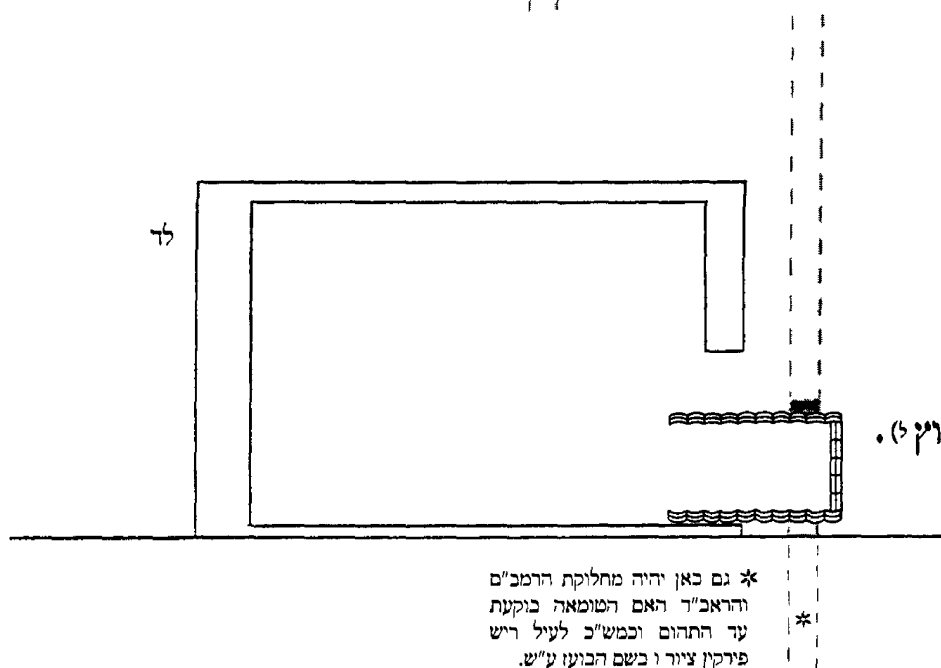
משנה ה

ה במה דברים אמורים (ח).
בזמן שפיה לחוץ. היה פיה לפניו (כ).

וכזית מן המת נתון תחתיה

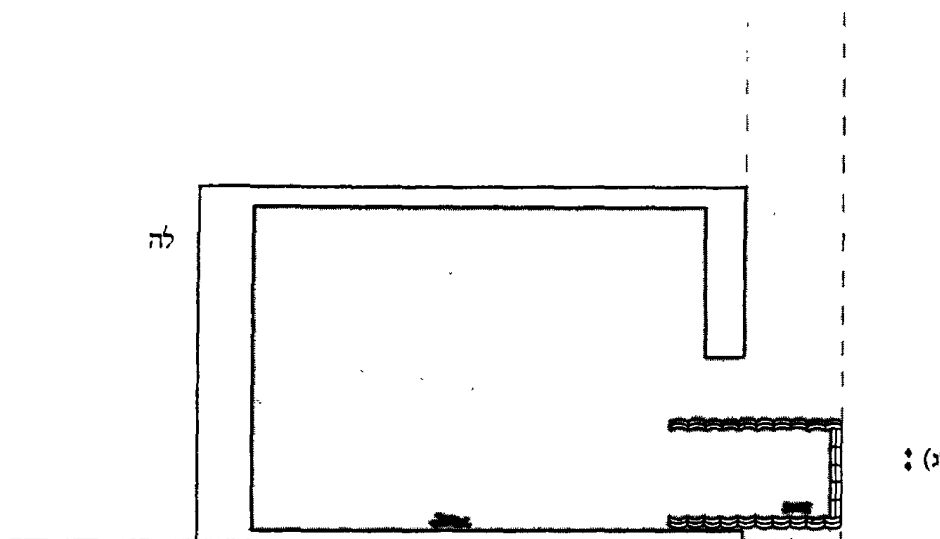
או על גבה מבחוץ (ז).

* גם כאן יהיה מחלוקת הרמב"ם
והראב"ד האם הטומאה בוקעת
עד התהום וכמש"כ לעיל ריש
פירקין ציור בשם הבועז ע"ש.

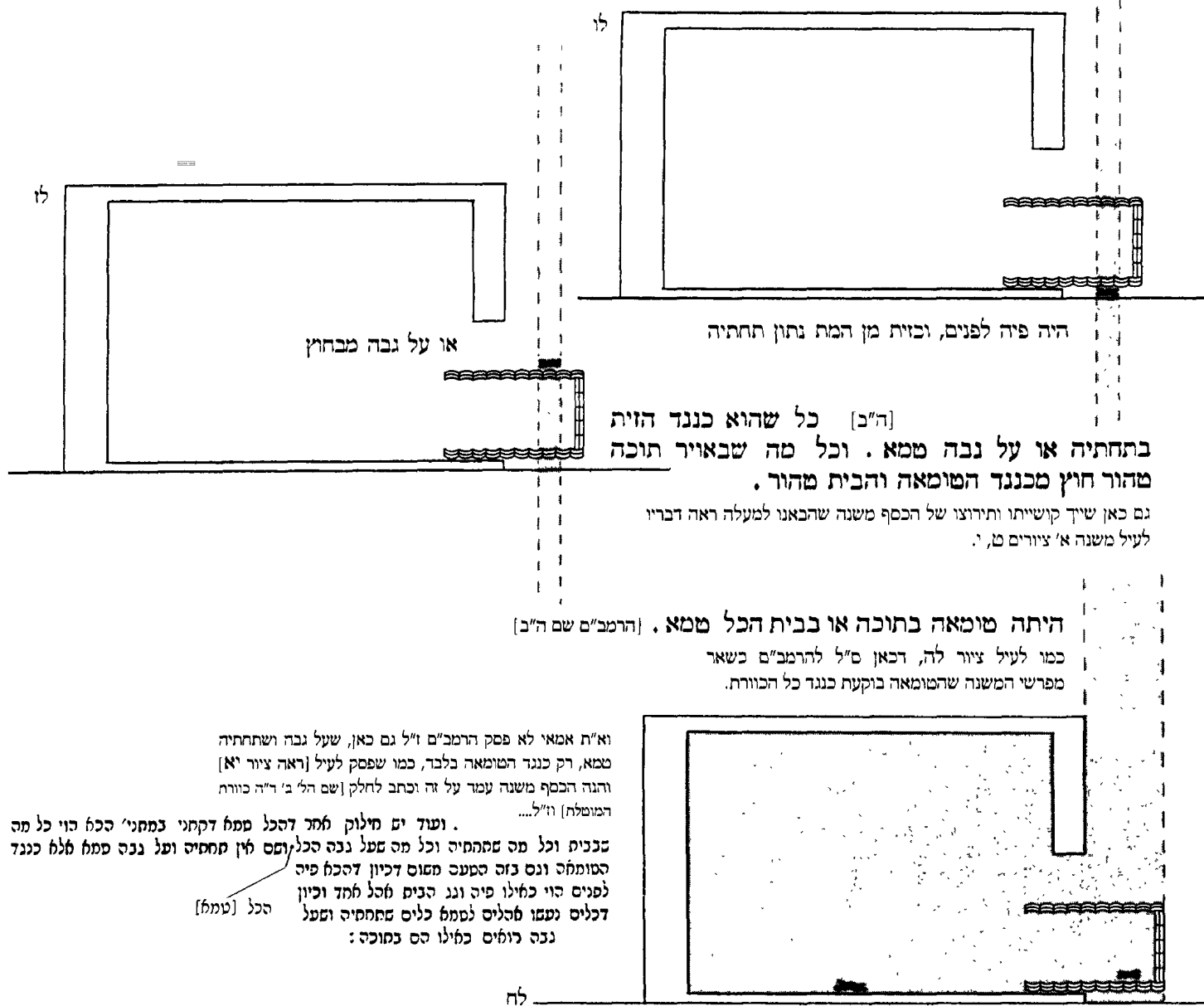
כל שהוא כנגד הזית. תחתיה וגבה ותוכה (א) (מפ"י לא) (ל"ג ותוכה. שמא.
וכל שאינו כנגד הזית. תוכה והבית שדור.

בתוכה (ב). או בבית. הכל שמא (ג):

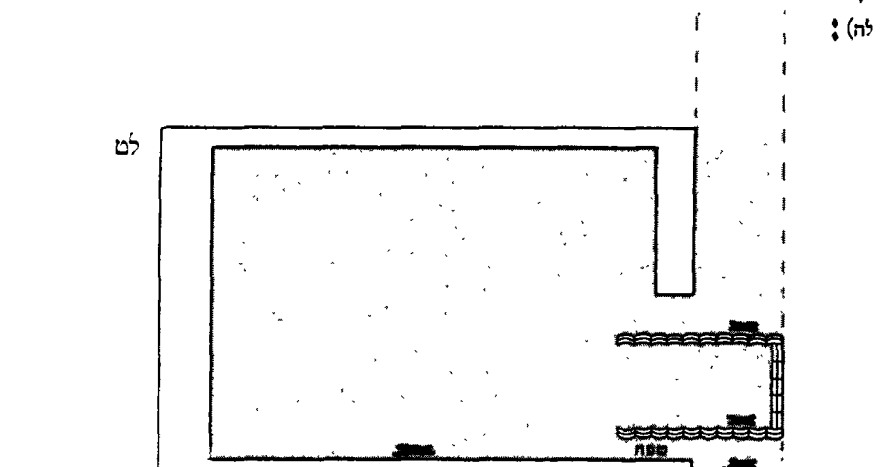
אהלות כוורת פרק ט

משנה ה לפי הרמב"ם [שם ה"ב]

משנה ו

ו היתה גבוה מן הארץ טפח י'. טומאה תחתיה. או בבית. או בתוכה. או על גבה. הכל טמא לה:

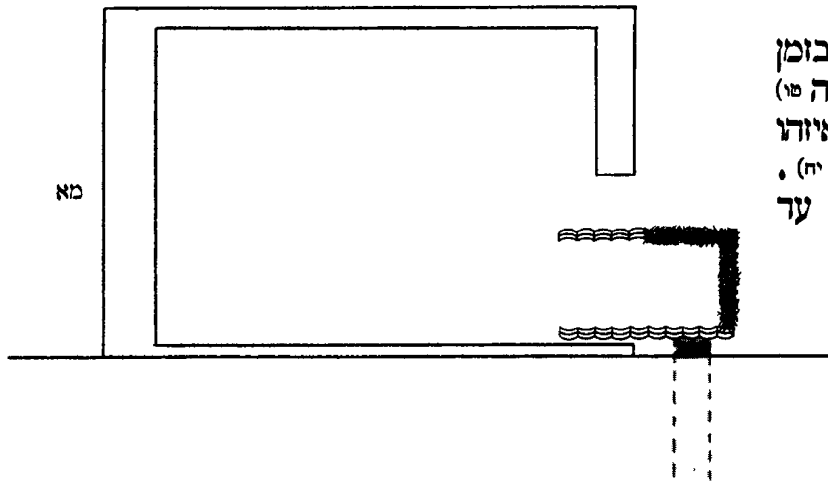

אהלות בוורת פרק ט

משנה ז

ז' ברא"ל (בזמן

שהיא כלי מחולחלת י'). היתה פחותה (ט)
ופקוקה בקש (ט). או אפוצה י'). אוזרו
אפוצה שאין לה טפח ממקום אחד י').
כזית מן המת נתון תחתיה. כנגדו עד
התהום. טמא.

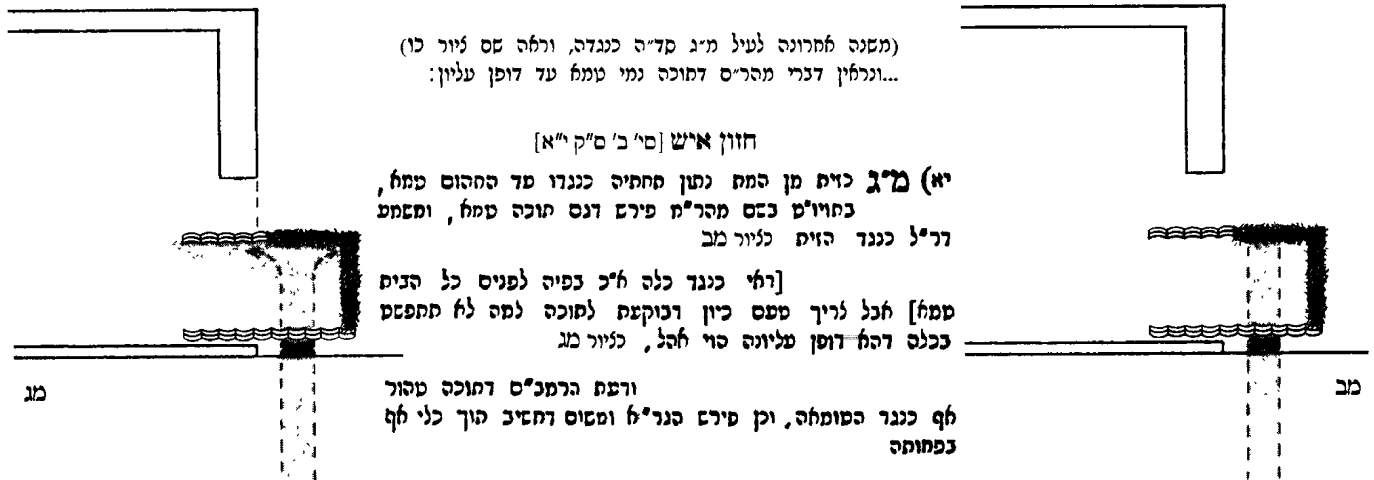
(משנה אחרונה לעיל מ"ג סד"ה כנגדה, וראה שם ציור כו)
...ונראה דברי מהר"ם דמוכה נמי טמא עד דופן עליון:

חזון איש [ס' ב' ס"ק י"א]

יא) מ"ג כזית מן המת נתון תחתיה כנגדו עד התהום טמא,
בחוץ"ט כשם מהר"ם פירש דגם תוכה טמא, ומשמע
ד"ל כנגד הזית כליור מב

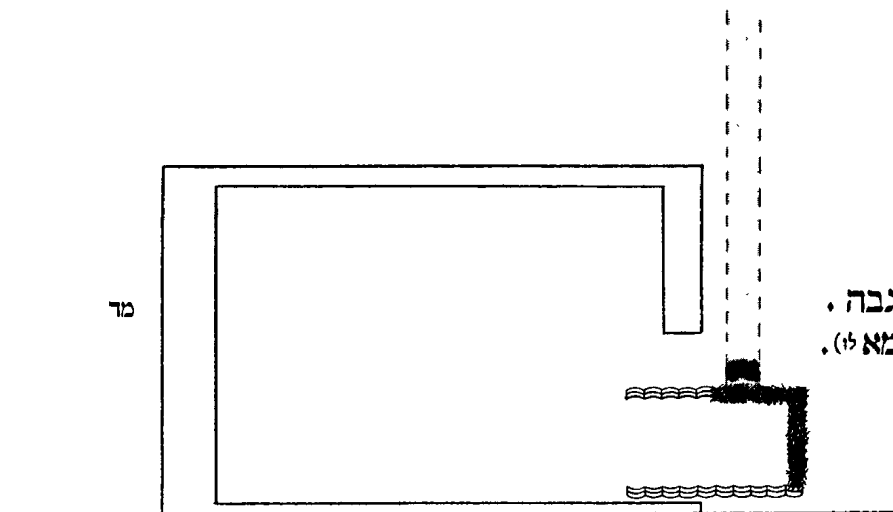
[וא"י כנגד כלה אי"כ כפיה לפניו כל הניח
טמא] אבל לריך טפס כיון דבוקעת לתוכה למה לא תחפש
בכלה דהא דופן עליונה כו' אהל, כליור מב

ודעת הרמב"ם דמוכה טהור
אף כנגד הכומאה, וכן פירש הגר"א ומשום דחשיב הו"ך כלי אף
בפתוחה

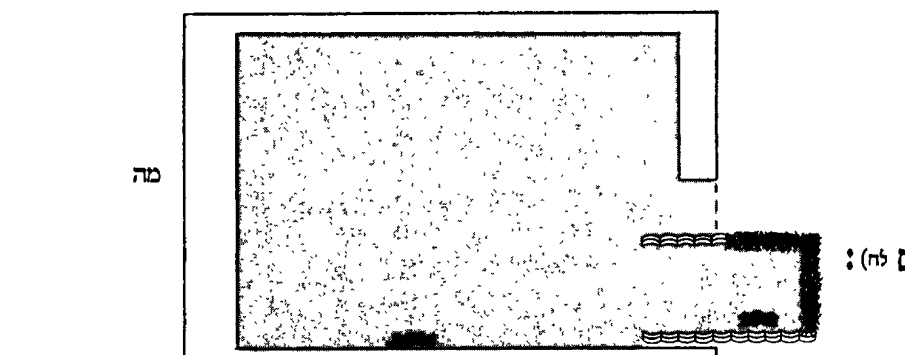

על גבה.

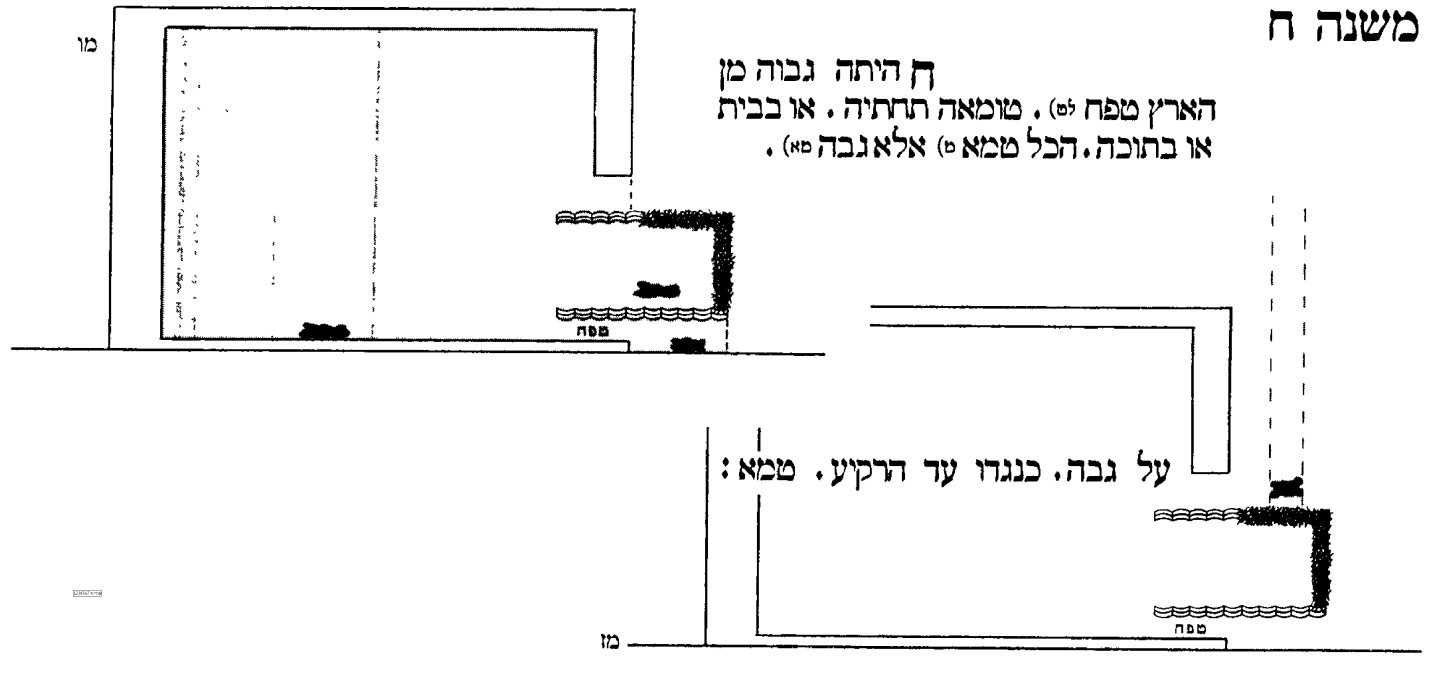
כנגדו עד הרקיע טמא (ז).

בתוכה. או בבית. תוכה והבית. טמאים (ח):

משנה ח

חידושי רבינו חיים הלוי
(פי"ב מהלך טו"ז ה"א)

והנה בטומאה בתוכה דתן שם הכל טמא, פסק הרמב"ם
דבתחת"י אינו טמא אלא כנגד הטומאה, והטעם
בזה הוא עפ"י דתן כפ"י חביות שהן יושבות על שוליהן
או מוסלות על לדיהן באויר והן נוגעות זו בזו בפ"ט טומאה תחת
אחת מהן טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ברא"ה
בטוהרות אבל אם היו טמאות וכו' טומאה תחת אחת מהם תחת
כולם טמא, הרי דכלי טהור שיש בו דין ל"פ שאין הטומאה
בוקעת לתוכו ממעט את החלל טפח לאשוויי רצוה, ולפי
גם בטומאה בתוכה, נהי דכלים אינם חוללין בפני הטומאה,
והטומאה לריכה להיות יורדת גם לתחת, מ"מ כיון דמתחת
לתוכה אינה יכולה לחזור ולהתפשט, אי"כ הא חשוב לעולם
תחת"י אין בו חלל טפח, דהכורה ממעט את החלל,
וע"כ תחת"י טהור, ואף דכלים אינם חוללין בפני הטומאה,
אבל גם בלא חליה הרי קי"ל דאין הטומאה נכנסת למקום
שפחות מטע"ס, וגם תחת"י דאין בו חלל טפח אין הטומאה
נכנסת בו, ולהכי מפרש הרמב"ם דהא דתן הכל טמא
הוא רק כנגדה בלבד, או חשוב דטומאה בוקעת ועולה
בוקעת ויורדת, או מ"שם מאהיל כנגדה, דשם לא בעינן
חלל טפח, משא"כ כנגד שאר חוץ הכוורת דהיא טומאה
המתפשטת, ואין בה דין בקיעה, ורק דין הבאת טומאה
שפי"י אהל, דבטיבין בה חלל טפח, פ"כ תחת"י שאין בו
חלל טפח טהור. ולפי"ז הרי מובן היטב פלוגתא הרמב"ם
והראב"ד, וכו'.

דברי רבינו חיים הלוי ז"ל מבוארים
היטב ע"פ מה שנבאר לקמן בפ"י
מ"ז, ובפ"י מ"א ומ"ב.

טומאה : עין לקמן פ"י מ"ג צור יח, ודברי הרע"ב
תחת הציור, אפילו עליוה וכו'.

דכלי טהור : ר"ל הכביות שהם עשויים מתרס שאין
תקבלין טומאה מתחתן ומ"ב טוהר.

אינה יכולה : וזהו עיקר סברת רבינו, פי' שטומאה רצוה
שנוקעת לתוך כלים אינה יכולה לחזור ולהתפשט לאחר
שנקע בין למעלה בין למטה (צוירם מ, י), שזהו שיטת
הרמב"ם.

ואף דכלים אינם חוללין בפני הטומאה, ופי"ד דאיר
כוורת ואויר תחת"י אחת הן.

ואין בה דין בקיעה : ר"ל אין לטומאה המתפשטת בחוץ
דכלי דין בקיעה למעלה או למטה טומאה רצוה, (ועיין
מה שכתבנו לעיל אצל צור יח).

דבתחת"י : ואע"ג שהרמב"ם גמי פסק לגבי טומאה בתוכה
שגם על גבה אינו טמא אלא כנגד הטומאה ויכחו שאירנו
לעיל צור יא, וכן נמי לקמן צור ט, לפי שיטת הרמב"ם
שם, רבינו חיים כאן לא הקשה על זה דברי הרמב"ם
סבר טומאה המתפשטת בחוץ כלי אינה בוקעת כנגד
המתפשטות רק כנגד הטומאה בלבד, ואולי לזה מודה ג"כ
הראב"ד אבל לגבי בוקעת ויורדת לחלל שחתם הכוורת
צריך יותר ביאור, וזהו מה שרבינו כתב לבאר כאן, ונלפי
שאר מפרשי המשנה ראה לעיל צור ח, ולקמן צור טז.

ממעט את החלל טפח לאשוויי רצוה, פי' כיון דכלים
בעלמא אין חוללין סד"א דכלים כמי שאינן שם, וא"כ הוי
כאילו היה שם חלל טפח, דזה אינו, אלא אפילו תחת כמה
שורות של חביות אשוויי רצוה, וה"ה תחת כל כלים שיש
בהן דין ל"פ, ודמו לטבולות של שיש, כלקמן פ"י מ"א,
ומ"ב.

ממעט את החלל : ומשום את הטומאה תחתיה לטומאה
רצוה (ובטומאה על גבה פסק הרמב"ם, פ"י מה"ל טומ"מ
ה"ה, דבוקעת ועולה בוקעת ויורדת).

מ"שם מאהיל כנגדה : כמו טומאה מונחת על הקרקע
דהיא טומאה רצוה לפי הרמב"ם, וכל שמאיל עליו טמא.

א' יש טעות בדפוס, ותחת ה"ז צ"ל ה"ה) במקום שהטומאה מונחת בחוץ הכוורת דהוא
כמונחת ע"ג קרקע דמי, שלפי הרמב"ם יש לה כל דיני טומאה רצוה ובוקעת ויורדת
עד ההדום, משא"כ לדעת הראב"ד. וזה רבינו לבאר דלהרמב"ם לפי שיטתו בטומאה
בתוכה (צור יא), לכאורה היתה הטומאה נריכה להיות מטמא כל מה שחתמי ולא רק
כנגד הטומאה, דכיון דהרמב"ם לשיטתו, יש לטומאה בתוכה ג"כ דין רצוה, כמו
טומאה מונחת על הקרקע שנוקעת ועולה ובוקעת ויורדת עד ההדום, כל שעל גבה,
וכל שחתמיה טמא. אלא הטעם שחתמי טהור לפי שאין הטומאה מתפשטת לזדדים
במקום שפחות מטפח. ואין ג"מ בין כשהטומאה מונחת שם רצוה תחת הכוורת, וכ"ש
כשהיא מונחת על גבה או בתוכה ובוקעת לתחת"י לחוץ מקום שפחות מטפח, שאין
הטומאה מתפשטת בחוץ החלל הזה שהיא פחות מטפח.

ולדעת הראב"ד דקוצר דטומאה שנאיר וטומאה שבתוכה לא הו"ה רצוה, צריך שמהא
כל תחת"י להיות טהור לגמרי, דשאר האויר חוץ הכוורת שמתפשט שם הטומאה לא
מטמא חוזה, שגם הראב"ד קוצר דטומאה המתפשטת אינה בוקעת, וא"כ קשה לשון
המשנה "הכל טמא", ומשום זה מפרש הראב"ד הכוורת ככלי חרס. וע"ע מש"כ רבינו
שם לקמן על זה.

שיטת הרמב"ם שפי' באופן אחר משאר מפרשי המשנה, יש לחלק ל' אופנים.

א. בטומאה חוזה לה על גבה או תחת"י. ב. בטומאה בתוכה.

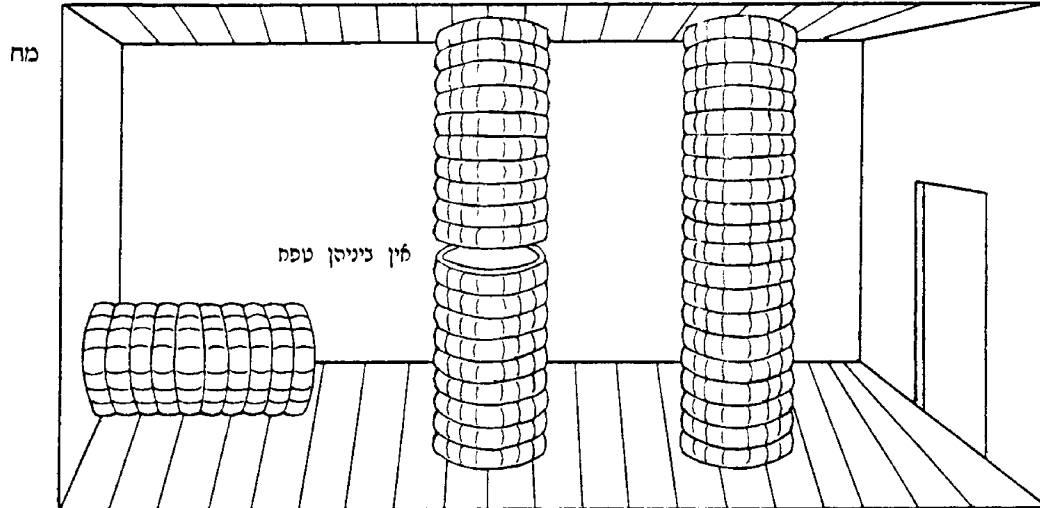
א. בטומאה על גבה או תחת"י פסק הרמב"ם שכלים כנגד הטומאה בתוכה טמאים,
ואעפ"כ חובה שלא כנגד הטומאה טהור. ושיטת הרמב"ם בזה חלו בגירסתו במשנה
שנבמרה, דתן שם, כל שהוא כנגד הית "מוכה" וגבה טמא.

ב. בטומאה בתוכה הכל טמא, פי' שבתוכה ושבת"י. אבל על גבי ותחתיה רק מה
שכנגד הטומאה טמא ואע"פ שבטומאה בתוכה הרי היא כמליא טומאה דמיא ואין כלי
מזיל על מה שחוזה לה, מ"מ פסק הרמב"ם שעל גבי ועל תחת"י טהור, חוץ ממה
שכנגד הטומאה. והוא סבר דטומאה המתפשטת בחוץ כלים אינה בוקעת, וטומאה
הבוקעת לכלים אינה מתפשטת, [ונראה שהראב"ד ג"כ מודה לזה].

ולא נבאר לנו שיטתו בראשונים ואחרונים, ועיין בחז"א סימן ב' ס"ק כ"ב שהניח
שיטת הרמב"ם ופירושו של הכ"מ בזה"ל.

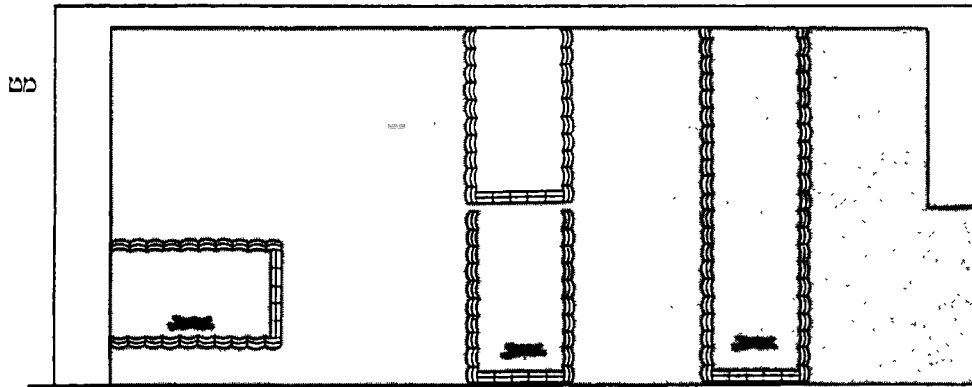
אבל דברי רבינו חיים הלוי ז"ל שהביאנו כאן לא באו לפרש שיטת הרמב"ם, אלא קאי על
המתקלקל הרמב"ם והראב"ד בפ"י מה' טומ"מ ה"ה (ושם בספרו דף ע"ה עמוד ב' שורה

מן היתה ממלאה את כל הבית (ב). ואין בניה לבין הקורות פותח טפח (ג).

(רע"ז) וכן אין בין שולי השניה לפיה של ראשונה פותח טפח :

מומאה בתוכה - בשתיים זו ע"ג זו, אם המומאה בתחתונה העליונה מהורה.

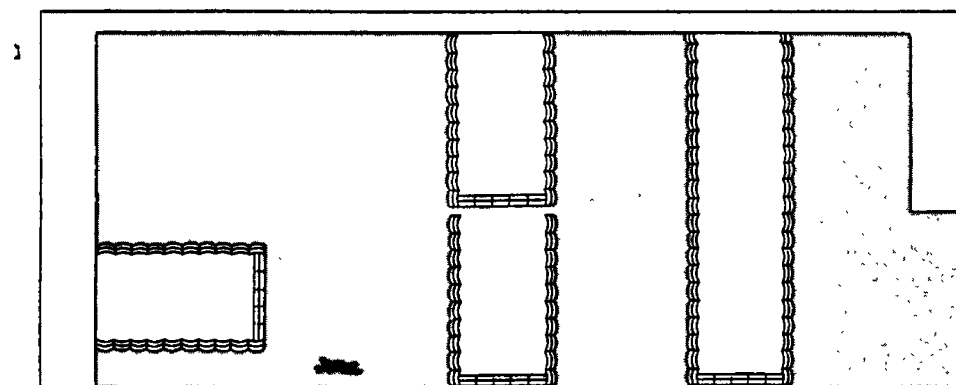
מומאה בתוכה הבית ממא (בד).

מלאכת שלמה
דאפילו אם היתה
נוקפת נמיד פתיל אין נמיד פתיל למומאה :

(רע"ז) מידי דהוא חביב שהוא קמור תחת הבית שיש בו פותח
טפח. ואין ביניהן פותח טפח.

דחקן לעיל בפ"ג : פי' שאין להמומאה שבכוורת יציאה לרה"ר רק דרך הבית כמו לגבי כיב שאין ביציאתו פותח טפח שאין להמומאה שבתוכו יציאה לרה"ר, אלא הבית הוא "הדרך למומאה לצאת", ומה שהרע"ב מדמה כאן לכיב, היינו לשיטתו שם בפ"ג בכיב שהבית ממא משום דרך מומאה לצאת ולא כמו שביארו שאר הראשונים שם דהטעם הוא משום קבר סתום, וא"כ מוכח שהרע"ב למד שם שהכיב פתוח להבית בפותח טפח, ורק מכוסה עם כיסוי וכמו שביארנו שם, ע"י לעיל בפ"ג ציור ה וציור ו ומש"כ שם. אך קצת קשה אמאי נקט כאן הרע"ב הרמיון לכיב, ולא למגדל שהיה עומד בתוך הבית (פ"ד מ"א) שהוא דומה ממש לכוורת שעומדת בתוך הבית, וע"י כאן בתפ"י אות מה שהשוה כל דיניה למגדל, [אך לפי התפ"י א"א לדמות הכוורת כאן להכיב, דהרי התפ"י שם למד כמו שאר הראשונים שהטעם של הכיב הוא משום קבר סתום].

מומאה בבית. מה שבתוכה מהורה.

בין עומדת. בין מומאה על צדה (ט). בין אחת. בין שתיים (ט):

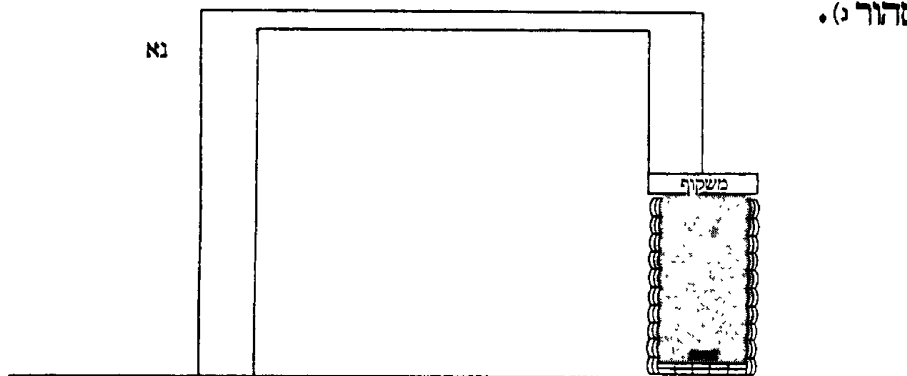
משנה אחרונה בין אחת בין שתיים. דאפ"ל דהתחתונה אינה סמוכה לתקרה נעלמת עם דפנות אהל'ים כמו העליונה הוואל ועומדות זו ע"ג זו מנוייה כחדא תשיכי.

אהלות כוורת פרק ט

משנה י

י היתה עומדת מח בתוך הפתח. ואין בינה לבין המשקוף פתח טפח (ט).

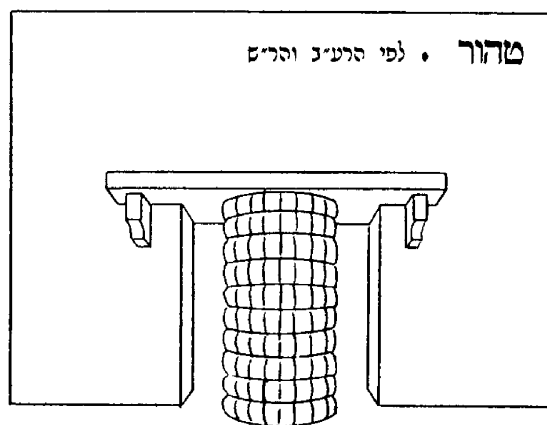
טומאה בתוכה. הבית מהור (י).

טומאה בבית. מה שבתוכה

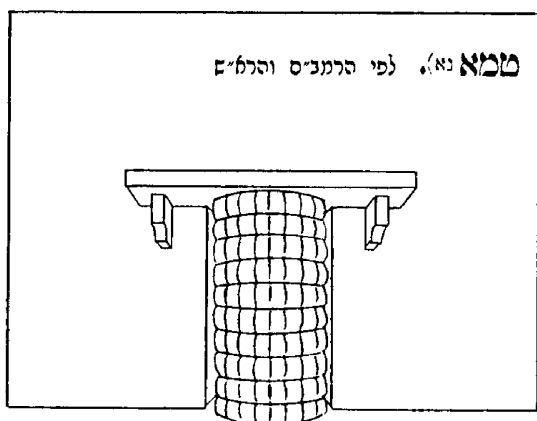
מהור. לפי הרע"ב והרי"ש

נב

טומא נא. לפי הרמב"ם והרא"ש

נג

ח"ל הכ"מ [סוף פי"ט מהלכ' טו"מ בפירושו על המשנה]

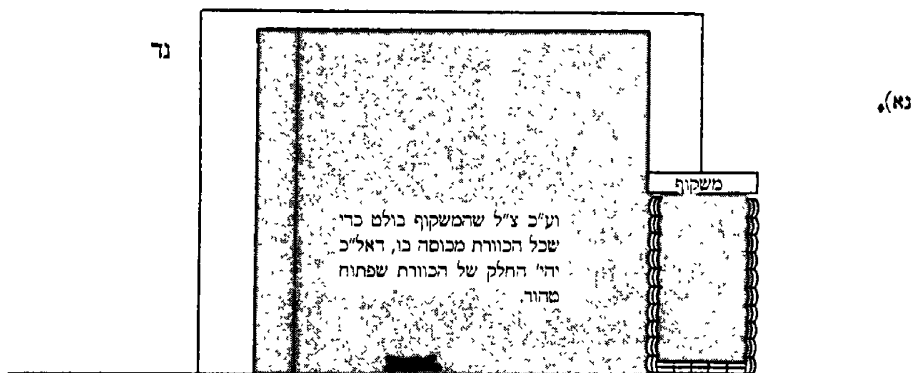
"הביע שהכוורת ממלא כל הפתח ואין פתח טפח מכל צד למעלה ולמטה ומן הצדדין ... עכ"ל.

וכן לעיל פ"ד ציורים כח, כט.

טומאה בבית. מה שבתוכה טמא נא.

וצרוב ספרים גורסין
מה שבתוכה טמא לפי שהטומאה יולאה
מן הבית דרך פתחה. ומטמא מה
שבתוכה. והיא עומדת בתוך הפתח:
(רע"ב)

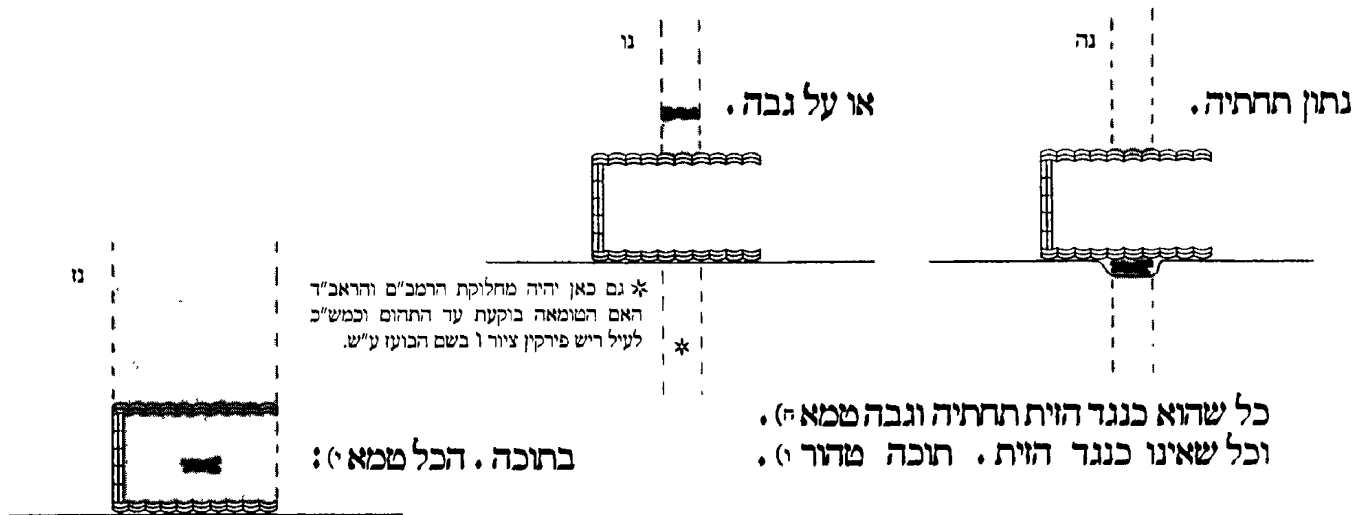
נד

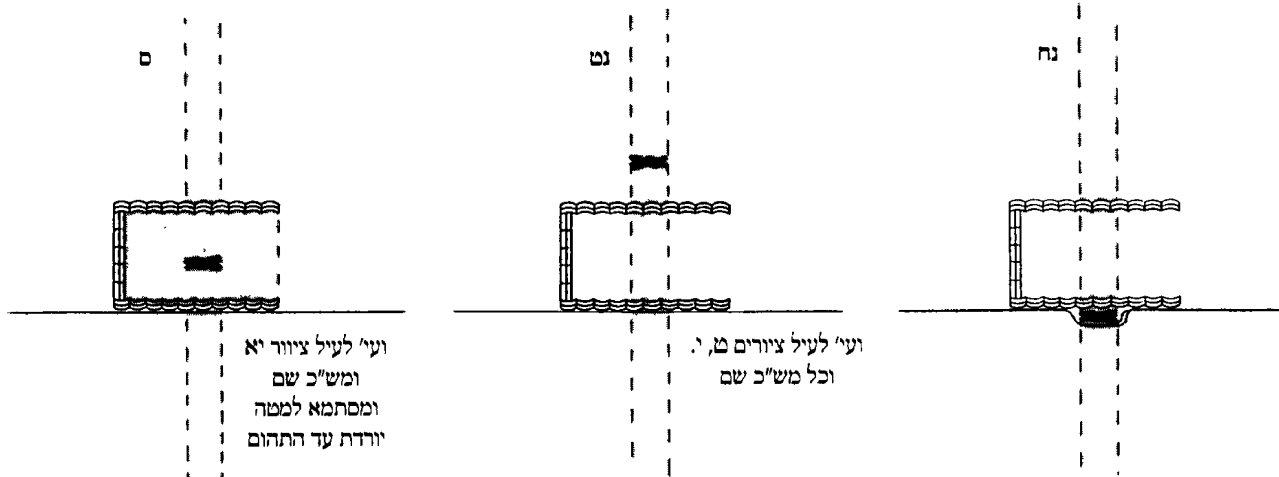
וע"כ צ"ל שהמשקוף כולט כרי
שכל הכוורת מכוסה בו, דאל"כ
יהי החלק של הכוורת שפתוח
מהור.

משנה יא

יא היתה (ג) מוטה על צדה באויר (ד) . וכזית מן המת

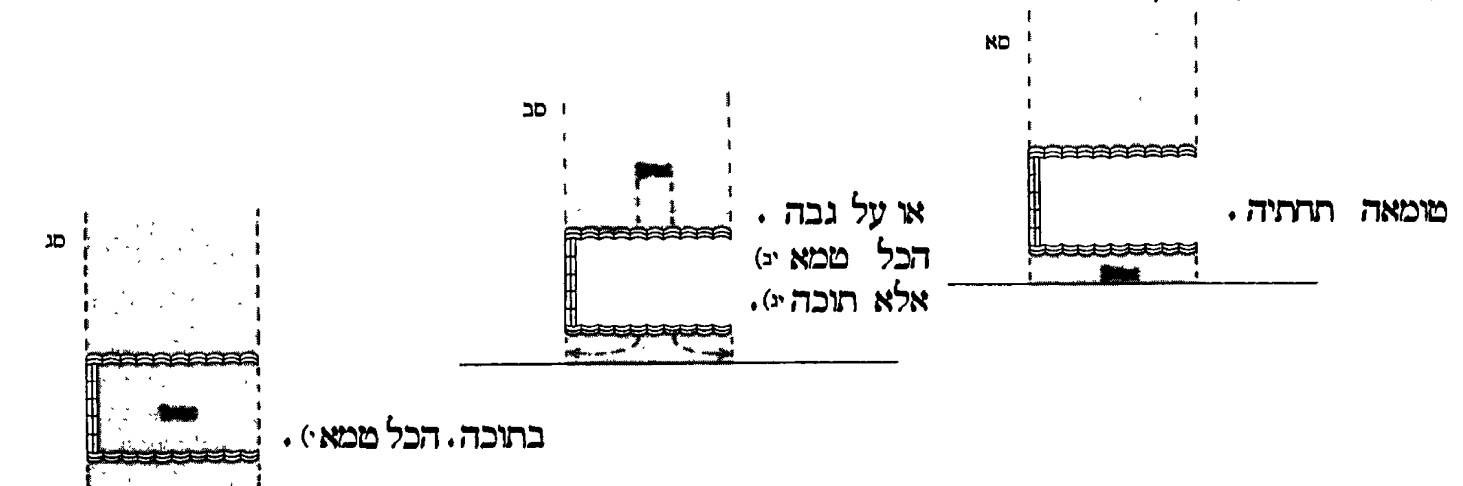

לפי הרמב"ם [שם פי"ט ה"ד] כוורת חלולה שהיא כלי שלם והיתה מונחת על צדיה באויר וכזית מן המת נתן תחתיה או על גבה כל שהוא כנגד הוית בתחתיה ובגבה ממא . וכל מה שבאויר תוכה מהור אלא כנגד המומאה . וכל שאינו כנגד המומאה בתוכה מהור . היתה מומאה בתוכה הכל ממא כל מה שבתוכה וכל שכנגד המומאה למעלה על גבה או למטה תחתיה .

משנה יב

יב היתה גבוהה מן הארץ טפח (ה) .

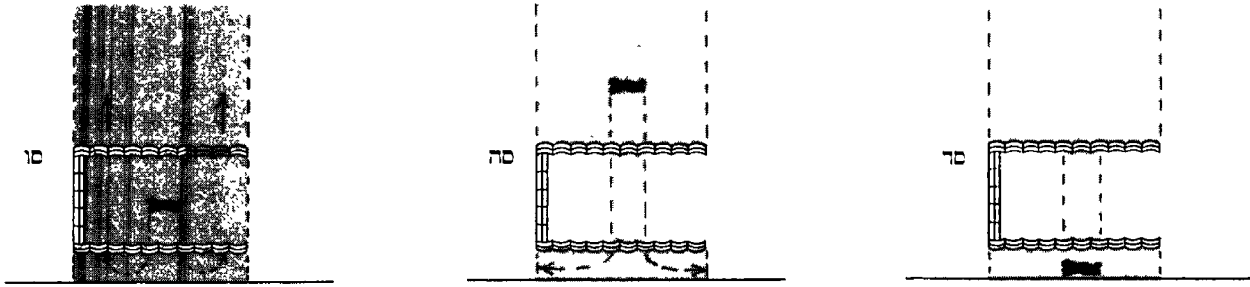
אהלות כוורת פרקט

משנה יב

[הרמב"ם שם]

. היתה גבוהה מן הארץ טפח.

וטומאה תחתיה או על גבה כל שתחתיה טמא וכל שעל גבה טמא. אבל כל שבתוכה טהור חוץ מבלי שהוא כנגד הטומאה. היתה טומאה בתוכה הכל טמא כל מה שבתוכה וכל שתחתיה וכל שלמעלה על גבה שהכלים מביאין וכו'.

ע"כ דברי הרמב"ם

במה דברים אמורים בזמן שהיא כלי י. היתה פתוחה. ופקוקה בקש.

שיטת האליהו רבא למשנה זו ביארנו בס"ד לקמן אחרי משנה י"ד ציור צמ, ע"ש.

משנה אחרונה

[לעיל מ"ג ר"ה כנגדה,

שם ציור כו,]

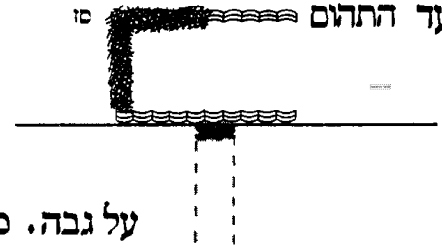
כנגדה עד הטחום
טמא. פי' הר"ב ממלכת
תוכה ופ"ג וכו' הר"ש.
ולא ידעתי קצת לזה
למה מלכת על תוכה
כנגד העומאה כיון שאין
פסח בין המחמון לארץ
אין כאן אהל ומשום ז"פ
נמי לא מללא דלאו כלי
היא. ונלאין דכרי מהר"ם
דמוכה נמי טמא עד
דופן עליון:

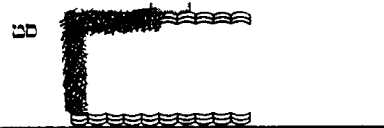
וע"ל לעיל
ציורים מב, מג,
החזו"א שם

בזית מן המת נתון תחתיה.

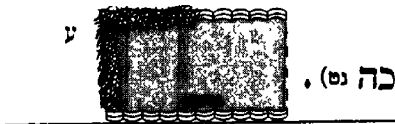
כנגדו עד התחום
טמא.

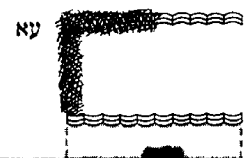
על גבה. כנגדו עד הרקיע טמא.

בתוכה. אין טמא אלא תוכה נט).

היתה גבוהה מן הארץ טפח.

וטומאה תחתיה. תחתיה טמא ט).

בתוכה. תוכה טמא טא).

או מחוקת ארבעים סאה (י) בדברי חכמים נח).

נראה שמכאן נקט הגר"א ז"ל שיטתו

בכלי שנעשה אהל, ויש לו שני כיסויין וכסוי העליון גבוה טפח דלא אמרינן תורת בוקעת, בין שהוא טהור משום שמחזיק מ' סאה בגון מגדל [לעיל פ"ד מ"א, וע"ש ציורים ה – כד], בין שאינו מחזיק מ' סאה, וטהור כמו כוורת שפחותה ופקוקה בקש, כיון שאינו בגין כמו בית, וגם סבר הגר"א

דהלכה כחכמים, ומפני זה קמ"ל רבינו הקדוש במשנה "בדברי חכמים" ולא אמר לנו מי זה התנא שחולק עליהם.

ולדעת הגר"א ז"ל, סבר התנא הזה בכל הבבות דלעיל, מריש פירקין עד משנה י"ב, שהכוורת מחוקת מ' סאה, דכשאינה מחוקת מ' סאה הרי היא כלי עץ שמקבלת טומאה, וחכמים דבמשנתנו חולקין, והם סברו דאינה מקבלת טומאה כיון דמחולחלת בנקבים הרבה.

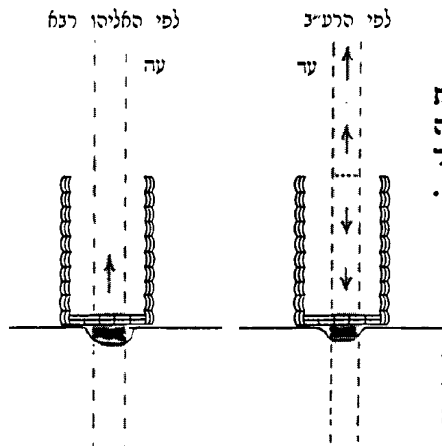
אצל לפי שיטת הר"ש [לעיל פ"ד ציור ד] קשה, דלפירושו הטומאה נוקעת למוך המגדל מחממי' והאז ככוורת פחותה ופקוקה. וכיח מן הממ נמון מחממי', ציור טז, אין הטומאה נוקעת למוכה. ויש ליישב דחלק בדומה דהא הטומאה נוקעת למוך המגדל אינו מטעם דין נוקעת אלא דלדעתו זהו הדרך טומאה לנאת, משא"כ בכוורת פחותה ופקוקה נקט שטומאת נאיר או נפיה למוך או נפיה לפנים [ציורים טז, כה, מא], שאין הטומאה נמוך הניח אין צורך לטומאה לנאת ולכן אין הטומאה נוקעת למוכה.

אהלות כוורת פרק ט

משנה יג

יג היתה יושבת על שוליה (ב). והיא כלי (א). טומאה תחתיה.

אליהו רבא
יג היתה
 יושבת על שוליה כו'
 טומאה בוקעת כו'. וכן נסיפא
 וכן נסיפא, פי' מיד
 היתה פחותה או מחזקת מ'
 סאה אמרין טומאה
 בוקעת. נכלהו פירין לא
 אמרין בוקעת משום
 דנמוסה על גדה איירין
 עד הכא ויש לה שתי
 דפנות לא אמרין דין
 בוקעת כדאמרין לעיל
 אבל הכא דיושבת על שוליה
 ואינה סתומה חלה בשוליה
 שמה כסתהון להכי אמרין
 דין בוקעת :

(רע"ב) הכא דפיה למעלה מאחר דאין מללת
 על מה שחולה לה. אין מללת על מה
 שבתוכה. כיון דאין הפסק בין אויר
 שבתוכה לאויר של מעלה שחולה לה.

בציור עד, [וכן לקמן בציורים עד, פב, קל, קמח, קנא, קנד, ועוד] ציירנו איך
 הטומאה עולה לרקיע למעלה מעל הכוורת ושוב נכנסת דרך פיו לתוכו, וסבר
 הרע"ב (והר"ש ושאר הראשונים) שהכוורת דומה לכלי חרס שאין הטומאה
 נכנסת לתוכה דרך גבו מבחוץ רק דרך פתחו.

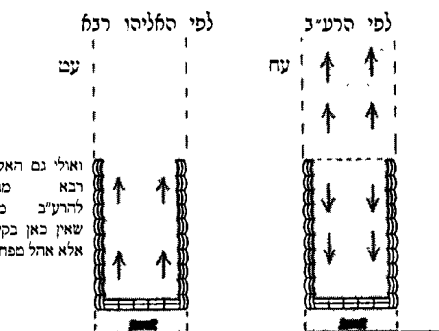
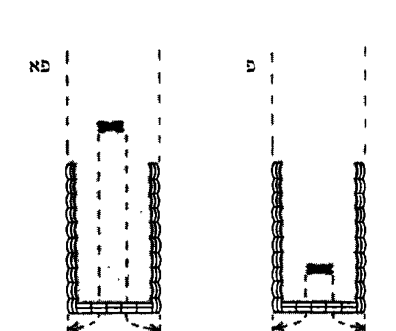
[וההסבר לזה הוא, משום דכוורת שמחזקת מ' סאה אינה מקבלת טומאה, (וכמו
 שכתב הרע"ב כלים פ"א, הרי היא מן הכלי עין הטהורים דלא מקבלי טומאה
 דבעינן דומיא דשק שממלטל מלא וריקן ומצילין בצמיד פתיל), וס"ל שבוה שוה
 דין כוורת לדין כלי חרס, דאין הטומאה בוקעת את דפנותיה לטמא מה שבתוכה.]

אבל כל זה רק להציל על מה שבתוכה, אבל אין כלי חוצץ בפני הטומאה להציל
 על מה שעל גביו וכדתנן ריש פ"ו שאדם וכלים נעשין אהליון לטמא אבל לא
 למדור, אלא הטומאה קפצה את הכלי למעלה ממנה עד לרקיע, ומאהלת עליה,
 ושוב יורדת ונכנסת לתוכה דרך פיו, ואפילו בכלי מוקף צמיד פתיל ונתון על גבי
 המת האוכלים והמשקין בתוכו מהורין והכלים שעל גביו ממאים, והוא הדין
 בכוורת שמנחת על צדה שהיא כמו צמיד פתיל שהטומאה אינה נכנסת בפנים
 אבל בוקעת לעל גבה.

משא"כ כשיושבת על שוליה ופיה מלמעלה פתוח אע"פ שאין הטומאה בוקעת
 את השולים אפ"ה כנגד הטומאה על גבי הכוורת ודאי טמא וכמו שביארנו,
 וא"כ כיון שאין הפסק בין אויר שבתוכה לאויר שעל גבה למעלה חוצה לה" (ל'
 הרע"ב) פי' שהאויר הטמא שלמעלה מן הכוורת מאהיל על האויר שבתוך
 הכוורת ויורדת ומטמא כל מה שכנגדה בתוכה.

טומאה בוקעת ועולה. בוקעת ויורדת (ס).

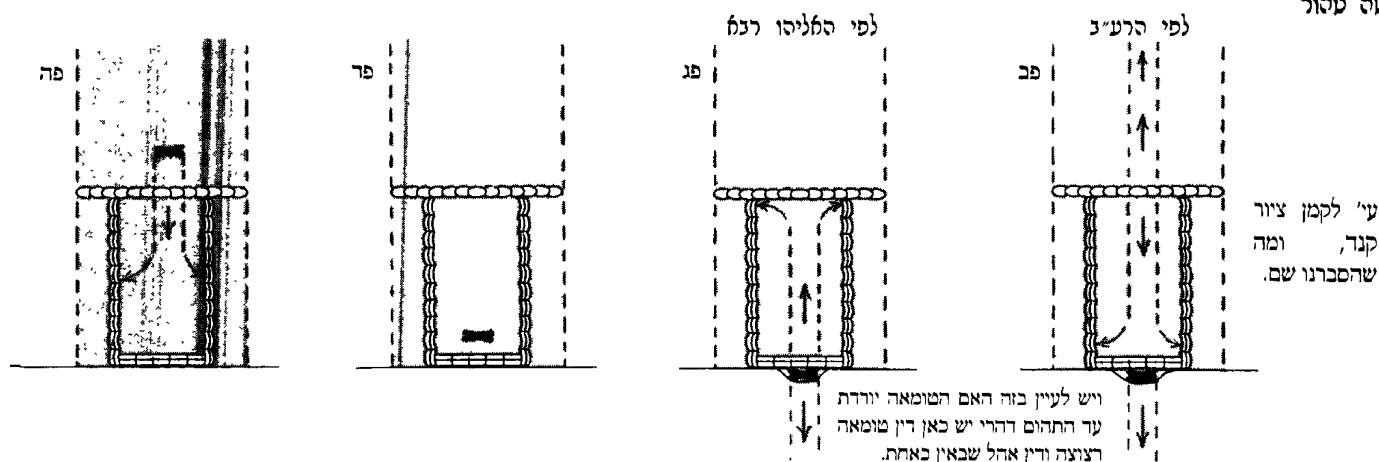
היתה גבוה מן הארץ מפה.

ואולי גם האליהו
 רבא
 להרע"ב
 שאין כאן בקיעה
 אלא אהל ספה.

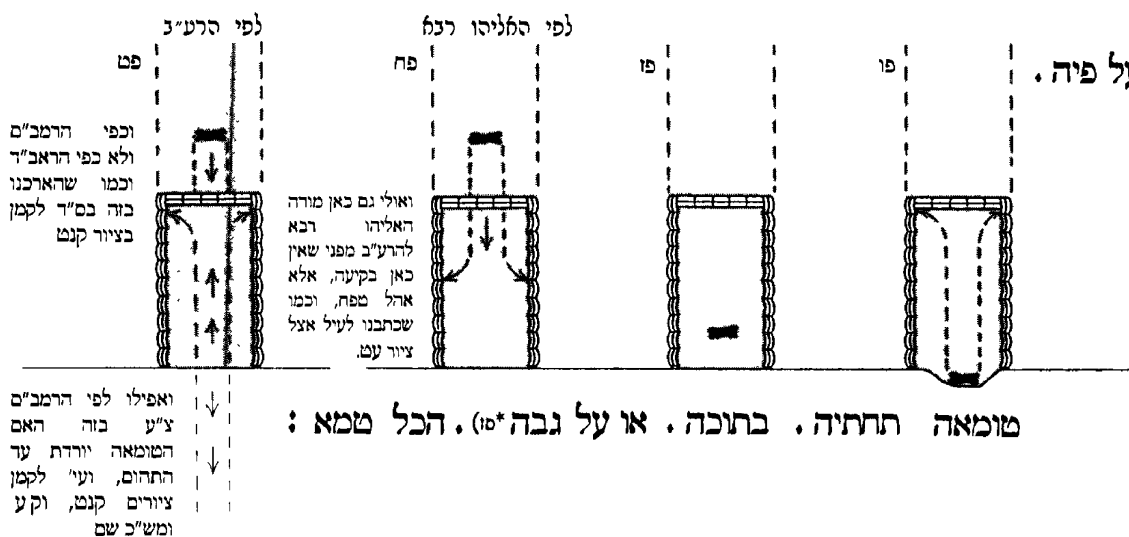
* גם כאן יהיה מחלוקת הרמב"ם והראב"ד
 האם הטומאה בוקעת עד התהום וכמש"כ *
 לעיל ריש פירקין יג בשם הבועז ע"ש.

או מכוסה (ט)

אחר שאמק"ע ואין למ"פ ביניהן. דלוי במכוסה בנסר או בכסוי המחובר בהכלי עצמו. לא הוה גרע מכסוייה על לרה. שפיה פחות רק מהלד. ואס"ה כשהטומאה תחתיה או ע"ג. כל תוכה. וכן כל שלא כנגד הטומאה למעלה ולמטה טהור

או כפוייה על פיה.

משנה יד

היתה פחותה ופקוקה בקש.

או על גבה.

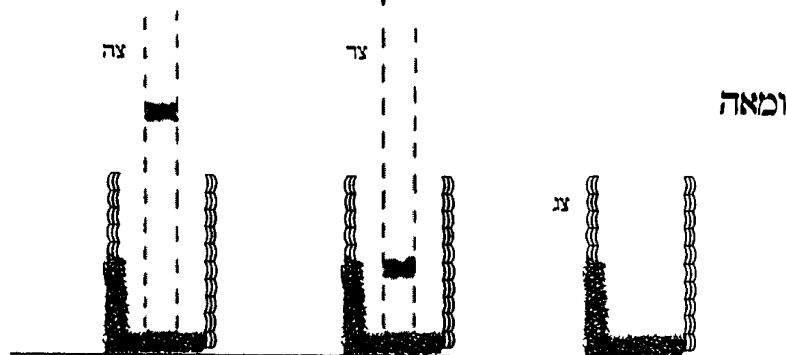
בתוכה

טומאה תחתיה.

והיא טומאה רצוצה כמו טומאה תחת נסר או אבן ראה לעיל פ"ד ציור יד

טומאה בוקעת ועולה. בוקעת ויורדת (ס).

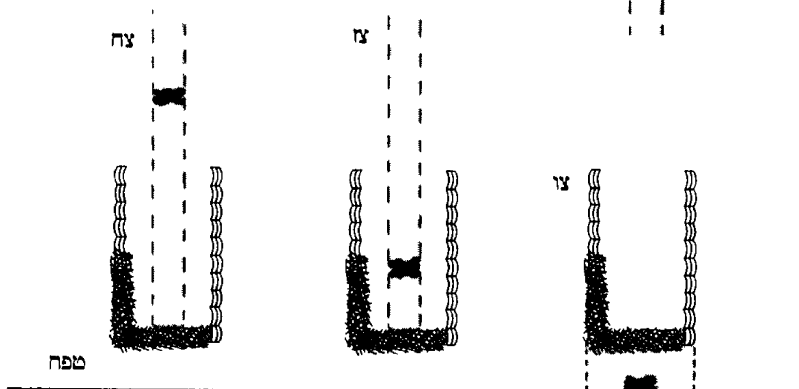
יורדת. והקושיא נוגע גם לציורים צד, צה, דאפילו לפי רבי אליעזר ורבי שמעון אינה בוקעת עד התהום אלא משום החציצה של הכוורת פחופכ"ק, דמשמע שכלי הכוורת, בסתם טומאה מונחת באויר על הארץ בוקע עד התהום. וגם קושיא על הראב"ד ממשנה י"ג ציורים עז, עז, רתני ג"כ בוקעת ויורדת. ואין יכולין לומר שפירוש בוקעת ויורדת במתניתין, להראב"ד כשאין טפח תחת' ומטמא כלים שתחת' בינה לבין הארץ, אבל עד התהום גם הת"ק לשיטתו מודה שלא בוקעת, דאין משמע זה מלשון המשנה בוקעת ויורדת, דהיינו אחר הבקיעה הטומאה יורדת עד התהום כמו בכל המשיניות במסכתא, ועי' בחזו"א סימן ו' ס"ק י"ג שהיניח דעת הראב"ד בצע"ג.

ר' אליעזר ורבי שמעון אומרים אין טומאה
עולה לה (ע) אף לא יורדת ממנה (עא).

בזמן שהטומאה לחוכה אינה יורדת תחתיה :

(רע"ב) בזמן שהטומאה תחתיה אינה עולה לחוכה :

היתה גבוה מן הארץ טפח (עב).

טומאה תחתיה. תחתיה טמא. בתוכה או על גבה. כנגדו עד הרקיע טמא :

האליהו רבא למשנה י"ב, וי"ד. [מובא לעיל מי"ב]

אליהו רבא

יב היתה פחותה ופקוקה

משנה יב

אליהו רבא

או מחוקת ארבעים סאה.
והכל לא קחני כד"א שהיה
כלי מחולחל ולא קחני נמי
או אפוא? משום דהכל
וסיפא דיושבת על שוליה
תרוויכו כחד גונא כמנחת
באור וביושבת על שוליה
לא מני חני כסיפא כד"א
שהיה כלי מחולחל היתה
אפוא כו' דא"כ בגובה
מן הארץ טפח וטומאה
תחתיה תחתיה טמא ותו לא
אמאי מארז דמיחלחל
בשוליה ליעמא נמי תוכה
וגבה כנגד הנקב אלא התם
ע"כ בשוליה שלימות טסקין
וקחני כד"א שהיה כלי
היתה פחותה בדפנותיה
דבעיל מחוקת כלי היתה
גבוהה כו' וטומאה תחתיה
תחתיה טמא. והכל נמי
אע"ג דרישא כמחולחל
קמיירי מדקא עליו איפשה
הואיל והכל נמי באור
דומיא דיושבת על שוליה
אידי דהתם לא קחני
מחולחל הכא נמי לא קחני
מחולחל, ואידי דלא קחני
התם כסיפא אפוא ה"ע
סיפא באפוא לא קמיירי
וקחני במקום אפוא כהני
ארי גווי דאור או מחוקת
ארבעים סאה :

○ או אפוא, כמו לעיל במשנה ג' ח'.

○ משום דהכל וסיפא, משנה יב, משנה יג וי"ד.

○ כמו שזכרנו כאן, ציור צט

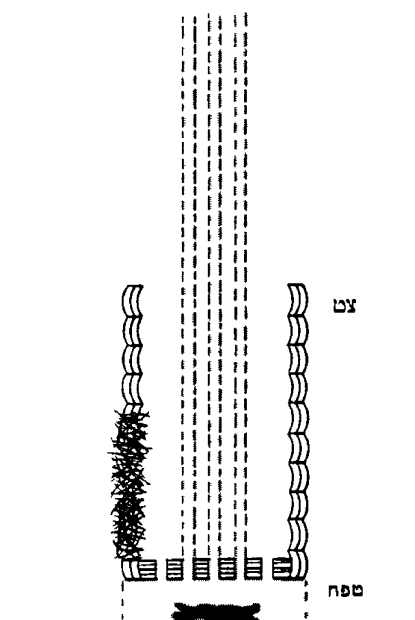
○ כמו בציור צט, הכא, מדין חבלי מטה וכו', באור, (מולין
קסה: ומוס' שבת מד: סד"ה ואין
מלח), דכנגד הנקב טמא. ולא מדין
לרובה לקמן פ"י מ"ג, וה'.

○ דרישא, פ"י במשנה י"א וי"ב.

○ דהתם, פ"י במשנה יג וי"ד
○ הכא נמי, פ"י במשנתו – משנה יג

○ ה"ג, אולי ל"ל דה"ג

○ משנה י"א וי"ב.

הגר"א ז"ל הקשה קושיא עצומה מאד, אמאי שינה התנא במשנה י"ב ובמשנה
י"ד, מכל המשיניות הקודמות בפרק, ולא תנא מחולחל בכוורת, או אפוא
בפחותה ופקוקה בקש, ותירץ, משום שארבע משיניות הללו י"א, י"ב, י"ג, וי"ד,
בחד גוונא הוי, והיינו כמנחת באור, ולא רצה התנא לחלקם לאחר בבית.

בסוף הפרק הביאנו בס"ד בקצרה את ראשי הפרקים וחילוקי השיטות של מפרשי המשיניות דפרק כוורת.

מן ארון שהיא (ע) רחבה מלמטן וצרה מלמעלן (ע). והמת בתוכה (ע).

ארון הוא שן סלע שכולט מן ההר.

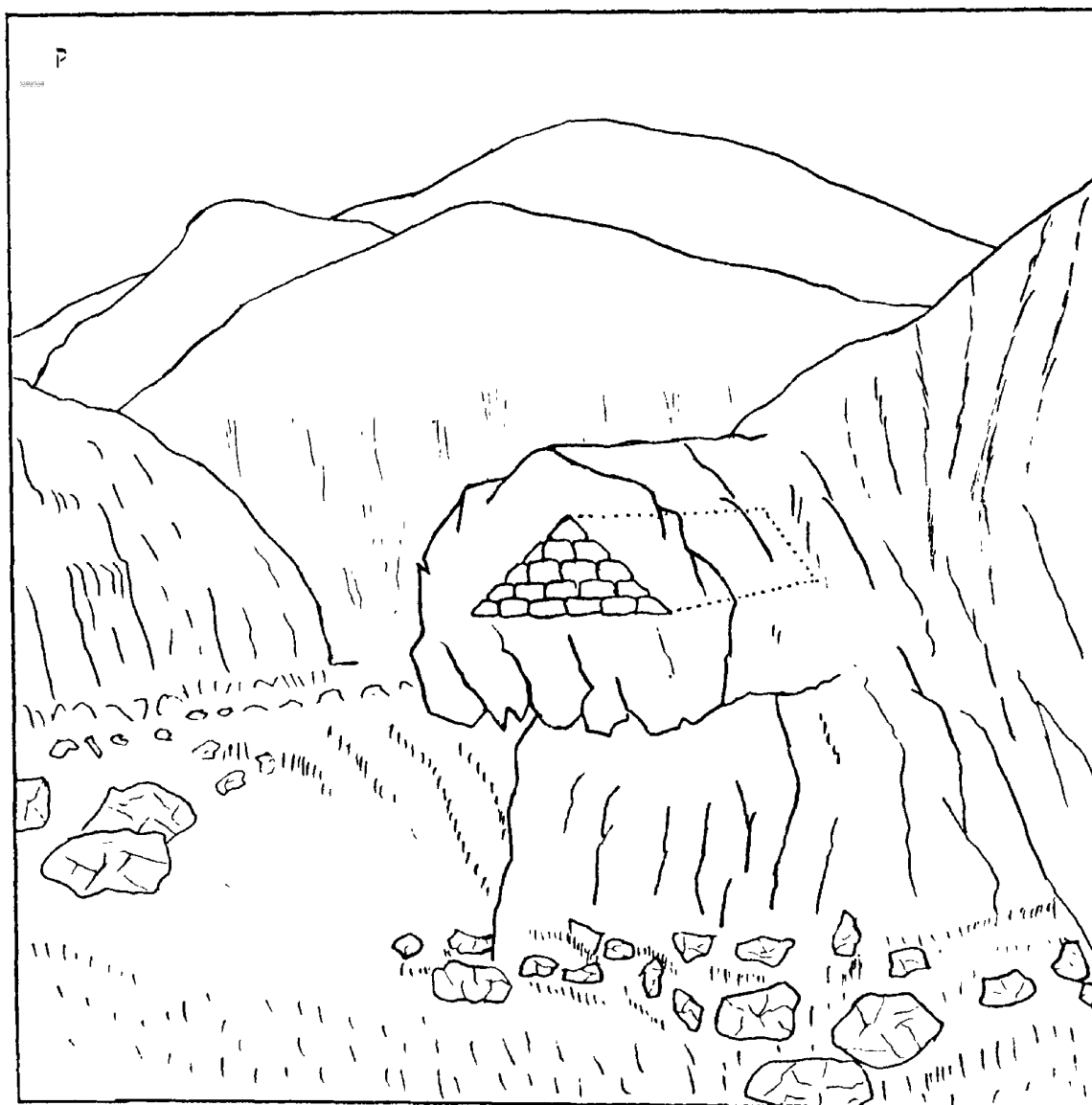
ונחלב בו קבר. רחב מלמטה ולר

מלמעלה ופיו למעלה: (רע"ב)

(רע"ב). ופיו למעלה, עיין לקמן ציורים לפי חזון איש

כדי להקל על הלימוד המשנה החמורה הזו לא הבאנו הרע"ב מתחלה קודם
התפארת ישראל שהוא מאריך בביאור משנה זו במקום ששאר המפרשים
מקצרים, ודבריו הם לפי שיטת הרמב"ם פ"ו מהל' טומ"מ ה"ח והכסף משנה שם
[ד"ה וכתב הראב"ד..... ולדעת רבינו זכור].

והרע"ב שכתב ופיו למעלה אזיל לפי דרך התוספתא, וכמ"כ גם המהר"ם
מרוטנבורג, והרא"ש, והאליהו רבא, והבאנו פירושן לקמן מדברי החזו"א בביאור
דבריהם. ומקושית הר"ש ג"כ מבואר שפירוש המשנה להוד פירוש התוספתא
לחוד ולא זה כמו זה, דמתניתין איירי בחקוקה הארון בסלע מן הצד, והתוספתא
איירי בכיסוי שע"ג הארון.

ומיירי הכא לא בארון שעשאו בתלם אלא

שחלבו בקרקע וכו'

. אלא מיירי שחקק

חור בשפוע של סלע. ולא שחפר ממעלה למטה אלא שחפר הקבר מן

הצד בשפוע השן סלע באופן שב' שפועי ההר הן כותלי החור וראש ההר

הוא עליוט של החור. והכנים המת לתוך החור. וסמם אח"כ החור מן

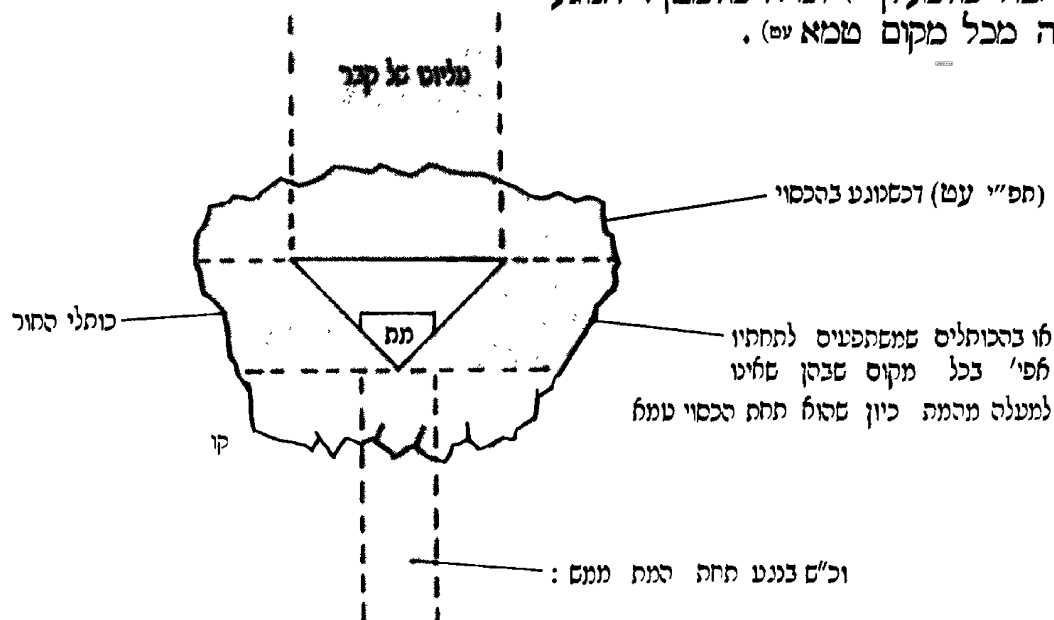
הצד של החור: (תפארת ישראל סוף ס"ק עג).

תבנית אהלות פוזן, משה אליעזר עמוד מס 84הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

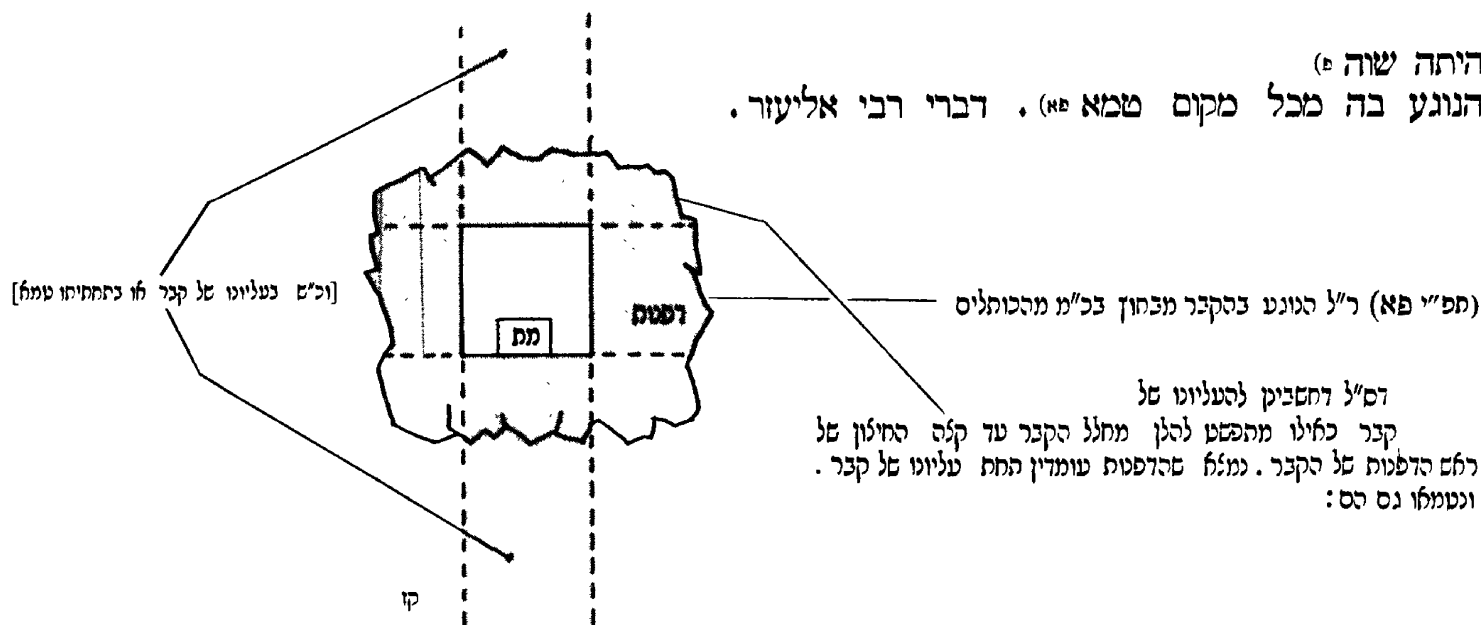
אהלות כוורת פרק ט

משנה ט

רחבה מלמעלה (ח) וצרה מלמטה . הנוגע
בה מכל מקום טמא (ט).

היתה שוה (ט)
הנוגע בה מכל מקום טמא (א). דברי רבי אליעזר.

רבי יהושע אומר

מטפח ולמטה (ב) מהרור (ג) .

מטפח ולמעלה (ד) טמא (ה) .

פד) ר"ל אבל אם נגע של קבר :

בהטפח שסמוך לעליוט

[אין זה שיטת הרמב"ם
דלפי הרמב"ם טפח הטמא
סמוך לקרקעיתה. ע"ש
ובכמו ציור קיד, לקבון]

אהלות כוורת פרק ט

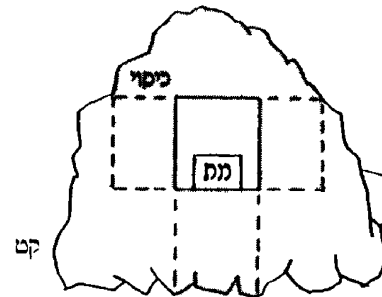
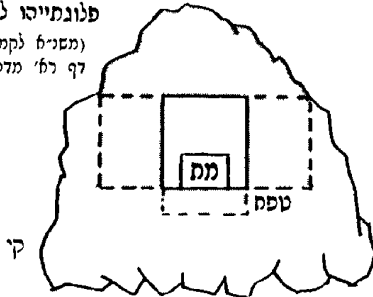
לפי פי'

משנה אחרונה

רבי אליעזר .

רבי יהושע

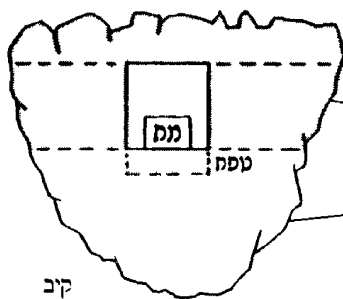
נכולסו שיין
פלוגמיייה לפנין שוליס
(משניא לקמן)
דף ר'א' מדפי המשניות

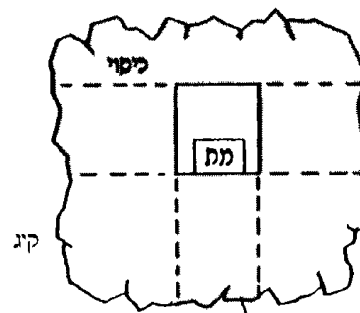
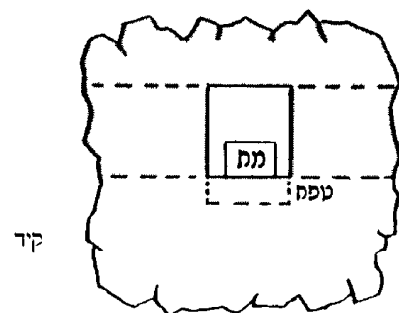
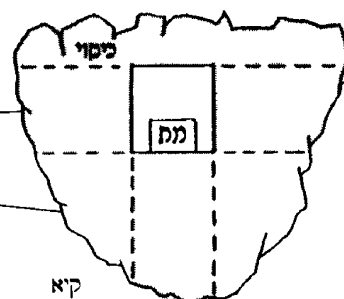
משנה אחרונה

דף ר'

וקאמר מחני'
דכל טהמאי מונח פליו
הוי כדופק וכקבר הוי
כל כנגדו פד למטה אכל
אם הדופן הוי ומחני'
למטה חוץ ממקום
סמיכת הכיסוי אין זה מן
הקבר אלא נחיר הר
עדין ליה כקרקע פולס.
והלכך אם נחנה למטה
הרי טלו פד למטה הוא
נגד מקום כיסוי' והכל
סמא. ואם נחנה למטה
אין סמא אלא כנגדו .

דף ר':
משנה אחרונה
ומיהו דוקא כל
שכנגד הנחיר חשיב
כדפנות הקבר וחוש שכנגד
הנחיר אינו כדופן אלא
נחיר הר עדין ליה :
(וכמ"כ בכל הוי ציורים)

[מה שכתבנו בתבנית כלים פט"ו מ"ז
אצל ציור ג', לעיין כאן בציור קיג,
צ"ל ציור קכז.]

משנה אחרונה . לכך נלפ"ד דהך דהיתא שיה לאו לפנין טומאת גולל איירי

ופלגינ' בשיעור שוליו דל"א סבר כל שכנגד פיו נקרא שוליו וז"ל סבר פד פסח ולסכי לא פליגי בקבר דעלמא

דף ר'א' דהתם אין שם שוליס
גולמין ואינו אלא כמו
נור ששוליו קרקע פולס
וא"א שם ליגע אלא בחוץ
הקבר והכא שהיה גולס
ואם נגש בכליטה שמחוץ
חתת חללו אי סמא כנוגע
בשוליו הקבר

אבל החזו"א (סימן ו' ס"ק ב') חולק עליו, הובא לקמן תחת ציור קכג,

הערה למי שרואה הציורים של המשנה פעם ראשונה, משנה זו לא איירי בכלל

באיורו של חלל הקבר דוה ודאי טמא משום טומאה טמונה בכל בבא ובכא ובכל ציור וציור,
ומשום זה לא רשמנו שם שטח של טומאה בכל הציורים כדי שלא לבלבל הלומד.

וא"ת אמאי לא הוה שן סלע קבר סתום שמתמא כל סביביו. וי"ל דשן סלע מתובר
לקרקע עולם וקרקע עולם אינו מתמא סביביו וזה לשון הגר"א (לעיל ריש פרק ו') דאי
לא תימא הכי אין לך מקום טהרה בעולם שהרי טמאה כל [כדור] הארץ מקבר אחד
שבה מפני שהוא קבר סתום ומתמא כל סביביו שכל הארץ סביביו הוא ודופנו הוא,
אלא קרקע עולם אינו מתמא כל סביביו עכ"ל. וא"ת שן סלע יש לה כותלים בצד החור וראינו במשנה זו שהן טמאין. ולכא' הוי מטעם קבר סתום, וי"ל שאין טמא כאן אלא מה שהוא
על גב הטומאה, וכעין גולל. והגולל מתפשט להלן מחלל הקבר עד קצה החיצון של סלע מפני שהוא אבן אחד וכמו שאמרין בגולל קבר, וממילא כל מה שתחת הכיסוי טמא דהיינו
הכותלים שתחת הכיסוי, ומשום דופק ככל דופק. ולא משום קבר סתום. וצ"ע מה יהיה הדין בסלע רחוב מאד. ואולי י"ל דשן סלע הוא שכולט מן ההר מכל צד ואין יוכל להיות גדול
מאוד כמה מילין. ולפי התוספתא מובא באלוהו רבא ובחזו"א (מובא לקמן בציורים) אין זה קשה שמדבר כשיש כיסוי ממש, ועיין בסמוך.

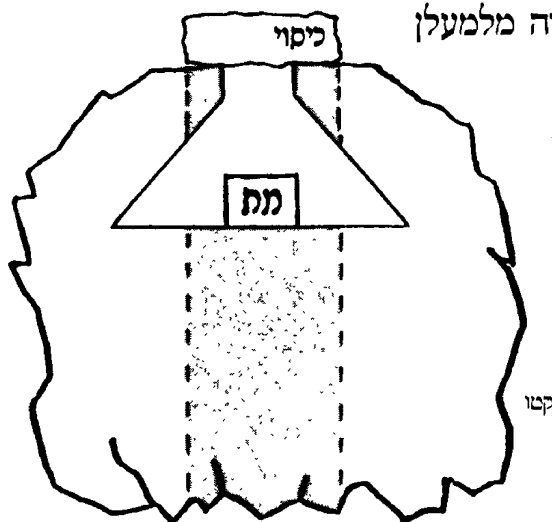
אהלות בוורת פרק ט

לפי הרע"ב, המהר"ם מרוטנבורג, והרא"ש, והאליהו רבא,
 בולן לפי התוספתא, פ"י ה"ו, ויצאנו דמיהם ע"פ דברי המח"א
 (סימן ז' אות א'). שלשנו קב ונקי.]

רחבה מלמטן וצרה מלמעלן

ופיו למעלה: (רע"ב)

ע"ן מה שכתבו
 לעיל אצל ציור ק

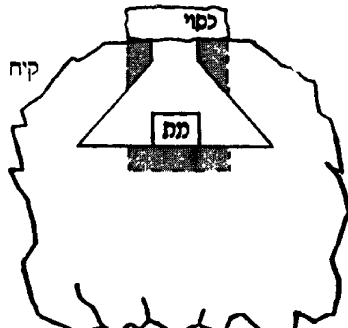
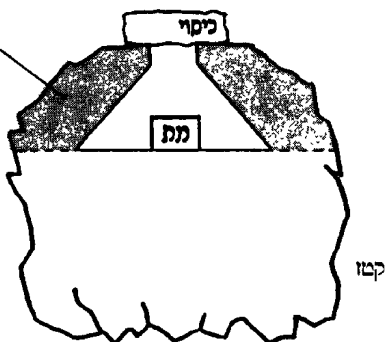

(חזו"א)

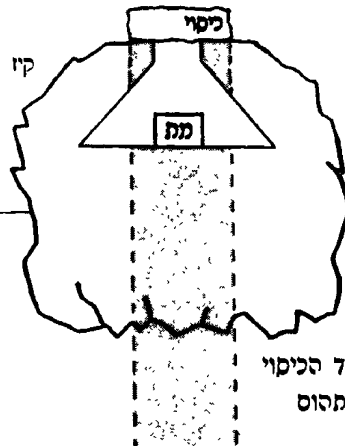
והיכי דהכיסוי הוא של בנין
 או סלע מטלטל שפסח זה
 את הקבר, היא מחשבת כל
 מה שנגדה לקבר

(חזו"א)

ולא אמרין כיון דהדפנות
 באלכסון והכיסוי על עובין
 מהא נחשב ככיסוי קמטרא
 (לקמן ציור קבו) שהכיסוי עושה
 את הדפנות קבר, אלא מחשבת
 את הכיסוי בקו הישר (ציורים
 קטו, קיט, קכב),

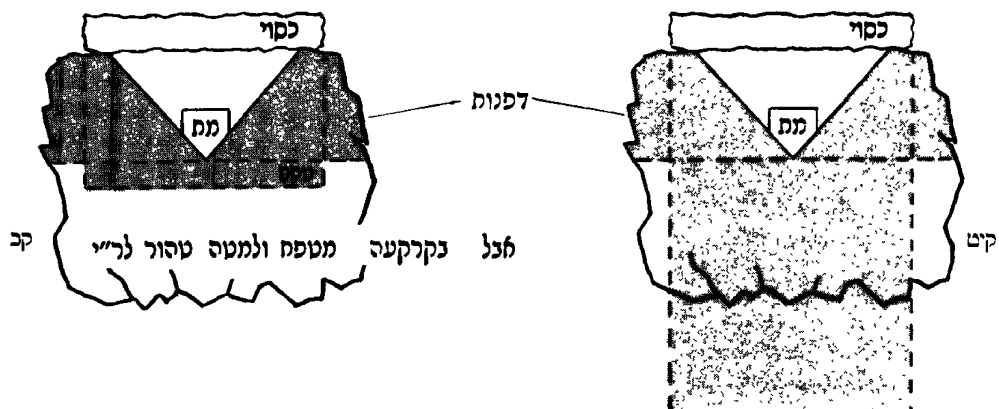
ולר"י עד טפח

ומיהו קרקע הארון שנגד הכיסוי
 נראה דטמא לר"א עד התהום

אבל הדפנות
 שאינן תחת הכיסוי
 אינן קבר

רחבה מלמעלה וצרה מלמטה הנוגע מכל מקום טמא היינו כנגד הדפנות

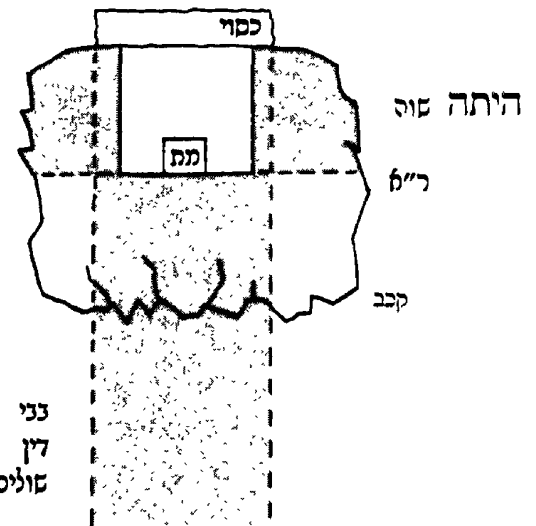
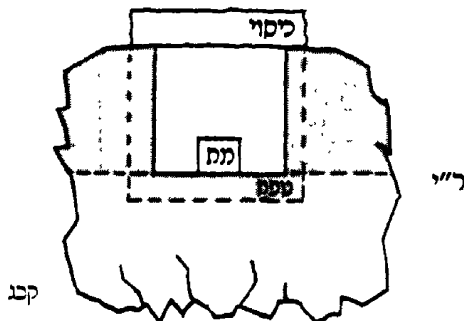

[לר"א]

אבל בקרקעה מטפח ולמטה טהור לר"י קב

וקמ"ל דהיכי דהדפנות באלכסון חשבינן להו כדפנות לטמא כל עובין

אהלות בוורת פרק ט

פלוגתא דר"א ור"י הוא בכל הני
צדי לענין השולים שכנגד הכיסוי, אלא דנחרי צדי קמייחי נקט
דין הדפנות היכי שהן באלכסון מה נקרא דפנות ומה נקרא
שולים, ואח"כ שנה פלוגתא דר"א ור"י בשולים, ואשמעינן דין
הדפנות שחמת הכיסוי.

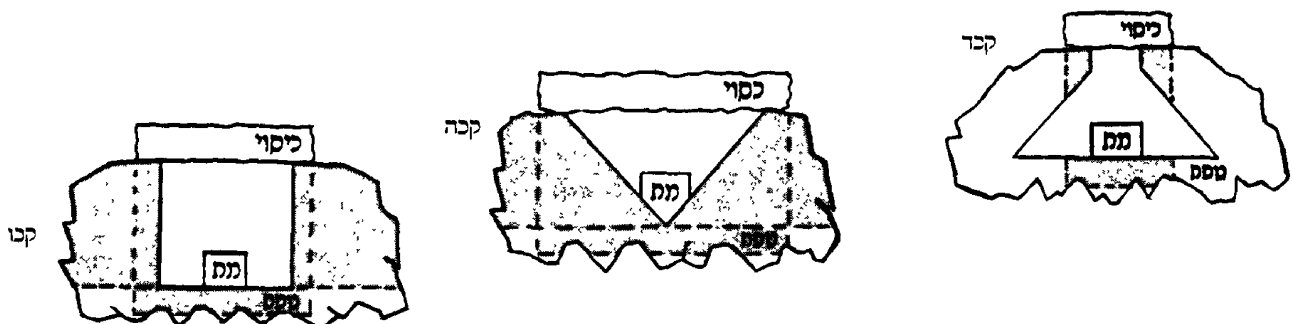
פ"י דין הדפנות שאינן כנגד החור,
אע"פ שהן תחת הכיסוי

ועוד כתב החזו"א שם [ודלא בדברי משנ"א לעיל תחת ציור קיד,]

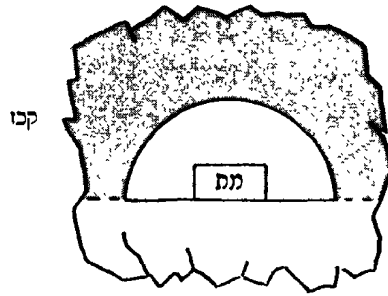
(ב) והא דמטהר ר"י מטפח ולמטה היינו דוקא בלחור הבולט
לאחר ויש מחמיו אחר טפח, אבל בלחור מחמיו פ"ט
טמא עד המהום כדין טהרה רלווה בקרקע הבית של אהל המח

(עכ"ל החזו"א)

לפי לר"י, קשה המציאות, האך יכולין ליגע בטפח תחת
השולים הלא היא כולה בתוך הסלע וכיון שטפח ולמטה
טהור נמצא שכרוב ציורים הנוגע מתחתיו טהור, ואפשר
למעשה הדין רק כשהטפח בתחתיתו של הסלע כזה.

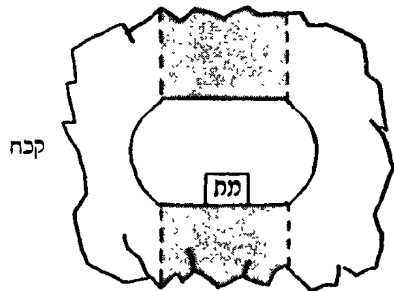
העשויה כמין קמטרא (ט). הנוגע בה מכל מקום. טמא (טו).

(תפ"י פו) הוא תיבה שהכסוי והדפנות שלה עשויין בעיגול. קאפפער בל"א. ור"ל ואם חלול הקבר פשוט במוטו ועגול למעלה כזה:

במין גלוסקים (סח).

(תפ"י פח) שדפנותיו ג"כ עגולין אבל בראשו ובהחיתו הוא שזה כזה: ()

הנוגע בה מכל מקום. טהור (ט). חוץ ממקום פתיחתה (ז):

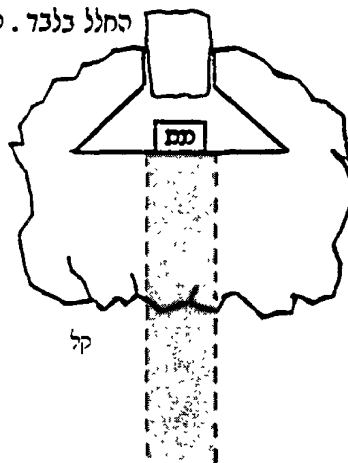
(תפ"י צ) דשם הוא שיה. ועי"ז ניכר יפה שהוא הוא עליוט של קבר. ואז"ל תחתית הגלוסקום כל שממנו נגד הפתיחה טמא (יז):

תוספות יום טוב

ד"ה במין גלוסקים טו'.

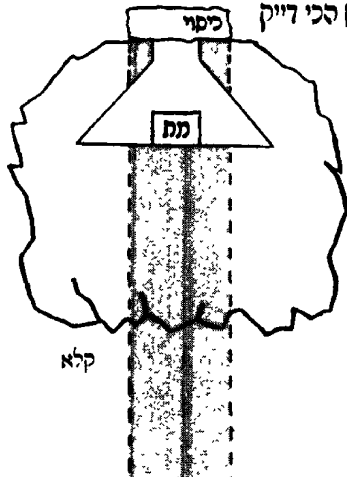
ולריך לומר דקמטרא הכסוי על כל עובי הדפנות.

וגלוסקים הכסוי על החלל בלבד. כיחד תקוע בו ואין ממנו כלום על הדפנות.

קבט

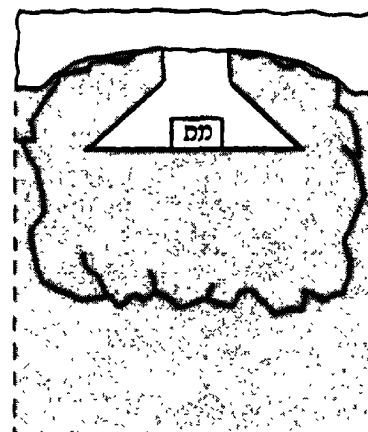
ורישא שמקלת הכסוי על מקלת הדפנות ול' הר"ש הכי דייק

קלא

אליהו רבא

העשויה כמין קמטרא. בעשוי עגולה (קופרט בל"א) והכסוי מכסה כל שכנגד הדפנות הנוגע בה מ"מ טמא דכנגד הכסוי הוא:

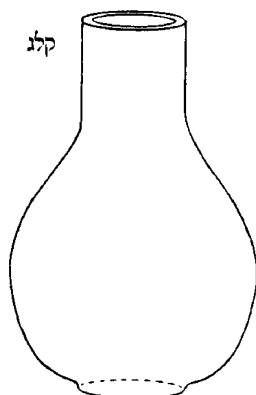

קלב

והא דהביא רבינו הקדוש משנה זו בתוך פרק כוורת מצוה לישב, דהא אפילו משנה ט"ז מענין כוורת היא אע"פ דמיירי בכלי חרס. ויש לדחוק ולומר מפני שהביא מחלוקת רבי אליעזר במשנה י"ד תנא גם עכשיו במילי דחולק רבי אליעזר.

משנה טז חבית זא שהיא יושבת על שוליה באויר.

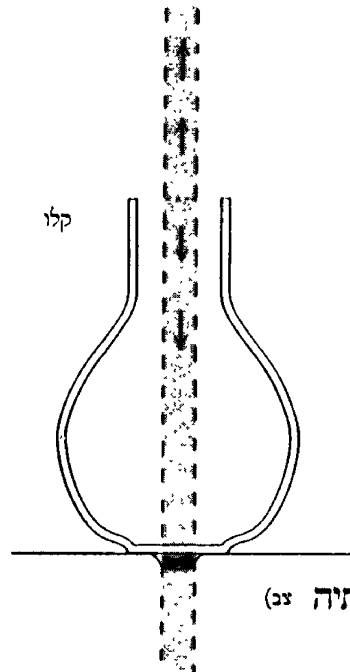
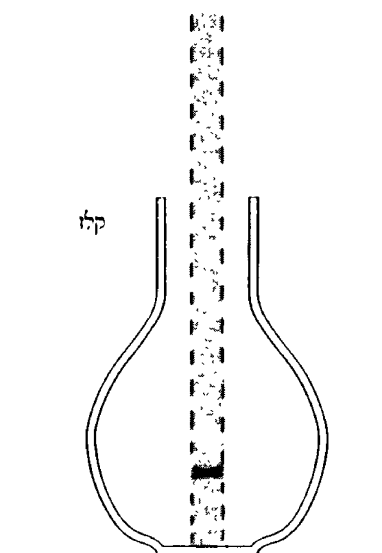
זא חבית שהיא יושבת. חביות שלהן לרוח למעלה לגד פיהן. ולמטה לגד השולים. ורחבות באמצען. וכמין בטן רחב בולט מהן באמצען מבחוץ: (רע"ב)

ומיירי שלא נכרך בכבשן. דהו"ל כלי אדמה שאמק"ט וכדמסיק: (תפ"י צא)

תפ"י [לקמן אות קו], בסיפא דמתניתין, אם היא טמאה. (תפ"י קו) שהחבית היא בה ק"ט. וכגון שכבר נשרפה בכבשן. וא"כ כשקבעה הטומאה לחוכה. נטמא החבית טמאה. ונטמא ממי כל מה שבתוכה. אף כל מה שלא כנגד הטומאה. ככל הגולה באויר כ"ח הטמא.

עי' מש"כ למעלה לבאר ציור עד

ובזית מן המת נתון תחתיה (צב)

קורקורות (צב)

* גם כאן יהיה מחלוקת הרמב"ם והראב"ד האם הטומאה בוקעת עד התהום וכמש"כ לעיל ריש פירקין ציור ו בשם הבועז ע"ש.

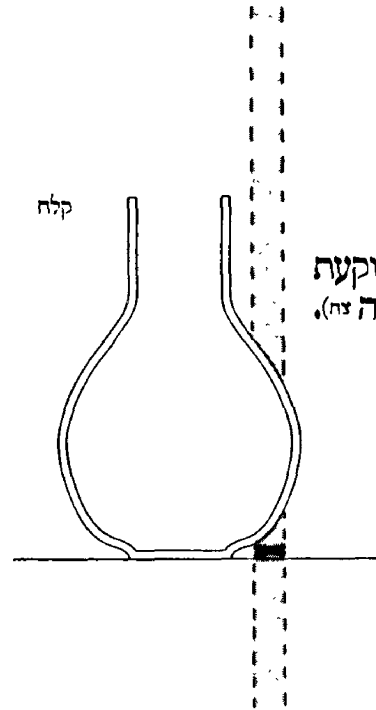
או בתוכה כנגד

(רע"ב) וכיון שאין הפסק בין אויר חוכה לאויר שעל גבה למעלה חולה לה. מחוץ שאינה מלאת חולה לה אין מלאת בחוכה:

טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת (צב). והחבית טמאה (צב). לא שחבית החבית טמאה טמאה. דהא הכא בחבית שאינה מקבלת טומאה עסקין. כדמוכח בסיפא. אלא החבית טמאה. כלומר אף כלי שבתוך החבית כנגד הטומאה טמאים. (רע"ב)

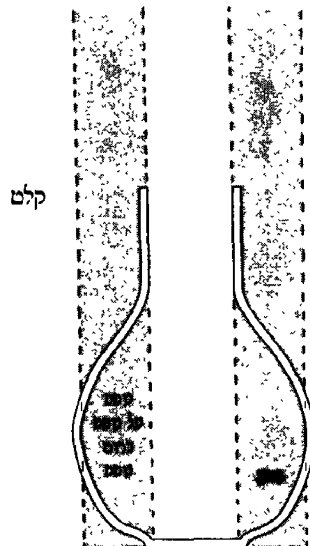
אהלות כוורת פרק ט

משנה מז

תחת דפנה מבחיץ (י) טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת (ז). והחבית מהורה (ח).

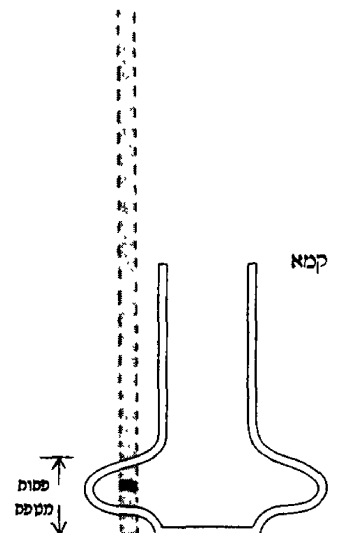
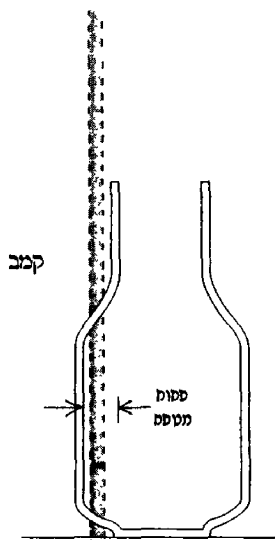
וכשיש [כזית] תחת הדופן דמי דפנה לכוורח שהיא מוטה על לרה דחוכה טוחר. לפי שיש הפסק בין אויר חוכה שכנגד הזית. לאויר שחולה לה כנגד הזית: (רע"ב)

בתוכה ותחת דפנה (צ). אם יש בדפנות פותח טפח (ק) הבל טמא (י) וכנגד פיה (כ) מהור (ג).

(רע"ג) אם יש בדפנות פותח טפח. שצנן החבית בולט כל כך לחוץ שיש שם במקום אחד עד [כנגד] פיה של חבית טפח על טפח צרום טפח:

(רע"ד) הבל טמא. שהאכל מביא את הטומאה בכל החבית חוץ מכנגד פיה שאין שם אהל. הלכך כנגד פיה טוחר:

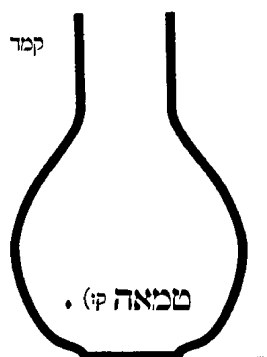

ואם לאו (רע"ז) דאין שם טפח.

טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת (ק). (רע"ח) טומאה בוקעת ועולה ואין טמא אלא כנגד הזית:

* גם כאן יהיה מחלוקת הרמב"ם והראב"ד האם הטומאה בוקעת עד התהום וכמש"כ לעיל ריש פירקין ציור ו בשם הבועז ע"ש.

צריכין לומר שאין טפח בין הדופן שמעל הטומאה לבין הקרקע שתחת הבטן דאלי"כ יהיה לה דין אהל תוך כל בטן החבית, בין דופן העליון של הבטן לבין הקרקע, דהרי דופן התחתון כמאן דלית' דמי בין שהוא כלי ואינו חוצץ, וכ"ש לקמן ציור קסו, דמיירי שם בכלי טמא.

אבל אם היתה

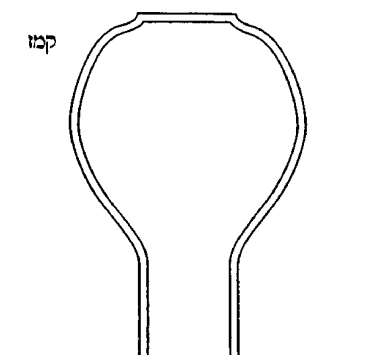
טמאה ק'.

(רע"ז) כגון סתם חבית שנלרפה בכבשן שהיא מקבלת טומאה. ואפי' היא טהורה.

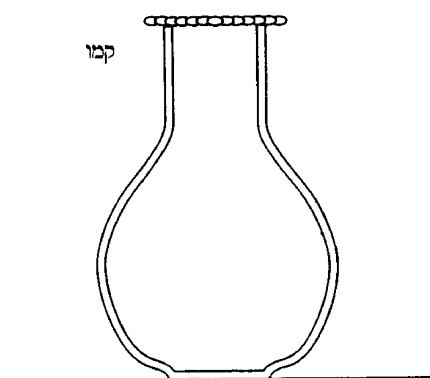

במה דברים אמורים ק'.

(רע"ז) בחבית שאינה מקבלת טומאה:

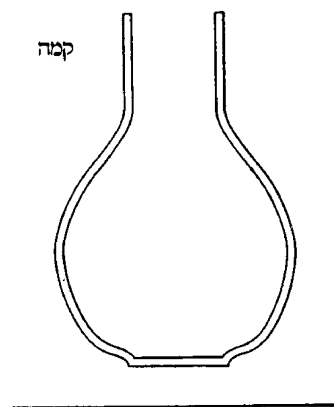

או כפויה על פיה.

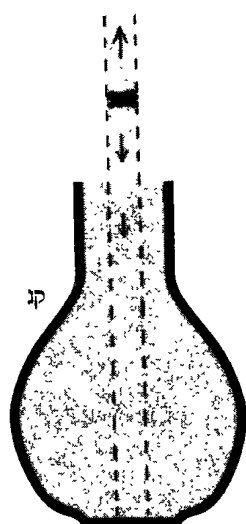

או מכוסה ס'.

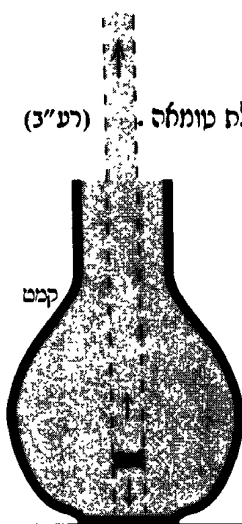
ודוקא דמכוסה בכפיסה. או בשאר כלי. אעפ"י שאינו מקבל טומאה. (רע"ז לעיל סוף מ"ג, ע"ש וחיו"ט הכא)

או גבוה מן הארץ מפה.

הכל טמא ק'.

או על גבה.

בתוכה.

* גם כאן יהיה מחלוקת הרמב"ם והראב"ד האם הטומאה בוקעת עד התהום וכמש"ב לעיל ריש פירקין ציור ו בשם הבועז ע"ש.

הטומאה בוקעת ועולה ויורדת ככל כליה ה"ל. אלא דכ"ח כיון שבוקעת הטומאה לתוך אויר הכ"ח הרי נטמאו כותלי הכ"ח סביב ונטמא כל האויר שתוך הכלי ולפיכך כל תוך חללה אשילו שלא כנגד הטומאה טמא. אבל למעלה ולמטה מהכלי רק עד הטומאה טמא (ועי' מ"ש בס"ד פ"ט סימן ק"ח). (תפ"י ביקול מחלוקת) [הקדמנו לפרק ו'] באמצע אות *

טומאה תחתיה.

אם היתה טמאה כגון סתם חבית שנלרפה בכבשן שהיא מקבלת טומאה. (רע"ז) עי' מש"ב למעלה לבאר ציור ע"ד, קמור

(רע"ז) הכא כל זמן שהחבית מוטמאין מטעם חיבורים מאחר דחבית עלמה טמאה. הארכנו כזה לקמן עמ' 90

(רע"ז) מה שכתובה

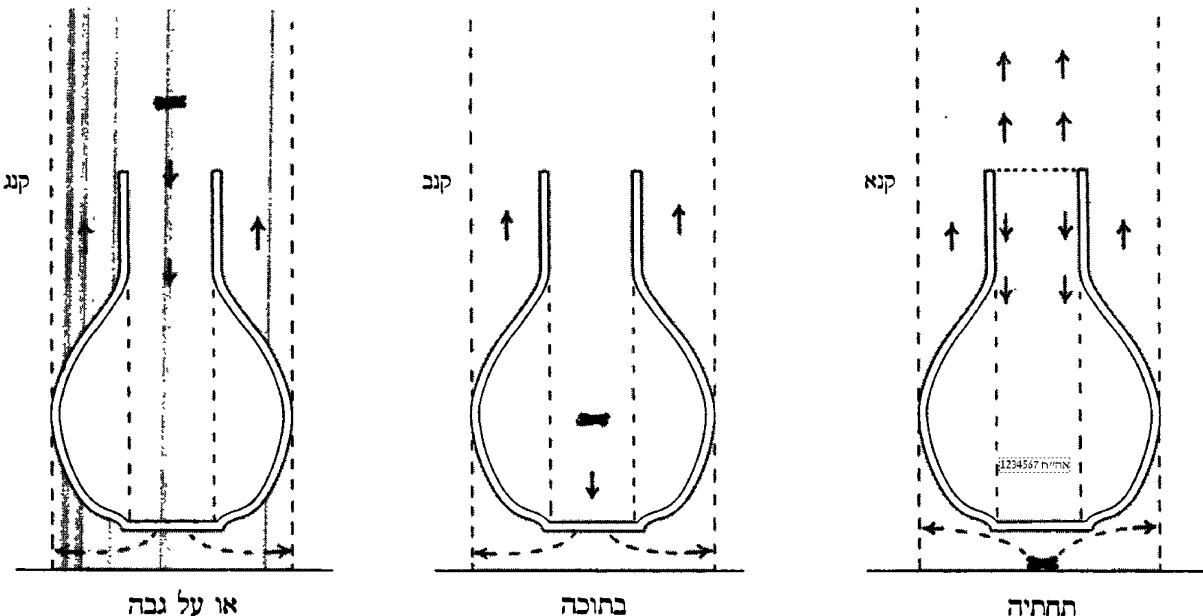
אפי' שלא כנגד הטומאה טמא. והמאהיל על גבה כנגד הטומאה טמא. שלא כנגד הטומאה טהור.

הרע"ב סבר, וכן הר"ש, דכל האויר תוך החבית מטמא כלים משום אב הטומאה, בעוד החבית מחובר לטומאת מת ואפילו מה שלא כנגד הטומאה, ומטעם חיבורין, וכמ"ב כתב הרע"ב לקמן פמ"ו מ"ג סר"ה טומאה בוקעת וז"ל ונטמאו כל הכלים שכתובה ואפי' שלא כנגד הטומאה כדאמרין בסוף פרק כוורת עכ"ל. ודלא כדברי המהר"ם מרומנובוביץ [וכן הוא דעת הגר"א בסוף המשנה] דר"ל דרק האויר כנגד הטומאה טמא טומאה חמורה, והחבית מטמא בנגיעה, מטעם חיבורין.

אהלות כוורת פרק ט

או גבוה מן הארץ מפת. ואפי' היא טהורה. (רע"ז) (תפ"י קו) שהחבית אינה צת קבלת טומאה וכלעיל סי' ז"א.

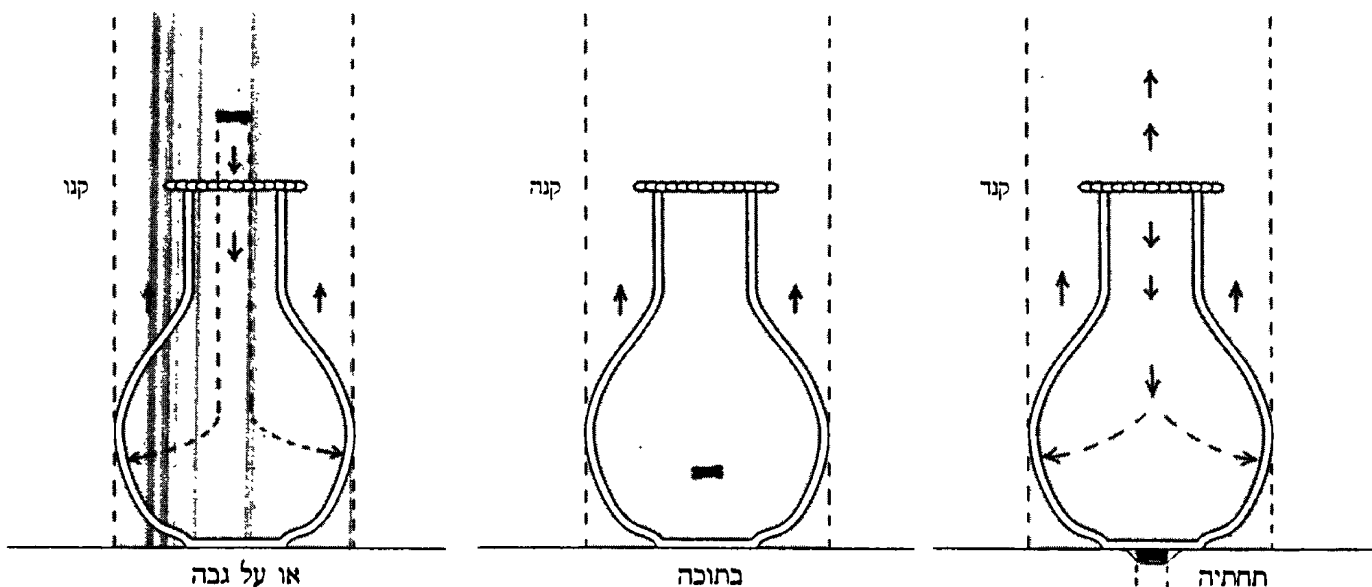
וג"ל שבאופן הזה צ"ל שבתוך הבטן טהור כמו לגבי כוורת מוטת על צדה וטומאה תחתיה או על גבה שתוכה טהור. וכלים אשר בתוך הבטן טהורים ואפי' אם הכלים שבתוך הבטן נוגעים בחבית עצמה אינם טמאים שאין כאן דין חיבורים, אע"פ שהחבית נוגעת בטומאת מ"א אפי' אין כאן דין חיבורין כיון שהחבית לא נצרפה בכבשן נחשבת היא ככלי אדמה, והוי כנוגע כמת ע"י דבר שאינו מקב"ט כגון נייר או פשוטי כלי עץ, וטהורים.

התפ"י מציין ס"ק ס"ו למכוסה כמו לעיל לכוורת מכוסה, משנה י"ג, אמנם לא בא לומר שחבית המכוסה בנסר דינו כמו כוורת עומד על שוליה מכוסה בנסר, דאין הנסר חוצץ בכה"ג, שהרי הוא נסמך על כלי דהיינו חבית, ואע"פ שלא נצרפה בכבשן ואינה מקב"ט עדיין הוי כלי, ובשלמא מה שחוצץ הנסר כשמונח ע"ג הכוורת, י"ל לפי שהכוורת מחזיק מ' סאה לפי התפא"י, ואינה כלי לגבי דין חציצה כרתגן בריש פרק ח', (ועי' תפא"י פ"ה אות מד), משא"כ החבית שלא נצרפה ודאי הוי כלי, ומשנה מפורשת היא פ"ו מ"א, "אפי' כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה", וחבית שלא נצרפה בכבשן היא כלי אדמה. ומתאי טעמא לא הזכיר הגר"א הנסר כמשנה יג דלפי פירושו הכוורת היא כלי שאינה מחזיק מ' סאה.

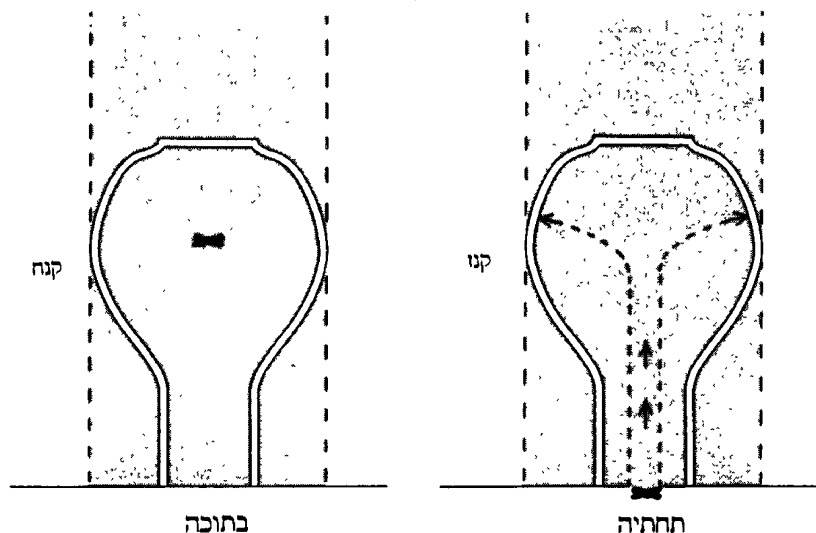
(תפ"י לעיל ס"ו) ר"ל או שמכוסה בכלי אחר שאמק"ט ואין למ"פ ביניהן. דאי במכוסה בנסר או בכסוי המחובר בהכלי עצמו. לא הוי גרע מכפוייה על צדה. שפיה פתוח רק מהלך. ואפי' כשהטומאה תחתיה או ע"ג. כל תוכה. וכן כל שלא כנגד הטומאה למעלה ולמטה טהור

או מכוסה ס' בטורה. (רע"ז)

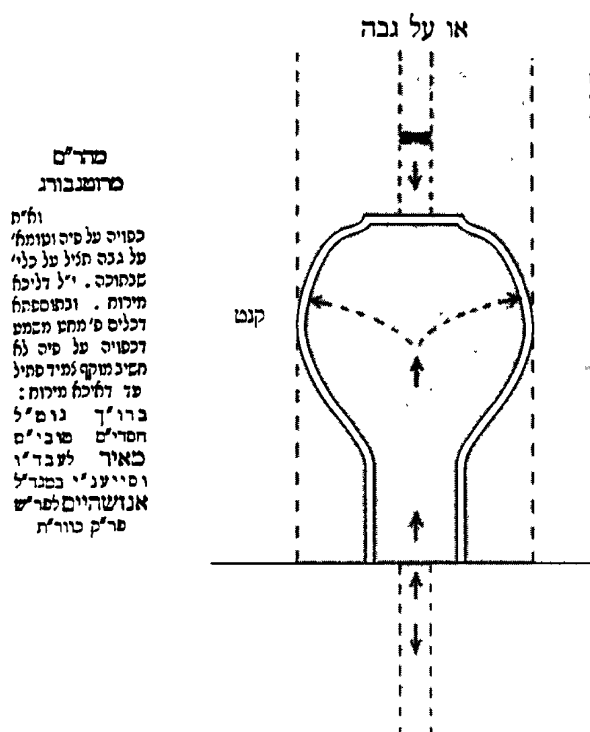

ויש לעיין בזה, כמו שכתבנו לעיל ציור פב, האם באופן כזה הטומאה יורדת עד התהום. ע"י מש"כ לעיל ציור עד, וכן ע"י ציור פב, ולכאורה גם כאן נאמר שהטומאה בוקעת ועולה מעל החבית ושוב יורדת, ומטמאת תוכה כל החבית כיון שהכפישה שהיא כלי לא נחשבת הפסק בין אויר תוכה לאויר שתוצה לה מפני שהכיסוי והחבית אינם כלי אחד ולכן הכיסוי אינו חוצץ בפני הטומאה.

אהלות כוורת פרק ט

כפויה על פיה . בטורה .
(רע"ז)

(רע"ז) ואין לתמוה כפויה על פיה וקומא על גבה תחיל
מה שכתובה [כללים] טהורים המוקפים למיד פתיל . דשאי
הכא דליכא מירוח:

בציור קנט, יש לנו חבית טהורה שלא נצרפה בכבשן ונחשבת ככלי אדמה
(כהג"ל בציור קלד), והיא כפוי' על פיה, ואפ"ה אינה מצלת על מה שכתובה
כמש"כ הרע"ב משום דאין כאן מירוח, והוא שיטת הראב"ד בפכ"א מהל' טומ"מ
ה"ג, שם"ל כל הכלים הטהורים שמצילין בצמיד פתיל אם כפויים על פיהם צריכין
מירוח כדי שיצילו על תוכם ותחתיהם, ולא כמו הרמב"ם שם, שם"ל שכלים
הטהורים הג"ל [וכלי אדמה בתוכם] הכפויים על פיהם, אפי' בלי מירוח מצילין
על תוכם ותחתיהם, מפני שהם כאהל, [חזין מכלי חרס שאין אהלי כלי חרס
מצילין, ואפי' עם מירוח ס"ל להרמב"ם שלא יצילו וכמש"כ שם].
ואין להקשות על שיטת הרמב"ם שרואים במשנתנו שכלי מירוח אין כלים
הטהורים הכפויים על פיהם מצילין, שהרי הרמב"ם ביאר משנתנו כפירוש
האליהו רבא לקמן עמ' 91, שכאן מיירי בחבית טהורה שכבר נצרפה בכבשן ולכן
דינה ככלי חרס שם"ל להרמב"ם (שאפי' עם מירוח) לא מצילין בכפויים על פיהם.
והנה על מה שכתבנו להראב"ד לכאורה קשה לשיטתו שהבאנו לעיל ציור ו,
שם"ל שטומאה ע"ג הקרקע אינה בוקעת עד התהום וא"כ בחבית הכפוי' על פיה
אך תבוא הטומאה לתוך החבית, דבשלמא לפי הרמב"ם י"ל שבכה"ג הטומאה
בוקעת עד התהום כמו לעיל ציור ו, יח, ומשם בוקעת למעלה לתוך החבית אך
לפי הראב"ד שהטומאה אינה בוקעת עד התהום צ"ע, ועי' מש"כ גם לעיל בציור
פמ, ולקמן קע,

מפני שדברי הרע"ב בסוף המשנה כולל הרבה כללים מכל המסכתא הביאנו באורים
לכל דיבור ודיבור שכתב ו"ל בשם הר"ש

(רע"ז) בד"א

בטהורה. נחצית שאינה מקצלת טומאה: אבל אם היתה טמאה.
כגון סתם חצית שנצרפה בכבשן שהיא מקצלת טומאה. או גזוהה
מן הארץ טפה או מכוסה או כפוייה. ואפי' היא טהורה. וטומאה
תחתיה או בתוכה או על גבה הכל טמא. דאי נח קצולי טומאה היא ויושבת על שוליה וטומאה תחתיה. או בתוכה. או על גבה [א]
אע"פ שאין כלי חרס מיטמא מגבו [ב] נטמאת כאן החצית עצמה [ג] מידי דהוה אכלים שכתובה [ד] מאחר שאינה מוקפת צמיד פתיל [ה]
דאין

במה דברים אמורים (ק)

בטהורה (ק). אבל אם היתה טמאה (ק).

או

(דף רא ע"ב, מדפי המשניות)

[א] מכאן ולהבא מיירי הרע"ב רק בטומאה תחתיה דטומאה בתוכה או על גבה פשוט שהחבית טמאה, אבל בתחתיה.....

[ב] דמן התורה כלי חרס מטמא רק מתוכו דהיינו מאוירו, ולא מבחוץ, ומש"ה ניצל כלי חרס בצמיד פתיל או בדפנות אהלים.

[ג] פי' מבפנים, וכדלעיל ציור קמח, שהטומאה בוקע למעלה חוצה לה עד לרקיע, וחוזר ונכנסת לתוכה.

[ד] פי' מידי דהוה אחבית דלעיל ברישא דמתניתין דאינה מק"ט, דכלים שבחוץ החבית נגד הטומאה טמאים דטומאה חוזר ויורדת לתוכה, ציור קלו,
ה"ה הכא בכלי חרס עצמו, דמ"ש

[ה] ואפילו היא מכוסה למעלה על פיה, ואפילו בדבר שאינו מק טומאה כגון נסר, מאחר דליכא מירוח אינה ככלי מוקפת צמיד פתיל ואינה מצלת לא
על עצמה ולא על מה שבתוכה (לקמן פ"ב מ"א, ועי' באל' רבא שם)

פ"ה מ"ה]. ועיין בפ' ללקמן משנה ו' [נפ' הר"ב]: או גבוהה מן הארץ טפח. פי' הר"ב ואפי' טומאה על גבה. כדפי' [הר"ב] במ"ב: או מכוסה. נראה שהר"ב וכן הר"ש. סמכו על מה שפירשו במשנה יג דמכוסה היינו בכפיפה וכו' וה"ל אע"ג דבחבית שהיא טהורה ואינה מקבלת טומאה או גבוה מן הארץ טפח. או מכוסה (סו). או כפויה על פיה. טומאה תחתיה. בתוכה. או על גבה. הכל בטמא קא:

על מה שכתובה כללים טהורים וכו'. ואף למ"ש בשם הרמב"ם בפ"ה מ"ו [ד"ה טהור]. דאין לריך מירוח. היינו היכא דיש לו דין אהל משא"כ הכא שאין דין אהל לבחית זו. אע"פ שהיא טהורה. כדפי' לעיל: ("תחתיה" פי' תחת שוליה דלא קתני תחת דופנה מבחון. מהר"ם: הכל טמא. כתב הר"ב מטעם חיבורין. וכו' הר"ש [ותמיהני שפירש כבר דאין כלי מזיל כו'. א"כ למאי לריכא לטעמא דבחיבורין. ומהר"ם מפרש דבחית עלמה טמאה דכיון דהטומאה עולה למעלה מפיה ואין הפסק כו'. וכמ"ש בשמו לעיל. במ"ו והיינו נמי דכתב הר"ב מידי דהוה אכלים שכתובה. וכ"כ בהדיא בפט"ו

מ"ג. ומסיק נמי הא טעמא דבחיבורין. וקשיא מה שהקשיתי. וטו דמתוך כך מסיים [דוקא כלים שכתובה שלא כנגד הטומאה שנוגעת בה. ומשום דיקרב דיקרב [ועיין ברפ"ז מ"ש בדבור על האדם כו'] אבל כלים שלא כנגד הטומאה שאין נוגעין בגופה של חבית. אלא נוגעים בכלים שנוגעין בה טהורים. ומכאן אני מיישב [הא דאיתא] פ"ק דפסחים [דף יז ע"א] התם רביעי. הכא שלישי. דאוכל הנוגע באוכל הנוגע במת. הוי ראשון. כמו אוכל הנוגע במת. ולא יקשה לפירש"י להטעם [נחום ד"ה רביעי]. ע"כ. [וקשיא לי אמאי אין כל הכלים מקבלים טומאה מפני שהטומאה עלמה מתפשטת עליהם שנכנסת לחוך פיה. וכן לעיל משנה י. לא חילק בין כלים לכלים. ואף לא במשנה יג]:

(* דנור זה מלא נד"ש ונשטם נד"ק :

דאין כלי מזיל אפי' על מה שכתובו [א] אלא עם דפנות אהלים [ז] במקום שאין הפסק מאויר תוכו לאויר שחוץ לו [ח]. והוא תחתיה היינו תחת שוליה שלא חת דופנה מבחון [ט] וטמאת החבית עצמה וכיון דחבית עצמה טמאה היא [י]. נטמאו כל כלים שכתובה אפי' שלא כנגד

הטומאה [יא] דאע"ג דקיימא לן דאין אדם וכלים מיטמאין מאויר כלי חרס [יב]. הכא כל זמן שהזית תחתיה מיטמאין מטעם חיבורים [יג] מאחר דחבית עצמה טמאה [יד] וכן גבוהה מן הארץ טפח אפי' טהורה [טו]

חזינן תחתיה כאלו הוא מלא טומאה [טז] ואפי' טומא על גבה [יז] והשטח כל הני אין דינם שזה. דאם החבית מקבלת טומאה. מה שכתובה אפי' שלא כנגד הטומאה טמא. והמאהיל על גבה כנגד הטומאה טמא. שלא כנגד הטומאה טהור [יח]. אבל גבוהה מן הארץ טפח או מכוסה או כפויה על פיה המאהיל על גבה אפי' שלא כנגד הטומאה טמא [יט] ואין לתמוה כפוייה על פיה וטומאה על גבה תזיל מה שכתובה [ככלים] טהורים המוקפים צמיד פחיל. דשאני הכא דליכא מירוח [כ]:

[י] כלומר, דאין כלי מזיל אפי' על מה שכתובו..... במקום שאין הפסק מאויר תוכו לאויר חוצה לו:

[יז] כלומר, ויש עוד דרך שכלי ניצל על תוכו אפי' בלא צמיד פחיל, וזהו בדפנות אהלים. בטומאה תחתיה דפנות אהלים מציל (לעיל פ"ה מ"ב מ"ג מ"ה, ופ"ו מ"ב רע"ב ד"ה ואם לאו טמאין)

[יח] (הרע"ב כתב בזה הלשון גם לעיל בכוורת יושבת על שול"י במשנה יג, וגם לאותו הטעם), ועכשיו קאי הרע"ב על מה שאמר [בשם הר"ש] לעיל בריש דבר זה "דאי בת קבול"י טומאה היא ויושבת על שוליה וטומאה תחתיה..... אע"פ שאין כלי חרס מטמא מנבו וכו' שאין כלי חרס מטמא מנבו נטמא באן החבית עצמה" פי' טומאה תחת החבית אין הטומאה יכולה לבא לתוכה דרך שוליה לפי שאין כלי חרס מטמא מבחון רק מאוירה, אבל הטומאה בוקעת למעלה מהחבית עד לרקע דאין שום כלי חוצץ, ואח"כ חוזרת ונופלת מהאויר הטמאה שלמעלה הימנה, למטה לתוך החבית ומטמא החבית מדין מאהיל הטומאה עליה.

[ט] כלומר, דאם לא היתה הטומאה תחת שוליה אלא תחת דופנה כמו ציור קלח לא היתה מקום לטומאה ליכנס לחבית, דאז ה' ככוורת שהיא מוטת על צידה דתוכה טהורה.

[י] וגוירת הכתוב היא דכל מה שהוא בתוך אוירו של תוך כ"ח כנוגע בכ"ח עצמה, מפסוק "כל אשר בתוכו יטמא" (פ' שמיני פסוק עז)

[יא] והכא החבית בעודה מחוברת לטומאת מת, החבית מטמאה משום אב הטומאה, מטעם חיבורים, דכל הנוגע בטמא מת בעודן מחובר למת הרי הוא כמוהו, ומשום זה גם אוירה טמא מת אפי' שלא כנגד הטומאה, והכלים המונחים באוירה כאילו נגעו בגופה (ועי' רש"י) דכל תוך החבית כתבית, ציורים קמת, קמט, קנ, [וזהו שיטת הרע"ב והר"ש, ודלא כמהר"ם מרוטנבורג והגר"א שהבאנו לקמן באריכות ובציורים] (ועיין חפ"י לעיל תחת ציור קנ),

[יב] כיון דכלי חרס אין נעשה אב הטומאה אלא לעולם נעשה רק ראשון לטומאה [לא פחות ולא יותר] אפילו נטמא ע"י אבי אבות הטומאה [כדאיתא בסוף עירובין], דכל שאין לו טהרה במקוה אינו נעשה אב הטומאה, לפ"ז אדם וכלים אינם נטמאין מכלי חרס, דאין כ"ח מטמא אלא אוכלין ומשקין להיות שני [ומשקין תחילה מ"ח דבר] ואפילו כשעדיין הטומאה בתוכה [כמו השרץ והפת בתנור (כלים פ"ה מ"ה), דאויר כ"ח הוי בגופו של כלי ונטמא הפת רק שני מהתנור ולא ראשון מהשרץ]. הכא שאני....

[יג] דאמרינן חיבורים בחבית הנוגע במת, והחבית נעשה כמת עצמו [אבל בטומאת שרץ אין בו דין חיבורים, ועיין בועז פ"א סימן א'] נמצא כל אויר תוכה טמא מחבית עצמה.

[יד] דאילו היתה טהורה אין עליה דין חיבורין, דכלי טהור לא נעשה חיבור למת אבל מאחר דחבית עצמה טמאה, הגם דחבית עצמה אינה יותר מראשון לטומאה, מ"מ בשעת חיבורין לטומאה החבית מטמא לכלים כאילו נגעו במת עצמו [אבל אחר שפירש הטומאה מתחתיה נשאר החבית רק ראשון לטומאה ואין מטמא עוד כלים רק אוכלין ומשקין]

[טו] ר"ל טהורה ואין מקבל טומאה דלא נצרפה בכבשן.

[טז] מפני שיש שם דין אהל תחת כל החבית. ציורים קנא, קנב, קנ,

[יז] בוקעת הטומאה לתחת החבית ומתפשטת, שאין כלים חוצצים ואפילו כלים שאין מק"ט כמו בציור קנב,

[יח] כציורים. קמת, קמט, קנ,

[יט] שכל השטח על גב טומאת אהל של כלים, טמא עד הרקיע. [וצ"ע אמאי לא מדברים הרע"ב והראשונים ו"ל כלל מחלק החבית שבין דפנות הבטן ציורים קנא, קנב, קנ, אבל פשוט שזהו טהור כמו כוורת מונחת על צידה]

[כ] כלומר, אין כלים הטהורים מצילין בצמיד פחיל, באהל המת, כפויה על פיה, בלי מירוח (כלים פ"י מ"א) כשיטת הראב"ד, והרמב"ם חולק. (ועי' מה שכתבנו אצל ציור קמט, בנוגע המחלוקת)

אהלות כוורת פרק ט

משנה מז לפי אליהו רבא

הגר"א ז"ל פירש המשנה בסתם חבית, והיא כלי חרס שנצפרה בכבשן, דהיינו שמקבלת טומאה אבל עדיין לא נטמאה, ולשון המשנה "והחבית טמאה" היינו טמאה ממש, שכבר נטמאה ודלא כהרע"ב.

אליהו רבא

מז חבית שהיא יושנת
כ"י טומאה נוקעת כ"י דכל
שלין לה אלא כיסוי אחד
מלמטה^א אמרין כ"י נוקעת
כדלמדיקין גבי כוורת

והחבית טמאה

והחבית טמאה, פי' הכל בחבית
כ"י שליין הכלי חוץ א"כ
הטומאה העולה למעלה נכנסת
דרך פי' לחובה ומטמאה (מל'
ג'אור הגר"א חוספתא פרה
מ"ג ד"ה אלא דף מד', מדפי
החוספתא)

דנוקעת

וטמאה מאוירסה

לחובה

אמרין כ"י נוקעת, דכל
המשניות לעיל בפירקין, כוורת
מוטה על גדה וטומאה חסמיה
לא אמרין לשון נוקעת כיון דיש
לכוורת שני כיסויין, אלא כיושנת
על שוליה דליין זה רק כיסוי
אחד אמרין כ"י נוקעת.

פי' כיון דהחבית טמאה [הגם
רק דלשון לטומאה] הטומאה
נוקעת מחסמיה לחובה ומטמאה
מאחירה כל מה שהוא כנגד
הטומאה. [וגם בחובה כנגיעה
מעט חיצונית, כדברי המהר"ם
לקמן אלא צ"ל קסו, ונמנולר
בהערה למטה]

מן חבית (א) שהיא

יושבת על שוליה באויר. וכ"ז מן המת
נרתן תחתיה (ב).

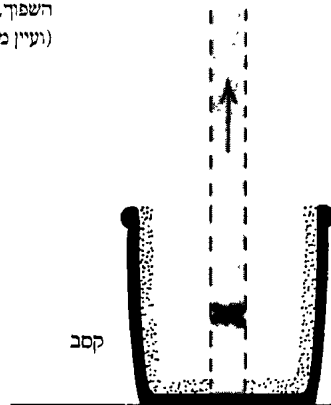

הנה בציוור קס ע"כ צ"ל שאין הטומאה נוקעת מתחתיה לחובה מפני שהוא
כלי חרס טהור וכל כלי חרס אין הטומאה נכנסת לחובה מבחוץ, אלא הטומאה
קפצה את החבית, ועולה לעל גבה עד הרקיע, וחזרת ונופלת לחובה ומטמאת
את החבית, ורק אח"כ הטומאה שהיא מונח תחתיה נוקעת ועולה. ומפני' כתב
התנא בוקעת ועולה, שטומאת החבית והבקיעה כאין כאחת.

דאנ"פ שאין טומאה נכנסת לכלי חרס מבחוץ מדין תורה, כיון שנשמה בוקעת
לחובה, דקיימא לן ככ"ח כשהוא טמא, הטומאה נכנסת לחובה מבחוץ [וכן
מצינו בכלי חרס צמיד פתיל, ראינו מציל כשהוא טמא]. ואין זה דומה לציוור
עה, לעיל, דשם הכוורת כלי עץ שטומאה נכנסת לחובה מבחוץ. וחידוש זה
כתב גם הגר"א בבאור הגר"א לחוספתא פרה פ"י מ"ג ד"ה אבל (דף מר' מרפי
החוספתא) וז"ל אבל אם נטל השרץ וכו', אבל אם היה מת מונח תחתיו ודאי
טמא, דלא מיבעיא אם אינו גבוהה טמא שהטומאה נוקעת ועולה [פי' כיון
שטומאה רצוצה בוקעת ועולה וקפצה לעל גב הכלי וחזרת ונופלת לחובה ומטמאת את
הכלי ואח"כ בוקעת את הכלי הטמא] שוראי הכלי טמא מחמת שהטומאה נכנסת
לחובה [ולא כתב רבינו בוקעת לחובה אלא נכנס לחובה, דהיינו מעל גבה לחובה]
ואפילו אי גבוהה טמא נמי כיון שאין הכלי חרץ. [פי' כשהוא גבוהה טמא נעשה
אהל תחתיו, וסר"א דהוא חרץ, זה אינו, כיון דקיימא לן שכל הכלים אין חרצין, ורק כלי
חרס חרצין באופן שאין הטומאה נכנסת בו מבחוץ]. א"כ הטומאה העולה למעלה
נכנסת דרך פי' לחובה [ו] מטמא עכ"ל.

וע"ע מה שכתבנו לקמן פ"י מ"ו ציוור יג וה"ה בא.

ושמעתי לפרש דברי הגר"א בענין אחר, שכונתו הוא שטומאה רצוצה בוקעת
השולים של כלי חרס, מיהו אינו נראה, דלא מצינו בשום דוכתא דטומאה
נכנסת לכלי חרס מבחוץ, דהיינו הכתוב היא דכלי חרס אינו מיטמא אלא
מאחירה. וגם כתב הגר"א ז"ל בריש פירקין (דף קצב; מדפי המשנה) וז"ל מדי
דהוי [כוורת] אכלי חרס דמציל ולא חייין עכ"ל, ר"ל טעם דכוורת מציל
ארנפשי' וחובה טהור מפני שהוא דומה לכלי חרס, ולא כלי חרס מוקף צמיד
פתיל, אלא חבית של חרס מוטה על צדה, דודאי אינה דומה לכלי צמיד פתיל
דהלא הכוורת מחולחלת בשולים היא, וא"כ טומאה בבית למה אין הטומאה
נכנסת לתוך הכוורת דרך הנקבים, הרי שיעור נקב שנעשה ע"י אדם בכלי
צמ"פ בכל שהוא, אלא ר"ל דכוורת מוטה על צדה דומה לכלי חרס, וטומאה
תחת' וכמו שאין טומאה נכנסת לכלי חרס מבחוץ כמ"כ אינה נכנסת לכוורת
מבחוץ, וזהו הדמיון הנ"ל. ואין לומר שכונת הגר"א במה שכתב כלי חרס מציל
ולא חייין הוי מטעם שני כיסויין, דא"כ אין זה דמיון אלא היא היא, ולצורך
הדמיון היה להביא מושל אחר, אלא צ"ל כמו שכתבנו, שדומה לכלי חרס,
שטומאה אין נכנסת לכלי חרס כלל מבחוץ. (וע"ע מ"ש ב"ה תפ"י ס"ק ק"ח)

או בחובה כנגד
קרקורותיה (א). טומאה בוקעת ועולה
בוקעת ויורדת (ב). והחבית טמאה (ג).

* גם כאן יהיה מחלוקת הרמב"ם והראב"ד האם הטומאה בוקעת
עד התהום וכמ"ש לעיל ריש פירקין ציוור ו בשם הבועז ע"ש.

חדת דפנה מבחוץ (א) טומאה בוקעת
ועולה בוקעת ויורדת (ב). והחבית טמאה (ג).

וגם זהו דעת הרמב"ם בפירושו, ובפ"ז מהל' טומ"מ ה"ו, וז"ל. היתה הטומאה
תחת עובי דפנה טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת והחבית טהורה. ולמה
החבית טהורה שהרי אין הטומאה בוקעת באחירה אלא כדפנה וכו'.

והכא בציורים קס- קסד אין צריך לחבית בטן, ורק בסמוך בציוור קסה, כמו שכתב באליהו רבא שם.

אליהו רבא

תחת דפנה
מנחן שהטומאה תחת עובי
הדופן מנחן טומאה נוקעת
דרך עובי הדופן והחבית
טהורה דליין הטומאה נכנסת
באחירה:

אהלות כוורת פרק ט

משנה ט

ואח"כ התחיל הגר"א לפרש המשנה
בחיבת שיש לה במן בדופנה

אליהו רבא

בתוכה ותחת דפנה (ס). אם יש בדפנות
פוחת מפה (ק) הכל ממא (פ) וכנגד פיה (ק)
מהור (פ). ואם לא מומאה בוקעת ועולה
בוקעת ויורדת (פ).

וכנגד פיה מהור: מכאן הכרח לומר שהגר"א ז"ל
למד כמו המהר"ם מרוטנבורג (ע"י לעיל ציור קס),
שאור כל חרם לא נמא בחיבורו, דהרי הגר"א ביאר
משנתנו בחיבת שנצפה בכבשן דהיינו שיש לה דין כל
חרם וא"כ במומאה בתוכה ותחת דפנה גם אור בתוכה
שכנגד פיה הי' צריך להיות ממא וכמ"כ הרע"ב בספא

דמשנתנו בחיבת ממא ומומאה בתוכה כיון שהחיבת עצמה ממא. כל האור שתוך הכלי ממא
ממש לממא מומאה שבעה ממעם חיבורים, וה"ה כנגד פיה, וע"י לעיל ציור קמח, מש"כ שם, ואלא
כדי לפרש המשנה שכנגד פיה מהור כשהמומאה בתוכה ותחת דפנה, חייבים לומר לפי הגר"א שאפי'
עם חיבורים אין אור כל חרם ממא כלים שבתוכה, [אלא א"כ נוגעים הכלים בהחיבת עצמה],
וכמ"כ המהר"ם מרוטנבורג לענין חיבורים [אע"פ שהמהר"ם עצמו פירש המשנה כמו הר"ש
הרע"ב בחיבת שלא נצפה בכבשן].

ולפי הרע"ב שם"ל שאור כל חרם ממא מומאה שבעה עם חיבורים לא קשה ממתניתין הא רכנגד
פיה מהור, דהרי הר"ש והרע"ב ביארו משנתנו שמיירי בחיבת חרם שנצפה בכבשן ונחשב ככלי
אדמה [ציור קלו, קל], ובכ"ה ראי אין חיבורים לממא האור כיון שהחיבת עצמה מהורה.

ואם לא מומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת (פ).

הכא לא תני "והחיבת ממא" כמו ברישא
רמתניתין, כיון שהחיבת כבר נמא נמא כשנפל
המומאה לתוך החיבת קודם שבאה תחת
דפנה, ולפי פ"י הרע"ב החיבת מהורה כמו
שכתב לעיל.

אליהו רבא

בר"א נמורה אכל אם
היטה מומאה לא גרסינן לה
דכח לא שאלו לן בין
עמאה לטורה דכולכו לא
חיינו אלא כמסות על
דריבן (דס' ע"ז ג') הוא
דשאלו לן כדנענא למימר
קמן. והכא גרסינן הכי
היטה נכוסה מארץ טפח
או מכוסה או כסוי
על פיה כו'. דס"ל אכל
לעמא כל שחתיה וחיטה
חוללת נכוסה כסומאה לכל
שלמפלס הלכך עומאה
תחתיה נכוסה או ע"ג
הכל טמא :

היטה גבוה מן הארץ טפח

קס

או מכוסה

קסט

או כפוייה על פיה (הכי גרסינן לפי הגר"א, ולא גרס "אל היטה עמאה")

קע

ע"י לעיל מש"כ תחת ציור קנט,
וגם הכא קשה לפי הראב"ד
שם"ל המומאה ע"ג קרקע אינה
בוקעת עד התהום, היאך תבוא
המומאה לתוך החיבת, ואע"פ
שמיירי כאן בחיבת שנצפה
כבשן אבל עדיין היא מהורה עד שתבא
המומאה לתוך אורה, ואין מומאה נכוסה
לתוך כלי חרם מבחורין, וקושיא זו רק במומאה
על גבה ולא במומאה בתוכה או תחתיה.
ופשוט הוא.

במומאה תחתיה יש
לעין, האם המומאה
יורדת עד התהום,
כמ"כ לעיל בציור
פב, וע"ע ציור קנד.

שנה והדלה ליוצרי וצוראי שהאיר עיני במשנה זו ומפרשי

אהלות כוורת פרק ט

קיצור ראשי פרקים לכמה שיטות של מפורשי המשנה דפרק הכוורת

היות שבפרק כוורת רבו הדיעות במפורשי המשנה, לפירוש הכוורת, ומהו מחולחלת, ומהו אפוצה וכו' ודין תוכה של כוורת, לא הארכנו בציורים כל כך לפי כל השיטות כדי שלא לבלבל את הלומד, אבל ראינו כדאי להביא בקיצור תמצית מן השיטות לפרק זה, ומן הקשיות והביאורים שבדבריהם ז"ל.

דעת רבותינו ז"ל, הר"ש, הרא"ש, והרע"ב

כוורת: כלי עץ מחזקת מ' סאה.

תוכה טהור: דכיון דהכוורת מחזקת מ' סאה הרי היא מן ה"כלי עץ הטהורים" דאין מקבלים טומאה, ומצילין על חוץ כזמיר פחיל (כלים פ"י מ"ה), וסבירא להו [הר"ש, הרא"ש, והרע"ב] דאין הטומאה נכנסת לשום כלי טהור מבחוץ לטמא את מה שבתוכו רק דרך פיו, כמו שאינה נכנסת לתוכו כשהוא מוקף צמיד פחיל ומונחת צהל המה, א וכוונתן למה דחנן, כלי טהור מוקף צמיד פחיל עומד על המה כלים שעל גביו טמאים ותוכו טהור ב, וכמ"כ הכוורת מוטת על גדה דאע"פ שהכוורת מלכל על מה שבתוכה, אינה מלכל על מה שחצתה וגבה כנגד הזית של הטומאה [צ"ח ה, ג] דעל מה שבתוכה דין הוא שציל, דאפילו מונחת צהל המה מלכל צמיד פחיל כיון שאינה מקבלת טומאה, אבל מה שחצתה ושעל גבה אינה מלכל כיון דכלי היא, כדחנן לעיל פ"ו, אדם וכלים נעשים אהלים לטמא, אבל לא לטהר ג, נמצא שמלכל רק על מה שבתוכה.

וסבירא להו [הר"ש, הרא"ש, והרע"ב] שכל אופן הטומאה אינה צוקעת לתוכה מבחוץ, ואפילו יושבת על שוליה וטומאה חצתה ג"כ אינה צוקעת את השולים לתוכה מבחוץ, אלא קפצה הטומאה למלמעלה מהכוורת, ונכנסת לתוכה למלמעלה למטה דרך פיה (משנה י"ג צ"ח ע"ד) ד

מחולחלת: נקדים פומח טפח פקוקים בקש ואין הסמימה מהודקת והטומאה יוצאת דרך הנקבים לצית כיון דלא מהדקי, אבל אין הטומאה נכנסת מן הצית לתוכה דרך הנקבים. — ומהו מחולחלת, כמו מגופת הצית המחולחלת דפרק י' דכלים מ"ג, הילכך הואיל והוא רפוי חשוב כפתוח להוציא, וכסתום להכניס, דיותר בקל טומאה יוצאת ה [ממה שנכנסת]. הילכך לעיולי לה טומאה חשוב כסתום, ולאפוקי מינה טומאה חשוב כפתוח.

פתוחה ופקוקה בקש: פתוחה מיירי בשוליה ונמצטל מחמת זה מתורת כלי וחוצת, ופקוקה בקש כדי שלא תלא הטומאה לחוץ ו, ודפנותיה שלימות שאינה מחולחלת ז צ"ח יח

אפוצה: אפילו אין דפנותיה שלימות אלא שאפוצה, כלומר סתומה במקום שהיא מחולחלת ואין בה חילחול טפח ז. וכעין זה כתב הרא"ש ז"ל, שהנקבים סתומים מהודקים ולא נשאר טפח אחד רפוי אז אין הטומאה יוצאת מתוכה לצית. והר"ש פירש דעינין אחר קצת.

וצריך להבין:

א'. כיון שהכוורת מחזקת מ' סאה, מהו הנפק"מ בינה לשדה, חצבה, ומגדל, כוורת, וכו' צפ"ח מ"א שמחזיקים מ' סאה וחוצצים. [ומהאי טעמ' לא מפרש הגר"א צהליהו רצא, ריש פירקין, במחזיק מ' סאה].

ב'. במחולחלת, הטעם למה נקדים פומח טפח ופקוקה בקש חשיצי כפתוח להוציא את הטומאה מכוורת לצית דרך הנקבים, משא"כ מצית לכוורת.

ג'. ועוד צריך להבין אמאי צריכין בכלל מחולחלת, נקדים טפח פקוקים בקש, הלא הטהרה של כוורת לשיטתם אינה מפני הנקבים אלא מפני שהיא מחזקת מ' סאה, והא אפילו אינה נקובה כלל, הטומאה בתוכה יכולה לצאת לצית, "שאין כלי נעשה אהל לטהר" דאע"פ שהכוורת מחזקת מ' סאה מ"מ כלי היא, וכשהטומאה בתוכה וכולה כמאן דמליא טומאה הוה, ליכא חצבה בינה לצין הצית וצוקעת לצית, [דכלי שהוא צמיד פחיל וטומאה בתוכה, אינו מציל על הטהרות שצבית] דאין צמיד פחיל מציל על הטומאה וכ"ש הכא. כך הקשה המשנ"א, (מ"א, ד"ה צמורה)

ד'. אמאי חנינן במשנה ז' דצ"א צומן שהיא כלי מחולחלת. ועי' שם בדברי הרע"ב. ועוד, במשנה ה' כתב הרע"ב "והשתא מיירי צומן שהיא כלי מחולחלת" אע"פ שפיה צפנים. (ועי' מה שכתב המהר"ם בזה צמ"ו)

ה'. אמאי מדמה הרע"ב והרא"ש הכוורת לכלי מוקף צמיד פחיל שאין הטומאה נכנסת לתוכה מבחוץ. דבשלמא צמורה על גדה יכולין לומר שהיא כמו מוקף צמיד פחיל, הואיל ואין לה אהל המה מאהיל על פיה, ט אבל

אהלות בוורת פרק ט

צעומדת על שוליה צאור אחאי אין הטומאה צוקעת לחוכה מתחתיה, וכן צחצית שלא נשרף צכצשן וטומאה תחתיו דלמרינן שאין הטומאה נכנסת מצחוך (משנה טו) י
ו. וצריך להצין שהרע"צ יא מודה לכל המשניות בפרק כוורת [חוץ מצצות דפתוחה ופקוקה צקש דצמשה י"צ וצמשה י"ד] הרי הן דצרי התנא קמא. וחכמים חולקין עליו צמשה י"צ וס"ל דכוורת פחותה ופקוקה צקש הוה כמחזיק מ' סאה משא"כ צסתם כוורת. ולא פירש הרע"צ לנו למה הכוורת טהורה לפי חכמים, כשאניה מחזיק מ' סאה
ותמוה דלפי זה סידר רבינו הקדוש כל הפרק כפי הת"ק ולא כפי חכמים, וגם לא הגיד לנו מי הוא הת"ק, וכחצ צמשה י"צ רק, "פחותה ופקוקה צקש או מחזקת מ' סאה כדצרי חכמים", וגם לא הגיד לנו היכי מצינן דצרי החכמים, וגם "משמע דכך הלכה, ואי הכי לית הלכתא ככל הני סחמי דמחני' דכולהו פירקין" (ג' חיו"ט מ"ב) [וצאמת י"ל שפ"ח מ"א ג"כ הוי לפי חכמים, וכן מגדל צפ"ד].

המהר"ם מרוטנבורג

כוורת: גם המהר"ם פירש שהכוורת מחזקת מ' סאה.
פתוחה ופקוקה בקש: כיון שנצטל מחורת כלי, הוה כמו שני נסרים ורוס טפח ציניהם, וממילא צמשה ג' צטומאה תחתיה טומאה רצוה היא וצוקעת את דופן התחתון ודופן העליון חוץ.
והקשה שם המהר"ם, וז"ל, וא"ת ולמה כנגדו עד התהום טמא ותו לא, והלא צוקעת נמי לתוכה כנגד הטומאה עד דופן העליון, עכ"ל. וחריך דאה"נ דצוקעת לחוך הכוורת עד דופן העליון. וז"ל ונראה כיון דלמעלה הימנה אינה צוקעת עד לרקיע לא חש להזכירו, עכ"ל. וקשה מה יהיה גבי פיה לפניס (ציור מג) דכיון דצוקעת לתוכה למה לא תתפשט צכל הכוורת ומטמא גם את הצית דהא דופן עליונה הוי אהל (ועי' חו"א סימן צ' ס"ק יא).
מחולחלת: כמו הרע"צ, והר"ש, יב והיינו דצפנומי.
אפוצה: כמו הרא"ש דהסתימה מהודקת היטב.
פחותה: היינו צשולים.

הרמב"ם כפי הכסף משנה באריכות פירושו על האי פירקא, הגלוה על פ"ט מהל' טומ"מ.

כוורת: מחזקת מ' סאה [וכמו הרע"צ והרא"ש]. וצכוורת של עץ מיירי.
[הקשה המשנ"א (צחקמה חות ג') שהרמב"ם עצמו כתב צפ"צ מהל' טומ"מ ה"צ, וכ"ה צראצ"ד, שהצאים צמדה הם כלהלים ואינם ככלים ולפיכך חולאים].

תוכה טהור: הרמב"ם [וכ"ה צראצ"ד] גורסין צמשה א' כמו הגירסא צמשניות צצגמרא, "כל שהוא כנגד הזית תוכה וגבה טמא", וכן צמשה ה', ומפרשים למתניתין ממש כמשמעה שכל שאינה כנגד הזית צתוכה הוה דטהור, הא מה שנגד הזית אפי' צתוכה טמא, שהטומאה צוקעת לכל שנגדה, וכצו הקשה על זו צכסף משנה, וז"ל אצל קשה שמאחר שהטומאה צקעה ונכנסה לכוורת לטמא מה שנגד הזית למה לא תתפשט הטומאה צכל הכוורת וכו' (מוצא ג"כ לעיל אצל ציור ט והאריך ע"ז רבינו חיים הלוי). ועיין מש"כ המלאכת שלמה (צמשה א' ד"ה עור). יג
מחולחלת: היינו שהיא כלי, ומחולחלת (ג' הרמב"ם) שחללה, דהיינו תוכה של הכוורת קיים, ולאפוקי אפוצה.... (לקמן)

וזה לשון הכסף משנה (צמחלת פירושו שם) שדרך הכוורת שעושין לה נקצים דצפנומיה מקום יציאת וכניסת הדצורים ופעמים פוקקין אותן צקש ואותו הפקק רפוי וכיון שהוא רפוי חשוצ כפתוח להוציא ממנה הטומאה, אצל להכניס לה טומאה חשוצ צסתם דצכל דוכתא טומאה יוצא צקל יותר ממה שנכנסת, עכ"ל.

פחותה ופקוקה בקש: שנפחתה ונצטלה מחורת כלי אז היא חוצצת ומצלת על מה שתחתיה ועל גבה. ופקוקה צקש, לצבותא נקט אע"פ צסתם כל הפחת צקש אין שם כלי עליה.

אפוצה: כלומר מלאה קש וכיוצא צו, עד שלא נשאר צו חלל טפח שחללה אטום וסתום, וכיון צסתומה הרי היא כאצן, ושוב אין לה דין כלי. יד והקשה המשנ"א (ריש מ"ג) וז"ל. וצאמת כמו זר נחשב לומר כן שהמילוי מצטלה מכלי.

אהלות בוורת פרק ט

הרמב"ם, כפי רבינו חיים הלוי (בחינושי רבינו חיים הלוי על הרמב"ם פ"ט ה"א בתחילת דבריו, דף ע"ב טור א' בספרו) כוורת אינה מחזקת מ' סאה והטהורה שלה מחמת הנקבים, שהיא מחולחלת, ולדעתו שיטת הרמב"ם כשיטת האליהו רבא, לקמן.

הראב"ד

כוורת: מוקי לה בשל חרם. וזה לשון המשנ"א (בפתיחה לפירקין, ד"ה הך) זה דבר זר שלא אשכחן ככולי תלמודין כוורת של חרם, ועוד דגבי צבי דהיטה עומדת באויר חני דמחזקת מ' סאה הוי כפחותה, וע"כ בשל עץ היא וממילא ככולי פרקין בשל עץ כ"ל. והראב"ד כתב על עצמו שלא נחזור לו המשנה בטעם צרור.

האליהו רבא — הגר"א [וכ"ה בחזו"א סימן ב ס"ק יא]

כוורת: אינה מחזקת מ' סאה דהוי כלי, דאי הוי מחזקת מ' סאה.... הוי אהל וחוזק.

מחולחלת: נקבים הרבה ומש"ה אינה מקבלת טומאה. פי' דהרי היא כלי עץ העשוי לקבל משקין, דהיינו הדבש, וע"י הנקבים אין לה בית קיבול, אבל עדיין יש על הכוורת דין כלי, ואינה חוללת, דכך רגילים לעשות את הכוורת, [וא"כ הרי הדרך היא להעמיד את הכוורת על פיה (לעיל פ"ח מ"א צ"ח עד) כשהדבורים אופפים הדבש לתוכה, וכוה מלאכה. וא"כ הרי הכוורת כלי עץ המשמש כפוי, ואין צריכין נקבים לטהרה, שכלי עץ המשמש כפוי טהור, כמו כלי חרם המשמש כפוי (תורת כהנים) וי"ל כשרודים חלות דבש מן הכוורת הופכין הכוורת שחבה פי' למעלה, ואף זה מלאכה, ולכן משמשת גם בעמודת על שוליה.]

תוכה טהור: וזה לשון הא"ר פ"ד מ"א (ע"ש צ"ח, ט), משום דכל טומאה שחמת הכלי ולכלי שני כיסויין וכיסוי העליון גבוה טפה מהטומאה לא אמרינן ציה דין צוקעת [פי' צוקעת לתוכה] עכ"ל. אבל על גבו טמא כמש"כ האליהו רבא כאן מ"א, מידי דהוי אכלי חרם דמזיל ולא חיין... וכלים נעשים אהלים לטמא ולא לטהר עכ"ל, פי' טומאה חמת הכוורת על גבה טמא אבל תוכה טהור, שהכוורת מלאת אדנפשה כשהיא מוטה על צידה, ודינה כאילו אין לה תוך ואין הטומאה צוקעת דפנותי' מצחוץ.

פחותה ופקוקה בקש: פחותה מיירי בדפנות ומפני זה אין לה דין כלי ולא צריכין מחולחלת. טו

אפוצה: וי"ל, שנקבה בשוליה נקבים יותר ממה שדרך לעשות בה ולמילתה נמי לא חזיא, בטלה מחורת כלי ונעשה אהל לטמא ולטהר. ואע"פ שהנקבים גדולים אין פותח טפה צוקעים ממקום אחד. דאילו טפה צוקעים וכו' (מ"ג)

ונריך להצין:

לכא' כוורת שהיא פחותה ופקוקה צקש ראוי להיות דינה כמו שני נקבים וז' ע"ג וז' [נקבים שהן רחבן טפה, ואין טפה בין התחתון לארץ, וציניהם פותח טפה וטומאה חמת התחתון] טז דהוי טומאה רלוואה, דציניהם טמא ועל גביהם טהור אלא דעת הגר"א דשאני הכא שהוא כלי אחד [או חפץ אחד] שיש לה שתי דפנות ודופן העליון גבוה מן הארץ טפה וכו' והכלי אינו מקב"ט אז מזיל אדנפשיה כמו מגדל (עיין לעיל פ"ד מ"א ביאור לאליהו רבא צ"ח ה' עד כב), ומדבריו נראה שזה הלכה למ"מ. אמנם אין ר"ל שהדמיון הוא לכלי חרם מוקף צמיד פחיל דהלא מחולחלת בשולים היא, וא"כ טומאה צצית למה אינה נכנסת לתוך הכוורת דרך הנקבים, אלא ודאי פירושן דשני טעמים האלו אחד הם [שני כיסויין, ודמיון לכלי חרם], וכל שיש לו שני כיסויין אין הטומאה נכנסת וצוקעת לתוכה אלא הוי להו צין כיסוי התחתון לכיסוי העליון כמו שאינו, כמו צצית מוטה על צידה (פט"ו מ"ג) שאין הטומאה תחתיה יכולה ליכנס לתוכה, והוי דינה כמו צמיד פחיל, ואע"פ שאינה ממש צמיד פחיל.

צריך להדגיש: שלפי הגר"א מיושב כל הקושיות שעל הרע"ב והר"ש.

התפארת ישראל

הכוורת: טהורה כיון שמחזקת מ' סאה, וכמו שכתבו הרע"ב ושאר הראשונים הנ"ל. וכתב, ואין כאן דפנות אהלים... ולפיכך אינה חוללת צין מטה למעלה.

מחולחלת: פירש התפא"י ג"כ כמו הרע"ב.

אפוצה: (ס"ק י"י) שאינה פחותה אבל נחבטל מהכוורת תורת כלי ע"י שהיא אפוצה, דהיינו שכיסוי שעל פיה דבוק, ונמצא שחללה סגורה מכל צד, וכתב שכן פ' הערוך [וכחצית של שייטין, שהיא צמיד פחיל].

וצריך להבין:

אמאי במ"ג בטומאה בחוכה אין טמא אלא חוכה, דבשלמא פחותה ופקב"ק יש לכוורת פה מזד אחד לחוך, אבל אפוא לפירש זה שחללה סגור מכל צד דהשתא אינו כלי כלל, הוי לה קצר סחוס ומטמא כל סביביו. יז

[ועוד צריך להבין אמאי לא נקט התפ"י שיטת הגר"א, כדרכו בקודש, שהוא מחלמידי תלמידיו והולך ברוב מקומות בשיטתו, וצ"ל מפני פירושו בפרק ה' מ"ו (ס"ק נו) נח) גמ) כפישה שהיא נחונה על היחדות מבחון, ופירושו שהוא פונה לכוהל, טומאה תחתיה כלים שבכפישה טהורים ורק ע"י דפנות אהלים, ובלי דפנות אהלים חוכה טמא. ובצונו שם [סוף (ח) ד"ה אמנס, וצריך לע"ש] חזר מזה דלא מיידי בכפישה מחזקת מ' סאה רק בעשויה מכלי גללים כלי אצנים או כלי אדמה, וצבה"ג דווקא עם דפנ"א מללח אבל בלי דפנ"א כל שכנגד תחתיה אפילו עד הרקיע טמא. וצ"ל שהגר"א נקט לשון המוספתא שם לעיקר (מוספתא פרק ו' הלכה ב' וג' ומשמע שם שכמו בהלכה ב' הקדירה אין זה מ' סאה כמ"כ בהלכה ג' הכפישה אין זה מ' סאה) שהכפישה זאת להפסיק בין לטומאה שתחתיה לכלים שעל גבה, והוא כל הכלים הטהורים בכלל זה, וגם כוורת שאין מחזקת מ"ס וכן כפישה באין מחזקת מ"ס.]

המשנה אחרונה

הטהרה של כוורת הוא מפני שמחזקת מ' צאה [וכמו הרע"ב ושאר הראשונים הנ"ל], ואפ"ה לא חשיבה אהל, דלגבי הבית הוה כמו כלי, ואינו חוצץ משום דהוה כמו אהל עראי בחוך אהל קבע. יח, וא"כ בכל הפרק ח"ק אזיל בשיטת ר' יהודה דסוגיא בפרק הישן, סוכה דף כא: דלא אחי אהל עראי ומבטל אהל קבע (משנ"א בהקדמה דפרקין, ד"ה אמנס).

והמשנ"א בעצמו הרגיש בדמשנה י"א "היתה מוטת על צדה באויר" לא שייך הך טעמא של אהל עראי בחוך אהל קבע הואיל ואינה בחוך הבית אלא מוטת על צדו. וכמו המשנ"א שהכוורת במשנה י"א אין זה ככוורת דברים פרקין, אלא שאינה מחזקת מ' סאה ולא פחותה אלא טהרה מזד אחר כגון שניקב בבדי טהרה עכ"ל. [ולפוס ריהטא נראה שזה כמו שיטת הגר"א וא"כ קשה מדוע לא פירש הוא כן לכוורת בריש הפרק, ואולי י"ל דאין זה ממש כשיטת הגר"א, דלהגר"א מחוללת שו"י לה לכלי טהור הואיל ויש לה נקבים הרבה אע"פ שאין שם נקב אחד כשיער המטהרה ולהמשנ"א אינה בטילה בזה מטומאת כלי עד שנקבה שיעור המטהרה דשיעורו כמוציא רימון שהוא כעפת, ואעפ"כ אינה שוה לפחותה ופקב"ק דבטילה מחמת זה מחזקת כלי, ואז בטומאה בבית אילו היה לה נקב כעפת היתה הטומאה נכנסת לכוורת, ומש"ה לא פירש שם בהגר"א ברישא דפרקין עד כאן.]

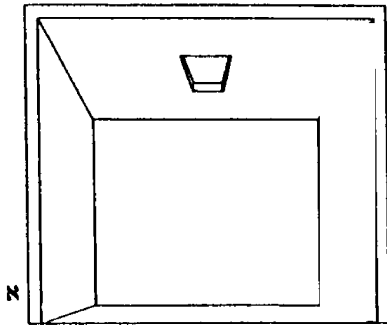
מחולחלת: כלומר שמחזקת ומיטלטלת (שם מ"ג)

- א. אלא הר"ש היקשה על משנה ח' מהמוספתא שהביא לעיל בפ"ה מ"ו (ויש כאן חסירות בדפוסים במ"מ. בשורה ב', ובמקום דפס"ה (א) צ"ל דפס"ה מ"ו) וצ"ל "ומיהו לא ידענא אמאי מלי הכא אמה שבתוכה" וכו' וחסר, ויש לחלק בין קדירה שפיה למעלה לכוורת המוטת על צדה ע"ש.
- ב. לקמן פט"ו מ"ט. והרמב"ם פ"ו מהל' טומ"מ ה"ו, ד"ה היתה מוקפת צמיד פחיל.
- ג. ל' הרע"ב מ"א. ד"ה כל שהוא כנגד הויח.
- ד. ולזה גם הר"ש הסכים.
- ה. ל' הר"ש מ"א, וגם הרא"ש כחב כמ"כ במ"א.
- ו. אבל הרא"ש כחב שזה הוי לרבותא, אע"פ שקדם הפחת בקש אין עליו שם כלי.
- ז. ל' הרע"ב מ"ג.
- ח. ועי' בפירוש הרא"ש פ"ח מ"א, ועי' מה שכחב החי"ט שם בשם המהר"ם ועי' מה שכחבנו לשיטת המשנ"א לקמן.
- ט. כעין זה לשון בחי"ט, דף קצב ע"ב שורה ד'.
- י. וגם הר"ש מודה בזה.
- יא. משנה יד. ד"ה כדברי חכמים.
- יב. הר"ש בריש פירקין.
- יג. יש טעות הדפוס לבסוף דבריו של פירוש הכסף משנה, וגורסין והבית טמא, ולא והבית טמא.
- יד. ל' הכ"מ והמשנ"א.
- טו. לפי שיטתו א"ש הגירסא לעיל פ"ה מ"ו "פחותה" ולא פחותה, דהיינו פחותה ופקב"ק וטהורה אם היה נקר מונח על גבה.
- טז. לכאורה זה דומה קצת לשני חזין, זה על גב זה בפרק י"ד משניות ה' ו' ז' לקמן, אלא לא מצינן אוקימתא בזה במשניות שם, ואפילו לגירסת הרע"ב והרא"ש שם במשנה ו' הרי אין בין זה המחמין והעלין פותח טפת, ואה"נ יכולין לומר ג"כ הכא שאין פותח טפת בין העלין לארץ, אלא כדי שלא לגלגל את הלומד כחבנו הכי.
- יז. עי' חוס' ב"ב דף ק: ד"ה ורומן (סוף החוס') דאין דין קצר סחוס בכלים, ואולי יש למחך כאן בזה, אלא התפ"י לא אמר לנו כן. ע"ש ס"ק י, יח.
- יח. שזה בא למחך מה שכחבנו לעיל אות ב' "וצריך להבין". לשיטת הר"ש הרע"ב, והרא"ש.

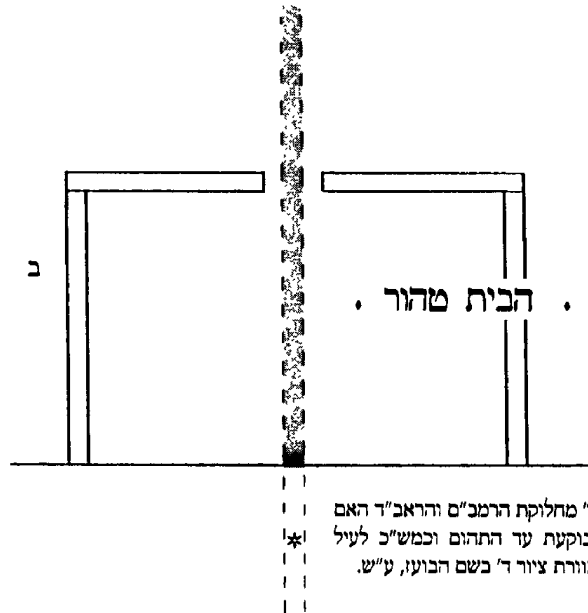
פרק י

משנה א

פרק י א ארובה שהיא בתוך הבית * .
ויש בה פותח טפח * .

ומגולה לאויר . שאין עליה גג מלמעלה :
(רע"ב)

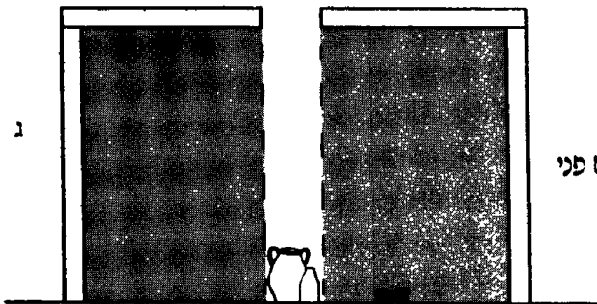

טומאה כנגד ארובה . הבית מהור .

* גם כאן יהי מחלוקת הרמב"ם והראב"ד האם
הטומאה בוקעת עד התהום וכמש"כ לעיל
ריש פרק כוורת ציור ד' בשם הבועז, ע"ש.

טומאה בבית * . כנגד ארובה מהור * .

(רע"ב) כלים המונחים למטה בלחץ כנגד הארובה . ורואים פני
הרקיע . טהורים :

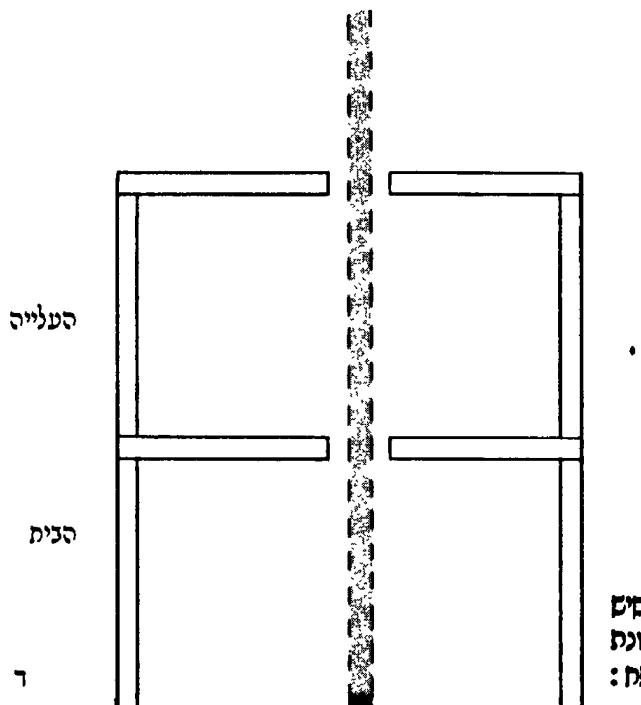

משנה ד

ד ארובות זו על גב זו * . ויש בהן פותח טפח * .

טומאה כנגד ארובות
הבית מהור .

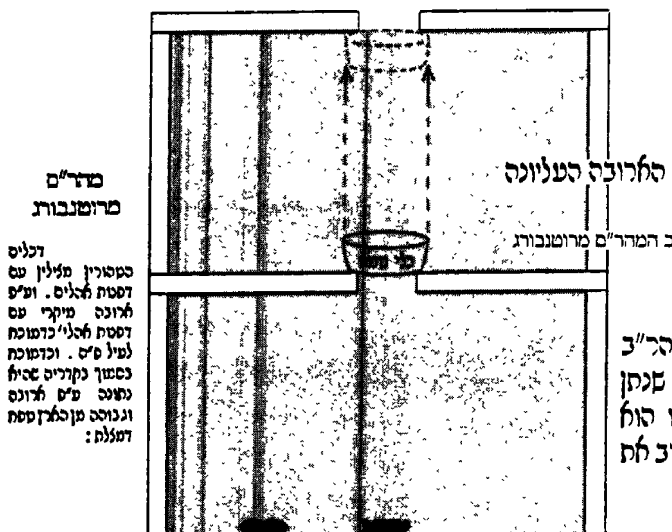
(רע"ב)
ארובה בין בית לעליה . ויש עוד ארובה אחרת כנגד העליה מכוונת
כנגדה . ובכל אחת ואחת . פותח טפח :

* גם כאן יהי מחלוקת הרמב"ם והראב"ד האם
הטומאה בוקעת עד התהום וכמש"כ לעיל
ריש פרק כוורת ציור ד' בשם הבועז, ע"ש.

אהלות ארובה פרק י

הטומאה בין בבית בין כנגד ארובות נתן דבר שהוא מקבל טומאה. בין מלמעלן בין מלמטן (ה). הכל טמא (ס).

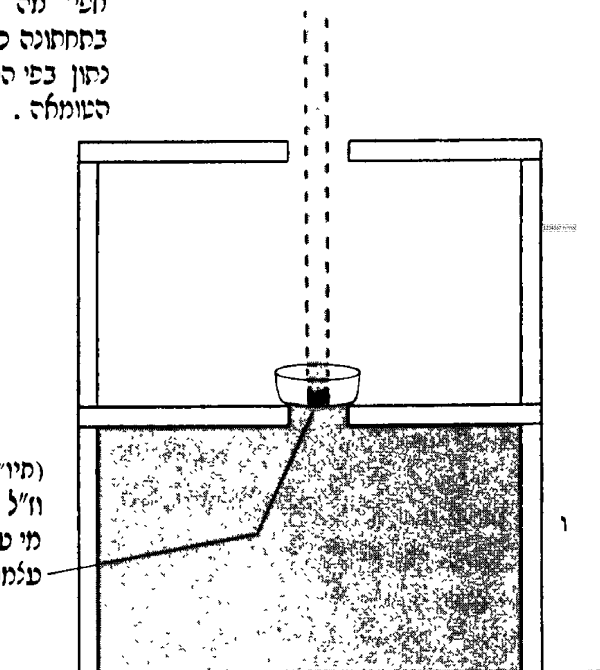
דכלים
הסודין מליין עם
דפסות אהל'ם. ועי'פ
ארובה מיקרי עם
דפסות אהל' כדפוסת
לעיל ס"ט. וכדפוסת
בשער נקודות אהל'
נחנה מ"ס ארובה
וגנוסה מן הארץ טמא
דמלת:

הטומאה שבבית. רואין אותו כאילו הוא נתון בפי הארובה העליונה ועירב את הטומאה:

תוספות יום טוב

ד' הכל טמא. פי' הר"ב
אפי' מה שבעליה. אע"פ שנתן
בתחתונה כו' רואין אותו כאילו הוא
נתון בפי הארובה העליונה ועירב את
הטומאה.

(מיו"ט) אבל הר"ם כתב על זה.
ו"ל. וזוהו לא יתכן כלל לפרש כן דאטו
מי עדיף משאם היטה טומאה בעלייה
עלמה כנגד ארובה.

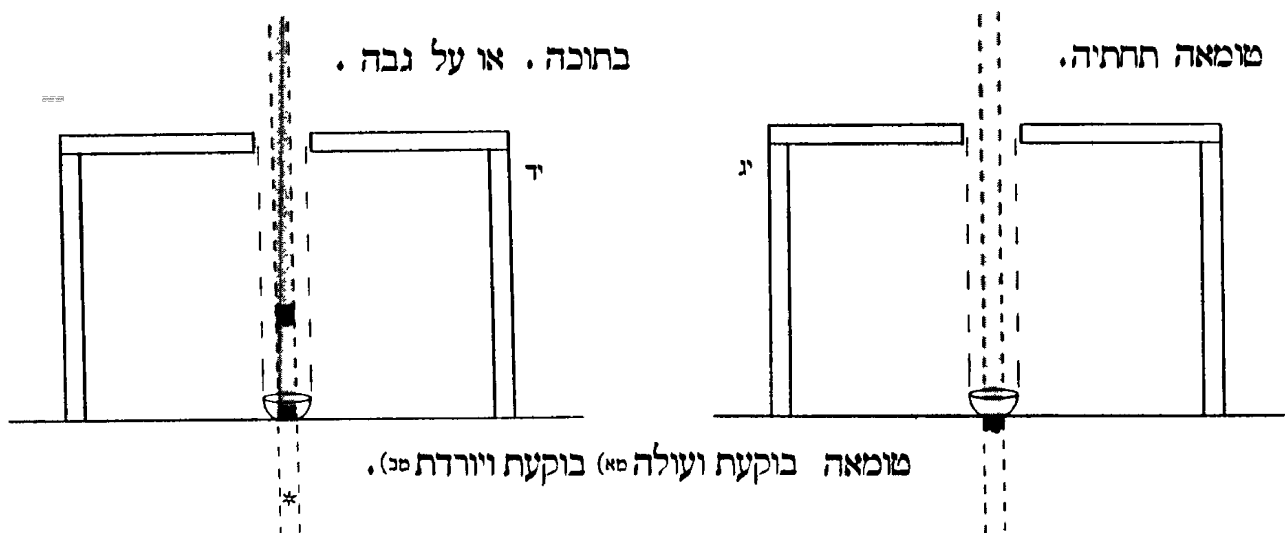

(מיו"ט) וגראה לפרש.
דהכל טמא היינו בין מה שהתח המאהיל.
בין מה שלמעלה כנגד ארובה.

(מיו"ט) אין מלמעלן בין מלמטן. לא שנתן
א"כ

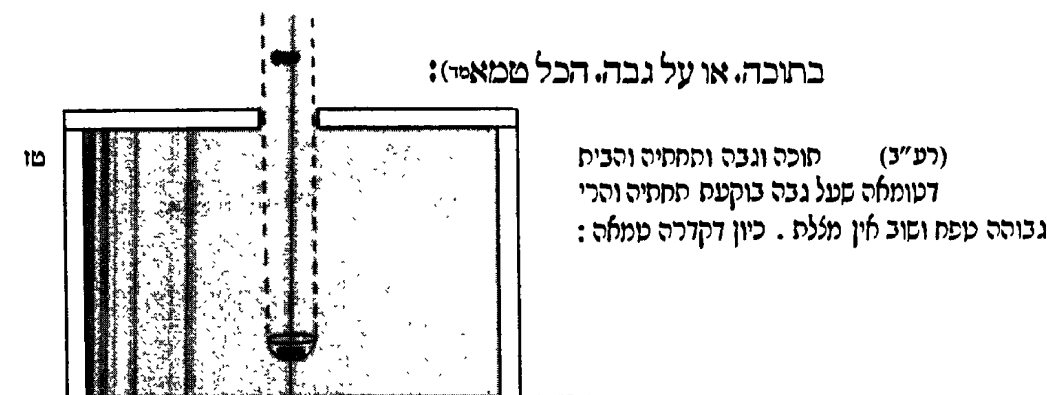
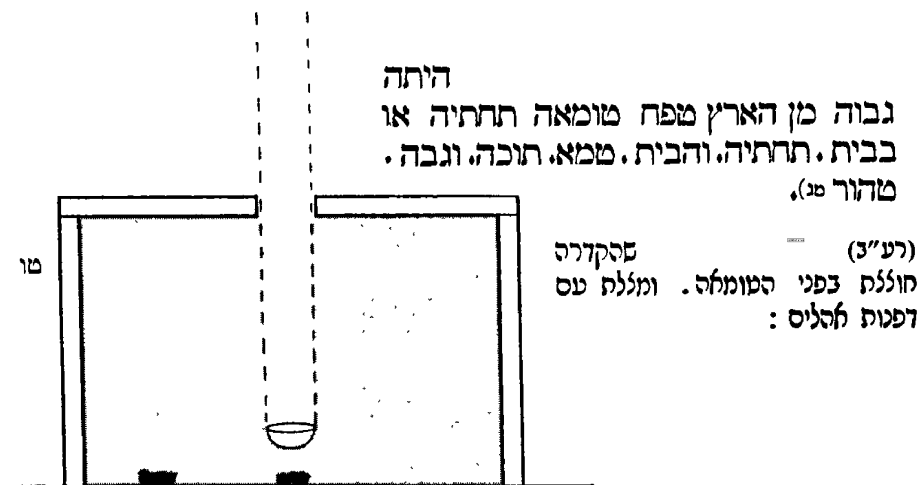
בזה או בזה. אלא שנתן בשתייהן ולכך אע"פ שטומאה בבית גם העלי' טמאה. דאין דבר טמא מולן. והרי נסתמה הארובה העליונה ומערבת את הטומאה. ע"כ.

תוספות יום טוב

בוקעת ויורדת . לא יורדת עד התהום כטומאה רלולה . שהרי זו אינה רלולה . שהרי היא בתוך הקדירה או על גבה אלא בוקעת אחת הקדירה ומטמא כלים שתחת' בינה ובין הארץ מפני שהיא כלי טמא ואין כלי טמא חוץ . מכל מקום כיון שאין ע"ג טפח על טפח שהרי פתוחה לאויר . אינו מביא את הטומאה לדדין . אבל מטמא מה שתחתיו . עד הארץ . לשון הראב"ד בפט"ו מהט"מ [הלכה ה'] . וכתב הכ"מ . וא"ת אינה כשהיא בתוכה או על גבה אבל כשהטומאה תחתיה . הרי היא רלולה . ולמה לא תרד עד התהום . ודוחק לומר דלדדין קמייא לן דאין כלי טמא חוץ . אע"פ שהטומאה תחתיה ה"ל כאילו היא מגולה . ע"כ :

* בציורים יג, יד, בשניהם, לא הדגשנו שהטומאה בוקעת ויורדת עד התהום, אך יש חילוק בין הציורים, ציור יד, דינו דומה למה שכתבנו לעיל בפרק כוורת ציור ה, דלא הוה טומאה רצוצה רק כמנה באויר וכמש"כ שם הבועז, וזה שייך להמחלוקת הרמב"ם והראב"ד האם בכה"ג הטומאה בוקעת ויורדת עד התהום או רק עד הארץ, וכבר הזכרנו זה בכמה מקומות, אבל בציור יג, ה' מקום לומר שזה דומה לטומאה רצוצה כיון שהטומאה היא תחת הכלי, וא"כ דינו דומה למה שציירנו לעיל בפרק כוורת ציור ג, ובאופן כזה לכו"ע הטומאה בוקעת ויורדת עד התהום, וכמו שביארנו שם לציור ד, ולכן הבאנו כאן התי"ט בשם הכ"מ שיתכן שכלי טמא לא עושה טומאה רצוצה וא"כ גם בציור יג, יהי המחלוקת רמב"ם והראב"ד האם בוקעת עד התהום או רק עד הארץ, ודומה לזה יש לנו לקמן ציור כב, וכן למעלה בפרק כוורת ציורים קמח, קס, קסו, וגם לקמן פרק ט"ו ציורים יט, כז,

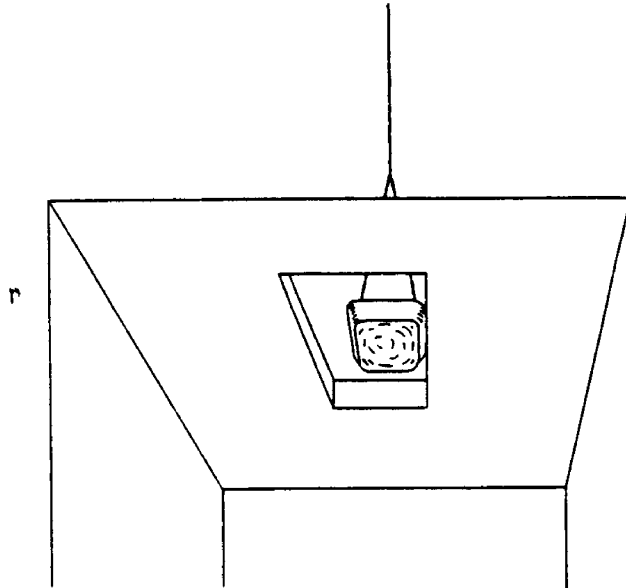

אהלות ארובה פרק י

אליהו רבא

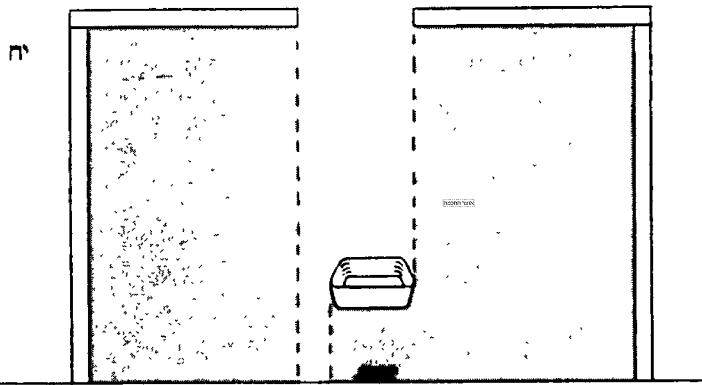
וְשֵׁם הַעֲלָה שְׁפָחוֹתַי
 טַנְעוֹת בְּאַרְבֵּה גְרוֹסִין .
 כְּלוּמַר שֶׁהִיא נְחוּסָה תַּחַת
 חֹלל הַבְּרִיָּה שֶׁאֵם הַעֲלָה
 עוֹלָה וְהוֹלֶכֶת בְּאַרְבֵּה
 וְנוֹגְעוֹת שְׁפָחוֹתַי בְּחוּדֵי פִי
 הַבְּרִיָּה כְּשִׁיעוֹר טַעַם אֶרֶץ
 מִקֹּדֶם הַנְּגִיעָה . וְאִינָה נְחוּסָה
 כְּלוֹם תַּחַת הַתְּקֵרָה שֶׁהִיא
 טַנְעוֹת אֵם הַעֲלָה אִשִּׁי נְגִיעָה
 כֹּל שֶׁהִיא בְּתֵקֶרָה אֵלָּא אֵם
 הַעֲלָה חֹלֶךְ בְּאַרְבֵּה וְחַנֵּץ
 בְּעוֹבֵי פִי . וּמִשּׁוֹם סִיפָא
 קָמִי לֵב דְּרִישָׁא דְּאִינָה גְבוּהָ
 טַעַם מִן הָאֶרֶץ דְּטוּמְאָה
 בּוֹקֶעֶת כּו' לְעוֹלָם הִיא
 בּוֹקֶעֶת בֵּין נוגַעַת בְּאַרְבֵּה
 בֵּין אִינָה נוגַעַת דְּטוּמְאָה
 לְעוֹלָם הִיא .

ציור י"ז

אֵלָּא מִשּׁוֹם
 סִיפָא דְּהִיחָה גְבוּהָ מִן הָאֶרֶץ
 טַעַם טוּמְאָה תַּחַתֶּיהָ אוֹ
 בְּכִית תַּחַתֶּיהָ וְהִכִּית טַעַם
 הוֹאִיל וְאֵם הַעֲלָה נוגַעַת
 בְּפִי בְּאַרְבֵּה מִבְּנֵי הַטּוּמְאָה
 מִזֶּלֶז . וְהוֹכֵה וְגַבֵּי טַעַם
 הוֹאִיל וְאֵם הַעֲלָה שְׁפָחוֹתַי
 טַנְעוֹת בְּחוּדֵי פִי אֶרֶץ
 אִמְרִינָן גּוֹד אִחִית וְהַתְּקֵרָה
 שְׁלֹמֶה יוֹדֶת עַד שׁוֹלֵי
 הַקְּדֵרָה וּמִתְחַנְנֶת עַם כְּשׁוֹלֵי
 וְהִיא אֵלָּא מִשּׁוֹלֵי הַקְּדֵרָה
 לְמַעַם וּמִנֵּלָת עַם דְּפִטוֹת
 הַאֵלָּא וּמִנֵּלָת עַל שְׁלֹמֶה
 הִימָנָה הִלֵּךְ תּוֹכָה וְגַבֵּי
 טַעַם .

בְּחוּכָה אוֹ ע"ג כֹּל
 טַעַם דְּטוּמְאָה הַקְּדֵרָה וְכִלִּי
 טַעַם אִינוֹ מִזֶּל אִשִּׁי עַם
 דְּפִטוֹת אֶהְיֶינָם .

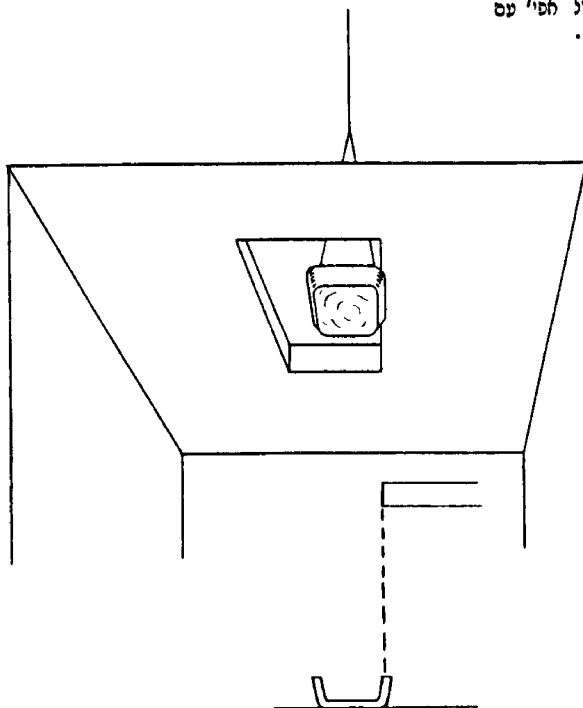

אֵלָּא אֵם
 נְחוּסָה תַּחַת הַתְּקֵרָה עַד שֶׁאֵם
 הַעֲלָה שְׁפָחוֹתַי נוגַעַת
 בְּתֵקֶרָה אִשִּׁי כֹּל שֶׁהִיא
 וְטוּמְאָה תַּחַתֶּיהָ כֹּל טַעַם
 דָּהוּ לֹא מִזִּין לְמִימֵר גּוֹד
 אִחִית עַד שׁוֹלֵי . דְּסִיכִי
 תַּחַת עַד שׁוֹלֵי הִיא אֵם
 תַּחַת הַתְּקֵרָה שֶׁנֶּגַע בְּשְׁפָחוֹתַי

פ"א אפי' כל שהוא
 במשך טפח (אליהו)
 רבא לקמן מ"ו) אף
 שאין מחלל הקדירה
 תחת התקרה אלא
 מדופנה (ל' חזו"א
 סימן י"ד אות ו')

וְלֹא תוֹכֵל לִירֵד עוֹד מִפְּנֵי
 שְׁפָחוֹת הַקְּדֵרָה שֶׁלֹּא יִיטוּ
 אֶחָד לִירֵד עוֹד מִסָּה וּלְמַעַן
 אֵלָּא עַד שֶׁשְׁפָחוֹת כּוֹאֵם דְּמִי
 נְחִית וְכֹחַ לֹא הִלֵּךְ אִין
 לְקֵדֶרֶת דְּפִטוֹת אֶהְיֶינָם

(חזו"א שם אות ח')
 ואין כוונתו ז"ל מדין
 גוד אחית, אלא כיון
 דבכלות אהל התקרה

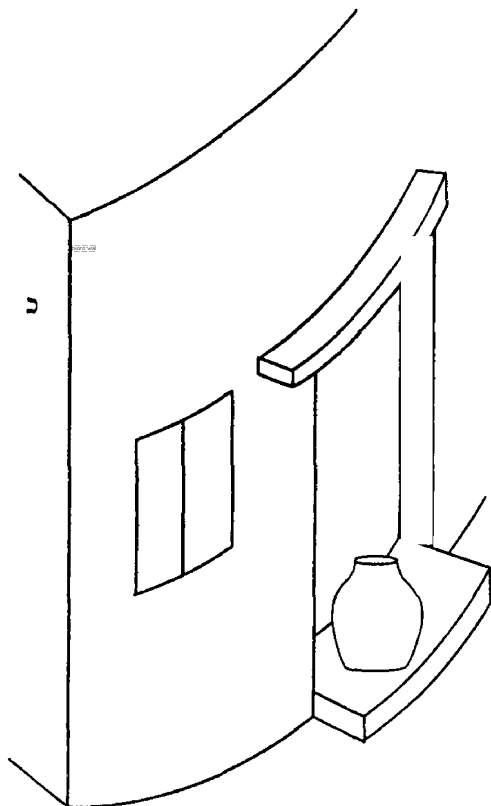
אליהו רבא

וְכֹל טַעַם . וְאֵם עוֹלָה
 וְהוֹלֶכֶת שֶׁאֵם הַעֲלָה לֹא תַנֵּץ
 בְּחוּדֵי פִי אֶרֶץ אֵלָּא בְּפָחוֹת
 מִטַּעַם בְּאֶרֶץ וְהִיא גְבוּהָ
 מִן הָאֶרֶץ טַעַם וְטוּמְאָה
 תַּחַתֶּיהָ אֵף בְּכִית טַעַם
 וְאִין טַעַם אֵלָּא תַּחַתֶּיהָ
 דְּלִיכָא נְגִיעָה בְּפִי לְבִינָא
 הַטּוּמְאָה לְבִינָא וְכֵן נְטוּמָה
 בְּחוּכָה וְעַ"כ בְּכִית טַעַם
 וְכֵן אֵם טוּמְאָה בְּכִית אִין
 טַעַם אֵלָּא בְּכִית .

מתחיל אהל הקדירה, ודין אהלות הוא אפי' אחד למעלה ואחד למטה חשיבי אהל אחד, ככה"ג אם אהל אחד הוא מחובר ואהל אחד הוא כלי חשיב דפנות אהלים כגמשיבין ביושר ונגועין זב"ו, אבל כשמצתת הכלי כנוס תחת האהל, כבר חל עלי' שם כלי בהאי מקצת ואין כאן צירוף אהלים אלא כלי הוא [נראה שצ"ל "וכלי הוא"], ולשון הכתוב בא"ר בזה אינו מובן היטב... והכי פירושו שאם תעלה ושפתיה אוכלות בשקוף כל שהוא, ר"ל כל שהו דופן כנוס ובין יש ברחב הכניסה טפח ובין אין ברחב הכניסה טפח, אין בזה דין דפנות אהלים. (עכ"ל, ושם אות ו' כתב, על פירוש הר"ש להחטפתא, וז"ל) אף שאין מחלל הקדירה תחת התקרה אלא מדופנה, אין על הקדירה דין דפנות אהלים, דכל שמקצת הקדירה תחת אהל אין עליו דין דפנות אהלים אלא א"כ נוגע בתקרת הבית וכדתנן בפ"ה מ"ז בקדירה תלוי' תחת הקורה דקיי"ל כרבנן דר"ע דאף במשוכה פחות מטפח אינה מצלת, וכי' — ע"כ מדבריו החזו"א שם נמצא שלפי הגר"א זהו כוונת המשנה, אבל להר"ש המשנה והתוספתא חולקין.

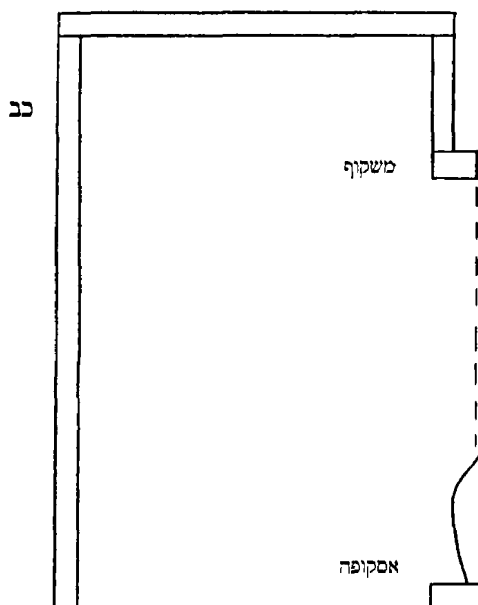
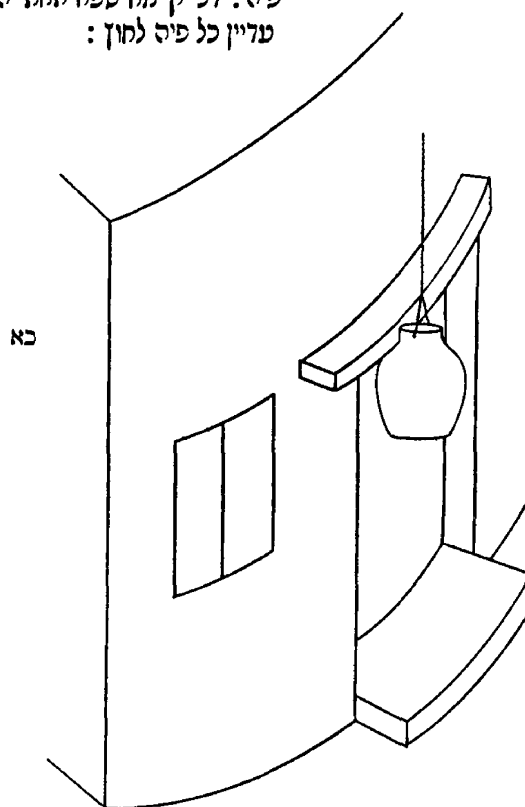
אהלות ארובה פרק י

משנה ז

ז היתה נתונה ^ס בצד האסקופה ^ט. ישאם
תעלה. היא נוגעת במשקוף פותח טפח ^י.

שהיתה מונחת על האסקופה
מחוץ ומסוכה לפניו כל כך. שאם תעלה יש ממנה טפח תחת
המשקוף. וכגון שהקדרה רחבה מלמטה הרבה. ולרה מלמעלה כלפי
פיה. דכי קיימא טפח תחת המשקוף.
עדיין כל פיה לחוץ: (רע"ז)

זומאה תחתיה ^ס. בתוכה. או על גבה ^ט.
זומאה בוקעת ועולה. בוקעת ויורדת ^י.

והבית
טהור. וכגון שהזומאה מן המשקוף
ולחוץ דאי בטפח המשוך לפניו היה
הבית טמא: (רע"ז)

* גם כאן יהי מחלוקת הרמב"ם והראב"ד האם
הזומאה בוקעת עד התהום וכמש"כ לעיל ריש
פרק כוורת ציור ד' בשם הבועז, ע"ש.
וע"ע לעיל ציורים יג, יד, מש"כ התו"ם בשם
הכסף משנה ומה שכתבנו שם, וה"ה הבא.

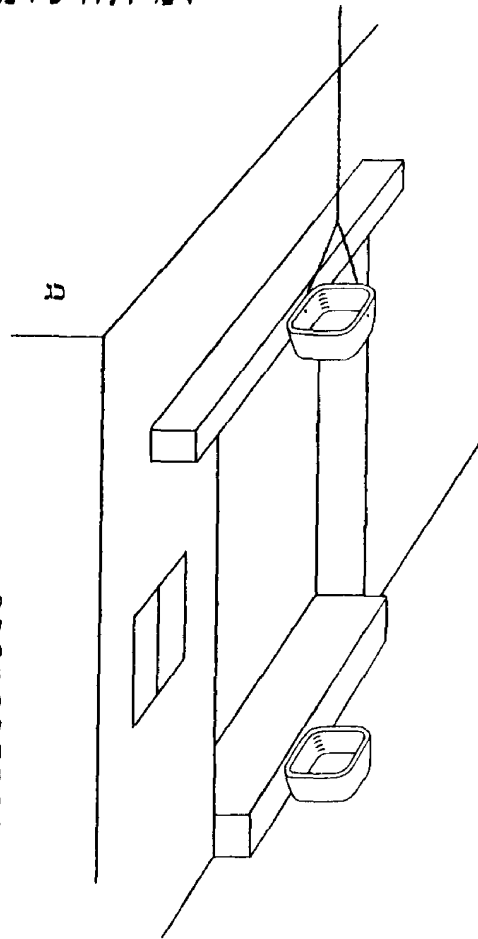
ברוללת איירי:
(רע"ז)

אהלות ארובה פרק י

אליהו רבא

ז היתה נתונה ביד האשקופה. שאינה נתונה החם השקוף כלום אלא ביד האשקופה מחוץ לאשקופה ולשקוף שאם תעלה היא טגעת במשקוף פ"ט. כלומר שאם תעלה חתה דופן הקדרה טגעת בחורי השקוף באורך טפח של הדופן וה"ז משום סיפא קמיני לה דרישא ח"י לא תגע כלל עומאה כוונתה היא וכוונתה אלא משום סיפא דהיתה גבוהה מן הארץ טפח עומאה תחתיה או לבית תחתיה וכן עומאה וכן עומאה הו"ל ואם תעלה טגעת בעובי השקוף באורך פ"ט מביא הטומאה מזו לזו כדלמדין גבי ארובה. תוכה וגבה עמוד דעילת עם דופן הבית תוכה או פ"ט הכל עומא

דנעמאה הקדרה וכלי עומא אינו מזיל אפי' עם דפנות אהליו.

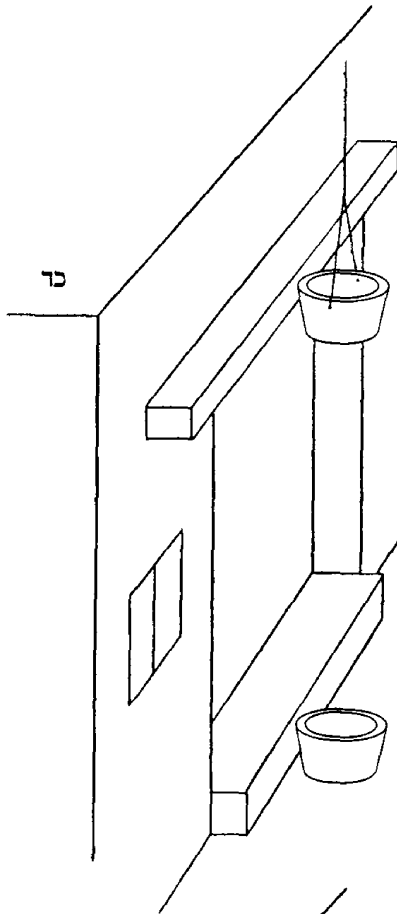

אליהו רבא

שאם תעלה אינה טגעת בשקוף פ"ט שלא תגע בעובי השקוף במשך אורך טפח או מודבקת בשקוף למעלה בשמות משיעור טפח עומאה תחתיה אין עומא אלא תחתיה וכן עומאה דליכא גיעה בשיעור טפח להביא הטומאה מזו לזו ועל תוכה וגבה מזלת עם דופן הבית.

אבל

אם היתה מוכנה כל שהיא מן האשקופה שאם תעלה לא תגע כלל בשקוף אינה מזלת על תוכה וגבה דאין לה דפנות אהליו וממנה לבית ומתחתיה לה אינו מביא טומאה.

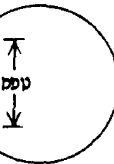

ואם היתה

נתונה כל שהיא תחת השקוף ועומאה תחתיה מכוון וסוף גבוהה טפח מהארץ אם יש בדפנה פ"ט שהבטן כולס ממנה עגול ומשך משפתו עד פ"ט לכל עומא

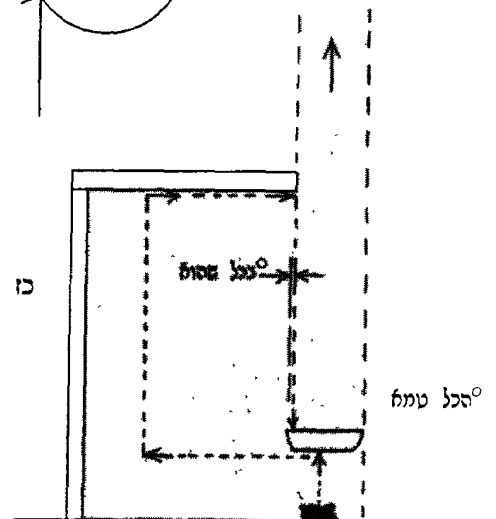
ממשך משפתו עד פ"ט כדכב ולא כמניסה (מזו"א) סי' י"ד ס"ק פ"ז

כו

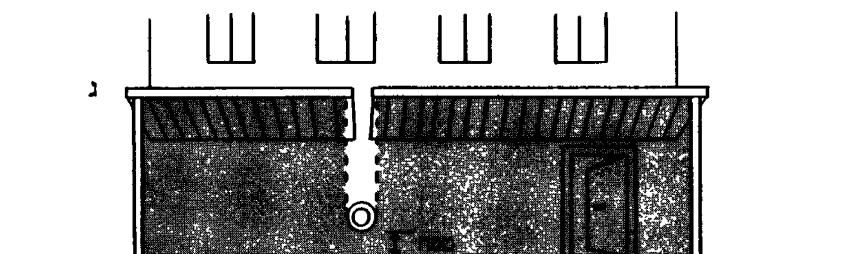
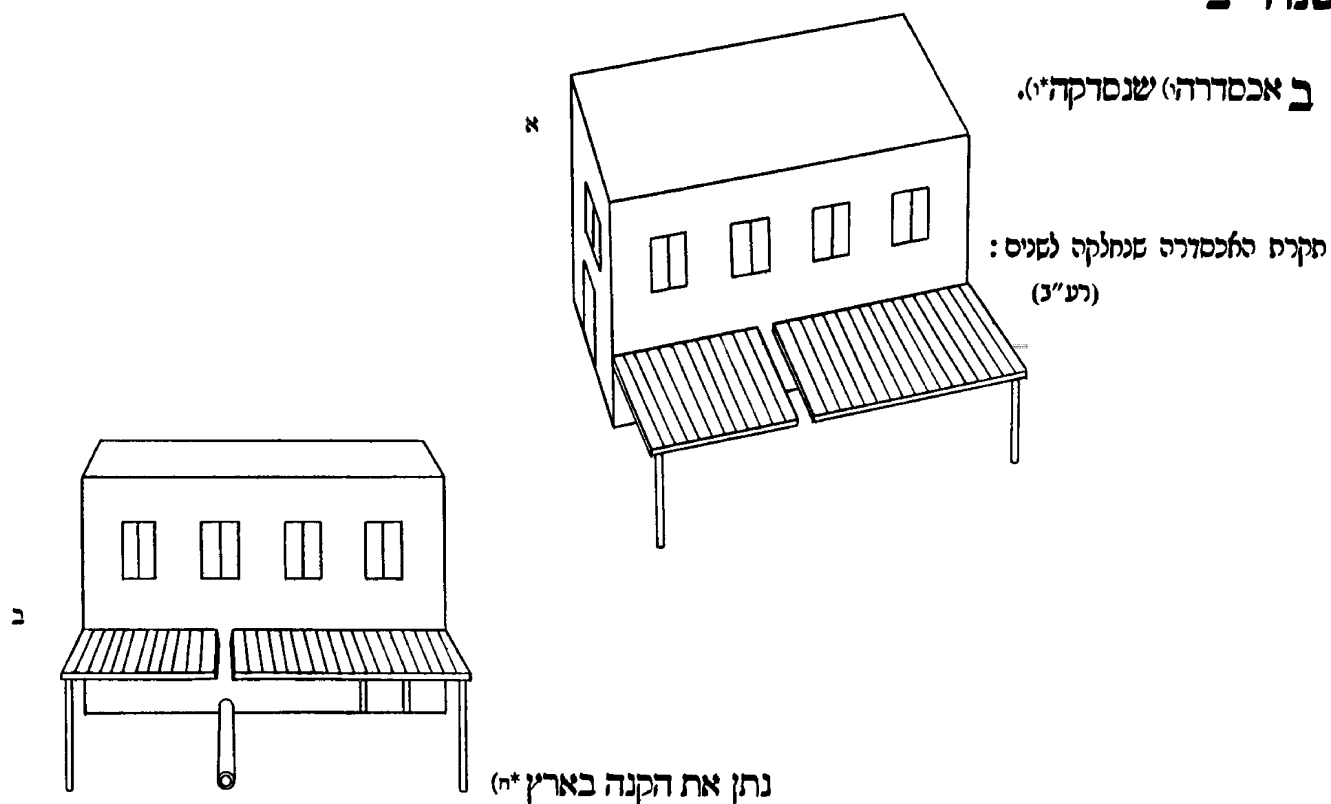
דמביא

מתחתיה לבית ומתחתיה באה הטומאה לאוירה דרך השקוף המהיל עליה ככל שהיא ואם אין בדפנה פ"ט ועומאה תחתיה אין עומא אלא תחתיה דליכא גיעה בפ"ט להביא הטומאה מתחתיה לבית ועל תוכה וגבה מזלת עם דפנות אהליו.

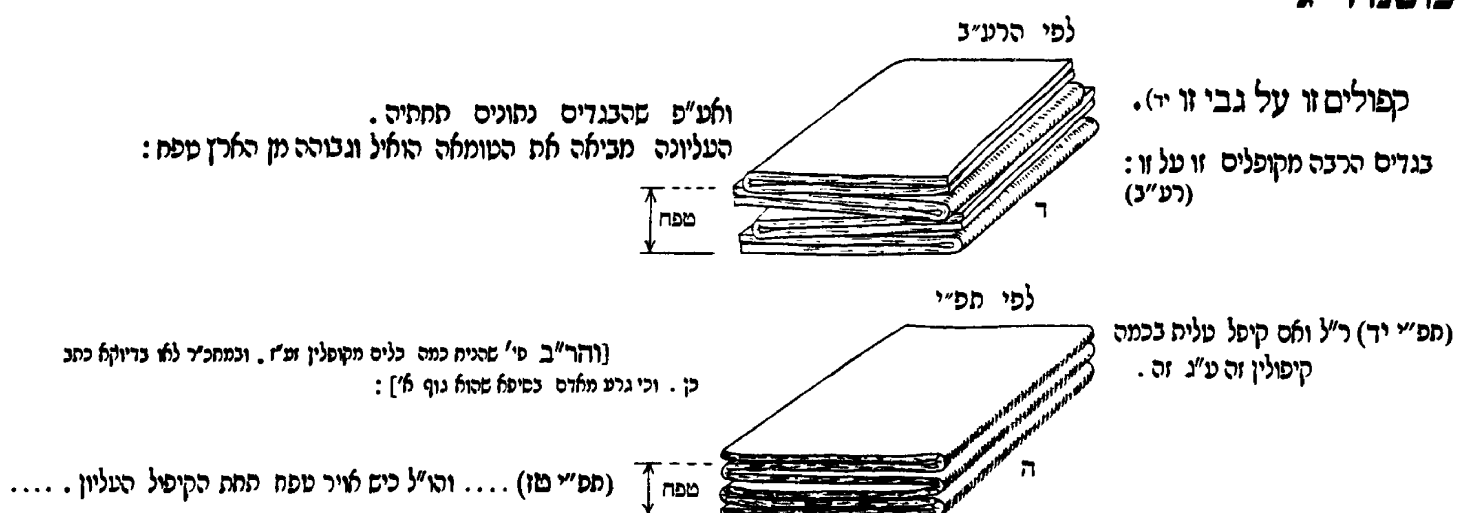
פרק יא

משנה ב

. אינו מביא את המזמאה עד שיהיה גבוה מן הארץ פותח טפח (ט) :

משנה ג

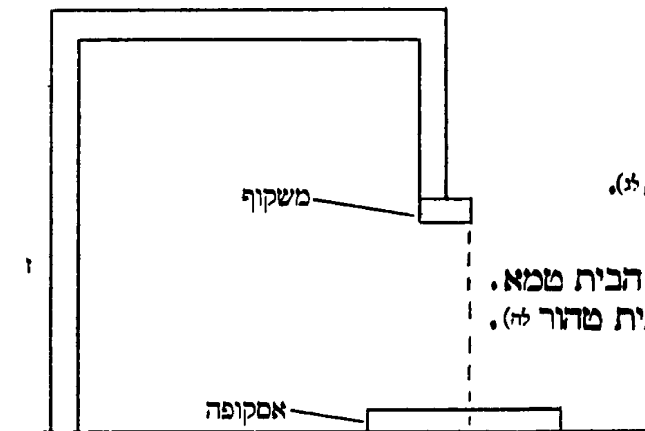
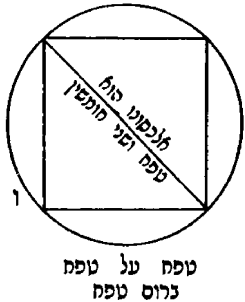
אהלות הבית שנמדק פרק יא

משנה ז

ז' כלב שאכל בשר המת. ומת.
הכלב (ב). ומטל על האסקופה (ג). ר' מאיר

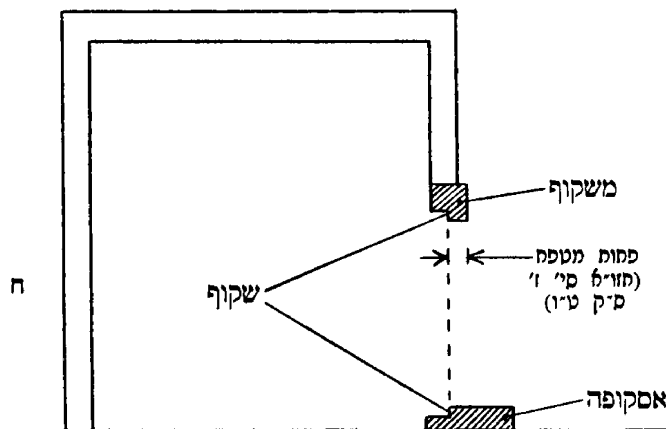
אומר אם יש בצוארו פותח טפח (א). (ע"ז) רוחב הלאר
טפח ומשערין אותו על ידי חוט
המקיף את הלאר דכל שיש ברחבו
טפח יש בהקפו שלשה טפחים:

תוספות אנשי שם
ז' בר"ב ד"ה אם יש
כ"י רוחב הלאר טפח כ"י.
וכ"י בר"ש וכן פירש"י
נחש' חולין. וקשה מאי
מכני דיש ברחבו של לאר
טפח הא בדבר העגול אין
הרוחב של העגול רק
באמצעו ומשם למעלה
ולמטה הוא מתקצר ומצד
והואך ומאמצע למטה ליכא
אלא חצי טפח ואין בזה
בעיק טפח על טפח ברום
טפח ואחר כתבנו זה בא
לידי סי' הראש' על סי'
טהרות וראיתי שכן שנירץ
שיהא בהקף הלאר ד'
טפחים וחומש בכדי לעשות
כו רבוע טפח שאלכסונו
הוא טפח וכ' חמשין ולכן
כע"י שיהא בהקפו ד"ס
וחמש ע"כ. (מש"ח):
וע"ע ברש"ש

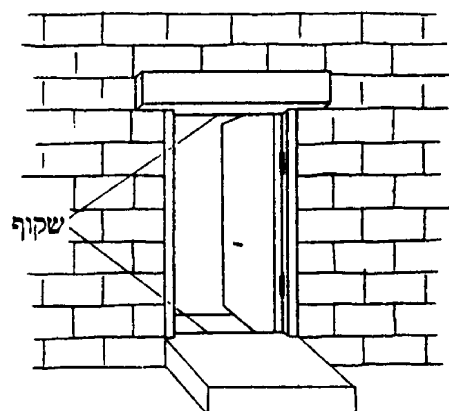
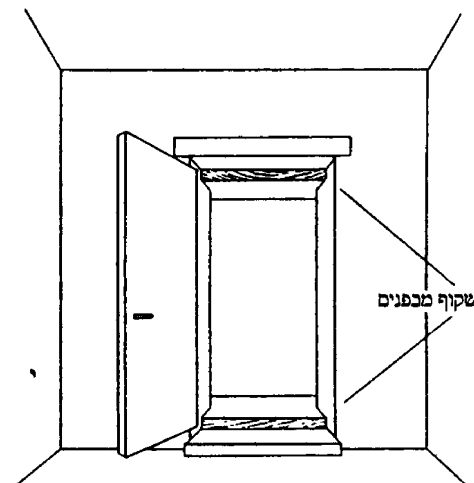
ר' יוסי אומר רואין את המזמאה (ג).

מבנגד המשקוף ולפנים (ד). הבית טמא.
מבנגד המשקוף ולחוץ. הבית טהור (ה).

בגמרא חולין דף קכו. דמיייתי לי' מתניתין גרסינן "שקוף" וע"י רש"י שם ד"ה
ודקאמרת, וד"ה שקוף, דמשמע ד"משקוף" לחוד ו"שקוף" לחוד, ודף שקוף
נתונה באמצע המשקוף או באמצע האסקופה, והחלק שלצד חוץ עד
השקוף נחשב כבתוך, והחלק שלצד פנים מן השקוף והלאה נחשב כלפנים
וכמו שציירנו בציורים ח, י, וז"ל רש"י שם, "והאסקופה רחבה ושקוף
מחוץ בו שהדלת נוקף ושוקף בו כשסוגרין אותו ומההוא שקוף ולפנים הוי
כלפנים". עכ"ל.

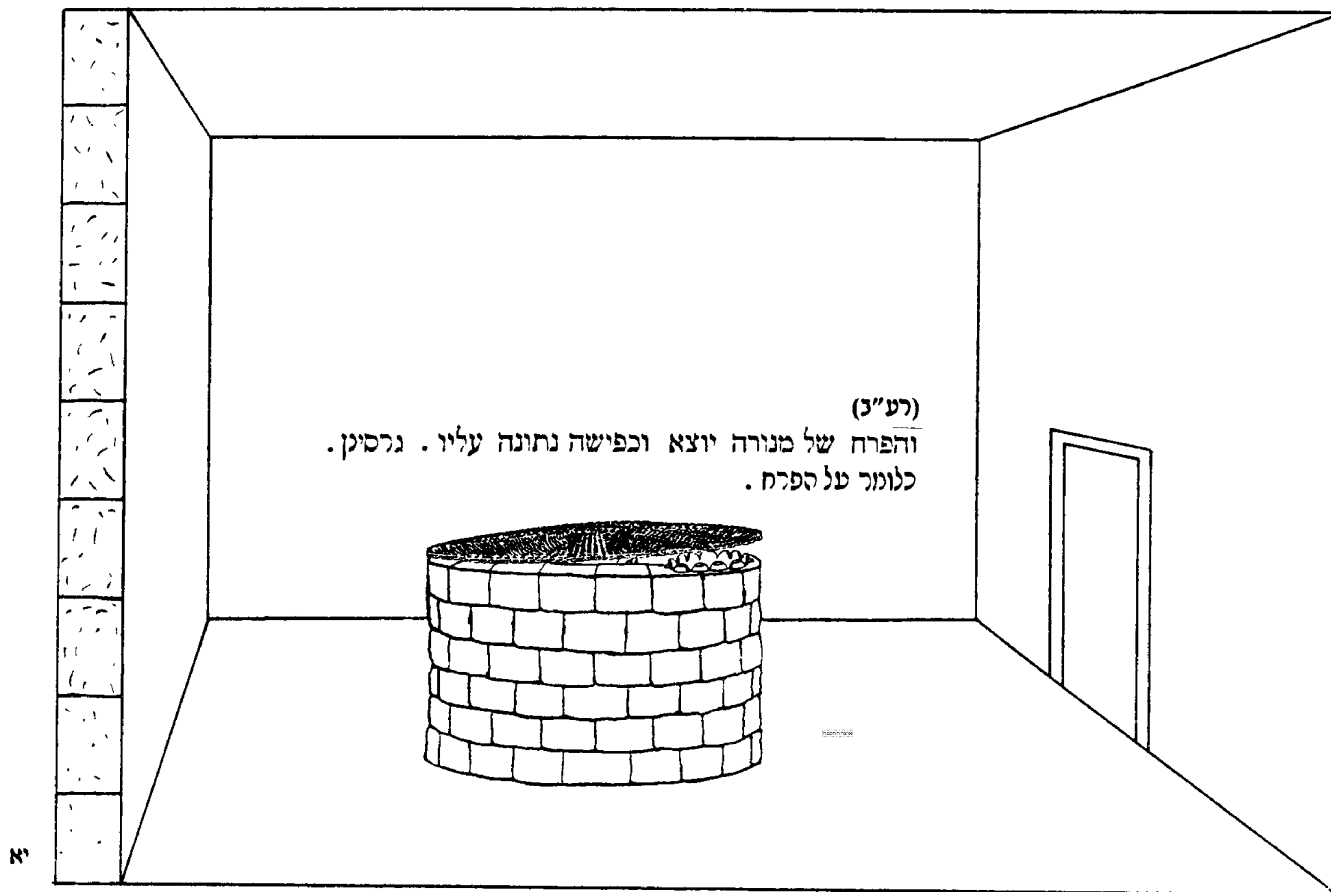
והשתא לפי פרש"י שם, סבר ר' יוסי הכא ולקמן פ"ב מ"ה דטומאה מונחת
בצד חוץ לשקוף אינה מטמאה את הבית, ומשמע דמה שמאחיל המשקוף
עליו אינו נעשה אהל אחד עם הבית אלא מן השקוף ולפנים הוי כלפנים,
ומן השקוף ולחוץ הבית טהור [וע"י מש"כ כאן התיו"ט וע"ע לקמן פ"ב
ציור כז, ומש"כ שם].

משנה ח

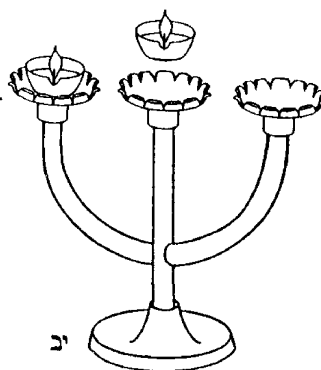
ח החדות. כמו הדות. והיינו צור
והיינו דות. אלא שצור בחפירה.
ודות בצנן: (רע"ב)

ח החדות: שבבית ומנורה בתוכו (יד).
והפרח * (יד) שלה יוצא (יד). וכפיישה נתונה
עליו (יד). שאם תנמל המנורה. וכפיישה
עומדת על פי החדות (יד).

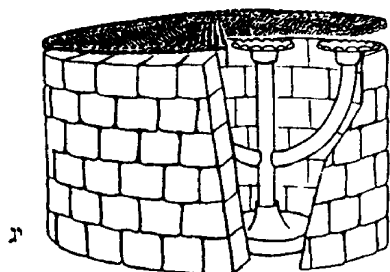
... שהגר יושב עליו.

המנורה..... ואת כל הכלים
האלה ראה בחבניתם, תבנית כלים
ח"ב פי"א מ"ז ציורים לב, לו,

והפרח
הוא הרחב שבראש המנורה.

ומנורה בתוכו (יד). בתוך הדות: (רע"ב)

והפרח * (יד) שלה יוצא (יד).
(תפ"י מה) רק על שפת הדות:

(תפ"י מוח) ומיירי שאין בהפרח עובי טפח
דאם היה בו טפח הרי טומאה נכנסת דרך שם לתוך הדות.

[ובח"א] אף המנורה סהרה. דבחר דידה חזני' ולא בחר פדהה והיא בתוך הדות קיימא ויטולת עס הדות: (הר"ש, והרע"ב)

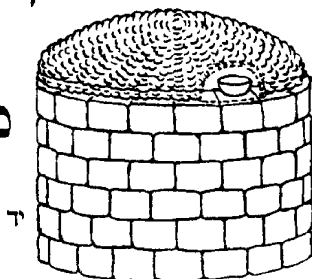
בועז

(ד) ובל זה דלא כמשמע לכאורה מהר"ב. שכי' דאזלינן בחר הרוב
שהוא תוך הדות. ובמחכ"ר ליתא. דהרי גם כשהכלי כולו הוא בין שפת
הדות להכפיישה. אפ"ה סהור כמשנה ט'.

אהלות הבית שנסדרק פרק יא

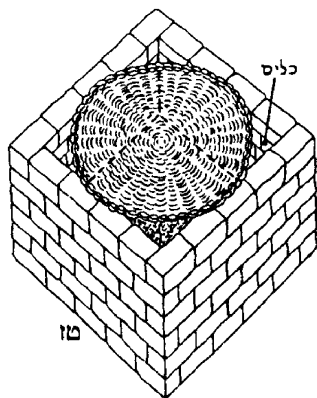
משנה ט

ט מומאה שם. בחוך הדות. אע"פ שהכפישה על גביו: הבית מומא. דאין למיד פחיל למומאה: (רע"ב)

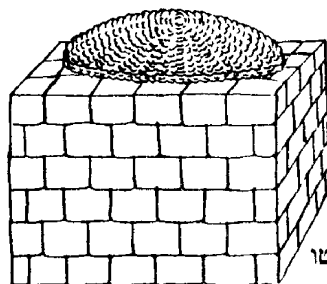

ט כלים שבין שפתי כפישה לבין שפתי החדות (ג). אפי' עד התהום (ג) מהורים (ג). מומאה שם (ג) הבית מומא (ג).

תוספות יום טוב **ט** כלים שבין שפתי כפישה וכו'. פי' שהכפישה מכסה חלל החדות. ושפתי הכפישה מכסים עובי כותלי הדות. והשתא קאמר **ט** כלים שבעובי כותליו או שלמעלה על עובי הכותל עד התהום מהורים

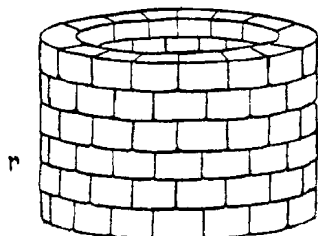

נשאר מקום הקדמות ריזת מוגלה ואין שם כדי לרבע טע"ט הלכך הכלים שנמקום הקדמות מהורין:

אליהו רבא

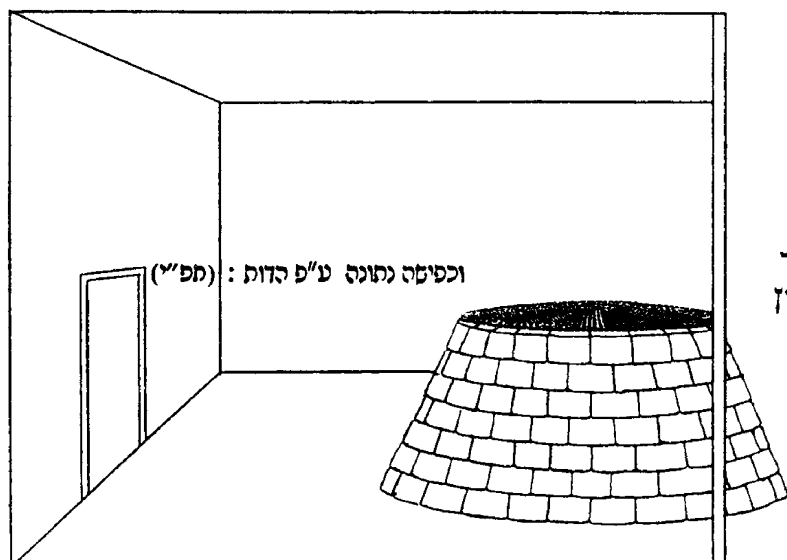
ט כלים שבין שפתי הכפישה כו'. שהכפישה עגולה והחדות מרונעת

מומאה בבית (ג). כלים שבכותלי החדות. אם יש במקומן טפח על טפח על רום טפח. מהורים (ג). ואם לאו מומאים (ג). השתא מיירי דות פתוח שאין עליו כפישה: (רע"ב)

תוספות יום טוב

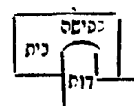
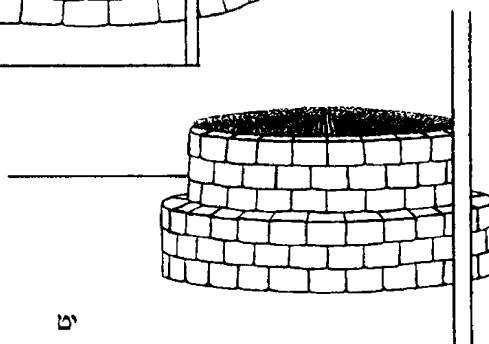
מומאה בבית. כ' הר"ב השתא מיירי דות פתוח וכו'. וכ"כ הר"ש וכתב עליו מהר"ם דלא נהירא לו כלל אלא במכוסה כפישה. ואפ"ה כלים שבכותלי הדות מומאים וכו'... ונהי דכלים שבתוכו מהורים כלים שבתליו מומאין. וכו'

אם היו כותלי החדות רחבים מישל בית (ס). בין כך ובין כך (א) מהורים (ב):

(רע"ב) וכותל הדות בנוי מחוץ לכותל הבית והכלים שם:

(חפ"י ס) כגון שראשי כותלי הדות הם תוך הבית ומתעקמין בשפוע מתחת כותלי הבית ולחוץ כזה

או כזה

פרק יב

משנה א

**נסר שהוא נהון על פי תנור (א)
חדש (ב) ועורף מכל צדדיו
בפוחת טפח (ג).**

דלא מקבל טומאה (רע"ב)

א

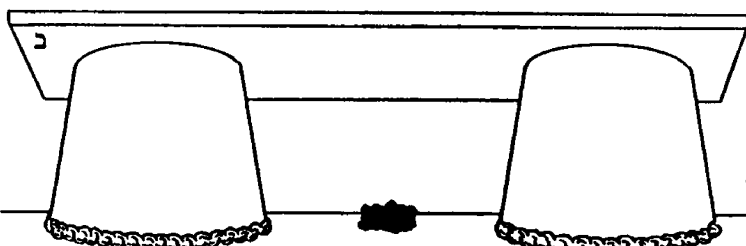
נסר אינו מקבל טומאה דאין הנסר כלי (לעיל פ"ה מ"ז, וכלים פ"י מ"ז)
וכשיש תחתיו טפח על טפח ב"מ הנסר הוא מן המביאין וחרצין בפני
הטומאה, אך בזמן שהוא נסבך על כלים, אפי' כלים שאינם מקב"ט
אינו חוצץ רק נעשה אהל להביא הטומאה וכמו רתנן לבני גרבר (פ"ז
מ"א) נתון על ארבעה כלים אפי' כלי גללים, כלי אבנים, כלי ארמה וכו'
אבל לבני משנתנו בנתון ע"פ התנור שאנו, ועי' מש"כ הא"י רבא כאן.

**אליהו רבא
פ"ב א נסר שהוא נהון
ע"פ תנור חדש .
דלאו כלי הוא תנור הנסר .
וכי' ליכא כלי אדמס
דנעשה אהליון לעמא ולא
לעיר . לא דמי ההם כלי .
אכל תנור קודם שחוסך לא
היו כלל כלי האילן ופתוח
מלמעלה ולמטה . ותנור
כמו נסרים :**

וסעמא דמחגי' כדתק' לעיל רס"ז אדם וכלים עשויים אהליון לעמא אכל
לא לסת' סילכך נתון על חדש דלאו כלי הוא מיל' אכל יתן שהוא כלי לא : (הר"ש) : והר"ב נקט פירש הר"ש לפירושו ע"ש, וי"ל
שנפל ע"ס בדברי הר"ב ומינות יתרון עליו חסר.

(תו"ט) רבי יוחנן בן נורי מטהר.
כתב הר"ב דוקא בתנור. דאין הטומאה נכנסת לו. כיון דאין בין פי התנור לנסר טפח. דהויא לה כמגדל או
כוורת שצפתה. ואין בין פיהם לשקוף טפח. דאין טומאה נכנסת להם. לעיל פרק ט ציור ג, דהא דבעי צמיד פתיל
היינו היכא דליכא טפח בין פי הכלי לגג שעליו. פי כשפי הכלי סמוך לתקרת הבית או כותלי הבית, מציל משום רפנות אהליון עד טפח
[לעיל פ"ט ציורים ג, גב, ואין כוונתו שהדין של רבי יוחנן בן נורי דומה ממש למגדל או כוורת בפתח, כיון ששם הטעם משום רפנות אהליון משא"כ כאן במשנתנו עם
הנסר לא שייך רפנות אהליון והטעם ל"י יוחנן בן נורי הוא משום דאהל הוא, אלא הם דומים ששניהם דונם שמצילים עד טפח... ומצפח ויותר מציל רק בצמיד פתיל.
אכל בכלים. פי בכלים שמתחת או שמעל הנסר מודה דטמאים דנעשה אהל לעמא ולא לנורה. דהא דר' יוחנן ב"ג מטהר מוכח בתוספתא
דאתנור קאי אבל כלים מודה דטמאים (א הרא"ש) וכן פירש גמי הסדרי מטהר, ועי' במשנה אחרונה שהארץ בצדדים לכאן ולכאן, ועי' בביאור הגר"א על התוספתא
(פ"ג) שאינו גורם "בתנור" זה לפי שיטתו כאן באלהו רבא דהכל מטהר בין התנור ובין הכלים.

**נתון על פי שני תנורים (א) מומאה ביניהם (א).
ראש הנסר על תנור זה. וראש השני על תנור אחר.**

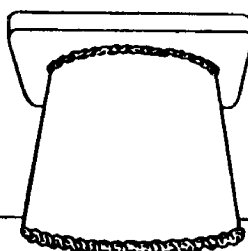
וטומאה בין שני התנורים . ובתנורים ישנים איירי . (רע"ב)

**פירוש הרא"ש
שני
תנורים יבנים . ל"י
עין מל' אשמועין
סיפא (ת"ן) ססקי
הרמב"ם ז"ל כ"י י"ב
מקומות מה לומר
כך שהוא נהון ע"פ
תנור כ"י וס' תמלא
השוכה לנחל כקדשא
וכאן השוכה נחל
כיוצא והיינו ככל ל'
ש"ס כ"י כן תמלא :**

משנה ב

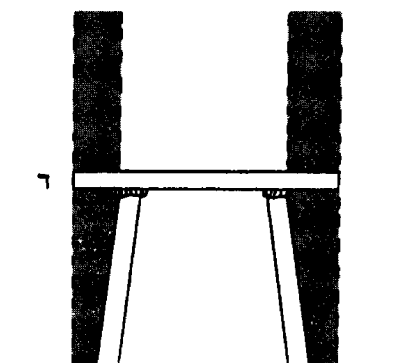
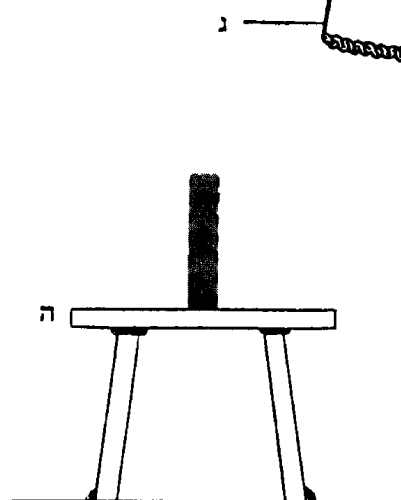
סרידה (א) שהיא נתונה על פי התנור (א) מוקף צמיד פתיל (א) .

סרידה ע"י תבנית כלים פ"ח מ"ג ציורים י - מו

**והיא חלקה ועודפת חוץ לתנור
טפח מכל לך : (רע"ב)**

**(חפ"י מו) ר"ל שהסרידה
דבוקה בתנור בלמ"פ .**

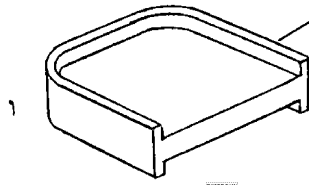
**טומאה תחתיו או
על גביו (א) . הכל טמא (א) . כנגד אוירו של
תנור (א) שהור (א) .**

**טומאה כנגד אוירו של
תנור (א) . כנגדו עד הרקיע . טמא (ב) :**

הרמב"ם כתב (בפכ"א מהל' מו"ט ה"ג) וז"ל
חבית שכפיה על פיה אף ע"פ שמירחה בטיט מן
הצדדין כל מה שתחתיה טמא, שנאמר וכו', ע"כ.
ולפי דבריו, למה לא יהי הדין כן גם בתנור
כשטומאה על גבי הסרידה כנגד אוירו של התנור,
שהתנור וגם תחתיה יהיה טמא עד התהום, דהא
אין לתנורים שולים ודרך התנורים למרחם בטיט
עם הקרקע, וא"כ מה בין דין זה לחבית שכפיה על
פיה ויש לחלק דשאני תנור מרבית, לפי שגם שולי
התנור חלק ממנו, שבהיסק הראשון גם השולים
נצדפו כיוצא עם התנור, ובתנור השולים שלהם
הוא הקרקע עולם וכל הקרקע עד התהום חלק מן
התנור כי סדנא דארעא דר' הוא. ולפיכך לא נחשב
ככפוי על פיה ומצלת בצמיד פתיל. ועוד י"ל
דדוקא אם נעשה המירוח למטה ממעם צמיד פתיל
כמו בחבית שכפיה על פיה, או יש גזירות הכתוב
ובמש"כ הרמב"ם, "צמיד פתיל עליו ולא צמיד
פתיל על גבו", אבל הכא מתחלה נעשה התנור עם
השולים של הקרקע ככלי אחד ע"י המירוח, או ע"י
היסק הראשון, והתנור עדיין פתוח מלמעלה,
הסרידה שנתונה עליו אח"כ הוא עושה הצמיד
פתיל עליו למעלה, ולא השולים הן שעושים
הצמיד פתיל למטה, ושפיר יש לנו "כלי פתוח אשר
צמיד פתיל עליו, וסדנא הוא, וגם כנגדו עד
התהום.

תוספות יום טוב

ועכשיו בואו ליד דברי מהר"ם שכתב ו"ל. בתוספתא מוכח דמיירי בסרידה שאין לה לזבין. דחזיא לשכיבה ומקבלת עומאה.

דכל המטמא מדרם מטמא טמא מח. [בפ"ו דגדה מ"ג] להכי לא חיילא בפני העומאה. אבל יש לה לזבין דלא חזיא לשכיבה וצריכה. וחיילא בפני העומאה. וכגון שאין לה לזבין מד' רוחותיה דלא מטמאה מטעם כלי

קבול. וק"ל והא חפ' נדבך הנחון על כלי אבנים כלי גללים כלי אדמה שאין מקבלין עומאה. חנן לעיל [רי"ש] פ"ו עומאה תחתיו כלים שע"ג טמאים. עומאה ע"ג כלים שתחתיו טמאים. וא"כ ה"ל הרי נחון על כלי חרס. וא"כ כי איש ליה לזבין אמאי גרע מנדבך הנחון על כלים הטהורים. וז"ל כיון דכלי חרס מוקף ל"פ. שאין לו פתח. ואין ראוי להשתמש בו כך. ה"ל כנחון על אבנים דאמרינן לעיל [שם]. עומאה תחתיו כלים שע"ג טמאים. עומאה ע"ג כלים שתחתיו טמאים. וכן היה הדין כנחון על כלי אבנים כלי גללים כלי אדמה המוקפים ל"פ. כאלו נחון על אבנים שאין כלים. וחולץ. ע"כ:

הנחות הגר"א

פ"ד צ"ל (פי"ג)

(1) חטור ודש: (2) פסאין: (3) פסאין:

ב (ה) סרידה

תוספתא אהלות פרק יג
שהיא נתונה על פי תנור (ו) ויצאה כל שהוא ויש לה לזבין טפח טומאה תחתיה כלים שעל גבה (ו) טהורין. טומאה על גבה כלים שתחתיה (ח) טהורין. ואם היתה חלוקה הרי היא כנסר וצריכה פותח טפח.

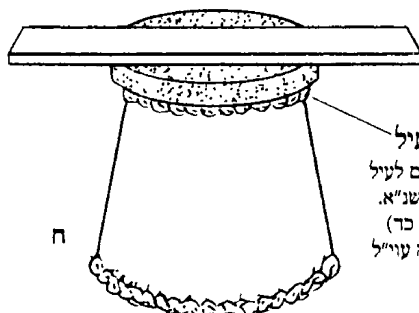
ציירנו כאן הסרידה עם לזבין משני הצדדין מצד העליון ומצד התחתון, אע"ג דלא מצינן הכי מפורש במפרשי המשנה, דאלת"ה עדיין יכולים להוכיח, וחזי לשכיבה. וממה דאמרין בשבת דף פד' דכלי חרס אינו מטמא במדרס כיון דאין לו טהרה במקוה, צריך לפרש לפי פירושו של המהר"ם דתוספתא מיירי בסרידה של עץ או עור. וכן צריך לפרש שיטת הר"ש והרע"ב דכתבו גמי שהמשנה מיירי בסרידה חלקה שאין לה לזבין, אבל גירסת הגר"א בתוספתא הפך ממחר"ם הכא, דע"י לזבין נעשה כלי ואינו חוצץ וכן פירש הרמב"ם בפירושו. ורישא דתוספתא מיירי בסרידה שיש לה לזבין, ולפי הגר"א הוה כלי ואינו חוצץ, ומש"ה במקום "טהורין" גורס "טמאין". ואיהו סבר דמיירי שם בתנור חדש ותנור של התוספתא לא הוה התנור דמתניתין, ודין התוספתא לחוד ודין המשנה לחוד. אמנם מה שגורס הגר"א תנור חדש בתוספתא זה אינו בירר בדברי הרמב"ם כי כמו כן יכול להיות בתנור ישן מוקף צמוד פתיל דלענין הסרידה אין חילק ביניהם, ולפי"ו הרווחנו דהמשנה והתוספתא שוין. אבל לפי זה צריך ג"כ לשנות לשון התוספתא ולהגיה על פי תנור מוקף צמיד פתיל דאל"ה אם ה' התנור ישן ואינו צמ"פ א"כ בין שיש לסרידה לזבין בין שאין לה לזבין אינו חוצץ וטמא מפני שהיא נתונה על כלי (כמו שביאר המהר"ם, מובא בחי"ט דאם התנור צמ"פ ה"ל כנתון על אבנים וקמ"ל דאפ"ה אינו חוצץ וטמא).

משנה ג

ג נסר שהוא נתון על פי תנור ישן (ג). יוצא מזה ומזה טפח. אבל לא מן הצדדים. טומאה בצד זה. כלים שבצד השני. טהורים (ד).

דאין מקום לעומאה לעבור שאין הנסר עודף מן הלפון ומן הדרום: (רע"ז)

לפון

צמיד פתיל
(ועי' מהר"ם לעיל מ"ב ועי' משנ"א.
ודלא כתפ"א אות כד)
ועי' בועז (ג) ד"ה עי"ל'

אליהו רבא

ג נסר שהוא נתון על פי תנור. הכא נתון ישן המוקף צ"ס עסקין כנוונא דסרידה כדאמין דסרידה גמי כיון דחדש הכל סבור. הלכך הא דגרסי בסרידה מוקף צמיד פתיל ולא גרסי כיון וסכא גרסי כיון ולא גרסי צ"ס מוקף צ"ס ליהא חלל לעיל בסרידה גרסי' פ"פ תנור ישן מוקף צ"ס וסכא לא גרסינן ישן חלל נסר שהוא נתון פ"פ הסבור וזו לא וקאי ארישא דמיירי כיון ונמוקף צ"ס. וסעי כה ססרי ואשמיעים לישן דרישא דסרידה וסדיוס ארישא וסאיל וסכא גמי כנוקף צ"ס כנוונא דרישא הלכך אם אינו יונא מן הכלים קומאה נלך זה כלים שנלך השני טהורין דלמדי ספיל מססין צ"ס הסומא לכלים ור"י מסמא דסנר אין הסנר מססין:

ונקיטא בשפולי גלימיהו דמרגא ו"ל אשר לולי דברי קדשו ה' נראה לומר דיש

לחלק בין שתי המשניות, ולפרש, שהחידוש במשנה ג' הוא דטומאה בצד זה, כלים בצד השני טהורים, אבל במשנה ב' החידוש הוא שהסרידה אינה חוצצת והטומאה שעל גבה יורדת למטה אע"פ שכנגד אוירו של תנור חוצצת וטהור, שהסרידה דבוקה להתנור בצמ"פ, ובמשנה ב' פשוט שהכל טמא תחת הסרידה כיון שהסרידה עודפת מכל צד, והעיקר שהתנא בא לאשמעינן הוא שהתנור טהור ואע"פ שהוא ישן מאחר שהסרידה מחובר לתנור בצמ"פ, ובמשנה ג' העיקר שהתנא בא לומר לנו הוא שהתנור אע"פ שהוא ישן חוצץ מן הצד בתורת מחיצה אע"פ שאין הנסר דבוק לתנור בצמ"פ כמו בציור ה', הכא, וכמ"כ הבטא לקמן בציורים י', יא.

אהלות נסר פרק יב

משנה ג

משנה א' ו'

דפנ"א להקורה כו, או לא, לר' עקיבא יש, ולחכמים אין לו, מפני שאין הקורה בתוך הבית. אלא לפי"ו קשה, לחכמים אם אין לקורה דין דפנות אהלים למה מטהרים הקדירה בדבוקה בקורה, כיון דמטמאין במרוחק בפחות מטפח, ופשוט דבפחות מטפח היינו אפילו כל שהוא, ואינו ניצל אלא עם צמיד פתיל. ואין לומר דהיינו שמטהרין חכמים הקדירה בדבוקה בקורה משום צמיד פתיל, דזה אינו, דבבוקה אינה צמ"פ, דא"כ ה"י התנא לומר כן, ואין שם לא צמיד ולא פתיל וצ"ע.

[והתפ"י שם ספ"ה (ספ"ק ס"ד) שמחלק בין דבוקה לאינה דבוקה צ"ע] ומה שקשה מדין כוורת (פ"ט מ"ט, ומ"י) צ"ל דלפי המפרשים דס"ל לכורות מחוץ מ' סאה ה"ל הכוורת כמגדל בתוך הבית (פ"ד מ"ה) דאין טומאה נכנס לחוכה, יהיה שרלותיו מגופות, ואין טפח לטומאה ליכנס שם, דהרי דאין צריכין צמיד פתיל בכלי עץ מחוץ מ' סאה רק בשאר כלים המהורים (פ' שאין מקבלין טומאה כגון כלי אבן כלי ארמה וכו') (מח"א ס"ג ס"ק א'). והרע"ב כתב שם מירי דהוא אביב שהוא קמור תחת הבית שיש בו פותח טפח ואין בציאתו פותח טפח עכ"ל והיא דא, דאין פתח לטומאה ליכנס לחוכה. ולדעת הגר"א דאין לכורות מ' סאה ע"כ צ"ל דכוורת חוצץ משום דפנות אהלים. [דבעומדת על שולים אין לכורות שתי כיסוין]. משא"כ בתנור דאיןו בתוך הבית אלא מונח בחצר באויר, ותחת נסר עורף מכל צד טפח.

ועוד י"ל דלפי הגר"א הכוורת במשנה מ' וי' מירי במחוקת מ' סאה או פחותה ופקוקה בקש, וכמו שכתבנו שם אצל ציור מד, והוא הכוורת כמו מגדל ואינו כלי, ולא קשה מירי מכוורת.

עוד צריך ביאור דברי הגר"א במשנה ג', אמאי צ"ל דאיידי בתנור מוקף צמיד פתיל, דמשמע דכלי מוקף צ"פ אין התנור חוצץ, הלא אמרינן כמ"א רק עורפת לכל צד התנור טפח. [שור' החור"א סי' ג' ס"ק י"ז סד"ה והנה, שהניח זו בצ"ע], ועוד קשה מה שכתב הרא"ש מ"ג וז"ל אע"פ שהתנור טמא מפסיק, עכ"ל וזה תמוה מאוד, [וגם שור' החור"א סי' מ"ו רס"ק ז' שכתב, וזה תימא], ואולי יש שם ט"ס ברא"ש וצ"ל אע"פ שהתנור "מקבל טומאה" מפסיק, ולפי"ו יכולין לומר דכש"כ כשהיא צמ"פ מפסיק התנור, וא"כ לפי הגר"א שמדבר בצמ"פ או חירות המשנה הוא שאפ"ה ר"י מטמא ומפני זה פ' הגר"א כן.

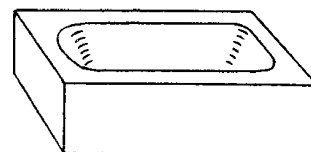
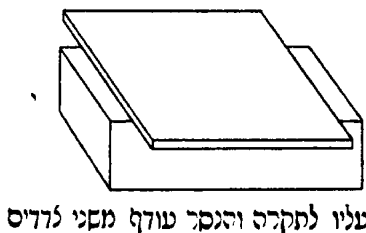
התיו"ט כתב (דף ר"ג שורה א'), סד"ה ר"י יומין ק"ו) "ות"ק ס"ל דגזרו שם בתנור. רלא ליטרו התנור מפסיק בין הטומאה שלא לעבור לצד אחר, עכ"ל המהר"ם". פשוט דלא קאי אציור א, דאמאי לא היו תתפשט הטומאה תחת כל הנסר מצד מזרח לצד מערב, הא עורף הנסר טפח מכל צדיו. אלא צ"ל דקאי אמשנה ג', נמצא שת"ק דמשנה א' ר' יוסי היא, וזה תמוה, דהלכה בת"ק. ועוד קשה שהתיו"ט כתב בשם המהר"ם לעיל (ד"ה טמא) שהטומאה מתפשטת תחת כל הנסר, אפי' כנגד פי התנור וזה מדאורייתא, ועוד הרי דברים אלו (נדק ר"ג). שהביא התיו"ט אין לנו במהר"ם כלל, וצ"ע.

ובישן טמא, פי' התנור (רע"ז). וא"ת מה בין נסר, לקורה שהיתה נחושה בין כותל לכותל וקדירה תלוי' בה ופי' הקדירה מודבק בקורה, טומאה תחת' טהור לכ"ע, לעיל סוף פ"ה [וכך היקשה הר"ש פרק ו' מ"א ד"ה ומיהו]. והיכא דמשוכה מן הקורה וליכא פותח טפח חכמים מטמאין, והכא אין מחלקין בין דבוקה לאינו דבוקה. ועוד מה בין נסר שעל גבי התנור ישן, לכורות שהיתה ממלא את כל הבית (לעיל פ"ט מ"ט) ואין בינה לבין הקורות פותח טפח... טומאה בבית, מה שבתוכה טהור. וכן כוורת שהיתה עומדת בתוך הפתח (שם מ"י) ואין בינה לבין המשקוף פותח טפח... טומאה בבית מה שבתוכה טהור, ואין צריכין לכורות להיות דבוק לקורות הבית כדי להצילן מה שבתוכן.

וי"ל שהרי כתבו במפרשי המשנה, (המפ"י ספ"ק מ', החור"א סי' ג' ס"ק י"ד, וכן משמע מדברי המהר"ם הוגל צמ"ט מ"א ד"ה טמא, ועוד). כיון שבולט הנסר כל צד טפח סביב מכותלי התנור, ויש מקום להתפשטות הטומאה סביב לכל התנור, הו"ל כאילו עומד התנור באהל המת, ואינו מציל אלא רק בצמיד פתיל. [או בדפנות אהלים, אלא שאין כאן דפנ"א, דאין כאן כותלי בית], מיהו אם היה הנסר מודבק בהתנור בצמ"פ ודאי היה ניצול התנור הוא וכל מה שבתוכו (מפ"י מ', רוב הטעם), אבל בקדירה תלוי בקורה (ולעיל ספ"ה) צ"ל ע"כ דאין הקורה עורפת טפח סביב הקדירה מכל צד, וא"כ אין הקדירה חשוב כאילו מונח בבית אהל המת, דבאהל המת אינה מציל הקדירה רק בצמיד פתיל, מגזירת הכותב. וממילא התם צריכין טפח בין שפת הקדירה להקורה להביא הטומאה לתוך הקדירה. אבל קשה למה חכמים מטמאין הקדירה שם בליכא פותח טפח (ע"ש נרע"ז). ויש לפרש המשנה כמו הגירסא הנכונה בר"ש (הוגל ננוע"מ) פ"ה, ד"ה אמנם, וז"ל דביש אויר פחות מטפח בן פה הקדירה לקורה, לכ"ע [ה"ג] מצלת, כי פליגי במשך פיה למהצד מהקורה [פ"ה ציור ב], וכך הוא באמת הגירסא בתוספתא שלפנינו, (ע"כ לשון הגעוש שם). ופירושנו, דהטומאה מתפשטת תחת הקורה והקדירה, דשולי הקדירה והקורה הוין גג אחד וכיון שהקדירה משוכה למהצד מהקורה, הטומאה בוקעת שם מתחת' למעלה מהקדירה עד לרקיע, ומאח"ש על התוך של הקדירה וחוזר ונכנסת לתוכה דרך פיה מלמעלה למטה ומטמאה, ואפי' רק חלק קטן פחות מטפח משוכה מהקדירה למהצד, טמא, דאע"ג שהקורה חוצץ, הקדירה אינה חוצץ דכלים אין חוצצין. אלא עכשיו צריך ביאור אמאי מטהר רבי עקיבא כזה.

אבל להמפרשים דס"ל דפליגי רבי עקיבא וחכמים במרוחק כגובה מהקורה (הגל"ש בשם הר"ר מנחם הר"ש פרק ו' מ"א, ד"ה ומיהו), ולפי הדיוק בחור"א סי' ג' ספ"ק י"ד, הרמב"ם פכ"ה ה"ה (ומה שכתב שם "אלא ביניהם ריח", היינו אפי' משהו, מדברי חכמים שחולקין על רבי עקיבא). וגם התפ"י שביא בשם הגר"א דמזה וזה פליגי וא"כ נכבד ראשונה בתוספתא פ"ו מ"ד פליגי ר"ע וחכמים במרוחק כגובה פחות מטפח. צ"ל דפליגי בדפנות אהלים. ויכולין לפרש המשנה בעורפת הקורה ג"כ פ"ט מכל צד (חור"א סי' ג' ספ"ק י"ד). ולא דפליגי אם דפנות אהלים מציל בפחות מטפח ודאי מציל לכ"ע, אלא פליגי אם יש דין

(הרע"ב לפי הר"ש)

הבטח כו) מ

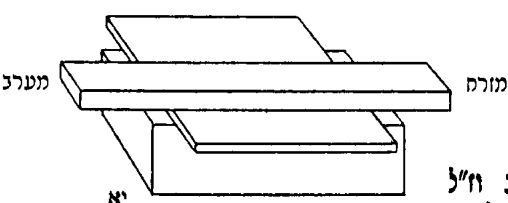
(רע"ז) והוא בנין עשוי כעין אמצעי שבמרחללות שטחנים כהן מים לרחלה.

.... ונסר נתון

עליו לתקרה והנסר עורף משני צדדים

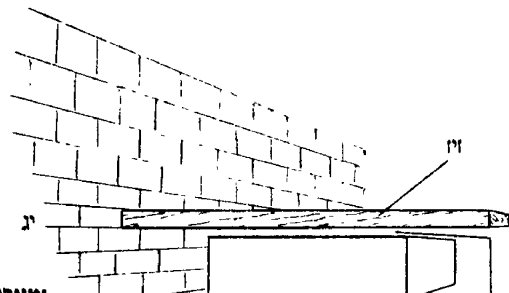
היה בו זיו"ח.

(רע"ז) היתה קורה יולאה למעלה מן הבטח מן המזרח למערב:

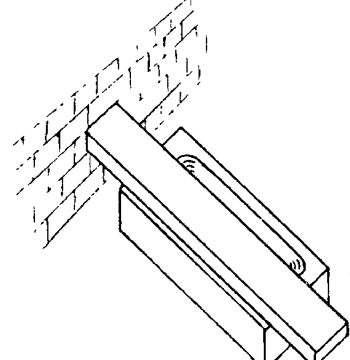

(תיו"ט) ומהר"ם כתב וז"ל היה בו זיו. נראה שיש בבטח זיו לזפון ולדרום. והנסר עורף למזרח ולמערב [וללשון הר"ב איפכא והיינו הך] אע"פ שאין הזיו סביב כל הבטח. כיון דיש בליטה לכל צד גזרו שהבטח לא יפסיק לר' יאשע.

ע"י בחור"א סי' מ"ו ס"ק ו' סד"ה שם הבטח שהקשה על פירוש זה וז"ל. "אכתי מי יביא טומאה לצד שני. הלא סוף סוף מחיצה מפסקת בין טומאה לכלים".

ומיירי שאין בין שפת פה הבטח לתחתית זיו אויר טפח [ונק' הבטח פתוח לפני הזיו כדי להשתמש ברוח שם]. ולא היה בין תחתית הזיו לפה הבטח אויר טפח היתה הטומאה מתפשטת דרך שם מקלה א' לחציו תחת הזיו. ונ"ל עוד דמיירי שאין הזיו מכסה כל פה הבטח. דלכ"כ איש מקום תשמיש הרויאה שבתוך הבטח. והרי שנין קבועין בקרקע: (תפ"י)

(לפי תפארת ישראל)

(תפ"י כח) ר"ל ואם הבטח עומד תחת זיו. והוא דף הבולט מכותל למעלה מהבטח. כדי לשמור חוס הבטח. והזיו בולט מב' צדדי הבטח כנסר הנ"ל. ועומאה מונחת תחת בליטת הזיו שבלד א'.

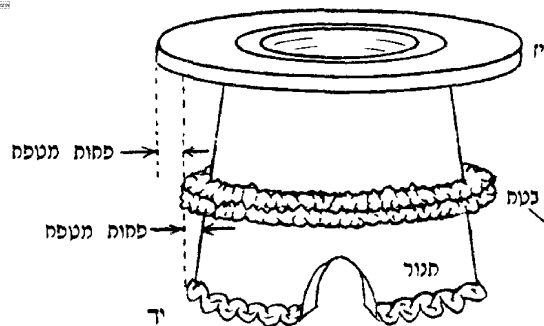
הבטח והזיו (לפי האליהו רבא),

עין תבנית כלים ה"א פתיחה לפרק ה' "תנור"

אליהו רבא

היה זו זיו למעלה מן הכנסת ר"א אינו מביא את הסומא עד שיכא בו פ"ס. כיון ע"ג זיו דמניא בתוספתא כ' זיוס זה פ"ג זה והסתח מתחילת הכחון כ"ס והעליון א"ס בתוך ג' דרכות שהן יכ"ס שיעורו כפ"ס: רבי יהושע אומר רואין את הכנסת כו'. דלא דמי לזיו פ"ג זיו דהאס האיל והסתחון מביא את הסומא בכ"ס לא אמרינן ביה רואין כאלו אינו להכי העליון אינו מביא עד פ"ס אכל כנס דאינו מביא את הסומא לא השניין לזיו שעליו כזיו פ"ג זיו דלא להביא נמי העליון את הסומא אלא רואין את הכנסת כאלו אינו והעליון מביא את הסומא בכל שהוא:

הערה

אליהו רבא

הבטח אינו מביא את הסומא. כנסת הוא כעין חורה בולטת שעושין סביב הכתר ואם אין בו פ"ס אינו מביא את הסומא אפי"ג דזיו מביא את הסומא בכל שהוא כדחנן ריש סדק י"ד הכנסת אינו מביא:

הראב"ד פ' דהוא קיבין מיט במפילת התנור (פ"ז מהל' טומ"מ ה"ג)

ר'

אליעזר אומר אינו מביא את הסומא (כס). ר' יהושע אומר רואים את הבטח כאילו אינו. והזיו העליון מביא את הסומא:

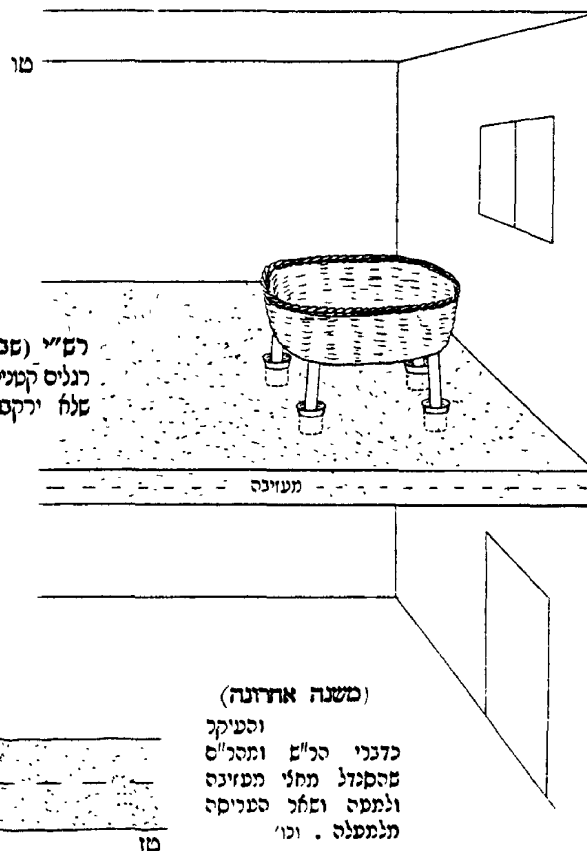
ע' בתח"א שם סי' ט"ז ס"ק ז' שהקשה גם על פי הגר"א ז"ל, והניח כל המשנה דבטח בצ"ע.

הוספה לציור א, תבנית כלים ריש פ"ה, וכאן ציור יד, הבטח הוא כעין תגורה בולטת שעושין סביב התנור כדי לאחוז בחזק את הטיט שנותנין סביב התנור לשמור על החום, והזיו נותנין בעליונו של תנור לשמור הטיט מלמעלה שלא תפול, וגם ליתן על גביו הקדירות שמבשלין בהם או הלחם אחרי האפי' ברתנור, והכאן בציור יד, צ"ל שהחלל שהיא בשיפולי התנור כמו פתח שדרך שם מניחים עצים ואש לתוך התנור. אם ה' פותח טפח, לרבי אליעזר אינו מביא את הסומא לתוך התנור, ולרבי יהושע התנור טמא.

משנה ד

ד סנדל

של עריסה (א) שפחתו בתוך הבית (ב).

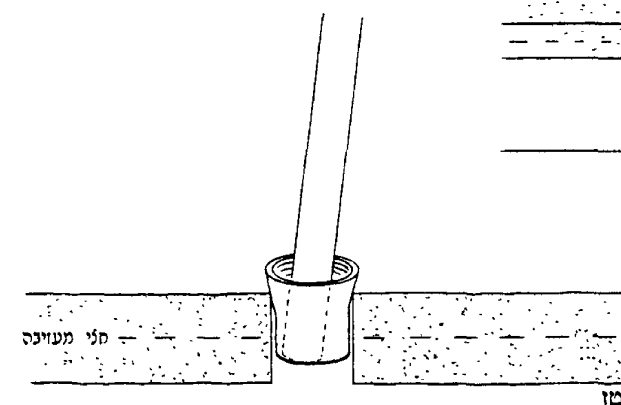

סנדל של עריסה. עריסה של חיתוק רגילים להניח תחת רגליה כמין סנדל של מחבת לזיו או בשביל שלא ירקבו: (רע"ב)

(רע"ב) שפחתו בתוך הבית. שנפחת הגג של עלי' שהעריסה נחונה עליון ר"ל גג של בית לעלייה (וע' רש"ש, וחוס' א"ש)

מלכנוס הפסס. כעין

רש"י (שנת דף מ"ז). רגלים קטנים יש לכן בית קיבול ומכנים לחזק ראשי כרעי המטה שלא ירקבו בלחץ:

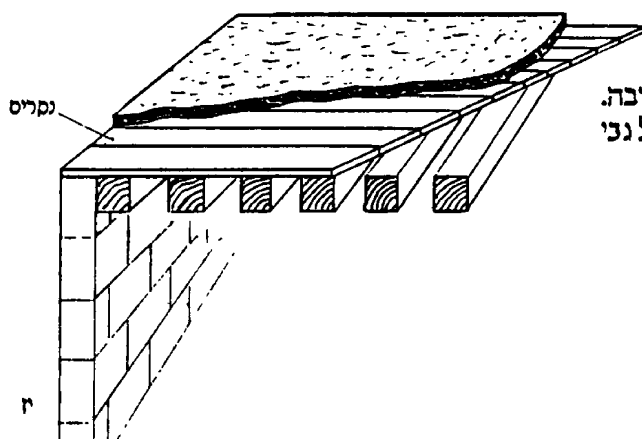

(משנה אחרונה)

והעיקר כדברי הכ"ס ומהכ"ס שהסנדל מחז' מעינה ולמטה ואכל העניקה תלמעלה. וכו'

אהלות נמר פרק יב

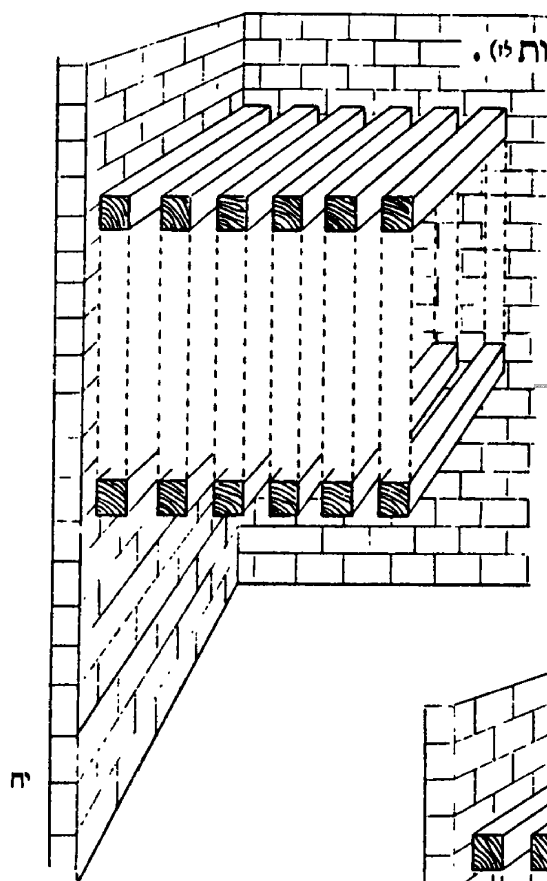
משנה ה

קורות: (רע"ב)
שטח ולרורות שרגילים לשום על גבי
המעזיבה.

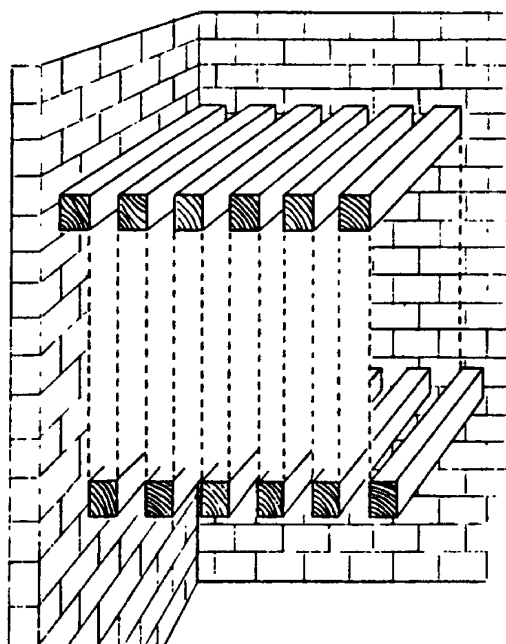
רש"י סוכה דף כב.

ה"ג לסך מפנין באטלום קורות
סכים ופליים שאין עליהן מעזיבה
וכו' וה"פ קורות הבית איתן
שהעלייה עשויה בהן שקרין שוליב"א
קורות העלייה הן שהגג עשוי בהן
שקרין פרי"ב ונגין שלהן חלקן היו ושון ומניחין הגמרין מקורה לקורה כמין חקרה עלייה: שאין פליים מפזיבם • ולא נכרים ומעזיבה
לא דוקא נקב אלא דמחם היכא דליכא מעזיבה ליכא נכרים:

ה קורות הבית והעלייה. שאין עליהן מעזיבה (י). והן מכוונות (י).

(רע"ב) ומכוונות. קורה העליונה
כגד התחתונה וכל אחת יש בה רוחב
טפח

היו העליונות כבין התחתונות (ב).

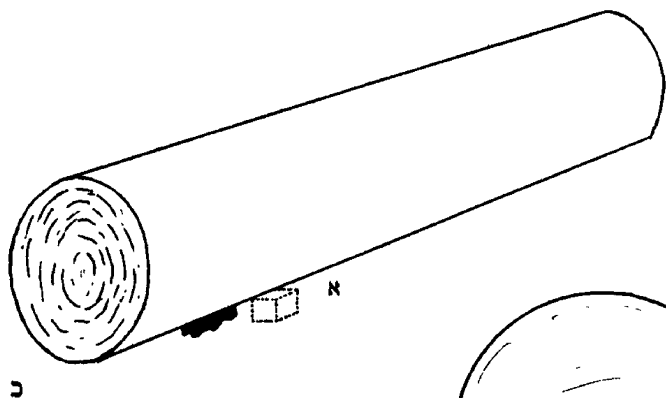
תוספות יום טוב (נמוף המשנה)

שיהיה ברוחב כל קורה פותח טפח.
ובניהן אזור ג"כ פותח טפח. הרמב"ם:

גוד אחית נוחילה. וגוד אביק נוחילה. (מיר"ט)

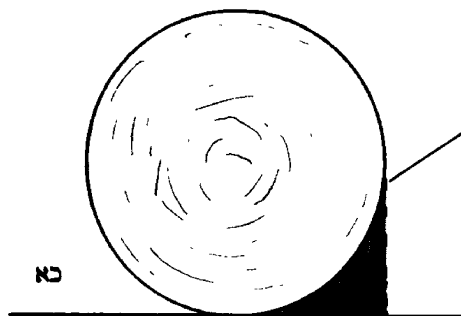
אהלות נמר פרקיב

משנה ז

ז עמוד שהוא מוטל
לאויר (כ) אם יש בהקיפו עשרים וארבעה
טפחים (ס) מביא את הטומאה תחת דפנו .

(רע"ז) עמוד עגול שמושק
בארץ ושוכב על עגולו באויר .

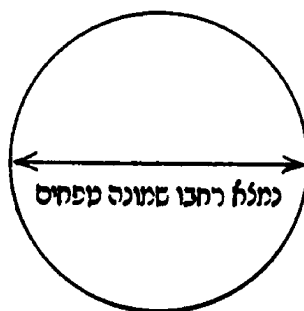
... ומחלף העגול הוא
מתחיל להאיל על הארץ והולך ומתקצר
מכאן ומכאן עד חמתו שסמוך לארץ

ולענין הבאה טומאה בעיני טפח על
טפח ברום טפח מרובע ואם יש כאן
לנד החוץ מחמתו רום טפח . אע"פ

שלמטה בסמוך במקום שריבו לארץ אין רום טפח טלו מטמא באהל דנידון כשיפועי אהלים .

(חז"ל) כלומר ואע"פ שהטומאה אינו במקום שיש טע"ס .

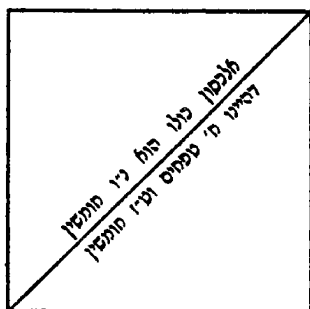
ר"ל אינו במקום רום טפח .
וכמו שכתב החז"ל לעיל מ"ו
ד"ה מביאה, וחפ"י אות מג)

ועמוד עגול כשיש בהקיפו עשרים וארבעה טפחים נמלא רחבו שמונה טפחים

בב

רצוע של שמונה על שמונה טפחים
דהיינו מ' חומשים על מ' חומשים

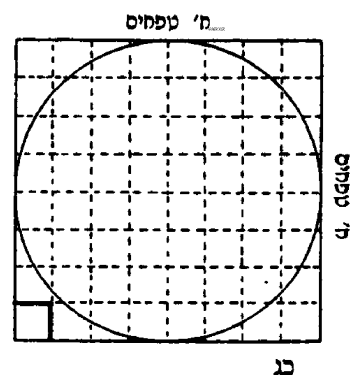

בד

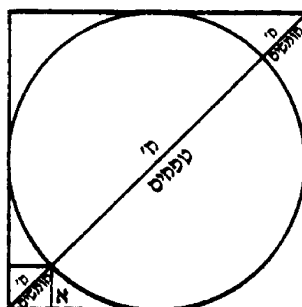
(חפ"י כז)

וכשנעשה על עיגול זה רצוע ח' על ח' טפחים

יהי אלכסון רצוע זה ח' טפחים וט"ו חומשין .
משום דכל טפח בריבוע הוא טפח וז' חומשין באלכסונו .

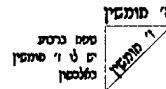
בג

בה

ואם קן מדקיי"ל שפוע אהלים
כאהלים [כלע"ל פ"ז מ"ג] להכי אסילו
אם הטומאה נטחנה במקום נידודה א
שהחת בטן העמוד דהיינו במקום
הגמוך מטע"ס אס"ה מהפסטה
הטומאה מתהנית הבטן שס . לכל
ארכו של עמוד (מ) : (חפ"י)

בועז (מ) וקשה למה נקם תנא שיהיה
היקף העמוד כ"ד טפחים . ויהיה לפ"ז הריבוע הקטן שחתה בטן העמוד
1 1/7 טפח על 1 1/7 טפח בריבוע . והיינו שלא בנדקדק . דהרי כ"ג
בשיהיה רצוע טע"ס . ספי הו"ל להחנא לומר שיהיה בהיקף העמוד כ"א
טפחים . ונמלא ... וכו'

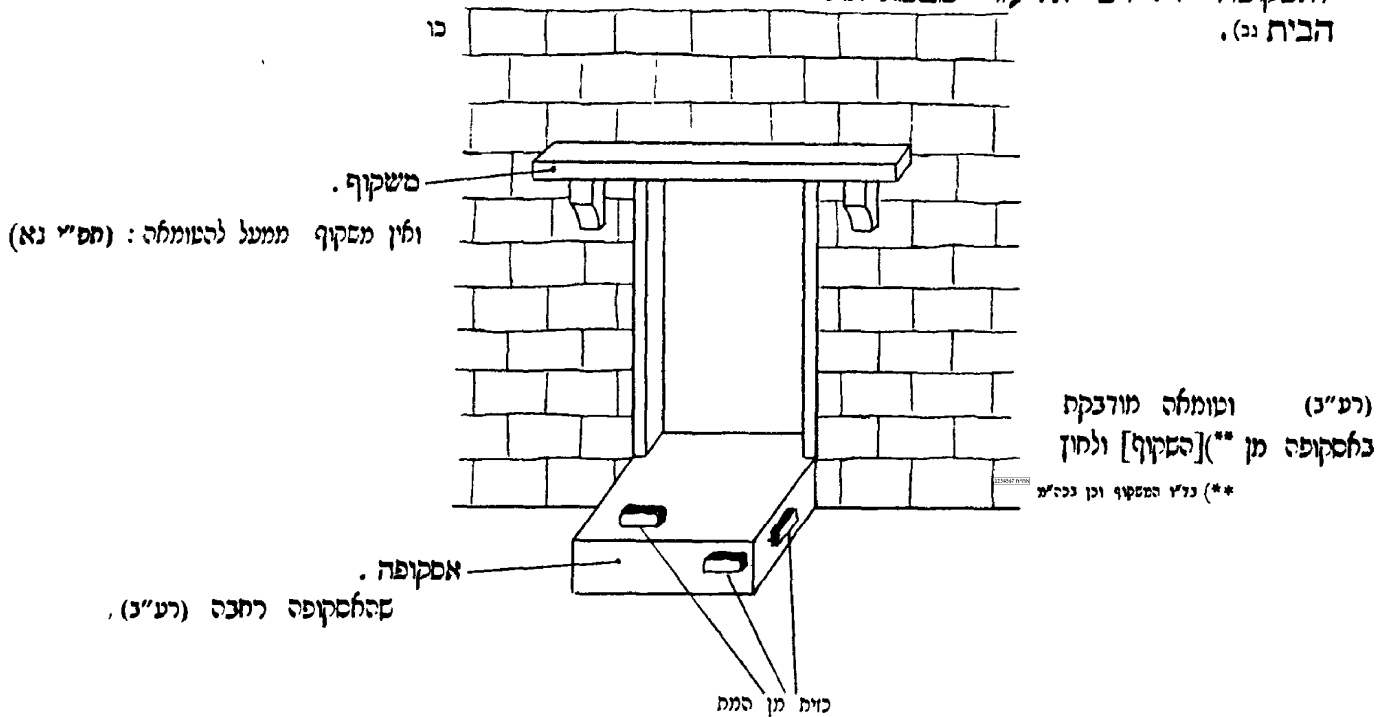

אות ג) חפ"י אינו במקומו, אלא מקומו בסוף המשנה, או אחר, "בוקעת ועולה".

משנה ח

כוית מן המת . מדבק

לאסקופה (א) . רבי אליעזר מממא את הבית (ב) .

(רע"ב) וטומאה מודבקת באסקופה מן ** (השקוף) ולחון

** נד"ל המשקוף וכן נכ"מ

רבי אליעזר מממא את הבית (ב) . (חסי' נב) דס"ל לאסקופה כבית דמי . (משנה אחרונה) ונזכר ר"ל נד חזן אטו נד פנים עיש שם אהל .

רבי יהושע ממחר (ב) .

ור' יהושע סבר מן [השקוף] ולחון . אין האסקופה חשובה כבית . והלכה כר' יהושע : (רע"ב)

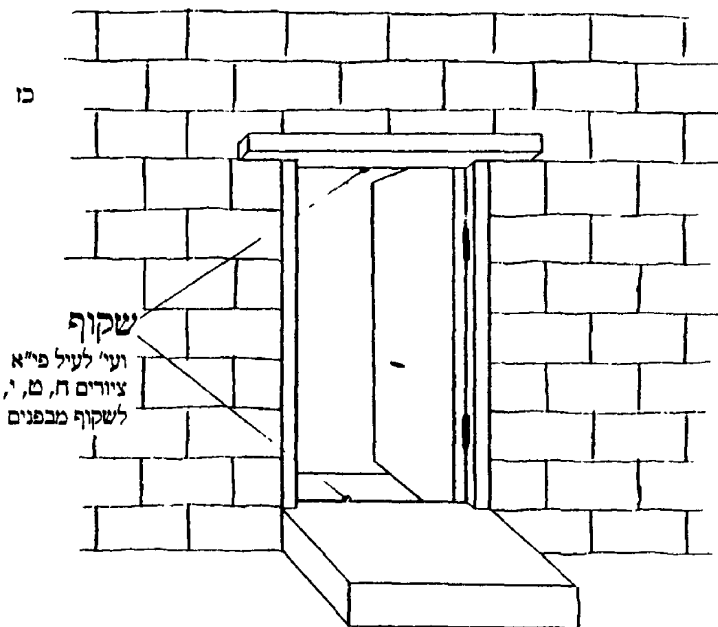
שקוף: עין רש"י חולין דף קכ"ו ר"ה ודקאמרת (בסוף העמוד) ובר"ה שקוף, דמשמע ש"משקוף" אחד ו"שקוף" אחד, ודף שקוף עשוי באמצע המשקוף או באמצע האסקופה, ומחלק אותם שחלק מהם היה לצד חוץ וחלק השני מן השקוף והלאה, הוי לצד הבית, [ועי' לעיל פ"א מ"ו ציורים ח, י.] ובגמרא שם בחולין דף קכ"ו דמייתי למתניתין דלעיל בפ"א מ"ו, גרסין "שקוף", והשואל לפי פרש"י שם, סבר ר' יוסי (פ"א מ"ו) דטומאה המתנת בצד חוץ לשקוף אינה מממא את הבית, ומשמע דמה שמאחיל המשקוף עלי' אינו נעשה דבר אהל עם הבית.

ותוס' שם ד"ה און, כתב דמיירי כשאין ספח מן השקוף ולחון, ולכן כשסוגרים הדלת הוא כאהל בפני עצמו ואין אהל פחות מפתח ע"ש.

אך קשה דלעיל פ"א מ"ו ככלב שאכל בשר המת, ומת הכלב ומוטל על האסקופה וכו', ר' יוסי אומר רואין את הטומאה מכנגד המשקוף ולפנים, הבית טמא, מכנגד המשקוף ולחון, הבית טהור וכתב שם הרע"ב דהלכה כר' יוסי, וקשה דהכא כתב אין הלכה כר' יוסי דמסדר הבית במדבק תחת המשקוף מן המשקוף ולחון.

וח"ל דלעיל פ"א מ"ו לא גרס הרע"ב "שקוף" אלא "משקוף", [ואע"פ שזה לא כמו גירסת הגמ' בחולין, וגם לא כמו גירסת המשנה שבגמרא הכא]. ויש לחלק בין כאן שיש שקוף ובין לעיל שאין שקוף, דלפי ר' יוסי הכא אם יש שקוף, שם נגמר הבית, ומן ה"שקוף" ולחון הבית טהור, משא"כ היכי דאין שקוף כהא דלעיל ממשך הבית עד סוף "המשקוף", והבית אינה טהור רק היכי דהיה מן ה"משקוף" ולחון, והרע"ב פסק כר' יוסי דלעיל אך סבר שאין לחלק אם יש שקוף או לא וכל מקום שטומאה תהיה תחת המשקוף, הבית טמא, ומש"ה פסק כאן שאין הלכה כר' יוסי ואין זה סותר פסקו דלעיל.

ועוד י"ל דלעולם גרס הרע"ב "שקוף" ולא "משקוף" אף דלעיל והא דרבי יוסי ממחר לעיל כפרק י"א מ"ו ככלב מונה על האסקופה, מן השקוף ולחון, היינו לפי שיטת רבי יהושע דכאן דמסדר ברשא דמתניתין בכוית מודבק לאסקופה מן השקוף ולחון, והכי פסק הרע"ב וא"כ שפיר פסק כר' יוסי לעיל, משא"כ בסיפא דמתניתין דלא איירי שטומאה באסקופה אלא מודבק הכוית מן המת למשקוף מן השקוף ולחון, ובהא ר' יוסי ממחר, ולשיטתו דלעיל, צ"ל שהרע"ב סבר דמודה רבי יהושע לרבי אליעזר שיש לגזור בכוית שמודבק למשקוף אטו טומאה בתוך הבית, והוה טמא, יותר מהיכי שטומאה הוה על האסקופה, ור' יוסי פליג עליהם ולא מחלק בין היכי דמודבק על האסקופה או כמשקוף ולכן הבית טהור, ומש"ה כיון שהלכה כר' יהושע כתב הרע"ב ואין הלכה כר' יוסי, דבכחיהו הלכה כרבי יהושע [אך עי' בתו"מ ד"ה ר"ה ממחר שלא למד הכי, ולפירושו עדיין קשה אמאי כתב הרע"ב לעיל הלכה כר' יוסי, והכה כתב אין הלכה כר' יוסי] ולפירוש האליהו רבא מתורן שפיר יוכלין גם לומר בשני המסגרות דהלכה כרבי יוסי ועי' לקמן ציור לא.

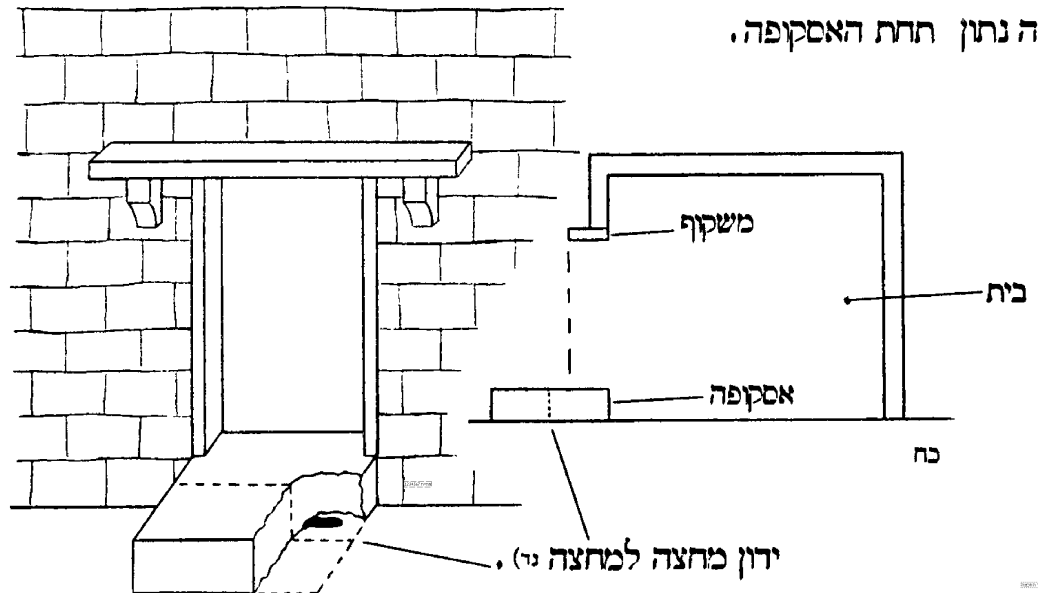

תחת המשקוף מן [השקוף] ולחון : (רע"ב)

וח"ל החזו"א סימן ז' אות מ"ו [ולשון החזו"א חולין שם שכתבו וכשסוגרים הדלת כו' נראה דמפרשים דחקק השקוף מבפנים...] ע"כ, ע"ש.

אהלות נמר פרק יב

היה נתון תחת האסקופה.

מכאן נקט המשנה אחרונה ר"א לשיטתו (לעיל פ"ז מ"ג ד"ה בתוכו) דמימאה תחת הכותל נידון ג"כ מחצה למחצה, אך שאר מפרשי המשנה לא פירשו כן, וצ"ע. [ורק כשהטומאה תחת פרדסקין מצינו כזה בחוספתא, מובא בר"ש סוף פ"ו, ועי' מה שכתבנו לעיל פ"ו אצל ציורים לד, לה,] – [ועי' חזו"א ס"ו ו' סס"ק ב']

ויכולין לומר דשאר המפרשים ס"ל דשאני אסקופה דלעולם האסקופה היא דבר שמונחת ודבוקה על רצפת הבית, וכך דרך בוני הבתים להניח האסקופה ע"ג רצפת הבית תחת הדלת, ולא היו חופרים בתוך קרקעת הבית, נמצא כשהטומאה תחת האסקופה היא עדיין כנגד חלל הבית, ואינה ממונה בארמה מתחת הכותל שלא כנגד חלל הבית, וא"כ שפיר דנין טומאה תחת האסקופה מחצה למחצה. [ועי' לעיל פ"ו בסוף הביאור שביארנו על דברי החזו"א ומש"כ שם אצל ציור סא]

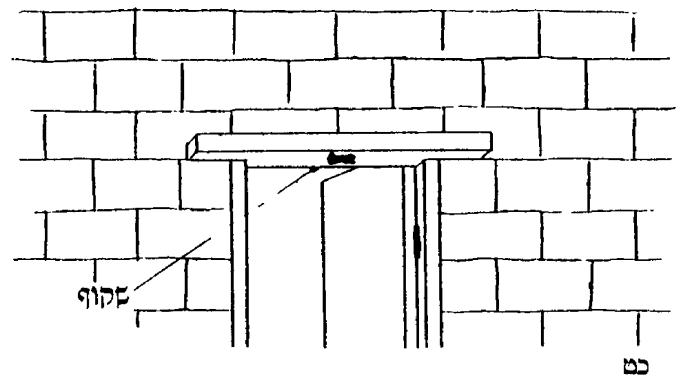
נמצא שיש כאן ד' אופנים בתחת האסקופה

א. מחצ' ולפנים, תחת המשקוף ...	{	הבית טמא, שחלק הפנימי של האסקופה כמו מחצ' הכותל ולפנים.
ב. מחצ' ולפנים, באויר		
ג. מחצ' ולחוץ, תחת המשקוף ...		הבית טמא, שהמשקוף מביא את הטומאה רצוצה. לבית.
ד. מחצ' ולחוץ, באויר		הבית טהור.

מודבק למשקוף (י) הבית טמא (י). רבי יוסי מטהר (י).

(רע"ז) תחת המשקוף מן [השקוף] ולחוץ: עי' לעיל ציור כו, ומה שכתבנו שם

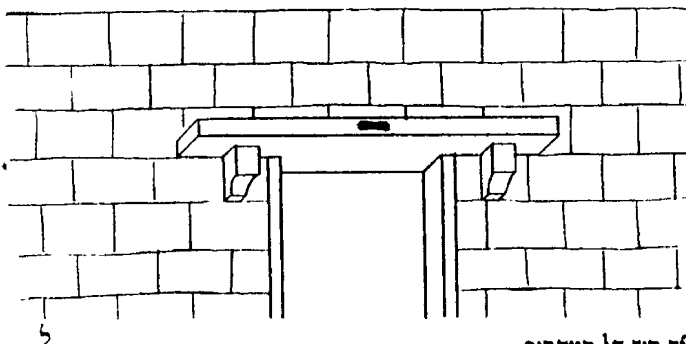
וה"ל החזו"א סימן ז' אות ט"ו [ולשון התוס' חולין שם שכתבו וכשסוגרים הדלת כו' נראה דמפרשים דחקק השקוף מבפנים...] ע"כ, ע"ש.

אליהו רבא

מודבק

למשקוף. מכתוב נטובי המשקוף: דבית טמא. דגזוז טומאה מודבקת למשקוף אע"פ טומאה בחוץ הבית וטעמו נוגע למשקוף דטמא מדאורייתא וכדתי סיסא: ר' יוסי מטהר. דלא גזר וחייל בחוספתא ר' יוסי מטהר עד שיטא בטומאה משך פ"ט. טירוש דהיא עזמה נעשית אהל ומכילה לנזית:

(תפ"י נה) בלד חוץ של המשקוף

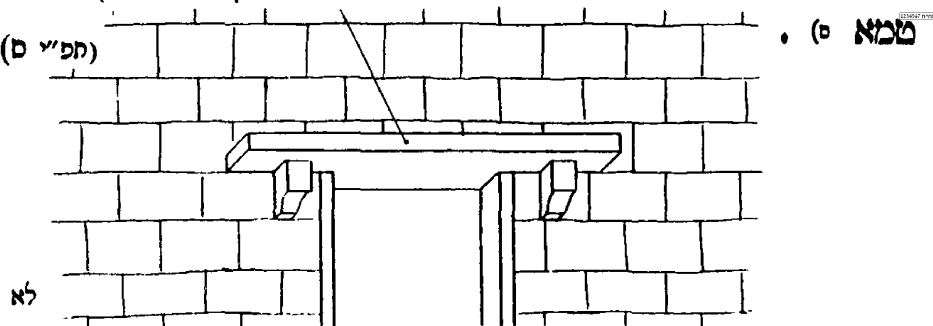
[ר"ב"א ודלא כהר"ש וכו'] שפירשו דמיירי שהטומא' מודבקת בתחתית המשקוף. ורמב"ם א"כ מ"ס דר' יוסי דמטהר. והכי בטומאה ואויר הבית טמא אהל ח' סס. ונחוספתא ג"כ משמע כה"ל ופ"ט:]

אהלות נסר פרק יב

היה נה נתון בתוך הבית. הנוגע במשקוף (ט)

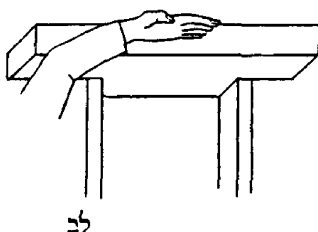
אפי' בלד חוץ : (חפ"י נט)

(חפ"י ס) לכ"ע מדסיף טומאה שבבית לללא דרך שס.
נזריק בלדו אטו תחתיו :

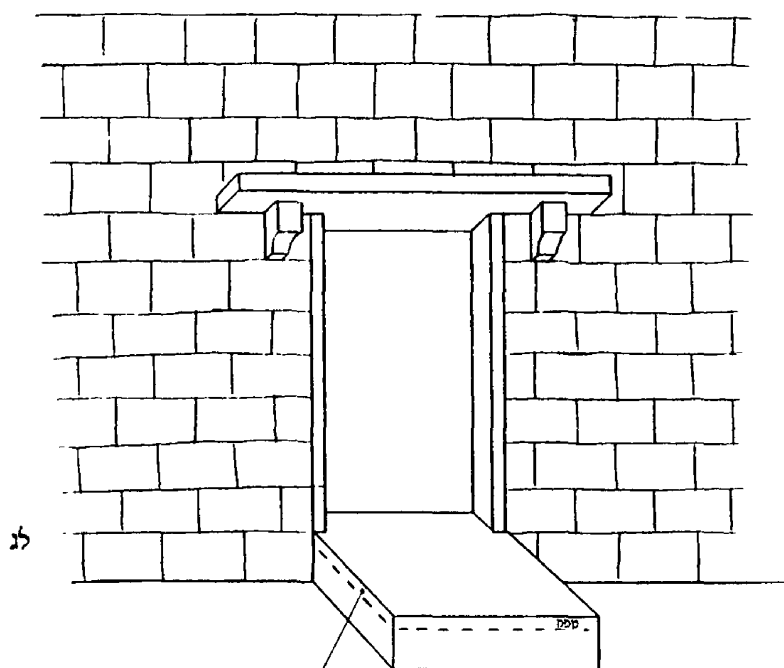

זה לשון הרמב"ם. (פ"א מהל' טומ"מ הי"א).
"נגע במשקוף וצירף ידו עם המשקוף נטמא
כאילו בא מקצתו", ע"כ

וע"ש בכסף משנה על לשון הרמב"ם "נגע
במשקוף וכו'.

אליהו רבא
הנוגע במשקוף טמא. שכל
פ"מ מושך הטומאה מן הבית
בכל שהוא כדלמריק בשפוד
דפי' ובטנליות דפס"ז כ' :

הנוגע באסקופה (א). רבי אליעזר מטמא (ב). רבי
יהושע אומר מטמא ולמטן (ג). טהור. מטמא ולמעלן. מטמא (ד) :

תוספות יום טוב רבי יהושע אומר מטמא ולמטן
כו'. וכיוצא בזה מלאנו לו במשנה

ט"ו פ"ט : ציורים קח, עד קבו, - שן סלע וכן הוא במהר"ם

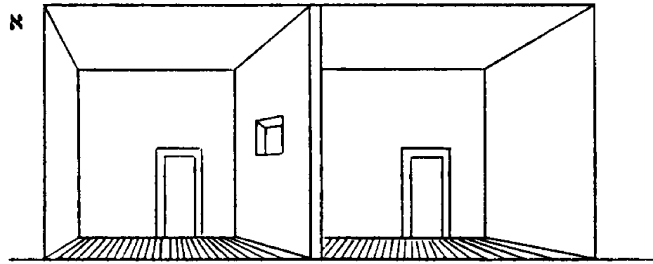
פרק יג

פרק יג א העושה מאור א (בתחלה ב).

משנה א

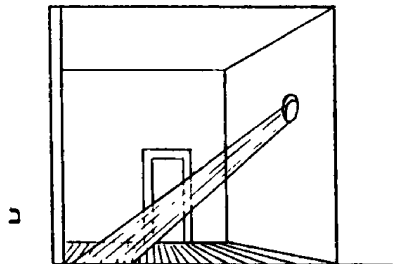
במקום פתיחה לפרק י"ג אעתיק כאן לשונו
הזהב של הרמב"ם [בפי"ד מהל' טומ"מ ה"א]

א אין טומאה נכנסת לאהל ולא יוצאה ממנו בפחות מטפח על טפח. כיצד חלון שבין בית לבית או שבין בית לעלייה. אם יש בו טפח על טפח מרובע והיתה טומאה באחד מהן הבית השני טמא. אין בחלון פותח טפח אין הטומאה יוצאה ממנו ולא נכנסת לאהל השני. בד"א בחלון שעשה אותו האדם לתשמיש

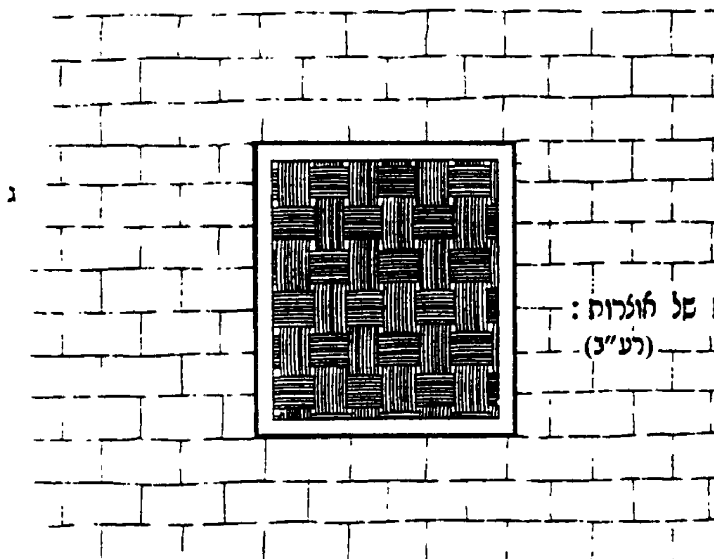
. . . . אבל חלון שעשה אותו האדם לאורה כדי שיכנס

ממנו האור שיעורו כפונדיון והטומאה יוצאה ממנו. כיצד היתה טומאה בבית ובא אדם ונסמך לחלון זה של מאור או שהניח בו כלי או שהאחיל עליו אהל בצד הכותל נטמא כל שבאהל שהטומאה יוצאה לו. וחלון העשוי לאורה הוא שאין עליו תקרה אלא גלוי הוא לשמש:

כסף משנה

ומ"ש וחלון
העשוי לאורה הוא שאין עליו תקרה וכו'. זה הוא
סי' רבינו כמה ששינוי בפרק י"ג חלון שהוא
לאויר שיעורו מלא מקדח :

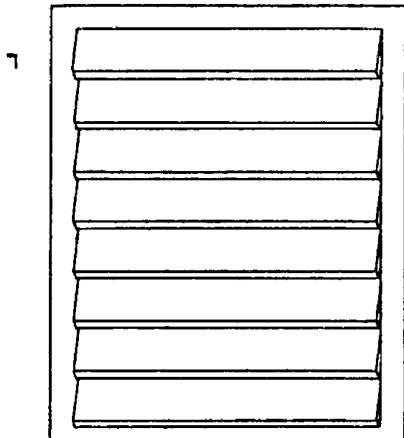

הסריגות יג)

מחלה כמין סככה מסורגת שעושים בחלונות של אולרות :
(רע"ב)

אהלות העושה מאור פרק יג

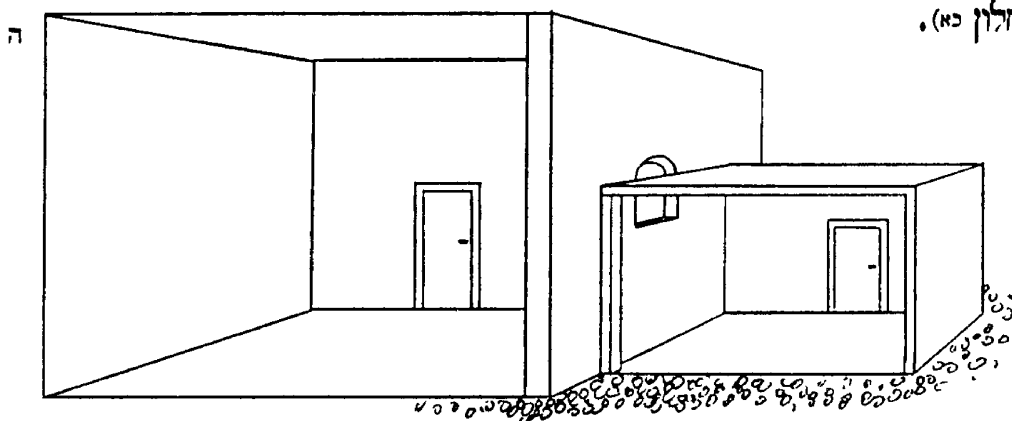
משנה א
משנה ב

(הרפפות יג).

(חפ"י יג) הוא מלבן כאורך ורוחב אויר החלון. וממלאין כל רוחב חלול המלבן זה. עם דפין קטנים שקובעין אותן בו בכל רחבו. וכולן שוכבין זע"ז בשפיע. ומרוחקין זה מזה קלת כדי שיבא דרך שם אור היום או אויר להבית. ואס"ה לא יהיו בני רה"ר יכולים להניץ דרך שם להבית:

משנה ב

נתן את התקרה באמצע החלון (כא).

(רע"ב) שנמלא החלון חליו למעלה מן התקרה. וחליו למטה:

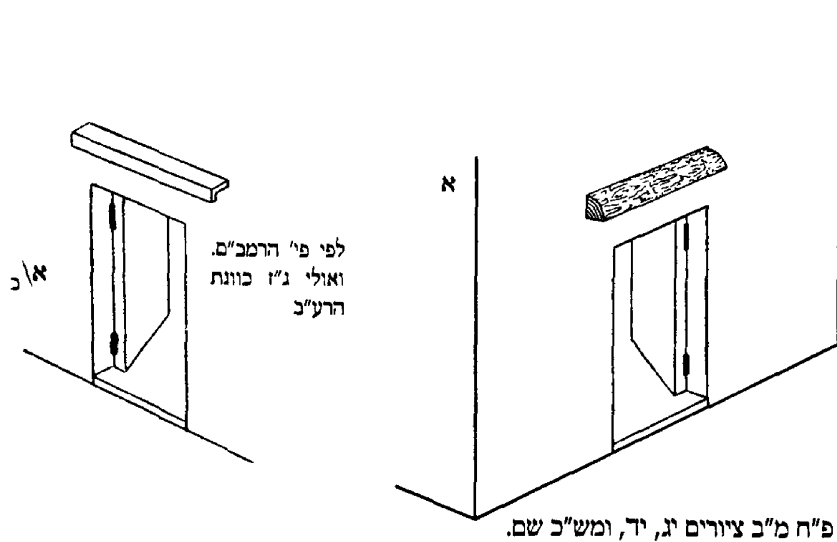
למעלה מן התקרה הוא לאויר: (רע"ב)

חוספות יום טוב

ב נתן את התקרה באמצע. פי' תקרה של הבית אשר [בנה] בלד זה הבית. הרמב"ם:

פרק יד

משנה א

פרק יד א הזיון

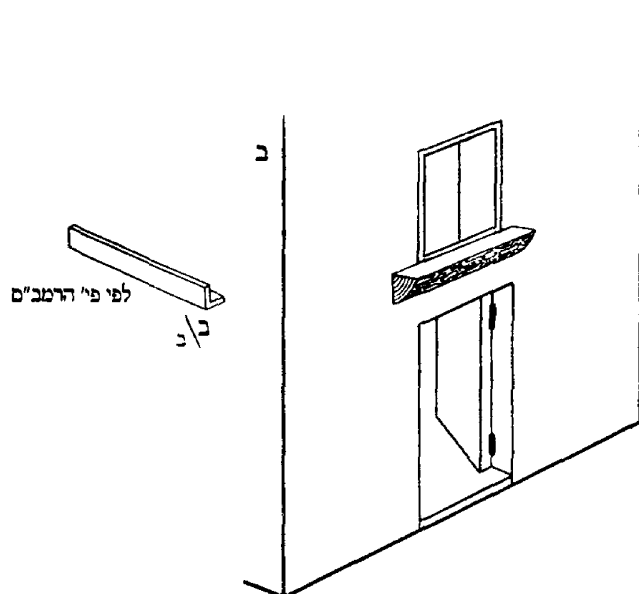
כמין לוח יולא מן הסתם לחון
וראשו כפוף למטה לארץ ללד הפתח
(רע"ב)

(תפ"א) ופנים התחתון

דהייט לזו שכלפי מטה . מחלקים ברהטני האבעל בל"א :

ועיין לעיל פ"ח מ"ב ציורים יג, יד, ומש"כ שם.

1234567

הגזירה (ה) . שפניה למעלה . ראשה כפוף למעלה
(רע"ב)

(תפ"ד) שפני העליון של המסגרת מחלקים ברהטני. ועי"ז ניכר שעשי רק להשתמש ע"ג.

אליהו רבא

פי"ד א והגבלית .

סירש בחוססתא

ואיוז היא גבלית כל

שמעוס מכאן ומכאן ומשויר

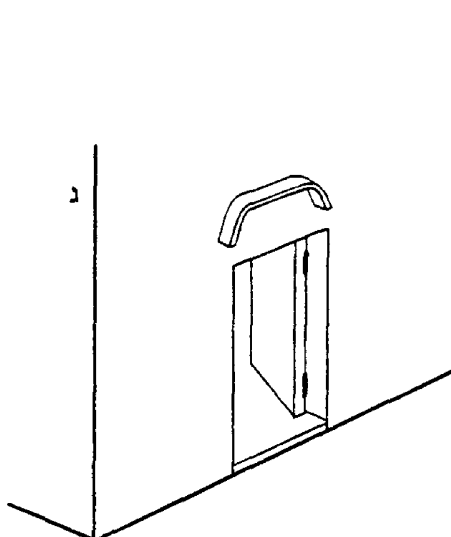
מן האמצע :

הר"ש, והרע"ב, רב האי גאון

האליהו רבא, והתפ"י בולן

פירש אחת הן ע"פ התוספתא

ע"י שני גרסאות

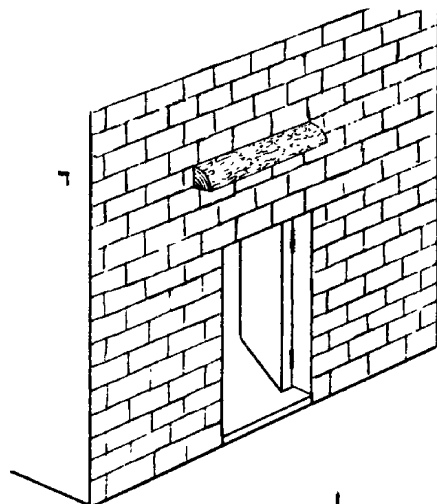
והגבלית (ה) .

(תפ"ה) הוא נמי כעין גזירה שפניו העליונים מחלקין

וע"י שזה באמצע. ניכר שאין אהל שתחתיו שייך לאלה שהחזיק הקרת הבית

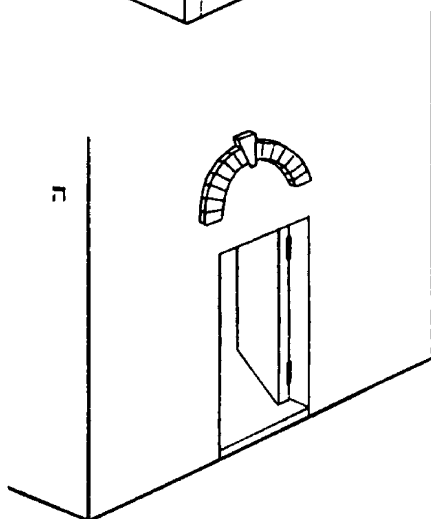

רק שב' קלוותיו משופעי' כלפי מטה . ובאמצעו הוא שיה כזה
ואין מלערף לו .

בזיז שהוא גבוה
מן הפתח שלשה נרמבין י.

(רע"ז) ונדבך הוא שורה של בנין אבנים :

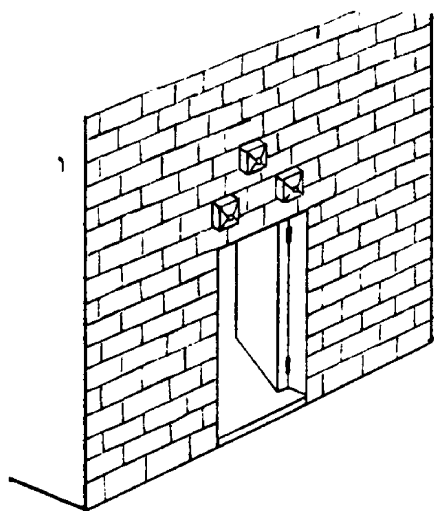

העטרות ט

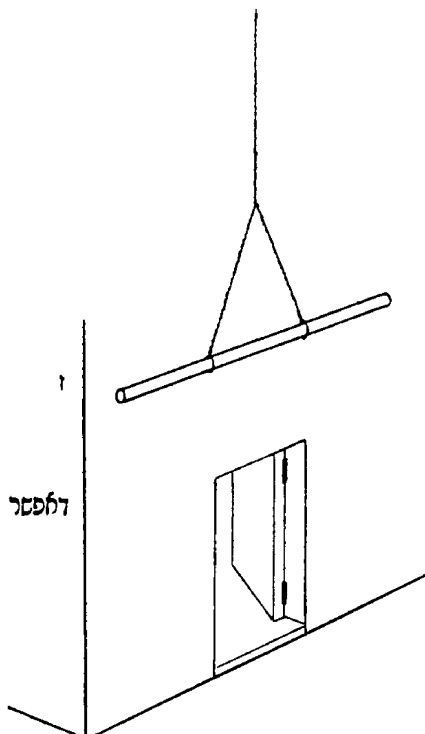
(רע"ז) והעטרות. אבנים סדורות ** בעיגול
בולטות מן הקיר למעלה מן הפתח
כעין כיפה לנוי והייט עטרה :

שא"א להשתמש ע"ג : (חפ"י ט)

והפתוחים י .

(חפ"י י) הוא כעין פטורי זינים מפתחים ממעל להפתח עשויין לנוי . ולכן ג"כ אין משתמשים ע"ג :

משנה ג

ג קנה ישעל גבי הפתח ט .

(חפ"י טו) שארכו מונח עם המשך הכותל :

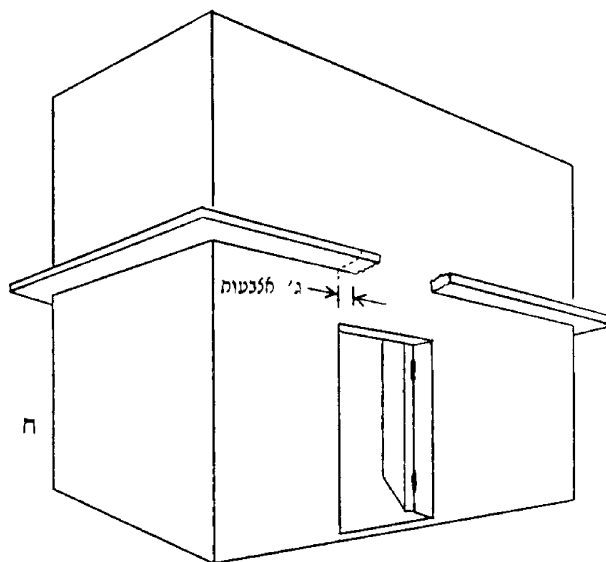
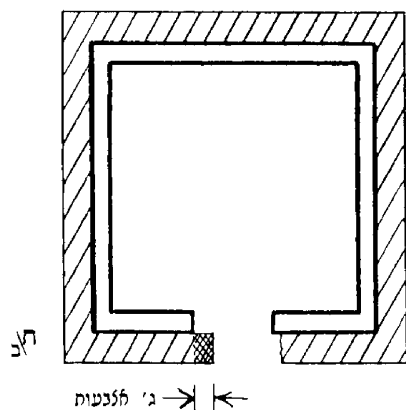
(חפ"י טז) קנה שא"א
דאפשר לטלטלו ורגיל להזיזו למטה עד סמוך ממעל להפתח .

אהלות הזיז פרק יד

משנה ד

ד' זיז שהוא סובב את כל הבית. ואוכל בפתח שלש אצבעות (ט)

שלש אצבעות. כלומר פחות מטפח. שהטפח ד' אצבעות :
(חיו"ט)

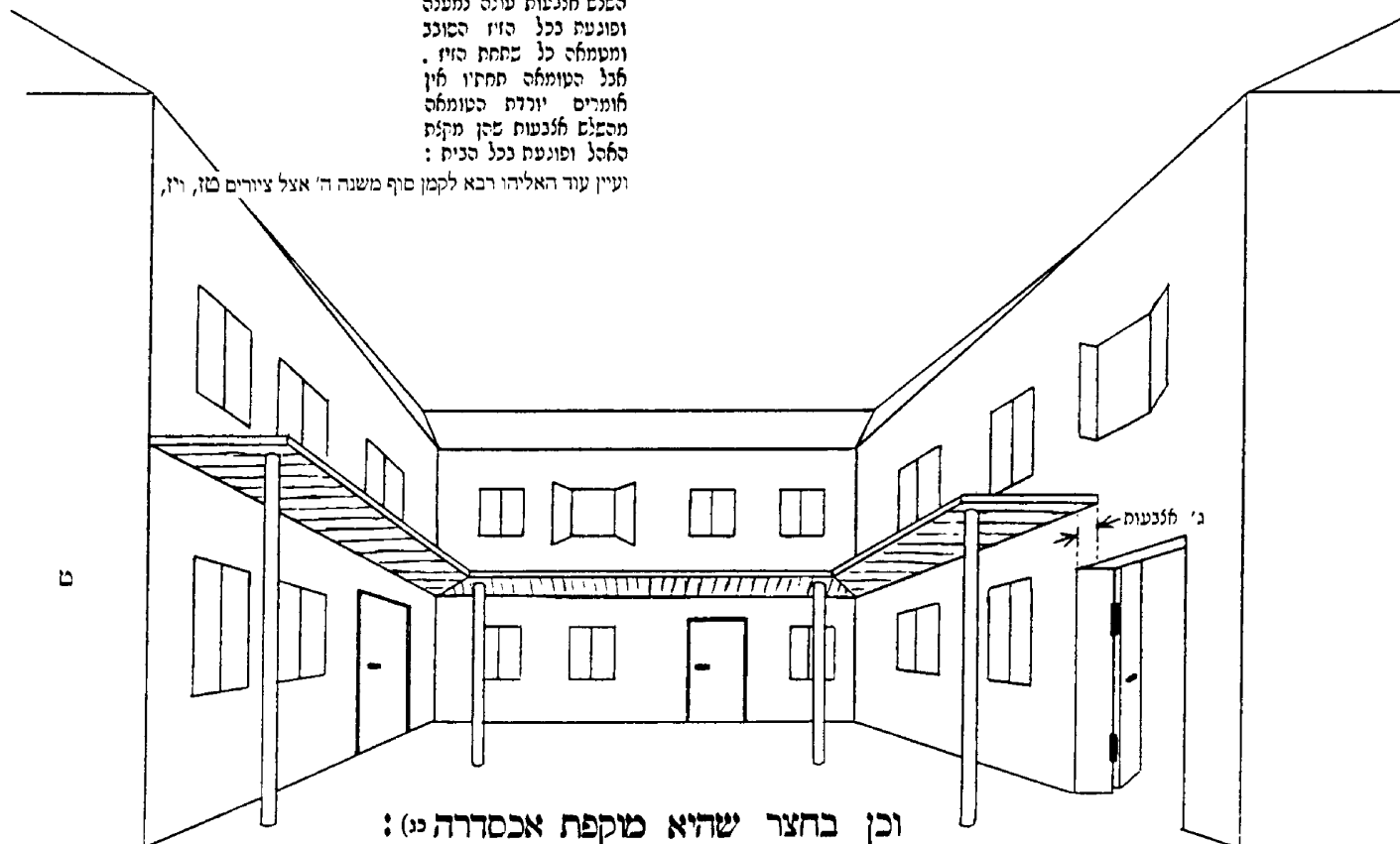

אליהו רבא

ורבי יהושע מטהר (ב).

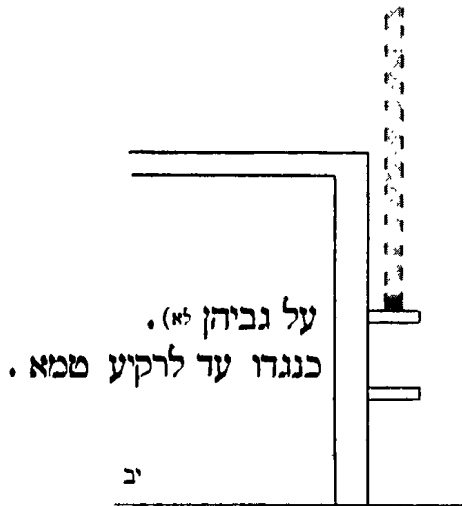
ור' יהושע מטהר. דסנר
הטומאה שכנגד מקצת האהל
אומרים עולה למעלה
ופוגעת שם באהל ומטמאה
כל שבאהל למעלה. אבל
מה שאם חדר הטומאה
ממקצת האהל חשגת למטה
באהל אין אומרים יורדת
להביא הטומאה לכל האהל
שתחתיו. הלכך טומאה
בבית והבית מביא לכנגד
שלוש אצבעות אומרים
הטומאה שהוכאה כנגד
השלוש אצבעות עולה למעלה
ופוגעת בכל הזיז הסובב
ומטמאה כל שתחת הזיז.
אבל הטומאה תחתיו אין
אומרים יורדת הטומאה
מהשלוש אצבעות שהן מקצת
האהל ופוגעת בכל הבית :

ועיין עוד האליהו רבא לקמן סוף משנה ד' אצל ציורים טז, ויז,

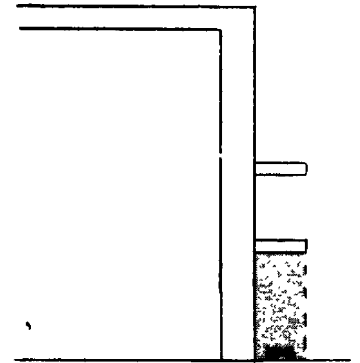
וכן בחצר שהיא מקפת אכסדרה (י):

משנה ה שני זיזין זה על גבי זה (כד).
ויש בהן פותח טפח (כה). וביניהן פותח
טפח (כו). מומאה תחתיהן (כז). תחתיהן ממא (כח).

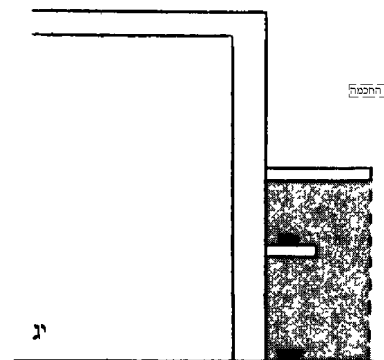
על גביהן (א).
כנגדו עד לרקיע ממא .

ביניהם (כ). ביניהן ממא (ב).

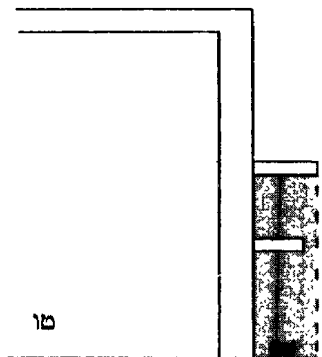

היה העליון עודף על התחתון
פותח טפח (כ). מומאה תחתיהן .
או ביניהן . תחתיהן וביניהן . ממא (כ).

על גביהן .
כנגדו עד לרקיע . ממא .

היה העליון עודף על התחתון פחות
מטפח מומאה תחתיהן . תחתיהן וביניהן .
ממא (ד).

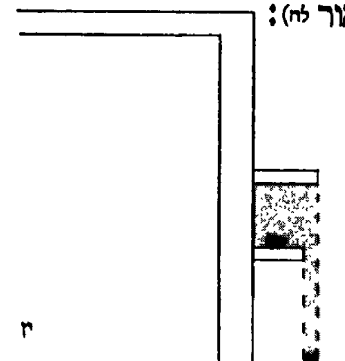

הזו"א סימן י"א, ס"ק י"א. שם מ"ס כיס העליון עודף על התחתון פחות מטפח
קומאה מחסיבן מחסיבן וביניהן ממא, לא דמי לארוכס
אין כס פ"ט קומאה בבית כלים שבעלי סדורין כדבין פ"י מ"ס
נמן בין דבר כו' בין מלמעלה כו' אין קמא אלא מחסון, וכי ע"ש

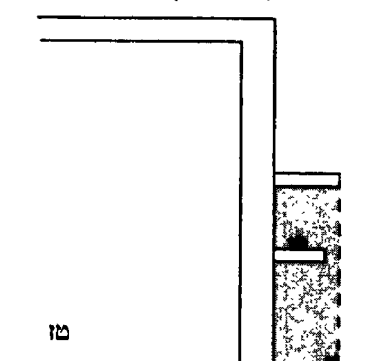
אליהו רבא

רבי יושע
אומר ביניהן ותחת המותר
קמא ט'. ר"י לסעמיה
דאמר כיון כסוכה דמקא
אכל עולס וסוגעת ולא
יורדת וסוגעת כ"י אס
כקומאה תחת המותר עולה
למעלה כנגד המותר וסוגעת
שס לביניהן שהוא פ"ט
ומקמא לביניהן אכל לירד
ולסגס בתחתיה לא אמרינן
יורדת וסוגעת וכן אס
כקומאה ביניהן תחת המותר
קמא דכנגד מקא האכל
כא אכל תחתיה סדור דלא
אמרינן יורדת וסוגעת .
אכל כקומאה תחתיהן מודה
ר"י דמביא לכנגד השדף
ופולס וסוגעת לביניהן
ומקמא . כיון כסוכה
וקומאה בבית דתחמיו קמא:
כליור מו

רבי יהושע אומר ביניהן . ותחת המותר .
ממא . ותחתיהן מותר (ה).

ביניהן (ה) או תחת המותר (ו).
ר' אליעזר אומר תחתיהן וביניהן . ממא (ז).

אליהו רבא

ביניהן או תחת המותר ר"א
אומר תחתיהן וביניהן קמא.
ר"א לסעמיה דאמר כיון
כסוכה בבית קמא דסכר
כקומא' שנגד מקא האכל
יורדת וסוגעת בבית כ"י אס
כקומאה ביניהן תחת המותר
או אס כקומאה תחת המותר
הקומאה שחתם המותר
יורדת מהמקא השדף למטה
כנגד השדף וסוגעת
בתחתיהן שכן פ"ט וקמא
כל שחתמיו :

אהלות הזיו פרק יד

משנה ו

לשון המשנה לפי גירסת הרע"ב, והרא"ש, והר"ש בפירושו הראשון.

ן יש בהן פותח

מפח (א). ואין ביניהן פותח מפח (ב). שאין התחתון גבוה מן הארץ טפח. ואין העליון גבוה מן התחתון טפח: (רע"ז)

וזכו גירסת הרע"ב והרא"ש ביניהן ותחתיהן טמא.

דאין התחתון חוץ. כיון דאין תחתיו פותח טפח ולא על גביו פותח טפח. והעליון מביא את הטומאה לכל מה שתחתיו ותחת התחתון וחוצץ למה שעל גביו. כיון דעליון גבוה (** מן הארץ טפח: (רע"ז)

(**) ג"ז מעל

טומאה תחתיהן (א)

או ביניהן (מלאכת שלמה)

ב ו ע ז (ה) אמנם להר"ש והרא"ש והר"ב הא דקאמרינן במשנתנו ואין ביניהן פ"ס. ר"ל כלעיל סי' כ"ו. דהיינו שמהתחתון לארץ אין גובה טפח. וכ"כ בין תחתון לעליון אין רווח טפח. וה"ל טומאה תחתיהן או ביניהן. תחתיהן וביניהן טמא. וע"ז סבור. דהתחתון שאין תחתיו טפח אור. וגם אין ביט להעליון אור טפח. חשבינן להתחתון כליחא ונמלא שהעליון שגבוה טפח מהארץ. מביא הטומאה לכל שתחתיו. אפילו תחת התחתון. דהרי חשבינן להתחתון כליחא. אבל העליון חוצץ למה שע"ג. משא"ל כשהטומאה על גביהן. ר"ל ע"ג העליון כנגדו עד הרקיע טמא. אבל למטה אינה בוקעת. דהרי חשבינן להעליון כאילו יש תחתיו חלול טפח. והחלול ההוא חוצץ שלא הבקע טומאה לתוכו. עכ"ל ק"ק. [עד כאן חזק דברי קדש]

ועי' פירוש הרא"ש שכתב "מידי דהוי אקפולים זו ע"ג זו לקמן בפמ"ו הילכך אם הטומאה תחת התחתון או ביניהן כל מה שתחת העליון עד הרקיע טמא", עכ"ל. ועי' חזו"א סימן י"ב ס"ק ו' שהקשה על זה והניח בצ"ע.

על גביהן. כנגדו עד הרקיע. טמא:

לפי גירסת הרמב"ם, והר"ש בפירושו השני, והאליהו רבא. ועי' מלאכת שלמה

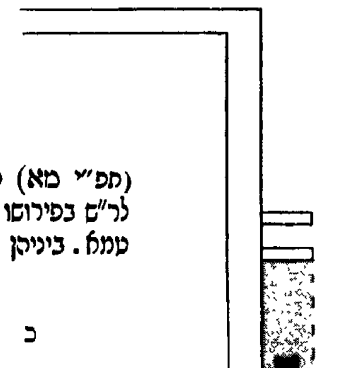
ן יש בהן פותח

מפח (א). ואין ביניהן פותח מפח (ב).

טומאה תחתיהן (א) תחתיהן טמא.

אליהו רבא

ן דבי גרסינן טומאה תחתיהן תחתיהן טמא ביניהן או ע"ג כנגדו עד הרקיע טמא. שאין בין הזיוין פ"ט ותחת התחתון יש בו פ"ט הלכך טומאה תחתיהן תחתיהן טמא דחוצץ על ביניהן וע"ג טומאה ביניהן וע"ג כנגדו עד לרקיע טמא דאין ביניהן פ"ט וטומאה בוקעת:

ב

(תפ"י מא) לרמב"ם בפירושו כאן וגם בחיבורו [טו"מ סי' ה"ד] וגם לר"ם בפירושו השני כאן. וגם לר"ב"א. ה"ל. טומאה תחתיהן תחתיהן טמא. ביניהן או על גביהן. כנגדו עד הרקיע טמא. וה"ל וכו'

ביניהן. או על גביהן. כנגדו עד הרקיע. טמא:

משנה ז

ט

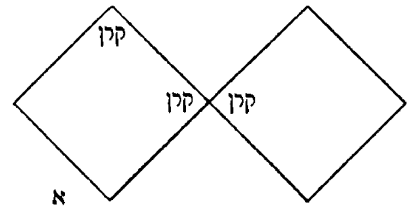
כב

* גם כאן יהי מחלוקת הרמב"ם והראב"ד האם המומאה בוקעת עד התחום ובמש"כ לעיל ריש פרק כוורת ציור ד' בשם הבועז, ע"ש.

פרק טו

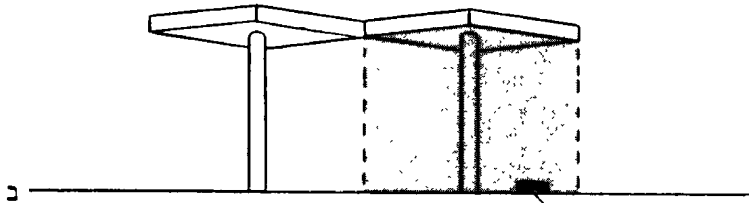
משנה ב

ב מבליות של עץ . שהן נוגעות זו בזו
בקרנותיהם ^(ט)

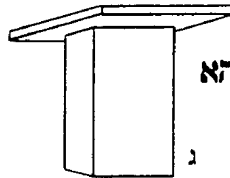
.... ודרך קרני העללות שאין צרחן
טפח (רע"ב)

והן גבוהות מן הארץ פותח מפתח .

שומאה תחת אחת מהן

השלחן אינו מביא את השומאה . עד שיהא
בו ריבוע בפותח מפתח ^(ט) :

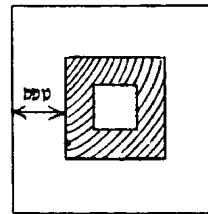

(רע"ב)

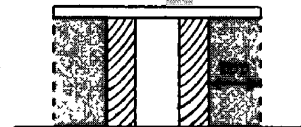
כמין חיבה פרולה
שם לה ארבעה דפנות היו עושים לשלחן

שהשלחן יושב עליה

ואותה חיבה פרולה קרוי רבוע .
ופעמים שהשלחן בולט ויולא חוץ מאותו רבוע
מפח לו פחות לו יותר . והשחא קאמר לדרך שיהא השלחן בולט
חוץ מאותו רבוע בפותח מפתח . דמה
שבחוק הרבוע איט מלמקדף (רע"ב)

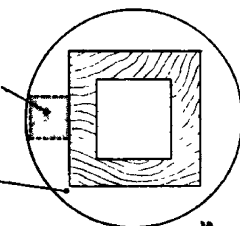
ו

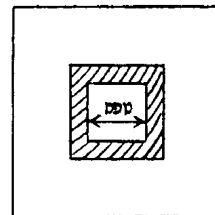
ה

אליהו רבא

השלחן אינו מביא את
השומאה כו' . דשלחנות
שלהן היו עגולין הלכך איט
מביא את השומאה עד
שיהא בעגולה כדי לרבע בו
טפח על טפח דכל אהל
טע"ס מרובע בעינן .
ובתוספתא תניא כלים
שכנגד הריבוע טמאין שלא
כנגד הריבוע טהורין ר'
מנחם נרבי יוסי אומר בין
כך ובין כך טמאין מפני
שדונין כקצין סכנלא . פי'
אם יש בו לרבע טע"ס
ח"כ סכר אינו טמא אלא
הכלים שנאמנע כנגד הריבוע
וכלים שכנגד הקצוות
העגולים סהורים ור"מ כר"י
סכר דדונין כקצין סכנלא וכל
הכלים שמתחין טמאין :

ט

ח

(תפ"י טו)

ז

.... אכל כשים תוך הרבוע חלול

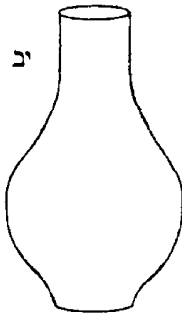
טע"ט . הו"ל כהלל תוך אהל . אמרינן בהטומאה שהוך אהל הפנימי
סוף טומאה ללאח דרך אהל החיצון שסביב לו וטלו טמא

ולפי"ז לכאורה תנא דמתניתין ר' מנחם בר' יוסי הוא, דהא לשון
"מביא" משמע שמביא את השומאה על כולו ואולי גם הר"ש
והרע"ב מודים דמיירי בשולחן עגול, דהא לא אמרו בשום מקום

שהשולחן גופא הי' דף רבוע, רק הרגל שהיא כתיבה פרוצה בזה אמרו שיש לה ד' רפנות . והשתא כיון שהשולחן נעשה מגוף אחד,
טמא סביב כל תחת העיגול, ואינו דומה למבליות דריש מתניתין, שהן שני גופים, ואין שומאה באה מתחת זה לתחת זה, אלא דומה
לקורה שהיא נתונה מכותל לכותל (לעיל פ"ב מ"ו) דאע"פ שאין כולה שווה וקצתה פחותה מטפח מביאה את השומאה תחת כולה מפני
שקצתה מקצת אהל, ועי' בכ"מ על הרמב"ם, פ"ב מהל' טומ"מ ה"ד הובא בדברי התו"ט שם. אלא עדיין אפשר קצת לחלק דהרמב"ם
מיירי בחלק קצר פחות מטפח"ט סמוך לחלק מטפח"ט, או להיפך, אבל כאן יש לנו כמה פעמים רוחב מטפח"ט אצל קצר דהיינו הקרנות
ומשם לרוחב, ומשם עוד הפעם לקצר, ומשם עוד לרוחב סביבות כל השולחן. (והרא"ש חולק, בסוף פירקין מ"י, ועי' משנ"א ר"ה בידו.
ולחלוק למעשה עי' ש"ע יו"ד סימן שע"א בש"ך ס"ק יד, וברגל מרכבה שם.)

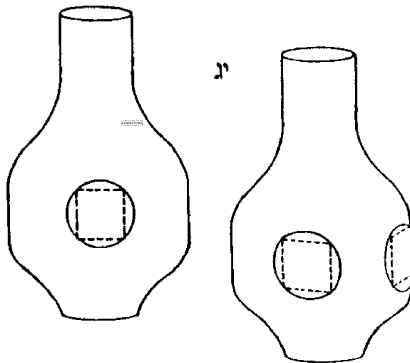
משנה ג

ג חביות ט
שהן יושבות על שוליהן י. או מוטות
על צידיהן יח באויר ט. והן נוגעות זו בזו
בפותח טפח ט. ברוחב טפח טגעות זו בזו : (רע"ז)

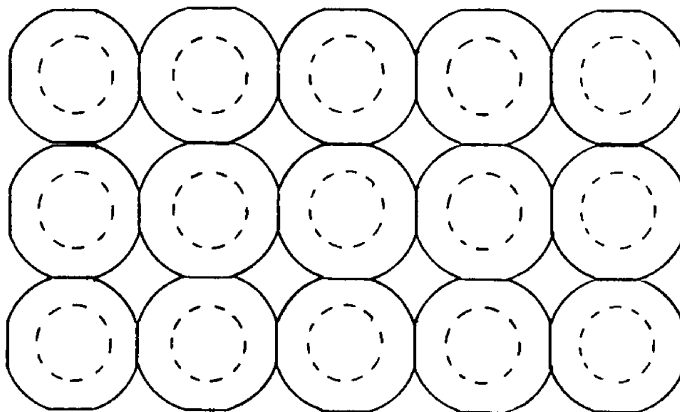

(רע"ז פ"ט מט"ו) חביות שלהן לרוח למעלה ללד פיקן. ולמטה
ללד השולים. ורחבות באמצען. וכמין
בטן רחב בולט מהן באמצען מבחוץ:

החביות במשנה זו לא היו עגולות בשוה כזה
כרוב חביות במסכת' כלים ואהלות. משום
דאי אפשר שנוגעת ברוחב טפח כשהן
עגולות דהיינו כמו שני כדורים הנגעים זה בזה
שמקום חיבורם אינו אלא בכל שהוא.

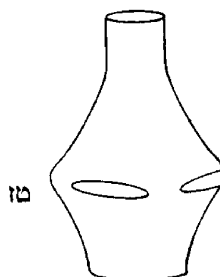
אלא ע"כ היו להן מקום שוה וחלק בצדדין כזה

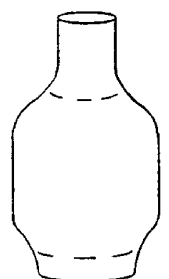
....שתהא מקום הנגיעה בהחביות ברוחב טפח
ובגובה טפח כדי להביא הטומאה ממקום
למקום מתחת החביות בכל אופן שנוגעת, בין
ביושבת על שוליהן בין במוטות על צידיהן, כזה

וכתב הרמב"ם בפירושו, הנה כבר ימשש שטח
זה לשטח זה טפח על טפח או יותר מטפח

(תפ"י ב) שהצטניס של החביות שבלטין מאמצען טגעיין זכ"ז ברוחב טע"ט.

ואם אין להחביות בטן כמו בציור יג, למעלה, אלא הן עגולות בהיקפן ושוה בגובהן
כזה ציור טו, ונמצא אין הנגיעה של טפח בין חבית לחבית רק בגובה טפח אבל לא
ברוחב, ואנן צריכין נגיעה של טפח בין חבית לחבית כמו בציור יד, להביא את
הטומאה תחת כל החביות ובין שורה לשורה תחת כולם כשיושבות על שוליהן,
ואע"ג דבמוטות על צידיהן מועיל שפיר נגיעה זו, כמו בציור טו, להביא את
הטומאה תחת כולם, וכמו כן ליושב על שוליהן מועיל שפיר נגיעה כזו, ציור טז,
דהיינו מקום שוה בגובה בכל שהוא, ורק ברוחב הוא שיעור טפח אבל נקט במשנה
זו ציור של חבית שעולה לזה ולזה, דהיינו ציור יג.

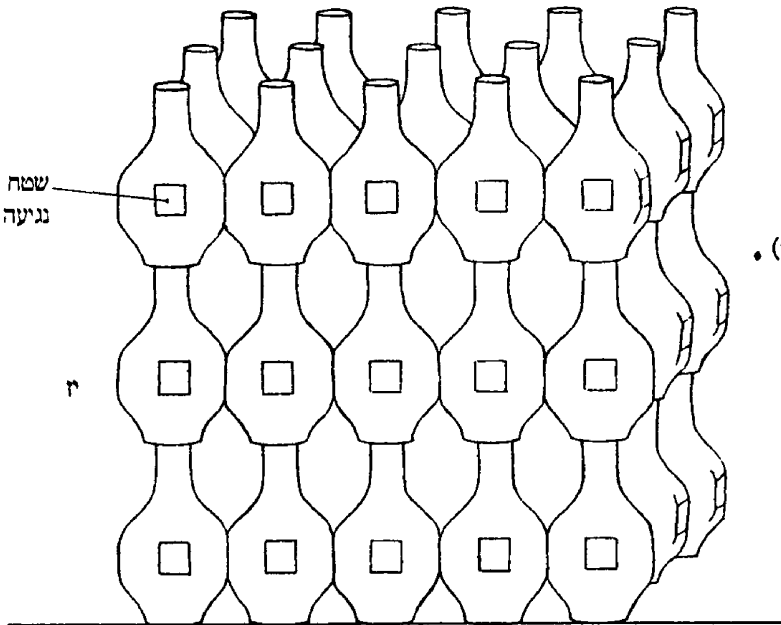

אהלות סגוס פרק טו

חביות (ט)

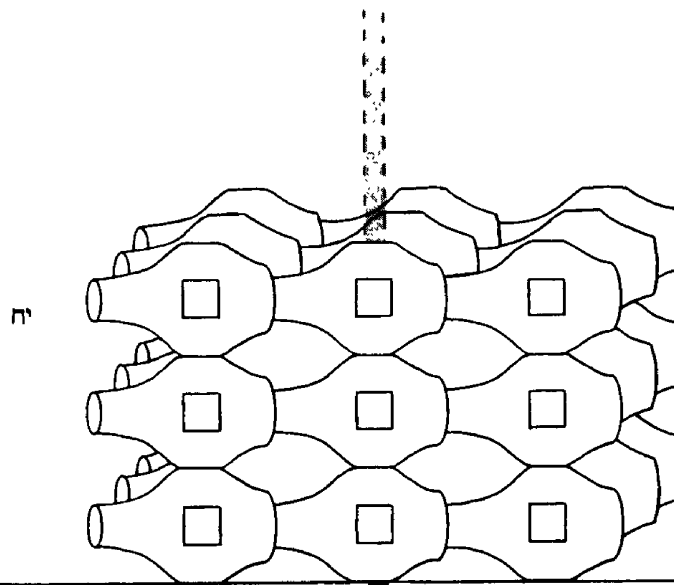
שורות הרבה של
חביות זו אחר זו. וזו על זו: (רע"ב)

שטח שורה וחלק. כדי שיהא שם
נגיעה של טפח"ט בין חבית לחבית.

שהן יושבות על שוליהן יי).

ופיקן למעלה:
(רע"ב)

או מזמות על צידיהן יי).

ופיקן מן הצד:
(רע"ב)

פירוש הרא"ש

מזמאה טוקפת ועולה. דקומאט לטות היא ואין טעויה מכלל הקומאט
שכין שמכיות טוקחת כן ושיין לפעילות של שיש וכל שכנגד הקומאט טמא ושלא כנגד
קומאט טהור:

(רע"ב לעיל מ"א ד"ה ואם היו של שיש) אפילו
טליונה גבוהה מן הארץ טפח. לא חשיבי אהל להביא את הקומאט
כיון דחשונה ממעטת את האויר לפי שהן נחשבות כארץ.

מזמאה תחת ארת מהן כא).

מזמאה בוקעת ועולה. בוקעת ויורדת כב).

מזמאה בוקעת ועולה. ללדדן קתני לה. דמוטות על

לדיהן אפי' כנגד הקומאט אין טמא אלא מה שתחיתין ועל גביהן. אבל מה שכתוב טהור. כיון דאין כלי חרס מיטמא מגבו. על מה
שכתוב מזיל. ומה שאינו כנגד הקומאט. אפי' שתחיתין ועל גביהן טהור. (רע"ב)

(רע"ב) ובישבות על שוליהן אפי' על מה שכתובו אין מליכות. כיון שאין הפסק מאויר תוכו לאויר שמולה לו. וחבית עלמה נטמאת ונטמאו כל כלים שכתובה. ואפי' שלא כנגד הטומאה כדלמדין טעמא בכוף פרק כורת :

משנה אחרונה

ג טומאה בוקעת ופולה. כתב הר"ב לדדין קתני כו' ובישבות על שוליהן כו' וחבית עלמה נטמאת. אינו מדויק דהא בחבית שאינה מקבלת טומאה איירי אלא ר"ל לענין הכלים שכתובה וכן מפרש לפי ספ"ס דקתני והחבית טמאה לא שהחבית עלמה טמאה אלא כלים שכתובה כו' ומ"מ הא דמפרש כלים שכתובה אפי' שלא כנגד הטומאה טמאים ז"ל דאפי' יושבות על שוליהן אין טמא אלא כנגד הטומאה וכן מפרש כהדיו פ"ס תי"ג וריש משנה פ"ז שם אלא בחבית טמאה הכל טמא כדמפרש ספ"ס וכדמסיק נמי הכא :

פירושו של הרע"ב הוא כמו פירש הר"ש, רק הרע"ב קיצר במקום שהר"ש האריך יותר, ע"ש.

וקשה מאוד להבין אמאי למד המשנה אחרונה דמתניתין בחבית שאינה מקבלת טומאה איירי, וכדלעיל סוף פרק כורת דהוה ככלי אדמה, ומשום זה הקשה על הרע"ב, אדרבה, הרע"ב כתב וז"ל "כיון דאין כלי חרס מיטמא מנבו", וזה לא שייך רק בסתם כלי חרס שנצרך כבר בכשן ומקבל טומאה, וגם ממה שכתב הרע"ב בהמשך וז"ל, "וחבית עצמה נטמאת, ונטמא כל הכלים שכתובה ואפילו שלא כנגד הטומאה", היינו, דוקא אם כל החבית טמאה, עכ"פ, לשיטת הרע"ב וכמש"כ לעיל פרק כורת [ציור קמח].

וגם הר"ש כתב הכא "ביושבת על שוליהן דקדירה עצמה נטמאת כדפרישית פרק כורת הרי היא כמאן דליתיה, כמו כהיו טמאות ואין סתמות את החלל, עכ"ל.

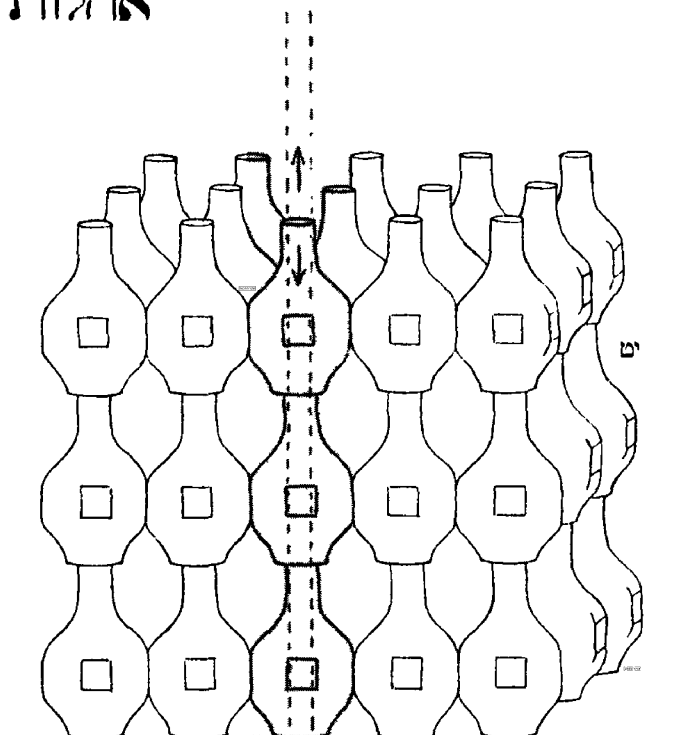
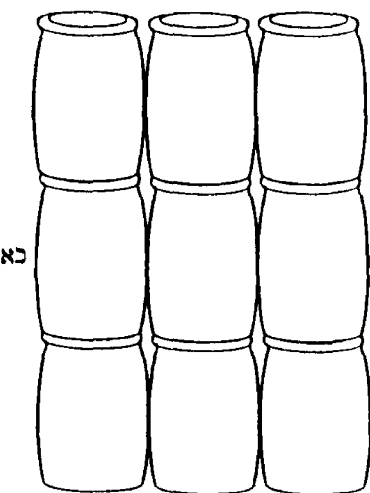
ואולי המשנא רצה להרוויח דלפירושו אין צורך לומר דלצדין קתני לה, ודו"ק.

והא דקשה על מש"כ הרע"ב שאפי' כלים שלא כנגד הטומאה טמאים מהא דתנן בפרק כורת מ"ז וריש מ"ז, אינו קשה רק לפי שיטתו שם"ל להמשנא [ד"ה אבל] כמו שפירשו הרמב"ם והא"ר שלא ה' שורות של חביות זו על זו אחר זו ולכן פי החבית פתוחה לאויר שמעלי' אבל לפי פי' הרע"ב שאיירי שיש כמה שורות זו על זו הוי דומה לחבית שמכוסה בכלי טהור שלמדנו בפרק כורת מ"ז [ציור קנד] שהכל טמא אפילו שלא כנגד הטומאה ממש.

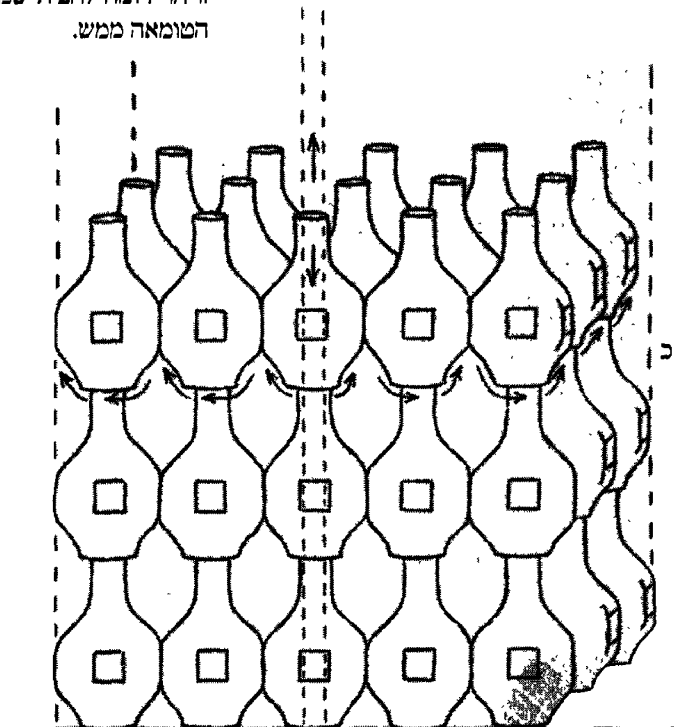
תמוה מאד אמאי לא מתפשטת הטומאה תחת שורות העליונות [כמו בציור ב] מכיון שכל תחת חבית העליונה שכנגד הטומאה טמא. הרי הטומאה נכנסת תחת כל שורה העליונה, ומשם לכל שורה ושורה, ונעשה כולן יחד כאוהל המת אחר. ואין ז"מ בזה בין חביות שמק"ט ועדיין טהורות, ובין שאינן מקב"ט כגון שלא נצרפו עדיין בכבשן, דשניהם אין חוצצין.

והר"ש שכתב וז"ל "ואותה שעל גבה מביאה הטומאה לכל שתחתיה ובוקעת ועולה כנגדה עד דרקיע", ולא כתב לכל "תחתיה", צ"ע.

ויכולין לתרץ שהמשנה מיירי רק בחביות שהם בצורה אחת, ולמשל כמו שציירנו כאן בציור בא שאין בטני החביות בולטין טפח. ואע"פ שיש בין כל החביות גניעה טפח, אין הטומאה יכולה להתפשט מחבית הטמאה לשום חבית הסמוכה לה, שאין שם טפח תחת הבטן, ורק בעודפת הבטן טפח מתפשטת הטומאה תחת כל חבית וחבית ומטמאן, כמו נסר נתון על פי התנור, דמי יימר דהחביות הן דוקא כציור יט, ב, הרי יש הרבה צורות לחביות של חרס, ויש עוד לעיין בזה.

ועי' מה שכתבנו לעיל פ"י מ"ז
ציור יג, וה"ה הכא

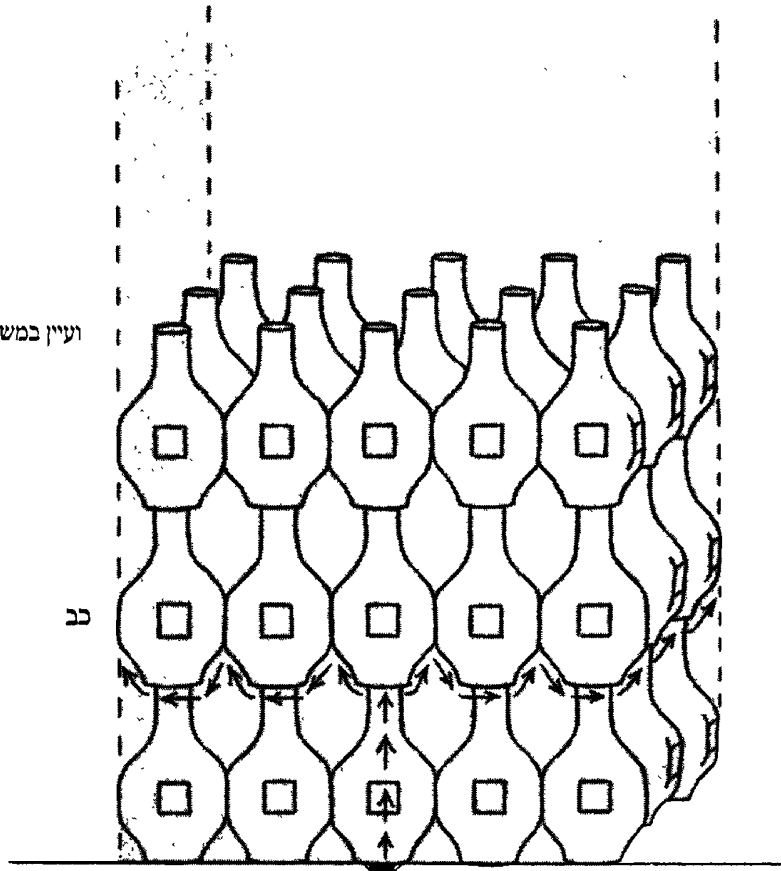

ועי' מה שכתבנו לעיל פ"י מ"ז
ציור יג, וה"ה הכא

במה דברים אמורים (ג). במהורות (ד).

אהלות סגום פרק טו

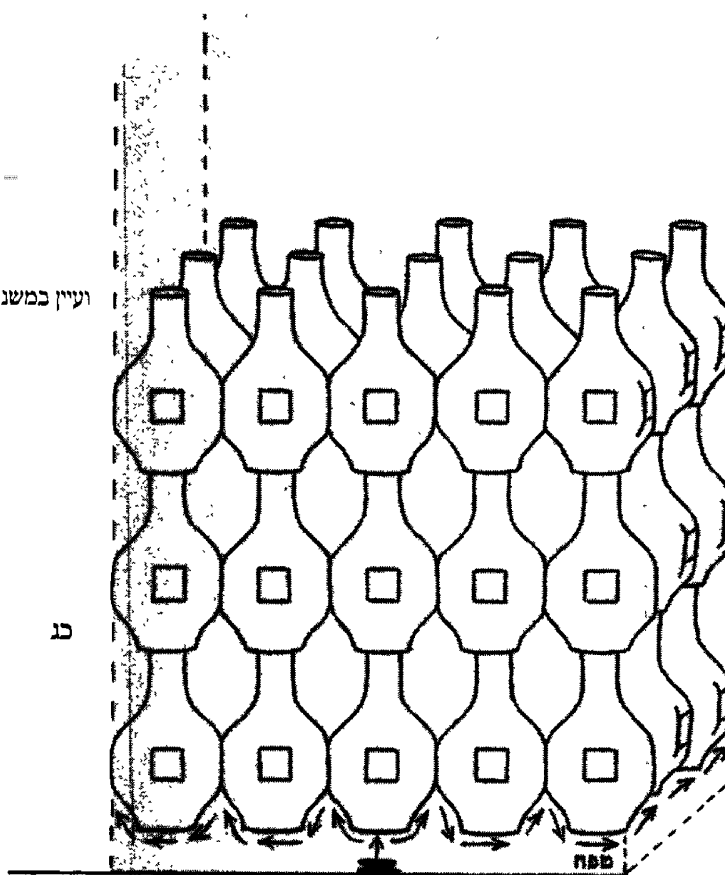
ועיין במשנה אחרונה [אצל ציור כה,]

אבל אם היו שמאות (כה).

אפי' אין גבוהות
מן הארץ. העליזות שגבוהות מן
הארץ טפח מביאות את העומאה שאין
התחטות סותמות. כיון דטמאות.
מידי דהוא הקפולין זו על זו וטבלאות
זו על זו: (רע"ב)

ועיין במשנה אחרונה [אצל ציור כה,]

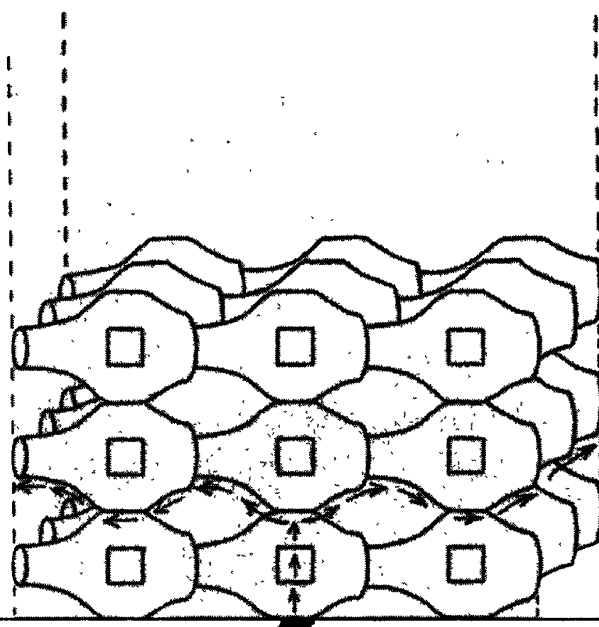

או גבוהות (כו) מן
הארץ פותה טפח (כו). טומאה תחת אחת
מהן. תחת כלם טמא (כה):

מביאות את העומאה. ואפי' טהורות. כיון דטגעות
זו בזו ברוח טפח. נחשבות כולן כאהל אחד:
(רע"ב)

אהלות סגום פרק טו

משנה ג

ועיין במשנה אחרונה [אצל ציור כה,]

כד

אבל אם היו שמאות (כה).

אפי' אין גבורות מן הארץ. העליונות שגבורות מן הארץ טפח מביאות את הטומאה שאין התחתונות סומכות. כיון דטמאות. מידי דהוה אקפולין זו על זו וטבלאות זו על זו : (רע"ב)

או גבורות (כו) מן הארץ פותה טפח (כו). טומאה תחת אחת מהן. תחת כלם טמא (כה) : ואפי' טהורות. (רע"ב)

אצל כשהחביות טהורות ופיהן למן הסד. והן גבורות מהארץ טפח. אע"ג שכל תחתיהן ולמעלה מהחביות טלן טמא. אפי' הוכן טהור. דעל ענמו מללה החביות הטהורה [וי' ביא'] (ה) :

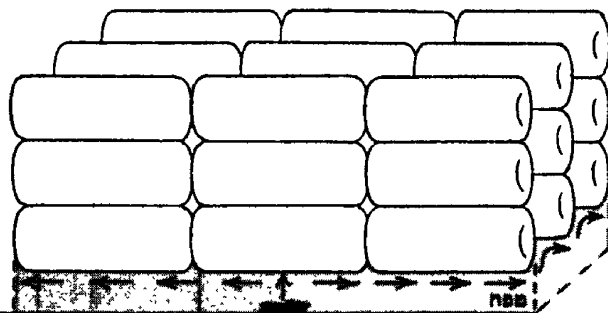
משנה אחרונה
טמא דאין כלים נפשיין אהלים לטהר. והא דלא חגי גמי על גביהן דהכא לא נחם לדינא אלו. ולא חגי הכא אלא לאשמועי' דנגיסה בטפח משוי לטולא כמד אהל ומחם טלן טמא. ודברי מהר"ם דמוקים :

תוספות יום טוב (סד"ה אבל אם היו שמאות)

והא דנקט תחת טלן טמא. ולא נקט למעלה מהן. כ"ל משום דבטהורות גמי שגבורות טפח איירי. דחוללות בפני הטומאה דאיירי בחבית של שייטין ["דמתניתין ג פרק ב'] [דלנים] וכיוצא בהן שהן סתומין וטהורים לגמרי ודמו לטבליות של שיש דלעיל ולא לכלים הטהורים העשויין לקבלה. דנעשים אהלים לטהר ולא לטהר. ע"כ

וציור לחבית של שייטין עיין תבנית

כלים ח"א פ"ב מ"ג ציור טו,

כו

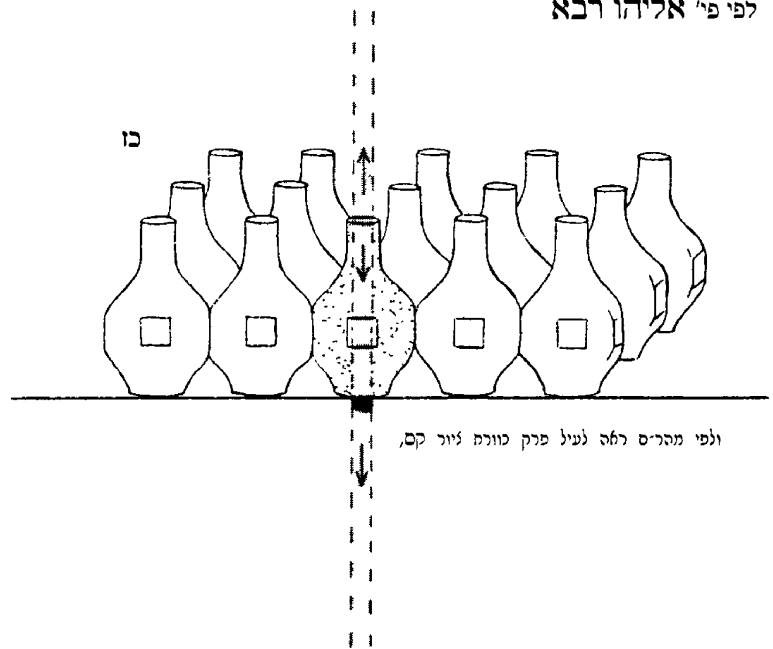
בועז (ה)

... ותו דנס שורות עליונות

א"א שיטמא חוכן. דהרי בחביות שייטין סתומות מיירי וכמ"ס רתוי"ס. וא"כ שפיר יש הפרש בין אויר חוכן לאויר טמא שפ"ג. וגם הדבר בעצמה תמוה. דאי בחבית שייטין היאך שייך לומר גביהו יושבת על שוליהן או מנסות על לדיהן דהיינו שפיהן פתוח למעלה או פומות למן הסד. והרי אין להן פה כלל.

אהלות סגום פרק טו

לפי פ"י אליהו רבא

ולפי מהר"ם ראה לעיל פרק כוורת לזכר קם,

אליהו רבא

ג' חביות. וכן נגזרה זו
כז כפותה טפה. משום
סיפא קתני לה, דרישא ליש
נגזרה כפותה טפה ל"ש
אין נגזרה: **טו** בוקעת
ועולה כו'. לאו דווקא
בוקעת דמוצות על זדיכן
לא בקע' לתוכה דכשתי
דפנות לא אמרינן בוקעת
אלא כל כנגד היות תחתיה
וגבה טמא ותוכה טהור
וכדנצינא למימר קמן ומשום
יושבת על שול' קתני בוקעת
דכא תוכה נמי טמא האיל
ולית כה' אלא דופן אחד:

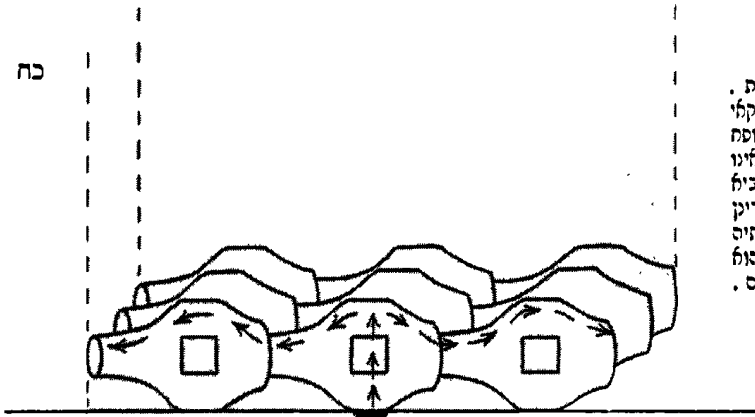
הגרי"א ז"ל למד המשנה בשורות הרבה
זו אחר זו אבל לא זו על זו, וע"כ לא
בלה העומאה מחנית לחנית כמנהג על
האדן דכלי חרס אין מקב"ט מנחון

בוקעת, ואין להקשות אמאי צריך המעם רשתי
דפנות, הרי גזירת הכתוב היא דבכל מקום אין
הטומאה נכנסת לתוך כלי חרס מבחוץ, אלא
הגר"א ז"ל בא לומר דלא תנינן בכל המשניות לשון
בוקעת בשני דפנות אלא ברופן אחד, והבא משום
יושבות על שוליהן קתני בוקעת, דהבא תוכה נמי
טמא הואיל ולית בהו אלא דופן אחד, פ"י רשומות
כלי חרס והבקיעה באין כאחת כמו שכתבנו לעיל
פ"ט מ"ז לציור קם

אליהו רבא

אבל אם היו טמאות.
אמוטות על זדיכן קאי
ואפילו אין גבוהות טפה
מן האדן דכלי טמא אינו
מזיל אפילו על עצמו ולהביא
הוא מביא הלכך אמרינן
דופן התחתון כמאן דליתיה
דמי ודופנו העליון הוא
מביא הטומאה תחת כולם.

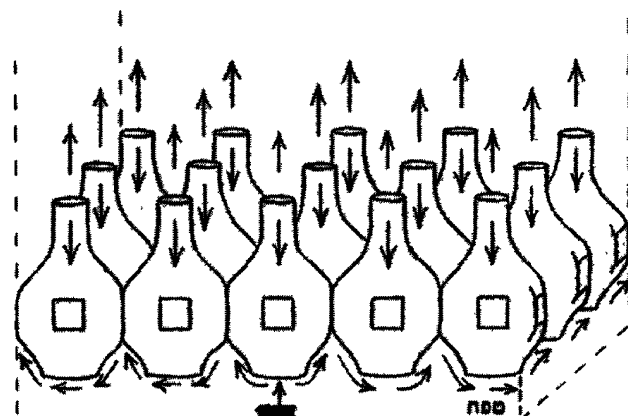
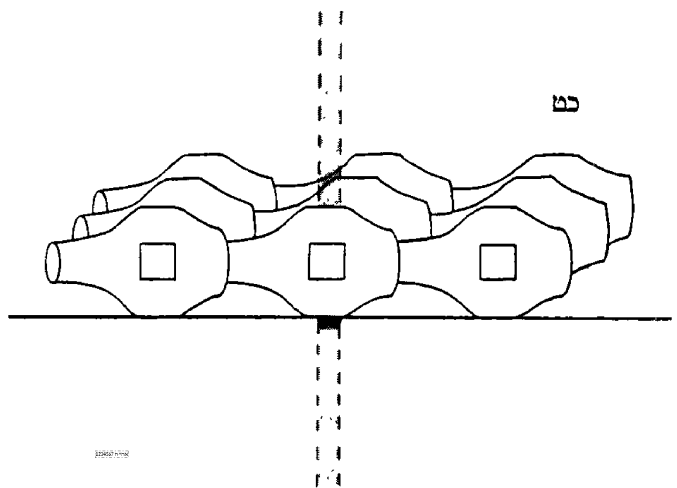
מכאן משמע דלא מיירי בשורות זו על זו
מכאן המקור למה שציירו לעיל בפרק
כוורת לזכר קמא, וקסו, וכמש"כ שם

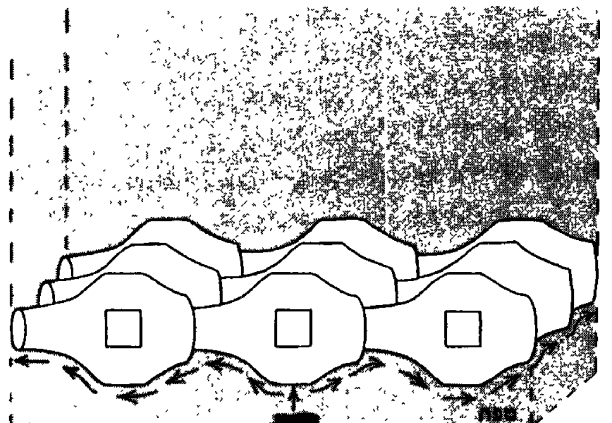
התחתונות, פ"י דפנות התחתונות

ע"ן מה שכתבנו לעיל ד"ה בוקעת

אכל גבוהות ואין גבוהות
טפה מן האדן ומוטות על
זדיכן מזילות על עצמן ולא
אמרינן התחתונות כמאן
דליתיה אלא כולו אינו חוצץ
וכמאן דליתיה לכוליה דמי
וע"כ כנגד הטומאה טמא
ותוכו טהור דכשתי דפנות
לא אמרינן בוקעת להוכיח
כדאמרינן במגדל ובכוורת.

או גבוהות מן האדן טפה
אפי' טהורות בין מוטות על
זדיכן בין יושבות על שוליהן
טומאה תחת אחת מהן תחת
כולם טמא וע"כ כולם טמא
דלחצון כל כלי אינו חוצץ
לע"כ דכלים נעשים אהלים
לטמא ולא נסקר: ומהני'
לא חס להאריך אבל תיכן
דטהורות כמוטות על זדיכן
טהור דעל עצמו מזיל

לשיטת הרמב"ם

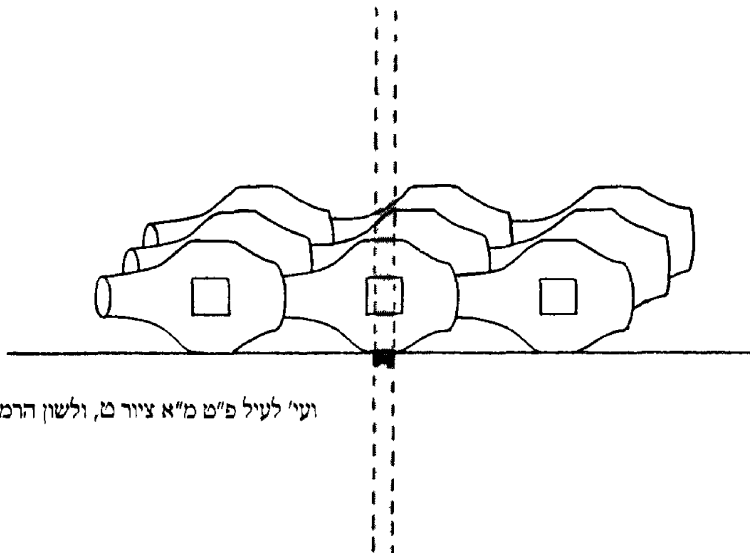
הרמב"ם למד המשנה בהרבה שורות זו אחר זו, אבל לא זו על זו (פי"ז מהל' טומ"מ ה"י) וכמו האליהו רבא.

תוספות יום טוב

טומאה בוקעת ועולה

כו'. כתב הר"ב לכל מה שכתוכן עיזר. ולהרמב"ם שכתבתי בכמה דוכתי בפרק כוורת. אך מה שכתוכו כשהוא כנגד הטומאה. נמי טמא:

לב

ועי' לעיל פ"ט מ"א ציור ט, ולשון הרמב"ם שם

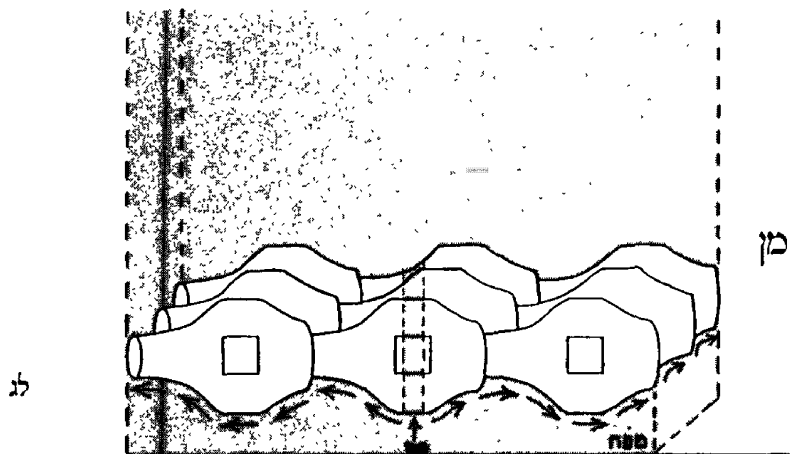
ואע"פ שפירשנו לעיל (פ"ט מ"ז) אצל ציור קס) שאין טומאה בוקעת לתוך כלי חרס, דאין טומאה נכנסת לכלי חרס מבחוץ אלא מאויר, הכא שאני, ששיטת הרמב"ם הוא שאף שאין הטומאה בוקעת לתוכו, כל שהוא כנגד הטומאה טמא, מפני שהוא כמאהיל על הטומאה, ואפילו היכא שאין הטומאה רצוצה, דהיינו בגובה מן הארץ טפה, טמא בתוכה כנגד הטומאה (הידושי רבינו חיים הלוי, דף עו, טור ב').

וגם אין יכולין לומר דהכא מיירי בחביות שלא נצרפו בכבשן, שאינן מקבלין טומאה, ודומין לכוורת שהטומאה ממש בוקעת לתוכו, דאין זה שיטת הרמב"ם, דהרמב"ם עצמו למד המשנה בחביות של חרס שמקבלין טומאה (פי"ז מהל' טומ"מ ה"ו)

או גבוהות (כו) מן

הארץ פותח טפה (כו).

לב

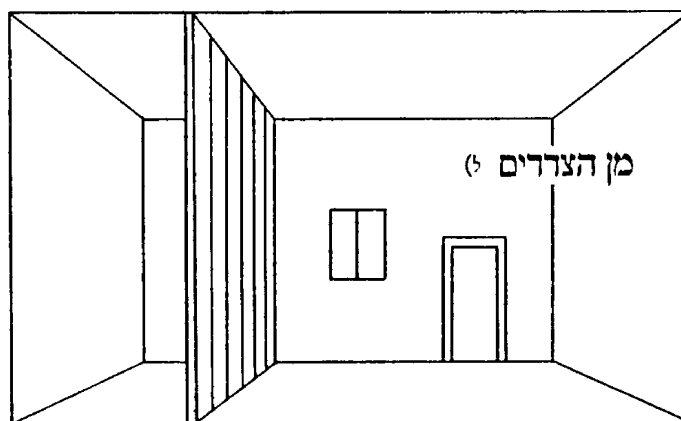

ועי' לעיל פ"ט מ"ב ציור יז, ולשון הרמב"ם שם

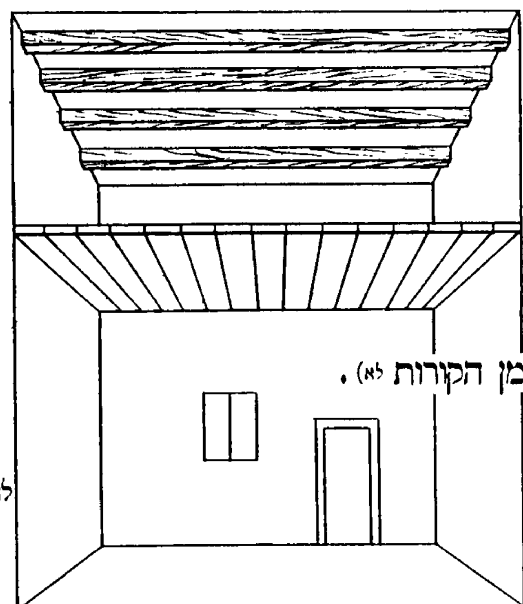
אהלות סגום פרק מז

משנה ד

בית שחצו בנסרים או ביריעות כג.

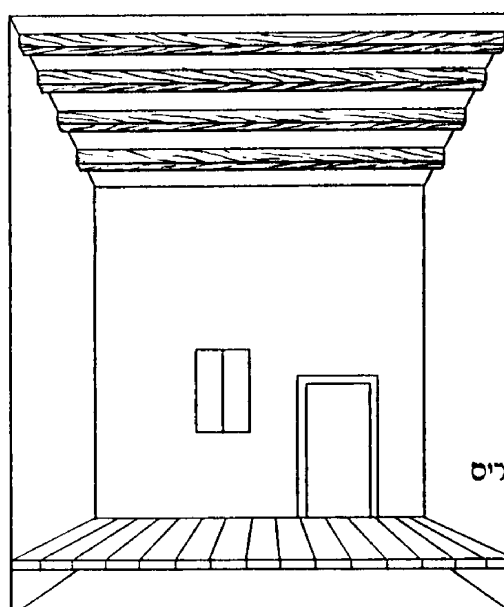

לד

לה

משנה ה

ה חצו מארצו לא. שססה קרקעית הבית מנסרים (דע"ב)

לו

דרך אגב

כשהטומאה רצוצה בקרקע תחת החצץ שחצצה מארצו או רק כנגד הטומאה טמא, ושאר הרווח שבין החצץ נשאר במהרתו. וכן מצונו בפרדס (לעיל פ"ו ציור לו) וכן בבית שיש בו פותח טפה ואין ביציאתו פתח טפה (פ"ג מ"ו, תפ"י עג), אם הטומאה היתה רצוצה תחת הביב, הביב טהור, ורק נגד הטומאה טמא בתוך הביב, וכלים המונחים בתוך הקרקע או בחלל פחות מטפ"ט בר"ט טמאים.

כביב שהוא קמור (דע"ב) תחת הבית. דחן לעיל בפרק שלישי (צוירים ה, ו, ט).

יש בו פותח טפה. ואין ביציאתו פ"ט. טומאה בחוץ הבית טמא. טומאה בבית. מה שחצו טהור:

ב"ע (ו) סוף אות (ו) דף רכט. מיהו עדיין יש לחלק ולומר.

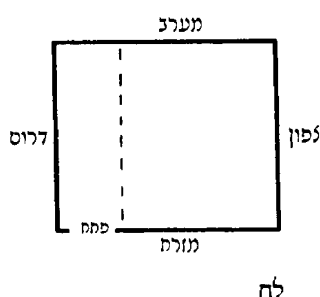
דדוקא בשהטומאה ממש באהל קרקעיתו טמא עד ההוס. וכדילוף מקרא (כ"ב פ"ג מ"ו) והרי קרא רק בשהטומאה ממש באהל כביב. אבל אם רק החפשה הטומאה לשה פ"י נקיעה כמו כשהבית טמא רק מדדך טומאה לנאח אין קרקע הבית טמא. כ"כ בשהחפשה להבית פ"י נקיעה. אין קרקעיתו טמא. וכו'... ועי' משכחנו לעיל פ"ג אצל ציור י.

פירוש הרא"ש

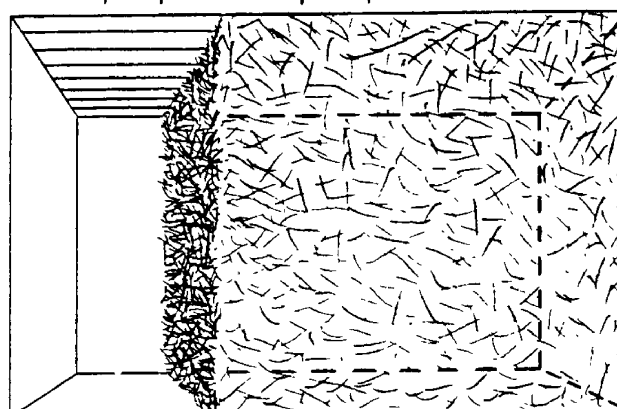
בית שהוא מלא וכו'. בית שהוא מלא וכו' ופסח כביב עומד במזרח בקרן אלל כותל דרוםית וכל רוחב הפתח עד כנגד הכותל מערבי כל אורך כותל דרוםי הוא פתי שאין בו חבן ונקרא יציאה

בית מלא חבן כנגד יציאה

כי אותו מקום משמש כיוסא ויציאה להכניס ולהוציא חבן וכשחבן בית ובין הקורות טפה חשיב החבן כחלק מכותלי הבית הילכך טומאה בפנים כלים שנמקס הפני טמא' כדמקס במשנה חללו בנסרים הקודם לו ע"ש:

לח

לו

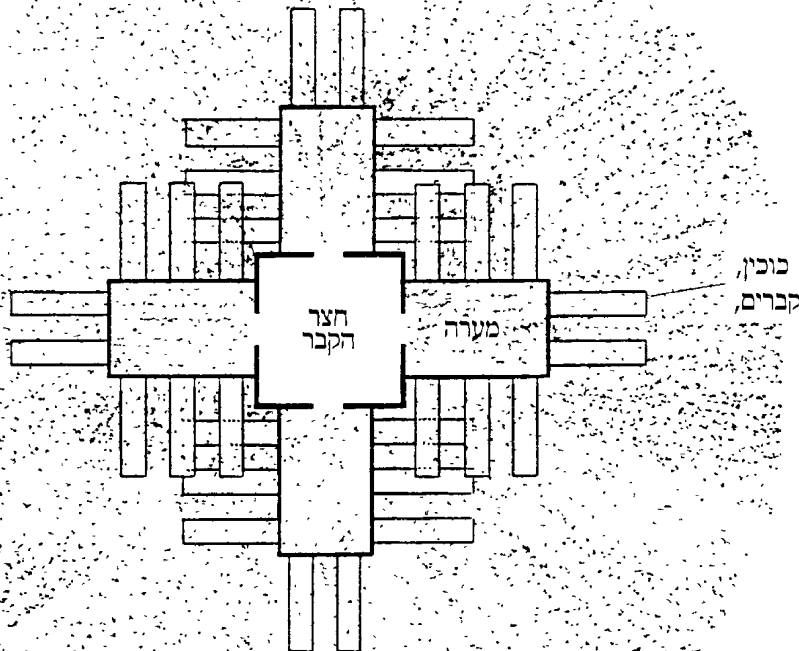
משנה ו

בית שהוא מלא חבן ואין בינו לבין הקורות פותח טפה (ו).

חצר הקבר (ט). חצר המוקפת מארבע רוחותיה ארבע מערות של קברות: (דע"ז)

תוכה של מערה ד' אמות על שש, ופתוח לתוכה שמונה כוכין שלש מכאן ושלש מכאן ושנים מכנגדן, וכוכין ארכן ארבע אמות... ורחבן ששה [טפחים].... ועושה חצר על פי המערה, (כדתנן בבבא בתרא דף ק:) ופתוח לתוכה... מערות ... רבי שמעון אומר ארבע ארבע רוחותיה וכו'.

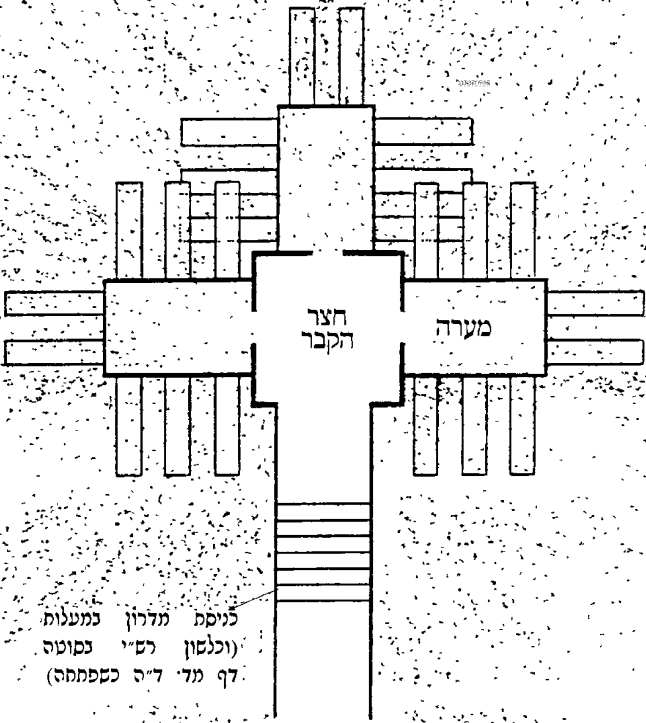
והפלותא דב"ש וב"ה הכא אינו נוגע להפלותא שבהמוכר פירות, דהכא הפלותא בדיני טומאה וכמה צריך האדם להרחק מפתח המערות כשיש לחצר ד' מערות או ג' מערות, ושם בב"ב הפלותא כמה קרקע צריך ליתן המוכר לחבירו, או כמה צריך המקבל לעשות לחבירו לחפור לו קבר. לח"ק ב' מערות ולר"ש ג' מערות.

לט

(דע"ז) ואם אין שם אלא ג' מערות משלש רוחות ורוח רביעית של חצר פתוחה לאויר העולם אפי' אינו מרוחק מפתח המערה אלא כל שהוא טהור.

העומד בתוכה טהור. עד שיהא בה ארבע אמות (ס). כדברי בית שמאי. בית הלל אומרים ארבעה טפחים (סא).

בגמרא בסוטה דף מד. משמע שיש בחצר ד' אמות לפי ב"ש, ולב"ה ד' טפחים, וקשה האיד יכול לשום אדם, לעמוד במקום קטן של ד' טפחים והלא מקומו של אדם הוא אמה על אמה, כדאמרין בכמה מקומות כש"ס כגון שיעור סוכה קמנה, וכשיעור מ' סאה אמה על אמה ברום ג' אמות, ועוד. וצ"ע.

ובשו"ע יו"ד ס' שע"א ס"ה פסק המחבר שצריך להרחיק ד' טפחים מקבר המסויים במחיצות ומקור הלכה זו הוא הסוגיא בסוטה דף מ"ד: וא"כ משמע שהמחבר למד שהחצר בעצמו גדול יותר מד' טפחים והפלותא דב"ש וב"ה על כמה צריכין להרחיק, שלפי ב"ש צריכין להרחיק ד' אמות ולפי ב"ה ד' טפחים כן מוכרח מדברי המחבר.

וע"ש בביאור הגר"א ס"ק י"ז שכבר עמד על זה שהוא כנגד הסוגיא שבגמרא ונשאר בצ"ע.

והרע"ב נקט כהתוספתא [והיינו ציור לט] לפרש משנתנו ואם ברוח רביעית פתוח [וכמו בציור מן], השיעור הוא בכל שהוא ולא ד' טפחים אפי' לב"ש, ועי' במשנה אחרונה.

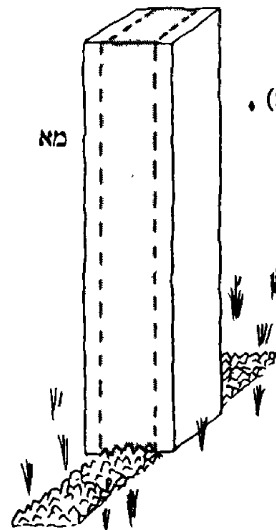
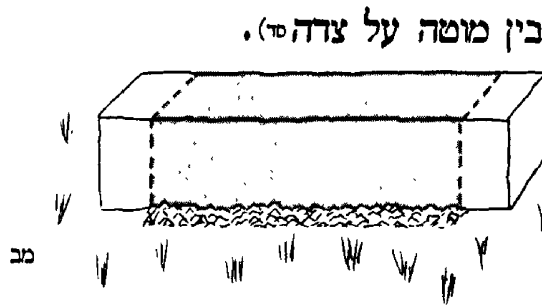
אהלות סגום פרק טו

קורה שעשאה גולל לקבר (ס).

בין עומדת (ס)

אליהו רבא

קורה שעשאה גולל לקבר. אם עשה כולה גולל לקבר דמכיל לה לכולה קורה למיכיו גולל לקבר בין עומדת בין מוטת על דה אין סמא אלא כנגד הפתח אבל כנגד הפתח סמא אפילו עומדת והיא גבוהה מאה אמה הואיל ונטייל לה לכולה למיכיו גולל כל גבוה שנגד הפתח עמא :

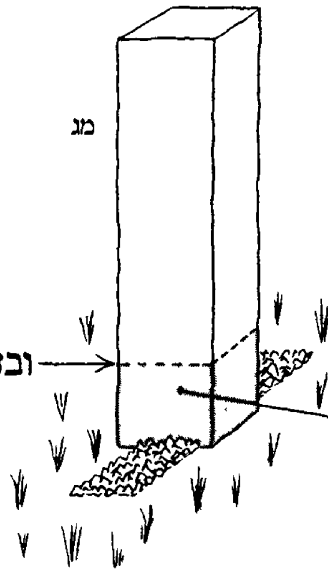

אין טמא (ס) אלא כנגד הפתח (ס). של הקבר והגונע בקלס המונח חוץ לקבר סחור: (רע"ב) וכנגד הקבר טומאה זוקעת ועולה זוקעת ויורדת (עי' חוס' סוכה דף כג' ד"ה ולא גולל לקבר)

ובזמן שהוא עתיד לגוד (ס).

עשה ראשה גולל לקבר (ס).

ראש, כמו ראש רגלו

אליהו רבא

עשה ראשה גולל לקבר. אם עומדת וסוף לא ביטל להיות גולל לקבר אלא ראשה והשאר חושב לקון לזכרו אין סמא בגבוה אלא עד ד' ספחים ס"פ לאחר שפירש מן הקבר

ובזמן שהוא

עתיד לגוד ס"פ כשעדיין על הקבר דעמו לגוד לאחר שפירש מן הקבר

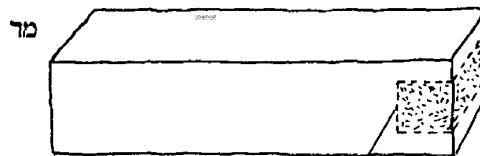
ואפילו עתיד

לגוד בפחות מד"ט כל כמה דלא גדד סמא עד ד"ט ומד' ספחים ולמעלה סחור הואיל ועתיד לגוד :

דכל כמה דלא גדד סמא עד ד' ספחים, לאחר שפירש מן הקבר.

ר"א

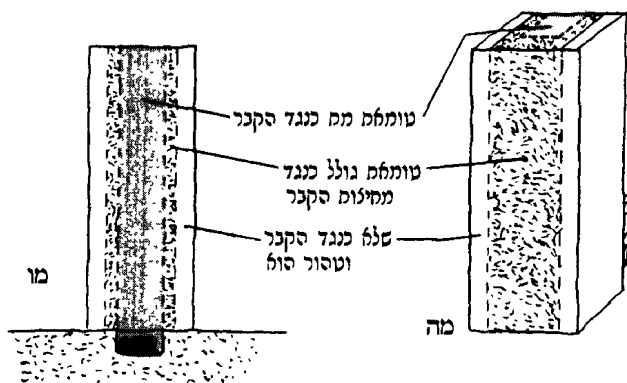
כולה סחור. כל כמה דלא גדד.

שיטת הגר"א והוא שיטת רש"י דאפילו פירש הגולל מן הקבר עדיין טמא הוא (לעיל פ"ב מ"ד) והכי מפרשינן מתניתין דת"ק סבר דדעתו דמה שחושב לגוד לעתיד מועיל

רק עד ד' ספחים אבל מד' ספחים ולמעלה טמא, ור"י סבר דכל הגולל טפל הוא להתחתון וכל עוד שמחובר לו טמא הוא,

ולפי"ז כשפירש הגולל מהקבר והוא חושב לגוד התחתון אפילו הוא חושב לגוד פחות מד' ספחים, למשל הוא חושב לגוד רק ג' ספחים, לת"ק טמא רק עד ד' ספחים ולר"י טמא כל הגולל. וסבר ר"י דרק אחד שהוא כבר גדד חלק התחתון, סחור העליון, ומה שפורה הטומאה ממנו הוא משום דלא הי' לו טומאה בעצמו אלא מחמת חיבור לשומאה, וכיון שאזל החיבור פרח ממנו טומאה גולל. ומזה גם לת"ק, אע"פ שגם ספח הרביעי הי' טמא לא מחמת עצמו אלא מחמת חיבורו לג' התחתונים, כי לדידו רק עד ד' ספחים טפל הוא, וכיון דאזל לי' החיבור פרח ממנו הטומאה.

לפי הרמב"ם שפסק דאין דין גולל משפירש מן הקבר, צ"ל שהקורה במשנתנו מונח גם כנגד מחיצות הקבר כמו שכתב תוס' סוכה כג. (בסוף התוס'). ועכשיו כנגד פתח הקבר טמא משום טומאת קבר דטומאה בוקעת ועולה עד לרקיע, ומה שחזן לקבר על גב המחיצות טמא רק משום גולל, ואם בדעתו שהוא עתיד לגוד אין טמא הצדין אלא עד ד' טפחים.

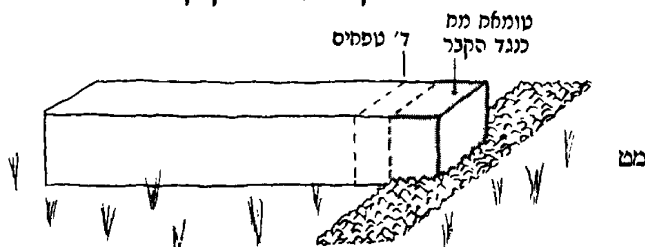
ואא"ז הערוך לנר זצ"ל כתב (שם בסוכה כג. על התוס'), דהא דאצריך קרא דגולל מטמא, היינו באין בו [בקבר] פותח טפח דמשום קבר סתום לא מטמא אלא כנגד המז, אבל הגולל מטמא אפילו מה שהוא ממנו [על גב] שלא כנגד המז, דמשום קבר [גופא] יהי טהור.

תוספות יום טוב

לפי הראש"ד

עשה ראשה גולל לקבר. לשון הר"ב. והרי היא עומדת על הקבר כמו חילן. כ"כ הרמב"ם פ"ז מהט"ו [הלכה ה']. והקשה הראש"ד. דא"כ הייט עומדת. אלא סיפא שהקורה שוכבת בקרקע וראשה נכנס לתוך הקבר נעשה לו גולל.

סיפא דמתניתין לראש"ד, שהקורה שוכבת בקרקע וראשה נכנס לתוך הקבר, נעשה גולל עד ד' טפחים, עדיין קשה מאי פירשו במשנה אין טמא אלא עד ד' טפחים, מ"ש מרש"א דמה שרוא חוץ לקבר לא שנא עתיד לגוד לא שנא לא עתיד לגוד (ספר סדר מדרות)

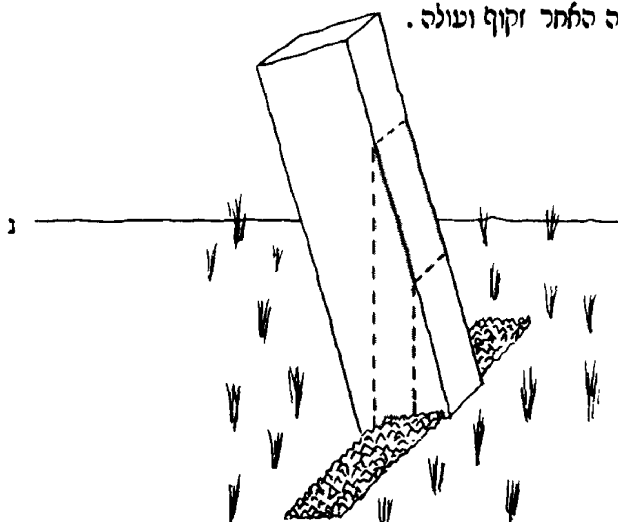

ורישא העעס בזמן שהיא

עומדת או מטה על לדה וסומכת על הקבר. כל הקורה לריכה לראשה המחזון הוא גולל לקבר. לפיכך כל שהוא כנגד הפתח של קבר טמא. אבל כשהיא שוכבת אינו כן לפיכך מה שעמיד לקון אינו חבור. וזהו כצויר מב' ע"כ.

כלומר דמוטה על לדה אינה שוכבת ומוטלת לארץ. אלא

מוטה בהטייה וקופה קצת שנמכה על הקבר במקצתה. וקצתה האחר זקוף ועולה.

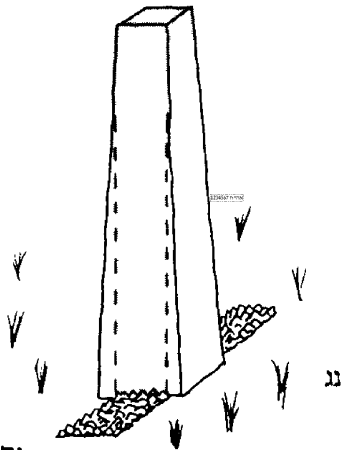
אהלות סגום פרק טו

(מ"ט)

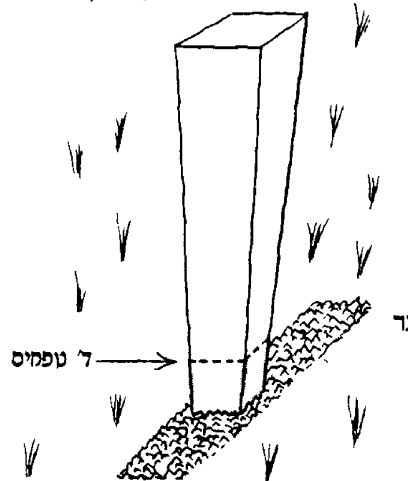
והכ"מ הליך בעד הרמב"ם שהוא מפרש דעומדת
ומוטה על לדה. תרוייהו כשהקורה מוטלת לאורך הקבר. אלא דעומדת היינו שהטילה על הקבר לרחבה. וקחני שאם הייתה ארוכה.
או רחבה יותר מהקבר. אין טמא אלא כנגד הקבר דוקא והשאר טהור. לפי שא"ל לגולל.

אבל כשהעמידה על הקבר כמו חילן.
אע"פ שמתוך שכולה עומדת על פתח הקבר היה ראוי לטמא כולה אפי' כשעמיד לקון. מתוך שא"ל לגולל ממנה אלא קטטה. לא טימאו ממנה. אלא עד ד' טפחים. והוא שעמיד לקון. ע"כ. ודוחק לפירושו מאי דקרי עומדת כשמוטל על הקבר לרחבה. ולכן נראה לפרש דעומדת הוא שעומדת זקופה. ואיכא בין רישא לסיפא. דברישא שעומדת על עמדה על שרשה. ושם היא עבה ורחבה ויולאת חוץ מהקבר בלדי הרומב של הקבר. וקאמר דאין טמא הנוגע בלאתן הלדדים. כיון שאינן כנגד הפתח.

וסיפא עשה ראשה גולל. היינו
שגתהפכה ועומדת על ראשה. ושם היא לרה. ואינה יולאת חולה ללדדין. וקמ"ל. דאין טמא בארכה אלא עד ד' טפחים ופשיטא וכו'.

גולל ודופק

משנה ח', ולעיל פ"ב מ"ד.

כתיב צפרשת חקת (פסוק טו) "וכל אשר יגע על פני השדה",
ודרשין בגמרא (חולין עב.) ר"ע אומר לרבות גולל ודופק.

גולל: הוא כיסוי שנותנין על ארוננו של מת [רש"י סוכה כג', שבת קנב:], או כיסוי שנותנין על קבר כשיסתום הקבר, [לפי כמה הראשונים, הוצאה לקמן]

ודופק: הוא את שהגולל נשען עליו. ולי' גולל מלשון וגללו את האבן (פ' וילא פסוק טו). א"נ גלל הוא חרגומו של שיש, (כתב התפ"י פ"ב מ"ד אות לו) שהיו רגילין לעשות כיסוי לארון משיש ועל שם זה קראו לכל כיסוי של קבר בשם גולל (תפ"י שם, פ"י פרש"י עזרא סדר א' פסוק קכא) וה"ה נקראים גולל ודופק כשהן של עץ או של אבן, ואפילו הרבה אבנים כמו גל של צרורות. ונקרא דופק על שם שהגולל דופק עליו (תוס' בשם רש"י כתובות ד:)

פירושו של רש"י הוא, שכיסוי של ארון המת הוא הנקרא גולל א, ותוס' לפי ר"ת פירש שהגולל היינו אבן גדולה שנותנין על הקבר לסימן שקוראין מנצה, ואע"פ שאינו מכסה אלא חלק מהקבר. ויפה נקראת המנצה "על פני השדה" (כך משמע מלי' תוס' כתובות ד:). הואיל ואינו חלק מן הקבר אשר מתחת לארץ. אבל רוב הראשונים סברו, וצמחן הריטב"א והרמב"ן, והראש"ד וגם הערוך ב, שהגולל סמימת הקבר הוא, כאבן גדולה שנותנין על הקבר לסתמו, ולא המנצה נקרא גולל. והריטב"א סבר דזהו צאמת שיטת ר"ת - ואותן האבנים שמיניחין בצדדים כשהאבן גדולה יושבת עליהם שלא תכבד על המת ג נקראין דופק.

ועל זה המחלוקת דרש"י ור"ת כתב הריטב"א (סוכה שם) וז"ל. ונראה לומר דהא והא איתא, דכל דבר העומד על פני המת בקבר נקרא גולל, וצמחן שקוצרים את המת בארון הגולל והדופק כפירוש רש"י ז"ל [משעה שיסתום כיסוי הארון במסמרים על מנת שלא יפתח עוד (לי' חידושי הרמב"ן השלם)]. וצמחן שקוצרין אותו בארץ, [שמוליכין את המת במטה או בארון פתוח לבית הקברות] הגולל והדופק הוא כפי' ר"ת ז"ל, עכ"ל. ד

והגולל והדופק מטמאין במגע וצאה, ופי' צאה, כל מה שמאחיל עליו עד לרקיע, (לעיל פ"ב מ"ד, ומה שכתב רש"י סוכה כג' (ד"ה ולא גולל בקבר) במשא, ע"י ברש"י). ולא מטמא במשא, ומהאי טעמא יש אומרים (הרמב"ם פ"ב הט"ו) דגולל ודופק מדברי סופרים, או אסמכתא בעלמא. ולכ"ע אין הניזר מגלה על גולל ודופק ואין הכהנים מזהירים עליו. (תוס' צרכים יט: ד"ה מדלגין)

ונראה פשוט שחורת דין גולל ודופק לא נאמר אלא רק צמת שלם, [או עיקרו של מת שהמשפחה מתאבלין עליו] ולא על סתם טומאת המת שיש מהם ששיעורן קטן מאוד כדאיתא בריש המסכתא, כגון כזית מן המת, רביעית דם וכו', דאע"פ שיש להן כל דיני טומאה, כמו טומאה רצויה, קבר סתום, מגע, משא, אהל וכו' מ"מ אין להם חורת דין גולל ודופק. ועוד נראה פשוט דדוקא צמת המונח בקבר מקום מנוחה למת לעולם ועד ה. נאמר דיני גולל ודופק, דאל"כ היינו צ"ל דיש דין גולל ודופק בכמה וכמה משניות במסכתא, כגון כוורת או חבית וכזית מן המת נתון תחתיו, או טומאת מת תחת שידה חיצה ומגדל, או ארבעה נושאין את הנדבך וכו', וכמ"כ כתב הריטב"א בסוכה כג. גולל ודופק מידי דקבר [היא].

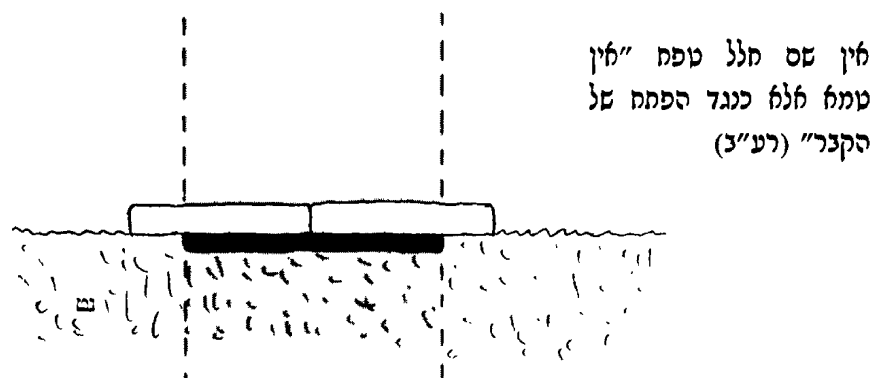
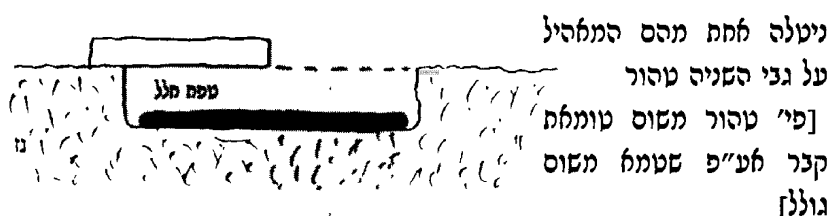
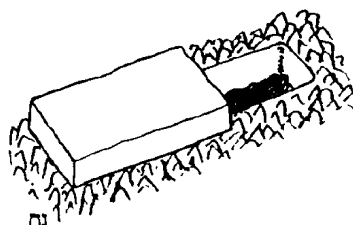
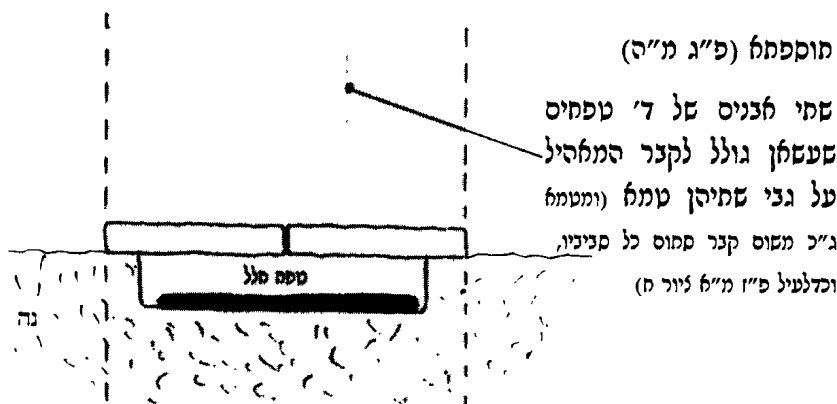
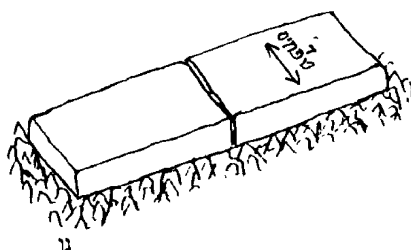
וכן כתב הר"ש (לעיל פ"ב מ"ד) וז"ל... והגולל הוא הסותם חלל הקבר שהמת מונח בקבר ומניחין את הגולל על פתח הקבר מלמעלה לסתום את פי הקבר. וגם הרמב"ם כתב (פ"ב מהל' טומ' מ"ה ט"ו) מה שמעמיד בצדי המת נקרא דופק, והגולל נקרא הכיסוי המוטל מלמעלה. וכן כתב הריטב"א (סוכה כג') דכל דבר העומד על פני המת בקבר נקרא גולל. וגם משמע מתוספתא פ"ד מ"ו דגולל משמע צמת בקבר. ויש בתוספתא שם שתי צמות [ע"ש], הראשונה מיירי בטומאת מת והשני בטומאת גולל. והכי חנינן שם, גל של צרורות..... וטומאה צמחית בטומאה דוקעת ועולה, אלא דשייך שיהא אבן או אבנים מונחים על טומאת מת צלא דין של גולל ודופק, וגם פשוט שאין זה מיירי בגולל ודופק, דהא בצמחין בהלכה ז' שם חניא גל של צרורות שעשה גולל לקבר וכו' משמע מכל זה שאין גולל אלא צמה שמונח על המת בקבר, ומונח שם בכוונה להיות שם גולל לעולם ועד, על מנת שלא יפתח הקבר או הכיסוי עוד (לי' חידושי הרמב"ן השלם), וכן מוכח בגמרא כתובות דף ד: במחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע דלא חל עליו אצילותו עד שיצא מפחת ביתו, או עד שיסתום הגולל.

כתב הראש"ש (לעיל פ"ב מ"ד) על התוספתא (פ"ג מ"ה) שתי אבנים של ד' טפחים שעשאן גולל לקבר המאחיל על גבי שחיהן טמא ניטלה אחת מהם המאחיל ע"ג השניה טהור [פי' טהור משום טומאת קבר אע"פ שטמא משום גולל] מפני שיש לטומאה צו הדרך שתא, [ע"כ התוספתא]. ומוכח משם דגולל אינו טמא אלא בעודו מונח על

פתח הקבר, ואע"פ שיש לקבר פתח טפח מן הצד טמא המאהיל על הגולל, דאי לא"ה חיפוק ליה שהוא טמא משום שהוא מאהיל על הקבר, אלא ודאי הקבר אינו מטמא כיון שהוא פתוח מן הצד וטמא משום גולל. עכ"ל. וכן משמע מהר"ש ו.

פי' כשכתב התוספתא "שתי אצנים וכו' ניטלה אחת מהם המאהיל ע"ג השניה טהור", הוא משום שיש חלל טפח אחת אותם האצנים שקוממים הקבר, באופן דאחר שנשאר שם על הקבר עושה אהל מעל המת וחונק כדין אהל, משא"כ אם לא יהיה שם חלל טפח לקבר אחת האצנים או הטומאה היא טומאה רלויה וזקוק את האצן הנשאר לטמא עד הרקיע.

אמנם טומאת גולל נשאר בין שיש אחת הגולל חלל טפח ז בין שאין תחתיו חלל טפח, ה לעולם יש עליו דין גולל, אבל דינים שונים צוה, שאם יש תחתיו חלל טפח זכרון ואינו פתוח לחוץ הוה קבר סתום ט וצוה כל הגולל מטמא כל סביביו (כן משמע מהאליהו רבא פ"ז מ"א ד"ה אס). ואם אין תחתיו פתח טפח, אין הגולל מטמא למעלה אלא כנגד הפתח של קבר והנוגע בקצה המונח חוץ לקבר טהור, י

והקשו בתוס' יא כיון דגולל מטמא [במגע ו] באוהל. א"כ מה מוסיף טומאת גולל, כיון שכלאו הכי טמא הוא עד לרקיע, או משום טומאה רלויה כנגד המת, או משום קבר סתום כנגד הקבר, יב ומחוק לקבר טהור [פט"ו מ"ח].

והתוס' חירץ דגולל הוה כנגד מחילות הקבר שהגולל מונח עליהם ציור מא, דאע"פ שאין מאהיל כנגד חלל הקבר טמא משום דמאהיל על הגולל דאם אין שם גולל טהור עכ"ל. וז"ל דכנגד המחילות אע"פ שהטומאה עולה עד לרקיע, [ע"ג המחילות] אין הכהן מזהר עליו.

ושיטת רש"י היא דגולל טמא אפילו פירש מן הקבר יד ולפירשו לא קשה קושיה התוס' כי יש לפרש טומאת גולל בזה להוסיף על טומאת מת של קבר כשפירש מן הקבר, שאין שם טומאת מת, ועדיין יש עליו טומאת גולל. והרמב"ם ז"ל (פ"ו מהל' טומ"מ הל' ד') קבר כשפירש מן המת טהור [ומבואר מדבריו דטהור גם מטומאת מגע], ולענין קושיה התוס' הנ"ל ל"ל טומאת גולל תיפק ל' משום קבר סחוס, כחז הרמב"ם פ"ב הל"ו דדין קבר סחוס, וז"ל והוא שהיה בניו וסחוס כו', אבל המעמיד כלים או אצנים וכיוצא בהן בצדי המת וכסה עליו מלמעלה בכלים או אצנים וכיו"צ זה הכיסוי המוטל מלמעלה נקרא גולל ואלו הצדדין המעמידין את הגולל שהוא נשען עליהם נקרא דופק עכ"ל. נראה דעתו ז"ל דאין קבר סחוס אלא במחוזר [פי' במחוזרים כל הצדדין והכיסוי זה לזה ולקרקע], אבל גולל אינו מחוזר לדופקין אלא הוא מונח (כל זה לשון החזו"א סימן ז' ס"ק ו'). נמצא שדברי הרמב"ם להיפך משיטת הראשונים שדין גולל הוא דווקא כיסוי למת לפי שעה עד שהכין למת מקום לקבורה. וא"כ מה שכתב בפסוק "על פני השדה", לרבות גולל ודופק (חולין ע"ב), אין זה קבר סחוס (מיר נ"ג), דלהרמב"ם אין קבר סחוס שיין אלא בצנין אבל לא בכלים או אצנים תלושים (פ"ב מהל' טומ"מ הע"ו) ולא שיין דין קבר סחוס בגולל הואיל והגולל הוא חלוש, ולפ"ז י"ל דשפיר צריך דין טומאת גולל על כל הכיסוי ואפילו על חלק שהוא כנגד המת במקום שיש טפה בין המת לכיסוי [כשהיה אבן או עץ, ולא כליל], דאז הכיסוי חוץ ואין הטומאת מת עולה למעלה הימנו ונשאר עליו רק טומאת גולל שאין הכהנים מזהירים עליו, ואין הנזיר מגלח עליו.

ולדעת הגר"א קבר סחוס וגולל חד מלתא (פי' אליהו רבא פ"ב מ"ד) ונ"מ בטומאת גולל [פי' קושיה התוס'] לטמא כשפירש במגע [פי' וחידוש הגר"א בגולל, שגם לאחר שפירש מן הקבר מטמא, ודוקא במגע ולא בזהלן] ונראה דמשנתנו דהנן אין טמא אלא כנגד הפתח, היינו דמה שיוצא מן הפתח אין עליו לא טומאת גולל ולא טומאת ק"ס, (כל זה לשון החזו"א סימן י"ד ס"ק א') ומה שהקשה החזו"א שם מפ"ט מ"טו' מנן העשוי כמין קמטרא [שם ציור קבו] ג"כ יש להקשות ולתקן בזה על מה שכתב הגר"א בא' רבא פ"ו מ"א ד"ה אם היה, דקאמר, וז"ל אם היה הנסר שמכסה בו הקבר טע"ט על רוס טפח שגובה הנסר מן המת טפח הרי הנסר מטמא משום קבר סחוס כל כיוונו והנוגע בה כנגד הנסר ככל שמכסה בהנסר טמא דהנסר שנעשה אהל סחוס מטמא כל סביביו וכו' [וע"ש ציור ח].

והא דתנן במשנה (פ"ב מ"ד) דגולל מטמא משום אהל כחז החזו"א (סימן ז' ס"ק ו') דהא דאמר דמטמא בזהלן היינו משום קבר סחוס, עכ"ל, פי' דאין בגולל דין אהל רק דין מגע, וגם זה רק כשפירש מן הקבר, אבל על גבי הקבר אין דין אהל משום גולל אלא משום קבר, ואע"פ שכתב במשנה שהגולל מטמא בזהלן. וכבר ביארנו שהערוך לנר כתב (בסוכה כג' על התוס') דהא דאצריך קרא דגולל מטמא, היינו באין בו פותח טפח [על גבי המת בקבר יב], דמשום קבר סחוס לא מטמא אלא כנגד המת, אבל הגולל מטמא אפילו מה שהוא ממנו שלא כנגד המת [פי' על גבי ריקן של קבר] דמשום קבר יהי' טהור. [ציורים מזו, מח].

א' שבת קרב; ועוד בכמה מקומות בש"ס

ב' חידושי הרמב"ן השלם, מועד קטן כו' והריטב"א, סוכה כג'

ג' תוס' סנהדרין מז': ד"ה משיסחוס.

ד' וכן פסק הט"ו בש"ע סימן כע"ה כדעת הריטב"א, וכ"ה ברמב"ן מו"ק כו': דזהו פירוש רש"י, ושדעת הגאונים ור"ם אינו כן, ומשמע, דגולל מטמא הוא כמו שכתבו הראשונים והערוך דאין אלא האבן שנתנין על הקבר למעלה לפותחו וביסוי הקבר הוא. אבל תוס' כחובות ד: (בסופו דף ה'), במעשה בזהלן שמה בערב פסח וכו') לא משמע כן שלא היסבימו לדעת הריטב"א דזהו שיטת ר"ם, אלא גולל הוא מזהלן של אבן, וגוללן אותה שם הקדושים לסימן (תוס' שבת קרב:), ואין הגולל כיסוי של קבר.

ה' וכנגד פתח הקבר, מקום שהיה כבודו של מת (חזו"א סי' י"ד ס"ק א')

ו' משמע מהר"ם פ"ב מ"ד שכתב שהשני טמא משום גולל (ולפ"ז מיושב קושיה התוס' כחובות ה' דטומאת גולל כשיש פתח פתוח מן הצד, כשהי אצנים גדולות של ארבעה ארבעה טפחים שעשאן גולל לקבר ונעלה אחת מהן וכו'). וצריך להבין אמאי נקט ד' טפחים דהא לעולם פתח טפח טפח"ט די להציל החלל מלהיות קבר סחוס, וכדאיתא גם בתוס' ברכות ט.; והך דינא דד' טפחים פסק הרמב"ם בפ"ו ה"ו, וכ"מ בשם הר"י קורקוס ז"ל נדחק טובא בזה מלתא דאמאי נקט ד' טפחים. ועוד סתם רוחב הקבר נעלמה בש"ס ו' טפחים, ושיעור ד' טפחים רק להציל על הפתחים לעיל (פ"ג מ"ו) וע"י חסדי דוד (פ"ב ח') וסדרי טהרה (פ"טו סמ"ח), וצ"ע.

ז' כמו דמניא בחוספתא פ"ג שני אצנים גדולות והוכה בכמה מקומות ובעיקר תוס' סוכה כג' ד"ה ולא גולל, שחתם הגולל כולו חלל.

ח' כמו דמניא בחוספתא פ"טו הל' ז' גל של צרורות וכו'. ובגל של צרורות ע"כ אין חלל טפח על המת

ט' תוס' ברכות יט': ד"ה רוב

י' זהו מ"א כאן, ורש"י נזיר נג': ד"ה זה קבר סחוס, וע"ש בגמרא בסמוך.

י"א סוכה כג' ד"ה ולא גולל, (אבל אין זה לשון התוס')

י"ב ודלא כהשגת הראשונים פ"ו ה"ד כשיש טפח פניו, וע"י חידושי רבינו חיים הלוי

י"ג גמרא ברכות יט': ותוס' ד"ה מדלגין היינו, ותוס' ד"ה רוב ארונות, ע"ש. ומשמע שם משני תוס' דאע"פ שביסוי הארון חוץ, שראש הארון הי' פתוח, והכיסוי טהור עדיין צד החיצון של הכיסוי טומאת גולל עליו. עוד מתקן (כחובות ד: ד"ה עד) דאע"פ שאמרו שהגולל מטמא בזהלן, אמר רבינו דוד מנורצבורג, בעד שהוא טמון בטל אבן קרקע ולא מטמא בזהלן, וכן כתב תוס' (סנהדרין מז'): דלא מרבינן ל' כיסוי ארון לשם גולל אלא כשהוא מגולה ולא טמון, וכמו המהר"ם שם, בא"ד, והשתא ניחא הדין דמדלגין וכו' משום דקחם קברים הן עמומים באבן ואז אין הגולל מטמא. (וע"י חזו"א סימן ז' ס"ק ו' ד"ה כחובות)

י"ד עירובין טו', וכן כתב הרע"ב שם, וגם זה דעת הגר"א בא' רבא לעיל פ"ב מ"ד

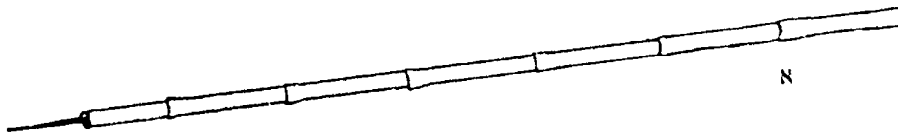
פרק טז

משנה א

כל המטלטלין מביאין את הטומאה. בעובי המדרע.

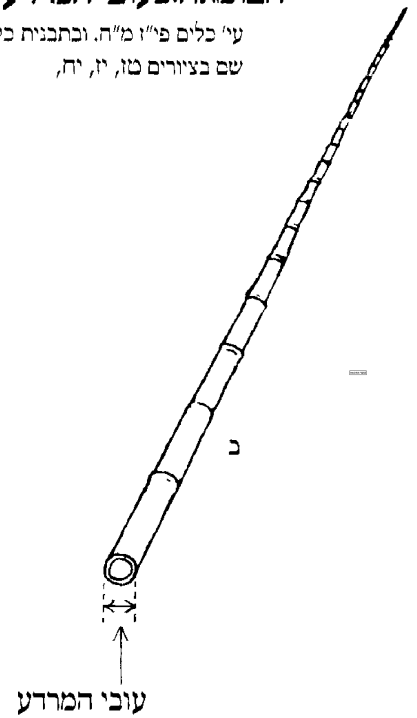
ע"י כלים פ"ז מ"ה. ובתבנית כלים שם בציורים טז, יז, יח,

המדרע, הוא מלמד הצקר, והוא מקל ארוך ובראשו כעין מסמר דק ומדריכים בו הפרה לתלמיה לכך הוא קרוי מלמד הצקר (ל' הרע"צ כלים פ"ט מ"ג, ומ"ו)

המדרע ט. לא גדול ולא קטן. אלא בינוני. איזה הוא בינוני. כל שהקיפו טפח טז: (כלים פ"ז מ"ח)

בעובי המדרע. אפי' אין בו רוחב טפח אלא שיש בהקפו טפח. דחוט של טפח מקיפו דגזרו על הקיפו משום עביו: (רע"ב)

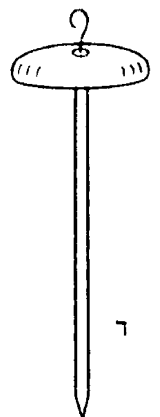
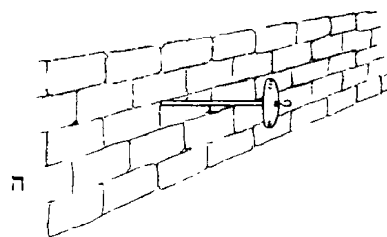
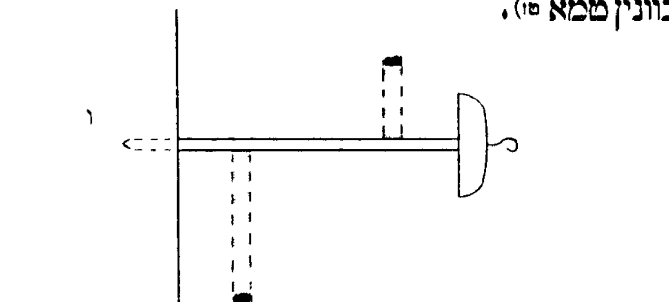
משנה ב

כ"ש יז) פלך שהגשים טוות בו. (רע"ב)

ע"י תבנית כלים חלק ב' פרק יא ציורים ב, כא,

שהוא תחוב בכוחל. כחצי זית מתחתיו. וכחצי זית מעל גביו ט. אע"פ שאינן מכוונין טמא טו.

לערת של מחכת

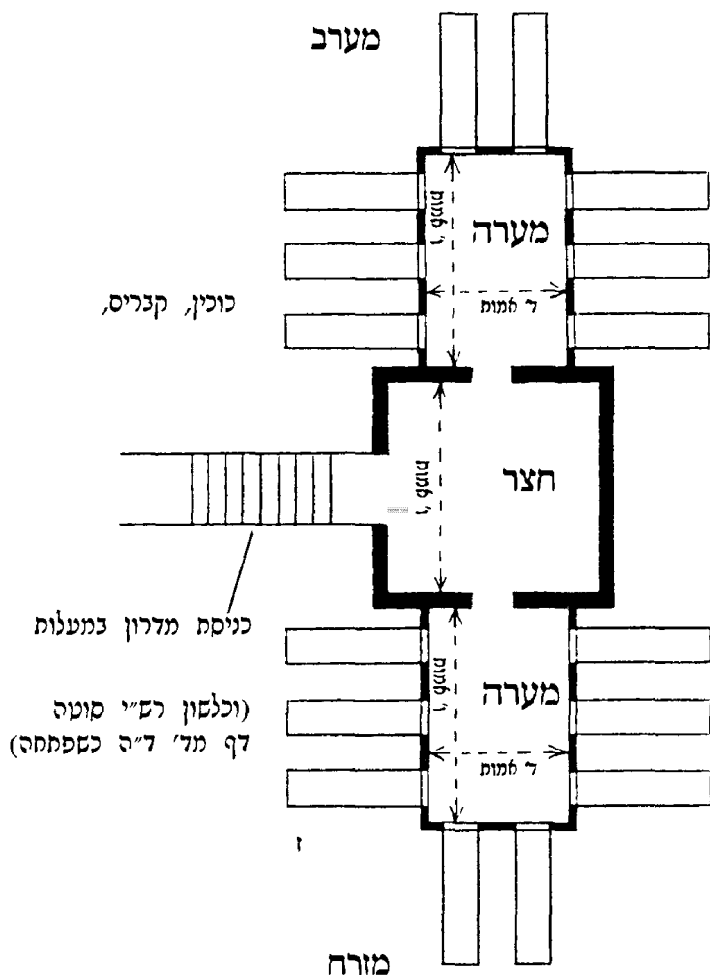
הקדר יז) שהוא עובר. והסל ט) על כתיפו.

(רע"ב) המוט שטשא בו את הקדרות. ובחם' כלים. קורה איסל דהנן תס

(*) האיסל שיש בו בית קבול מעות: ע"י תבנית כלים חלק ב' פרק יז ציור ב,

אהלות כל המטלטלין פרק מז

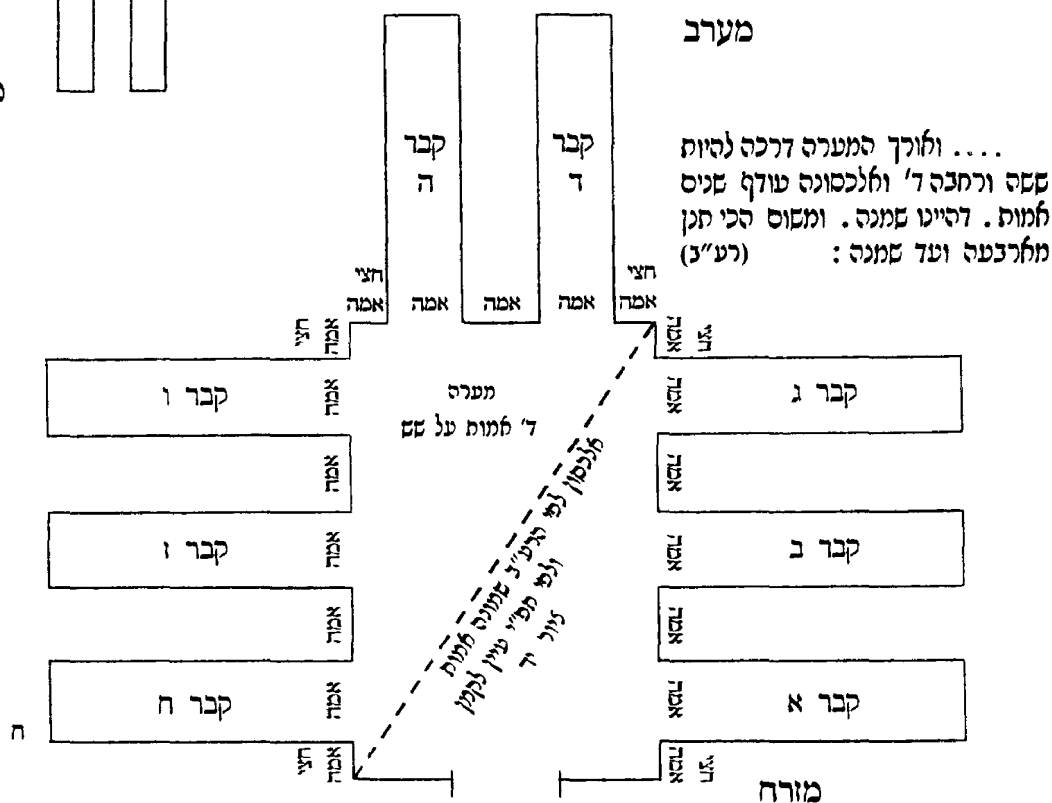
מערב

לעיל פט"ו מ"ח מיירי בחצר המוקפת מארבע רוחותיה, ארבע מערות של קברים (הרע"ב שם, ועי"ש ציורים למי, כ), והבא מיירי בחצר המוקפת רק שני מערות משני רוחותיה ועכ"פ לא פחות משנים, שהמערה ארבע אמות ורחב על שש אורך והחצר שהמערות פתוחים לו מכאן ומכאן שש על שש וכו' (רע"ב דף רלו. ד"ה בודק הימני)

ועוד כתב הרע"ב (דף רלה.) ואורך המערה דרכה להיות ששה ורחבה ד' ואלכסונה עורף שנים אמות, דהיינו שמנה.

ואע"פ שהאלכסונה של ו' על ד' רק ו' אמות וחלק קמן יותר צ"ל מקצת אמה השמינית ככולה, ולחומרא לא דק.

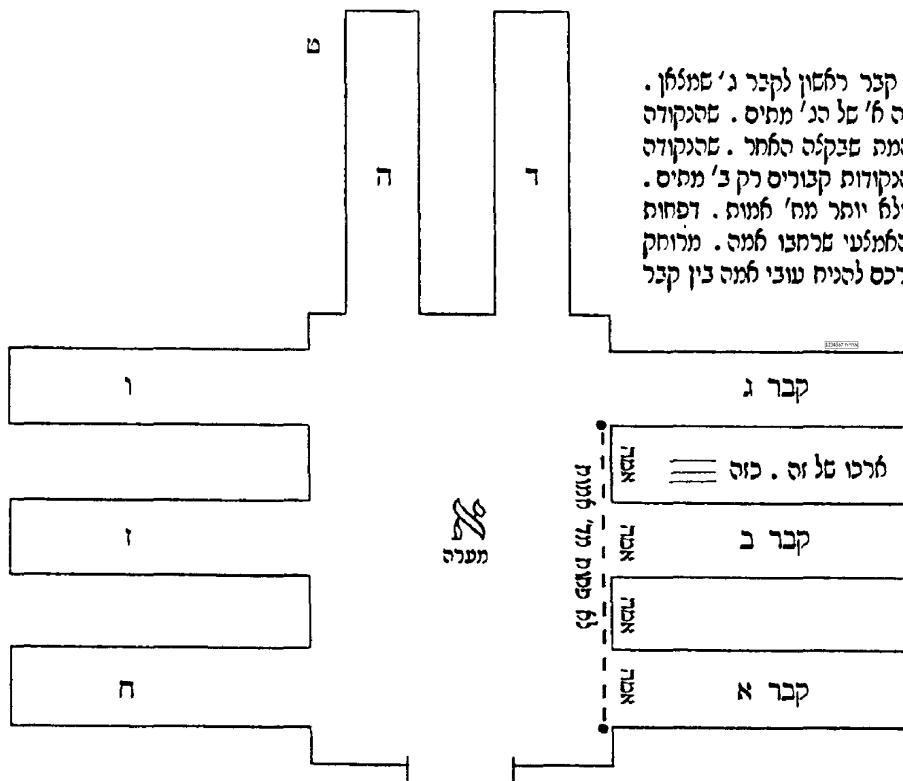

(תפ"א לח) (דף רלו - מדפי המשניות) והוא דמלרכין סהיו כל הג' קבורים תוך מרחק שלטו פחות מד' אמות ולא יותר מח' אמות. ה"ט משום דכשקבורים במרחק כזה אז יש לחוש סהיו כל הג' קבורים בג' כווי מערה אחת. דרך היה דרכן. עושיין חפירה ו' על ו' אמה עמוקה קלת [ועי' חוס' ג"ב דף א' וי' גלי פס' ס' ס'] וחפירה זו נקראת חצר הקברות משום דמן החצר הזה נכנסין לב' המערות שבג' כותלי החפירה. מערה מול מערה. ואורך כל מערה ו' אמות ברוחב ד' אמות. ובכל ג' כותלי המערה סביב. היו סוכין לקבור בתוכן המהים והבדן הוא כמין ארזו שצבע בל"א. שכל כך מניחין מת א'. ואורך כל סוך ד' אמות. לתוך עומק הקרקע שבכותל המערה. ורוחב כל סוך אמה. ורומו ז' טפחים [כ"ג פ"א מ"ח]. ובין כל סוך וסוך עובי אדמה אמה. והוא היה הכותל שבין סוך לסוך. אמנם מופני שהמערה ארכה ו' אמות. להכי א"א לעשות בכל כותל ארוך של המערה. יותר מג' סוכין. דהרי כל סוך רחבה אמה. וכל רווח שבין כל סוך וסוך ג"כ רחבו אמה. א"כ צריך לג' סוכין וצ' רווחין שביניהן מרחק ה' אמות. ואמה היחירה שבאורך המערה. הניחו חלי אמה בזוית הא' וחלי אמה בזוית האחר של הכותל הארוך בקצוות כותל המערה מזה ומזה. וב"ב מדיהם מדת רחבה של מערה רק ד' אמות. לפיכך א"א לעשות בכותל שברוחב המערה. שהיא ממול הפתח רק ב' קברים. דהייט ב' אמות לב' סוכין. ואמה א' לכותל שבין ב' הסוכין. והאמה הרביעית יהיה חלי אמה ממנה בזוית א' והחלי האמה השנייה בזוית השני. כאשר נראה בהצויר שלפנינו.

אהלות כל המטלטלין פרק טז

מצא שלשה לה. אם יש בין זה לזה. מארבע אמות. ועד שמנה יו.

מערב

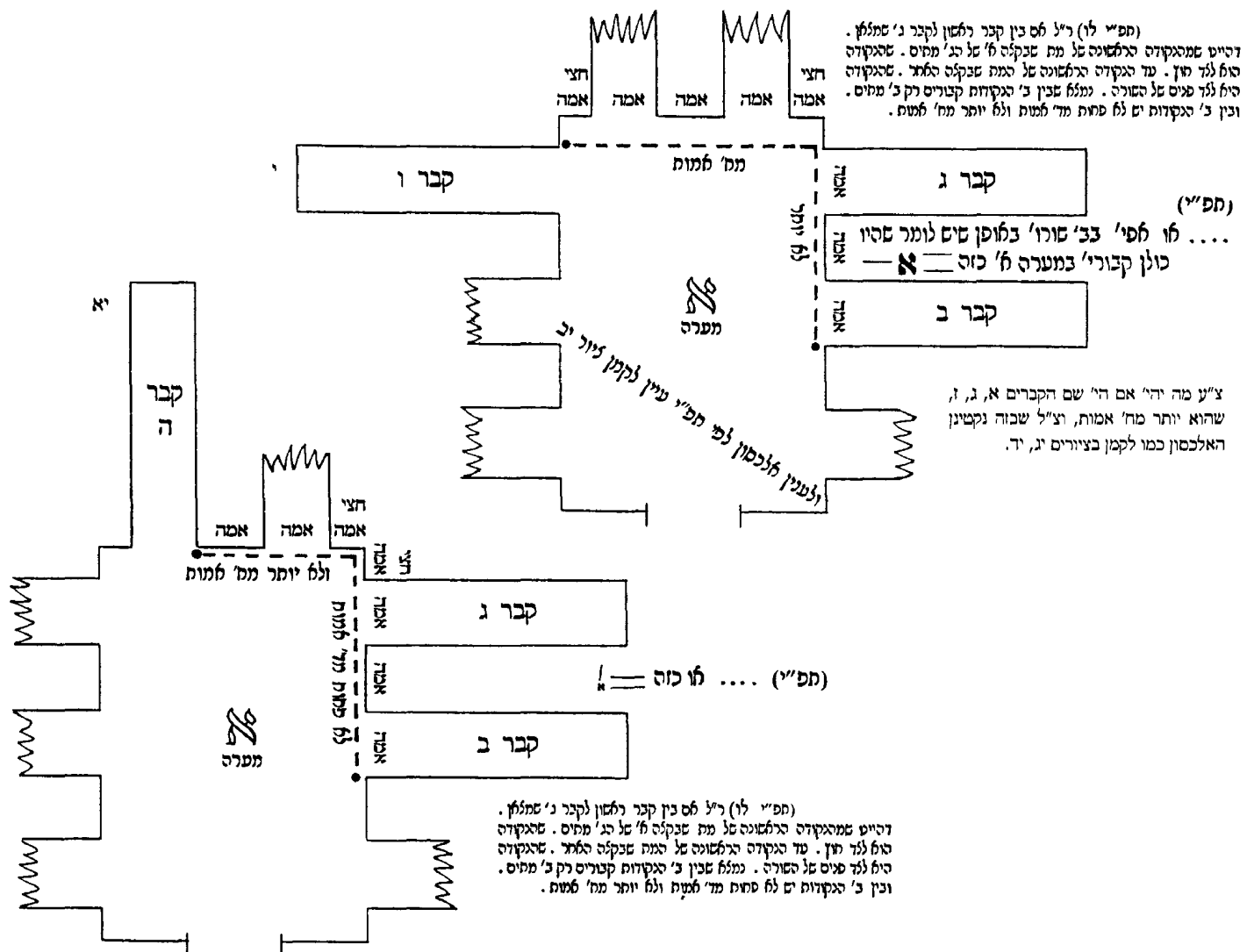
(תפ"י לו) ר"ל אם בין קבר ראשון לקבר ג' שמאלן. דהייט שמהקודה הראשונה של מת שבקפה א' של הג' מתים. שהקודה הוא לגד חוץ. עד הקודה הראשונה של המת שבקפה האחר. שהקודה היא לגד פנים של השורה. נמצא שבין ב' הקודות קברים רק ב' מתים. ובין ב' הקודות יש לא פחות מד' אמות ולא יותר מח' אמות. דפחות מד' אמות א"א. דא"כ לא יהיה הקבר האמצעי שרחבו אמה. מרוחק מכל קבר שבגדו כרוחב אמה. דכך היה דרכם להניח עובי אמה בין קבר לקבר [כפ"ז פ"ז מ"ח]:

(תפ"י לה) (ז) וכל השלשה

מונחים בשורה א' ארכו של זה בגד ארכו של זה. כזה

לא פחות מזה

(תפ"י לו) ר"ל אם בין קבר ראשון לקבר ג' שמאלן. דהייט שמהקודה הראשונה של מת שבקפה א' של הג' מתים. שהקודה הוא לגד חוץ. עד הקודה הראשונה של המת שבקפה האחר. שהקודה היא לגד פנים של השורה. נמצא שבין ב' הקודות קברים רק ב' מתים. ובין ב' הקודות יש לא פחות מד' אמות ולא יותר מח' אמות.

(תפ"י)

.... או אפי' בב' שור' בלופן שיש לומר שהיו כולן קבורי' במערה א' כזה

צ"ע מה יהי' אם הי' שם הקברים א, ג, ו, שהוא יותר מח' אמות, וצ"ל שבוה נקטינן האלכסון כמו לקמן בציורים יג, יד.

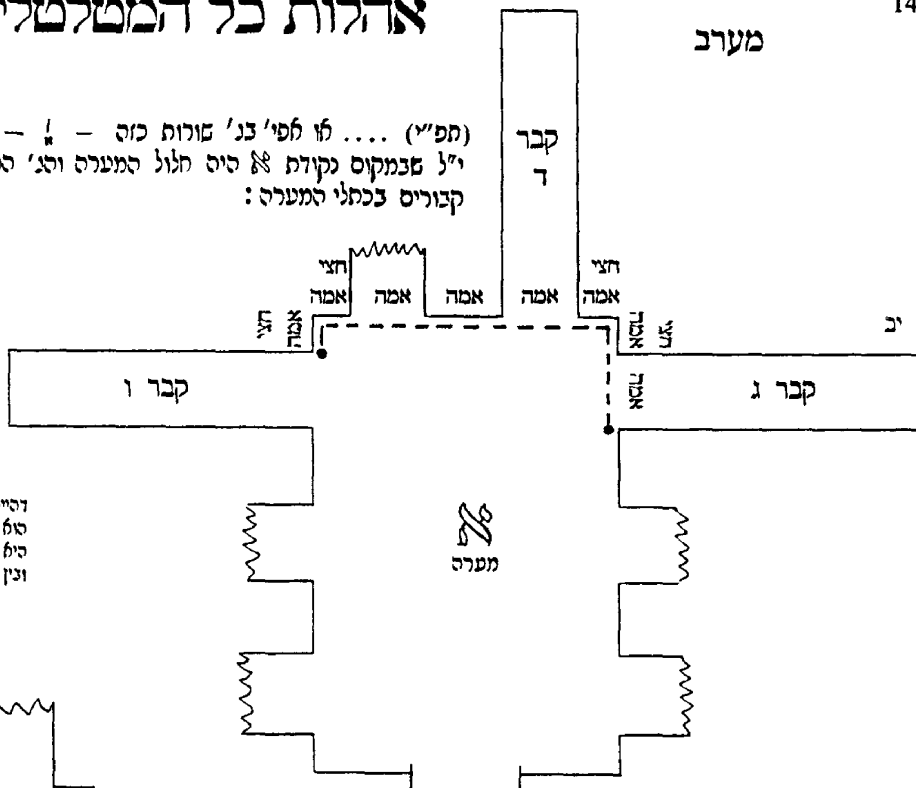
(תפ"י) או כזה

(תפ"י לו) ר"ל אם בין קבר ראשון לקבר ג' שמאלן. דהייט שמהקודה הראשונה של מת שבקפה א' של הג' מתים. שהקודה הוא לגד חוץ. עד הקודה הראשונה של המת שבקפה האחר. שהקודה היא לגד פנים של השורה. נמצא שבין ב' הקודות קברים רק ב' מתים. ובין ב' הקודות יש לא פחות מד' אמות ולא יותר מח' אמות.

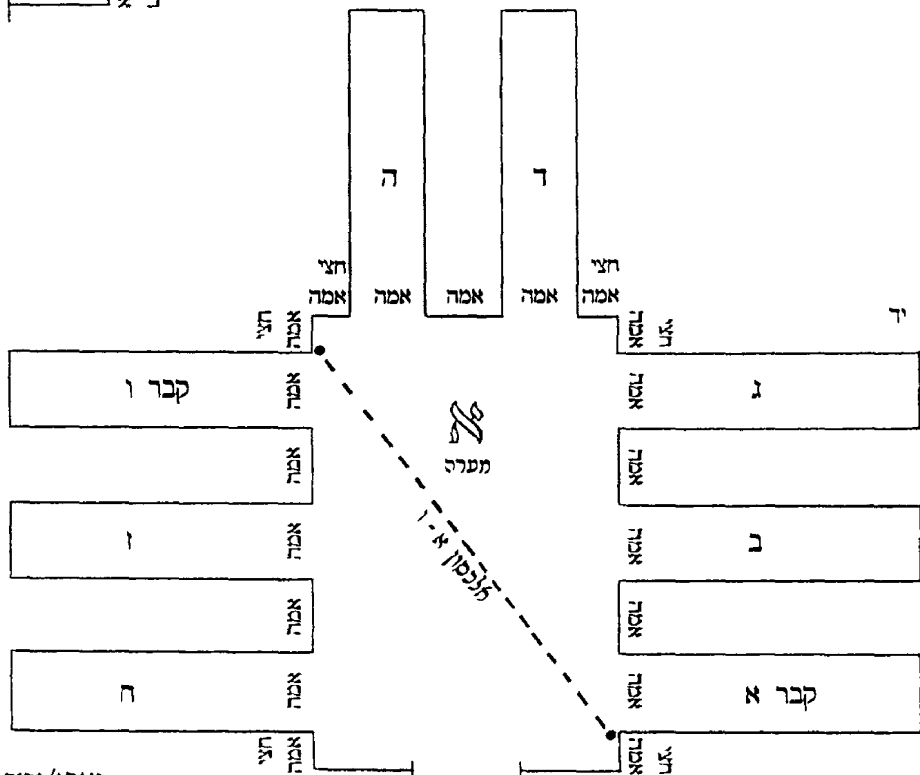
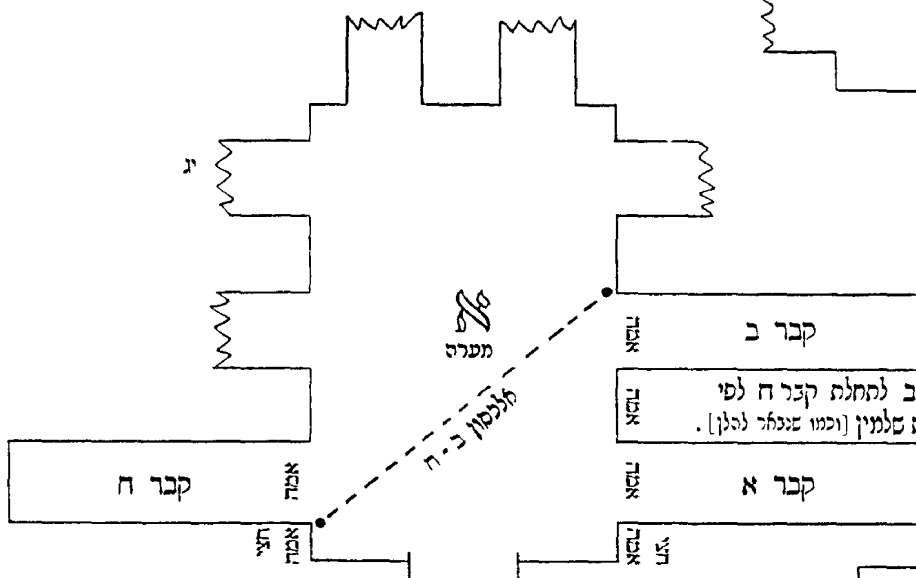
אהלות כל המטלטלין פרק טז

מערב

(תפ"י) או אפי' בנ' שורות כזה - ! - שכל ג' האופנים י"ל שבמקום נקודת א' היה חלול המערה והג' המחים שנמצאו היו קבורים בכתלי המערה:

(תפ"י לה) דף רלו' מדפי המשניות (ח' שורות מלמטה) וכ"ש אם נשער המרחק שמתחלת קבר ב' לתחלת קבר ח לפי מרחק אלכסון זמ"ל לא יהיה הרחקס זמ"ל רק חמשה אמות שלמין (וכמו שנגזר להלן).

תפ"י שס (ו' שורות מלמטה) ואפי' יהיה הקבר הא' שאלו בקפה הא' קבר א. והקבר שאלו בקפה השני היה קבר ו והקבר שבאמצע שניהם היה א' מקברי ג ד ה או מקברי ז ח אפי' לא יהיה מתחלת קבר א' לסוף קבר ו רק קצת יותר צ"ל מו' ° מזו' אמות. דהיינו כמדת אלכסון של רבוע שהוא ד' על ה' אמות כאשר תראה בהליך שלפנינו ובנקודות שבאלכסון (ט).

אהלות כל המטלטלין פרק טז

בודק ממנו (ט). ולהלן עשרים אמה (ט). ולפי שפעמים

חופרים מערה אחת באלכסונה ואלכסון

של מערה עודף על רבועה שני אמות נמלאו עשרים אמה.

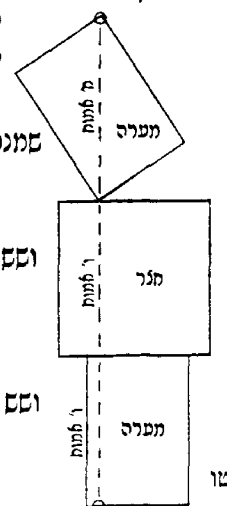
לפי הרע"ב

(דף רל"ו מדפי המשניות)

שמונה דמעה ראשונה באלכסונה.

ושש דחלר שבין שתי המערות

ושש דמעה שניה. דחלר אלכסון אמרינן. תרי אלכסוני לא אמרינן. והיינו דקחני עשרים.

מערב

(רע"ב) בודק הימנו ולהלן עשרים אמה.

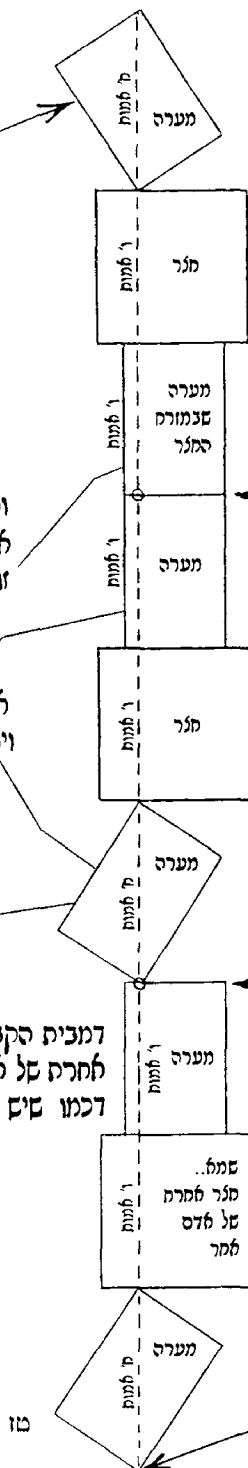
ועוד. לריך לבדוק מלמעלה ומלמטה עשרים אמה. דהיינו ארבעים אמה. דשמואל וזו היא מערה שבמזרח החלר.

ויש עדיין אחרת כנגדה במערב החלר. אי גמיי זו היא שבמערב החלר. ויש עדיין אחרת במזרח החלר:

דמי יימר דמבית הקברות [זה] הויה והיה מערה שמו קבר אחר הוא וחלר אחרת של אדם אחר. ולריך לעשות גם לשם כל בדיקות דלעיל. דכמו שיש שם קבר. כמו כן יש אחרים:

מצא אחד בסוף עשרים אמה. בודק ממנו ולהלן עשרים אמה (ט).

פירוש דר"א ש
וכס שדוק י"ב
ממזרח למערב כך
טוה"ל י"ב ממערב
למזרח
וכן יבשם לגד דרום שמואל כלשון המערה כיו
קטרים וא"כ יבדוק לגד וסוף י"ב אמה וכן למזרח

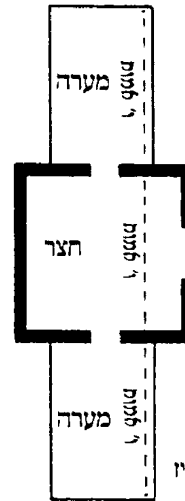

מזרח

אהלות כל המטלטלין פרק טז

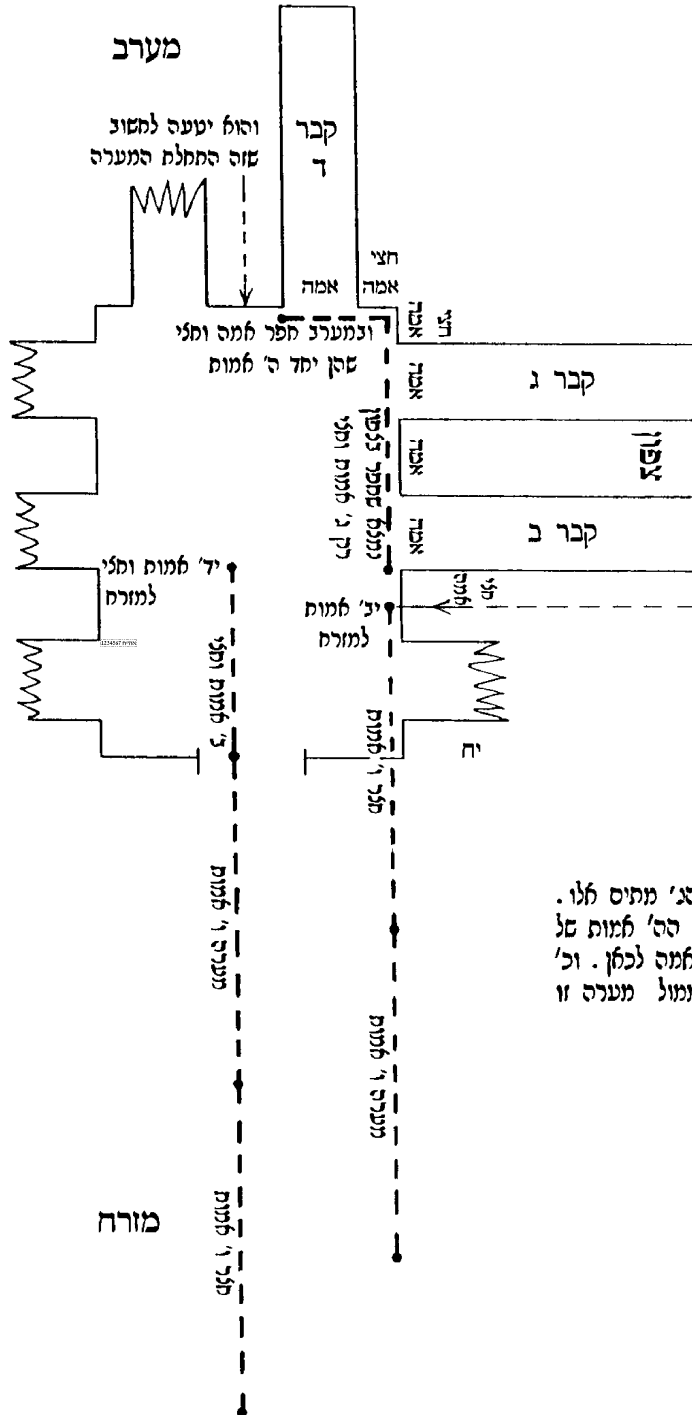
בודק ממנו (ט). ולהלן עשרים אמה (ט).

לפי תפארת ישראל

(חפ"י לט) דף רלו: מדפי המשיניות (שורה ד' מלמעלה)
ולפיכך חיישינן עוד שמערה זו

היתה פתוחה לחצר. והחצר היה פתוח שוב למערה אחרת מול מערה ראשונה שמאל. דה"ל בין הכל כ' אמות. דהיינו ו' אמה לאורך כל מערה. ועוד ו' אמות לאורך החצר שבין ב' המערות. דה"ל יחד י"ח אמות.

(חפ"י המשך)
שמאל ג' המתיס שימאל יהיו ב ג ד נמצא שהן קבורין באלכסון. נמצא שחצר כלפון רק ג' אמות וחצי ובמערב חצר א' אמה וחצי. שהן יחד ה' אמות. והוא יטעה לחשוב שהן קבורין בקו שזה צוחל הארוך של המערה. ולפיכך יניח חצי אמה מקבר ב לצד מזרח לזוית המערה. משום שיחשוב שאחר חצי אמה זו שם הוא סוף המערה שארכה ו' אמות. ויבדוק בטעותו רק עוד ו"ב אמות דהיינו כפי שיעור אורך החצר והמערה שלאחריו. והרי באמת לא בדק בארכה של מערה רק ד' אמות. דהיינו בצירוף אותו חצי אמה שהניח בטעותו לזוית. והוא לריך לבדוק עוד באמת ו"ד אמות. דהיינו ב' אמות לכותל הארוך של מערה זו. שמאל בחוכה הג' מתיס. ועוד ו"ב אמות לאורך החצר והמערה האחרת. להכי משום לא פלוג גזרו שלעולם יבדוק כ' אמה.

(חפ"י המשך כ"א שורות מלמעלה)
ולכן בודק מלבד המערה שמאל בה הג' מתיס אלו. עוד ו"ד אמות וחצי למזרח. וי"ד אמות וחצי למערב דה"ל עם הה' אמות של מקום ג' המתיס שמאל. ועם החצי אמה של זוית האחר. כ' אמה לכאן. וכ' אמה לכאן. דלמלא לכאן או לכאן היה החצר והמערה שניה שממול מערה זו שמאל בה הג' מתיס.

ואי קשיא לך אמאי צייר רבינו התפ"י צד המערב למעלה בכל הציורים. הנה רוב ציורים בש"ס, של המשכן, ובית המקדש, הצד מערב הוא למעלה, משום דבית קדש הקדשים היה בצד מערב, ושכינה במערב כידוע, ו"ד שיבנה בית השלישי במהרה בימינו וכל אהלי שם יבואו שם. מליק מסכתא אהלות בעוה"ש

ובנעילת השער יש לי ליתן הכרת הטוב לההוא מלמד
תשב"ר, ר' שמואל קאַלטער זצ"ל, הי"ד,
שנהרג על קדושת השם במחנה אושוויץ
ו' שבט תש"ד הוא וכל משפחתו (חויץ מילדה אחת),
באותו זמן צרה לכלל ישראל.
הוא נטע לתוכי בימי ילדותי,
תורה ויראת שמים ומידות טובות.